2004

2642

ԳԻՐՔ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Կայսերն Փոնցիանոսի. և Կնոջն
Թագուհւոյ. և որդւոյ նորին
Դիոկղետիանոսի. և Եօթանց
Իմաստասիրաց.

Ի Հայրապետութեան Սրբոյ Աթոռոյն
Էջմիածնի Տն Ղուկասու Սրբազն
Կաթուղիկոսի Ամ Հայոց։

Եւ ի Պատրիարգութեան Սրբոյ Աթո-
ռոյն Երուսաղէմի Տն Թէոդորոսի
Արհի Եպիսկոպոսին։

Տպագրեցեալ Վեհափառ Հրա-
մանաւ Մեծի Արքայանիստ
Մայրաքաղաքիս Կոստանդնու-
պօլսի Սրբզն Պատրիարգի Տն
Յօհաննու Ճաբեան կոչեցել
վսեմաբան րաբունապետին.

Յամի Տեառն 1804.
Եւ ի Թուին Հայոց՝ ՌՄԾԳ.

Ի Տպարանի Յօհաննիսեան Պօղոսի.

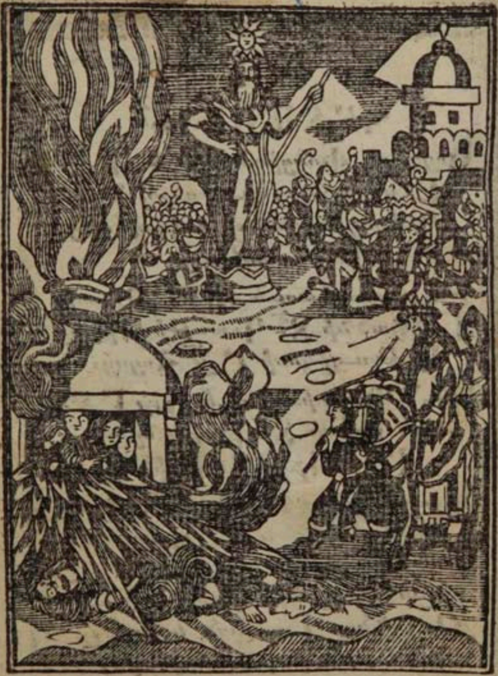

❋ Երեք մանկունքն ՚ի բոց հնո ցին․
❋ Եւ հրեշտակ տ̃ն ՚ի մէջ հնո ցին։

* Պատմութիւն Կայսերին Փոնցիանոսի և Կնոջն . և որդւոյ նորին Դիոկղետիանոսի . և Եօթն Իմաստա_սիրացն .

Ղ

ՌՕՐ Ի ՀՌՕՄ

Թագաւոր մի՝ անուն նորա մողոլոս կայսր։ Եւ ունէր իւր ընտրատեսլատ մի փոն_ցիանոս անուն . յոյժ զօրեղ և քաջ. որև ՚ի բազում տեղիս ՚ի պատերազմի՝ արարեալ էր քաջութի՛ մեծ։

Ուստի հաճոյ թուեցաւ փոնցիա_նոս առաջին կայսերն մողոլասի . և

գովեաց զնա յոյժ ։ և խոստացաւ տալ նմա զդուստրն իւր գեղեցիկ ՚ի կնութիւն ։ զի յետ մահուան իւրոյ ժառանգեսցէ փոնցիանոս զաթոռ նորա ։ որև եղև իսկ ։

Եւ յորժամ էառ փոնցիանոս ըզ դուստրն մողոլոսի և փեսայացաւ նմա , յայնժամ հետէ յանձնեաց մողո լոս զթագաւորութիւն իւր փոնցիանոսի փեսային իւրոյ և ասէ ։ Ո՜հ ես ծերացեալ եմ և այլ ոչ կարեմ կա- ռավարել զզօրսդ իմ ։ արդ օրհնութեամբ իմով՝ բարով և խաղաղութեամբ ։ վայե- լեսցես զաթոռն քո ։ Եւ տուեալ հրաման որ աղաղակեաց մունետիկն ՚ի մէջ քաղաքին ասելով ։ Թէ այսու հետև կայսր և թագաւոր հռօմայ՝ փոնցիանոսն է ։ Եւ ամենայն նախա րարքն և կուսակալքն և մեծամեծ իշխանքն՝ եկեալ երկիրպագանէին փոցիանոսի և ասէին ։ կեցցէ՛ ար- քայ ։ Եւ կայսրն մողոլոս յետ տա րւոյ միոյ՝ մեռաւ խաղաղութեամբ ։

Եւ

Սա յոյժ զուարճացոյց փոցխանոս զերկիրն իւր։ Որև ՚ի մեծամեծաց մինչև ցըփոքունսն՝ ամենեան գոհ կու մնացանէին։ Սա յետ երկու ամ թագաւորութեն իւրոյ՝ եղև նըմն զաւակ արու․ որ եղև յոյժ խընդութի արքունեն և նախարարացն․ որև անուանեցին զանունն նորա՝

Դիոկղետիանոս։

Սա յորժամ եղև մանուկն դիոկղետիանոս է ամաց, մայր սորա հիւանդացաւ մերձ ՚ի մահ․ և կոչեաց առ ինքն զկայսրն և ասէ ցնա։ Արքայ՝ աղաչեմ զքեզ․ զի ունիմ խնդիրք մի փոքրիկ ՚ի քէն զի կատարիցես ինձ։ Ասէ կայսրն՝ խօսեա՛ց թագուհի և ես շուտով կատարեցից զխնդրուածս քո։ Ասէ թագուհին․ գիտեմ որ այս ցաւս որ գիպաւ ինձ՝ ցաւ մահու է․ աղաչեմ զքեզ արքայ՝ զի յետ մահուան իմոյ յորժամ առնես այլ թագուհի մի՛ տացես հրաման թագուհոյն քո

որ

որ իշխեսցէ 'ի վերայ որդւոյ իմոյ։ Ո՛չ է եթէ նա իշխեսցէ ի վր որդւոյ իմոյ, որդին իմ ո՛չ վերծանի 'ի մահուանէ։ Այլ եղիցի պահեալ յօտար երկրի՝ մինչև զարգասցի և զօրասցի որդին իմ։ Եթէ զայս արասցես՝ բազում բարութիւն հանդիպի քեզ և որդւոյ իմոյ. Ասէ կայսրն. ո՛վ սիրելի թագուհի իմ կատարեցից զխնդրուածս քո։

Սա ապա յետ սակաւ աւուրց, վախճանեցաւ թագուհին. և արար կայսրն կոծ մեծ ի վր թագուհոյն և թաղեաց զնա պատուով։ Յայնժամ թագաւորն յետ կոծոյն՝ սկսաւ տրտմիլ և զմտաւ ածել թէ զի՞նչ արասցէ զմիամօր որդին իւր։ Սա հարցեալ իշխանացն՝ թէ զմիամօր որդին իմ զի՞նչ արասցից՝ որ և յետ մահուան իմոյ կառավարեսցէ զաթոռն իմ։ Ասեն նախարարքն և իշխանքն. արքայ յաւիտեան կաց։ Կան արտաքոյ քաղաքիս իմաստա-

սէրք է. կոչեմ զմիտն ՚ի նոցանէ և տո՛ւր զորդին քո ՚ի ձեռս նոցա զի իմաստնացուսցեն զնա։

Յայնժամ հրամայեաց արքայն գրել հրովարտակ՝ զի եկեսցեն նոքա առ ինքն. որև եկին իսկ.

Եւ արքայն ողջունեաց զնոսա սիրով. և մեծարեաց զնոսա և պատուեաց։

Եւ ասէ արքայն ցիմաստասէրսն. գիտէ՞ք սիրելիք իմ թէ վասն է՞ր կոչեցի զձեզ։ և նոքա ասեն՝ ո՛չ գիտեմք։ Ասէ արքայն. ունիմ որդեակ մի՝ որ միամօր է ինձ. և կամիմ զնա տալ ձեզ. զի իմաստութեամբ ձերով ուսանիցի զհանճար. որ և յետ մահուան իմոյ կառավարեսցէ զաթոռ թագաւորութեան իմոյ։

Ասէ առաջին դպրապետն (որում անուն էր պանցիլիաս.) արքայ յաւիտեան կաց. տո՛ւր զորդին քո ՚ի ձեռս իմ. և ես ծառայեցից որդւոյ քո. և ուսուցից նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն իմ գիտեն. մինչև յեօթն

յեօթն ամ։ Եւ ասէ երկրորդ դպ-
րապետն. արքայ յաւիտեան կաց.
տուր զորդին քո 'ի ձեռս իմ. և ես
ծառայեցից որդւոյ քո. և ուսուցից
նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն իմ գի-
տեն. մինչև 'ի վեց ամ. և անուանի
ծառայ քո՝ չենթուլոս։ Եւ յառաջ-
գոյ երրորդ դպրապետն որում ա-
նունն էր գարդոն. խօսի և ասէ.
արքայ յաւիտեան կաց. տուր զոր-
դին քո 'ի ձեռս իմ. և ես յօժարութ̃
ծառայեցից որդւոյ քո. և ուսուցից
նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն իմ գի-
տեն. մինչև 'ի հինգ ամ։ Եւ խօսի
չորրորդ դպրապետն որում անունն
էր մալխիօրախ և ասէ. արքայ յաւ-
իտե̃ն կաց. տուր զորդին քո 'ի ձեռս
իմ. և ես յօժար կամօք ծառայեցից
որդւոյ քո. և ուսուցից նմա՝ զոր ինչ
ես և ընկերքն իմ գիտեն. մինչև 'ի
չորս ամ. Եւ յառաջեաց հինգե-
րորդ դպրապետն. խօսի և ասէ. յի-
շեա՛ զիս տէր՝ զի բազումամծա-

ռայ

ուսյեալ եմ Հօր քո։ արդ տուր զոր-
դին քո ՚ի ձեռս իմ․ և ծառայեցից
որդւոյ քո․ և ուսուցից նմա՝ զոր ինչ
ես և ընկերքն իմ գիտեն․ մինչև
յերկեք ամ։ և անուանի ծառայ քո
յովակէփ իմաստասէր։ Նաև դայ մա-
ռալ վեցերորդ դպրապետն որում
անունն էր կղէոպաս և խօսի աստ-
ղով․ մրքոյ յաւիտեան կաց․ ծառայ
եմ արքայիս իմոյ․ արդ տուր զոր-
դին քո ՚ի ձեռս իմ․ և ես միամտութ-
ծառայեցից որդւոյ քո․ և ուսուցից
նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն իմ գի-
տեն․ մինչև յերկու տարի։

Նաև եօթներորդում դըպրապետն
անուամբ յովակիմ՝ ձայնեաց առ
արքայն և ասէ․ մրքոյ յաւիտեան
կաց․ և ունկնդիր լեր ծառայիս․ զի
ծառայ քո եմ ես և ընկերքն իմ․
արդ տուր զորդին քո ՚ի ձեռս իմ
և ծառայեցից նմա յօժար կամօք․ և ու-
սուցից նմա՝ զոր ինչ ես և ընկերքն
իմ գիտեմք․ մինչև ՚ի մէկ տարի։

Եւ որպէս եօթանեքին իմաստա֊
սէրքն խոնարհութբ և հեզութբ
և ամօթխածութբ զայս արարին
պատասխանի արքային։

Եւ ասէ արքայն. շնորհակալ եմ
ձեզ ով իմաստուն դպրապետք.
որ սիրով ընդունեցիք զխրատմօր որ
դեռակն իմ։ Բայց եթէ տաց զոր֊
դին իմ միոյ միայն, միւսքդ արհա
մարհեալ եղանէք ասաի. արդ տաց
զորդին իմ ձեզ ամցուն. և զձեզ
յանձնեմ նմյ. որ խնամ տանիք որ
դւոյն իմոյ յօժարական կամօք. և հո
գաբարձութբ ուսուցանէք զիմաս֊
տասիրութի և զհանճար. մանաւանդ
զաստուածգիտութի և զամ փիլիսո֊
փայական արարողութի։ Ո՛չ այս ա֊
սացեալ արքային՝ համբուրեաց ըզ
մանուկն. և առեալ զձեռանէ որ֊
դւոյն՝ ետ ՚ի ձեռս դպրապետացն և
ասէ. երթիջիք խաղաղութբ. և տր
եղիցի ընդ ձեզ։

Եւ դպրապետքն խոնարհեալ եր
կիր

կիրպադին արքային. և առեալ զոր-դի արքային զմանուկն դիոկղետիա-նոս՝ գնացին յօթևանս իւրեանց։ Եւ դպրապետն պանցիլեաս՝ ետուր կազմել գեղեցիկ դարպաս մի զար-մանալի յօրինուածով արտաքոյ քա-ղաքին. և անդ եդին զորդի ար-քային։ Եւ զդարպասի բոլորն և զառաստաղն՝ թէ ՚ի ներքուստ և թէ արտաքոյ դարպասին՝ զամենե-սեանն բովանդակ գրովք լցին. զի յելանելն և ՚ի մտանելն՝ որդին ար-քայի ՚ի գիրն հայի. և ինքեանք յօ-ժարութբ և հոգաբարձութբ ուսու-ցանէին զմանուկն մինչև յամ մի։ Եւ ՚ի նոյն ամին՝ ասէ պանցիլէաս դպրապետն. որդ փորձեսցուք զա-շակերտս մեր՝ թէ առեալ է ինչ ՚ի դպրութէս մերմէ թէ ոչ։ Պատաս-խանի ետ դպրապետն գաթոն և ասէ. բարի՛ է զոր ասեսդ. յորժամ ննջեսցէ՝ յայնժամ դիցուք իներքոյ չորեցունց ոտիցն մահճին տերևս

ծա

ծառոց. և մեք կացցուք յանդիման
նր̃ մինչև զարթիցէ. և տեսանեմք
թէ զինչ խօսի մեզ մանուկն. Եւ
դպրապետքն ամ̃բեան՝ ասացին այո՛
այդպէս արասցուք. Եւ յորժամ
ննջեաց որդի արքային, յայնժամ
եդին զձիւղս ծառոցն ի ներքոյ ո֊
տից մահճին. և ինքեանք կացին
յանդիման նորա մինչև զարթեաւ
մանուկն. Եւ իբրև զարթեաւ,
պշուցեալ հայէր ընդ առաստաղն
և ընդ գետինն. զոր տեսեալ դըպ֊
րապետացն, ասեն՝ որդեակ ընդէ՞ր
պշուցեալ հայիս ընդ առաստաղն
և ընդ գետինն. Պատասխանի ետ
որդի արքային և ասէ. վ̃ն այն հայիմ
զի կամ առաստաղ տաճարիս ցածա
ցեալ է, և կամ գետինն յատակն
բարձրացեալ է. Զայն լուեալ դպ֊
րապետացն՝ ասեն ցմիմեանս. եթէ
մնասցէ մանուկս կենդանի, լինի
կատարեալ իմաստասէր ո̃պ պղատոն.
կամ ո̃պ արիստոտէլ.

Եւ

Եւ յայնժամ ժողովեցան դպրա-
պետքն և եկին առ կայսրն և ա-
սեն՝ արքայ յաւիտեան կաց. եր-
նի՛ է քեզ և երանի՛ է որ ծննդեա-
մանկանն քո. որ այսպիսի սուր մը-
տօք մանուկ չէ տեսեալ մեր. զի
դեռ ամ մի է՝ և ջանայ որ զմեզ ան-
ցանի. և եթէ հասանի նա ՚ի չափ
հասակի՝ ո՛չ լինի նմանն ՚ի վր̄ երկ-
րի։ Բայց լաւ էր քեզ արքայ՝ զի
ունկնդիր լինէիր մեզ զոր ինչ խօ-
սելոց եմք առաջի արքայիս. և մի
բարկանայցես խօսից մերոց։
Ասէ կայսրն. ո՞չ է՞ր բարկանամ
եթէ բարի լինի խօսք ձեր։
Ասեն դպիրքն. լաւ էր քեզ արքայ
զի ամուսնանայիր դու և լինէր քեզ
բազում որդիք. որ յայսպիսի իմաս-
տուս վարժէին. որով այս որդին քո
Դիոկղետիանոս. որ և յետ մահուան
քո՝ մի մի տիրեսցեն աթոռոյ թա-
գաւորութե̄ քոյ։
Հաւանեցաւ կայսրն և ասէ.

ելէ՛ք

ելէ՛ք ՚ի խնդիր և գտանէք գեղե֊
ցիկ աղջիկ մի. և ես առից զնա ինձ
՚ի կնութի՟. Եւ գնացեալ Հրաւի֊
րակքն՝ շուրջեկին ՚ի բազում տե֊
ղիս. և գտին զդուստրն մզըլոսի
արքային՝ գեղեցիկ յոյժ. և բերին
առ կայսրն։ Որ և Հաճոյ Թուեցաւ
աչաց կայսերն. և արարին Հարսա֊
նիք. և եղև ուրախութիւն մեծ։
Եւ եդ կայսրն ՚ի գլուխ նր՟ թագ.
և անուանեաց զնա Թագուհի. և սի֊
րեաց զնա յոյժ վս՟ գեղեցկութե՟ նր՟
և պճնե՟ց զնա զարմանալի կերպի՛ւ
և կացին բազում ժամանակս և ո՛չ
եղև նմա զաւակ։ Եւ կինն խիստ
տարակուսեալ էր վս՟ անզաւակութե՟
իւրոյ. կարծէր թէ յանքոյէն է.
Եւ ետուր գտանել զաղտ ՚ի յար֊
քայէն գեղեցիկ երիտասարդ մի. և
բերեալ առ ինքն՝ պճնեաց զնա կա֊
նացի զգեստի՛ւ. և Հանապազ շնոյր
ընդ նմա. մի թէ զաւակ ծնանիմ ա֊
սելով։ և այսպէս պոռնկէր և պահէր

զնա

զնա 'ի սենեկի իւրում, ուր կայր ող-
ջին։ Յետոյ լուաւ Թագուհին թէ
ունի Թագաւորն որդի մի միամօր․
և տարեալ է զնա 'ի ձեռս իմաստա-
սիրաց՝ ուսանիլ զիմաստութի̃ և ըղ-
հանճար։ Նա վաղվաղակի չար խոր-
հեցաւ 'ի միտս իւր և ասէ․ լինէր
որ մեռանէր որդի կայսերն․ և ես
ծնանէի որդի՝ որ ժառանգ լինէր։
Նա այսպիսի խորամանկութե̃ խոր-
հէր օրըստօրէ թէ, որպիսի հնարիւք
կարօղ լինիցի սպանանել զմանուկն
և գտեալ ժամ զի աղաչեսցէ ար-
քային բերել զմանուկն։

*Խնդիր Թագուհւոյն 'ի Կայսերէն՝ զի
բերցէ զմանուկն։

Նա 'ի գիշերի միում մինչդեռ
ընկողմնեալ էր կայսրն ի վե̃
մահճին իւրոյ, խօսեցաւ
ընդ Թագուհոյն և ասէ։ Սիրելի
տիկին իմ․ արդ զծածուկ խորհրդ-

սրտի իմում ծանուցից քեզ. դի-
տեմ՝ զի ո՛չ գոյ ա՛յլ ստեղծուած ՚ի
ներքոյ երկնից որ սիրէ զքեզ առա-
ւել քան զիս: Ասէ Թագուհին.
եթէ այնպէս իցէ որ սիրես զիս,
փոքրիկ խնդիրք մի ունիմ՝ արդ
խնդրեցից ՚ի քէն. եթէ կատարես,
երևի ապա սիրոյ նշոյլն: Ասէ
կայսրն. զոր ինչ խնդրես՝ արարից
վաղվաղակի: Ասէ Թագուհին. տե-
սանես՝ զի դեռ զաւակ ո՛չ ունիմք
որ մխիթարէ զմեզ. արդ յղեմ և
կոչեմ զորդին քո առ քեզ՝ զոր տը-
ւ́եալ ես ՚ի ձեռն իմաստասիրաց. և
ես տեսուք՞ նորին ուրախացայց.
մինչև տ՟ր ա՟ծն իմ պարգևեսցէ մեզ
զաւակ: Պատասխանի ետ կայսրն
և ասէ. ո՛վ սիրելի Թագուհի իմ.
Է ամ է որ և ես չեմ տեսեալ զոր-
դին իմ. վ՟ն աղերսանաց քոց՝ կա-
տարեցից զխնդրուածս քո:
Եւ նոյն ժամայն հրաման արար
արքայն գրել հրովարտակ առ Է

իմաստասէրսն · և կայսերական կըն
քոյն կնքեալ առաքեաց · զի 'ի տօնի
պենտակոստէին բերցեն զորդի նր·
Իսկ թէ յապաղեսցեն՝ մահու մե-
ռանիցին·

Իսկ յորժամ հասին թղթատարքն
առ իմաստասէրսն, ետուն զհրո-
վարտակն 'ի ձեռս նց · և նոքա ա-
ռեալ բացին և ընթերցան · և վե-
րահասու եղեն կամաց արքային ·
Իսկ 'ի գիշերին՝ եկեալ դպրպտքն
հայեցան յաստղն · եթէ արքայի հը̊
րամայեալ օրն տարցուք զորդին ,
զինչ լինիցի նմա · Տեսին և ծա-
նեան՝ զոր թէ հրամայեալ օրն տա
նիցեն, վնաս լինի մանկանն · և թէ
ոչ տանիցեն՝ իւրեանց վնաս լինի·
Իսկ այսպէս տրտմեալ և տարակու-
սեալ կային յոյժ · զի ոչ գիտէին
թէ յոր կողմն դառնէին · այլ լաւ հա
մարէին իւրեանց մեռանիլն քան
զորդւոյ արքային·

Իսկ մանուկն տեսեալ զվարժպտսն

այնպէս տրտում և տխուր՝ սկսաւ
և ինքն տրտմիլ. և ասել ընդ միտս
իւր թէ՝ զինչ պատահեցաւ վար-
ժապետաց իմոց որ այնքա՞ն տրտում
են. և երկնչէր հարցանել։ Եւ յե-
տոյ վստահացեալ՝ սկսաւ հարցա-
նել զվարժապետսն իւր և ասէ. ա-
սացէ՛ք ինձ զպատճառն յաղագս ո-
րո՞յ իրաց տրտմեալ էք։

Ասեն դպրապետքն. հայր քո ըզ-
քեզ խնդրեալ է. և հրամայեալ է թէ
՚ի տօնի պենտակոստէին բերէք զոր-
դին իմ. Եւ յորժամ ընթերցայք ըզ-
հրովարտակ հօր.քո՝ ՚ի նոյն գիշերին
գնացեալ հայեցայք յաստղն. և տե-
սաք՝ որ թէ հրամայեալ օրն տար-
ցուք զքեզ առ հայրն քո՝ նոյն ժա-
մայն սրով մեռանիս դու. վ՜ այն
տրտումեմք և ոչ գիտեմք թէ
զինչ արասցուք։

Ասէ մանուկն. ցուցէ՛ք ինձ զաստղն
զայն՝ զի ես այլ տեսից զնա։
Եւ յորժամ ցուցին նմա զաստղն՝

հայե

հայեցաւ և ետես զայն յայտնի զոր
ինչ ասացին վարժապետքն իւր։
Իսկ մինչդեռ ապուշ մնացեալ էր
և հայէր յաստղն, ետես այլ փոք-
րիկ աստեղունս շուրջ զնովաւ որպէս
գիր գրեալ. և ցուցանէր թէ՝ մին-
չև յեօթն օր եթէ ոչ խօսեսցի,
մայր կենդանի. բայց յեօթն օրն՝
է անդամ տարցեն զնա ՚ի սպանումն.
և բազում նեղութեամբ ազատի.
Իբրև ետես մանուկն զաստղն զայն
կոչեաց զվարժապետքն իւր և ասէ.
կարօղ էք դուք յայն եօթն օրն
որ փրկէք զիս ՚ի ձեռաց հօր իմոյ.
և եցոյց նմա զաստղն զայն.
Իսկ նայեցեալ վարժապետքն զաստղն
որ ըստոյգ է խօսք մանկանն զոր
ինչ և ասաց. Իսկ ասեն. օրհնեալ է
ած որ այսպիսի շնորհս ետուր ա-
շակերտին մերոյ. որ կատարեալ բուն
իմաստասէր եղեալ՝ իմաստութեամբն
իւրով և ողորմութեամբն այ՝ կարողացու-
իմանալ զմահն իւր և որպիսի ապրիլն

Իսկ

Նա պատասխանեալ ասեն ցմանուկն. ա̃յ կարող զօրութ̃ն՝ ամենքս մեկ մեկ որ փրկեսցուք դքեղ ՚ի չար պատահմանեն որ գալոց է ՚ի վերայ քո։ Նա սկսան պատրաստիլ և գնալ առ կայսրն։

Իսկ մանուկն մինչդեռ ննջեր ՚ի միջօրեի ՚ի վ̃ր մահճին խուրոյ, ետես յերազին՝ զի չորս արմատ ծառոց բուսեալ էր ՚ի մահճի խուրում. և ՚ի նոցանէ ելեալ եօթն ճիւղ. և ՚ի միջի նոցա կլին մի նման վիշապի՝ զոր կազմեր ՚ի ճիւղեցն մահադեղ այնորիկ որ ննջեր ՚ի մահճին։

Զարթեաւ որդին արքային ՚ի քնոյն և պատմեաց զտեսիլն վարժապետաց իւրոց։ Նա վարժ̃պետքն գնացեալ հայեցան յաստղն. և իմացան թե զինչ էր երազն. և եկեալ պատմեցին որդւոյ արքային. Նա ասեն. չորս արմատքն ծառոյն՝ դ̃ տարերքն են. և կլինն վիշապ՝ յետնամայրն է. և է ճիւղքն՝ եօթն օրն է. եթե

խօ

խօսեցլիս յայն եօթն օրն՝ մահու-
մեռանելցիս․ Յետ այսորիկ՝ ելան
՚ի ճանապարհ․ և եկին առ հայրն
առ արքայն․

Եւ իբրև լուաւ զգալն որդւոյն
իւրոյ կայսրն փոնցիանոս, ել ընդ
առաջ նորա թմբկօք և փողօք և զանա
զան արուեստականօք և բազում
զօրօք։ Եւ տեսեալ մանուկն ըզ
հայրն իւր՝ ասէ վարժապետացն․
ահա՛ գայ հայրն իմ․ և դուք պատ-
րաստ կացէք մի թէ փրկէք զիս ՚ի
յայնմ պատահմանէն որ գալոց է
ի վերայ իմ։ Ասեն դպրապետքն․ որդեակ
մի՛ վախեր․ ողորմութեամբն այ մեք պատ
րաստ եմք և ո՛չ մոռանամք զքեզ․
այլ դու այսուհետև ո՛չ ես խօսե-
ցիս, զի հասեալ է ժամ քո․ զայս ե-
տուն պատուէր որդւոյ արքային։

Եւ ահա՛ գայր թագաւորն ծանր փա-
ռօք և բազմութեամբ հեծելոցն․ և խո
նարհեալ՝ ետ ողջոյն վարժապետացն․
և կալեալ զձեռանէ որդւոյ իւրոյ՝

դիրկս

գիրկս արկեալ համբուրեաց զնա
և ասէ. որդեակ իմ սիրելի զիո՛րդ-
կեաս. քանզի բազում ժամանակ է
որ չեմ տեսեալ զքեզ: Եւ որդին
խոնարհեալ երկիր եպագ հօրն. և
ոչ ինչ խօսեցաւ: Եւ կայսրն տե-
սեալ՝ զարմացաւ ընդ միտս իւր և
ասէ. գուցէ ուսեալ է 'ի վարժապե-
տացն իւրոց ո՛չ խօսիլ առաջի զօրացն
Եւ յորժամ եկին 'ի դարպասն, ա-
ռեալ Թղթն զձեռանէ որդոյն իւրոյ
և տարեալ Նստոյց մերձ առ իւր և
ասէ. որդեակ իմ որչափ հրահանգե-
ցին զքեզ վարժապետքն քո. և զինչ
ուսար 'ի նոցանէ: Եւ մանուկն խո-
նարհեալ երկիրեպագ հօրն իւրոյ
և ո՛չ խօսեցաւ: Սքանչացաւ կայսրն
և ասէ. որդեակ ընդէ՛ր ոչ խօսիս
ընդիս:

Եւ Թագուհին լուեալ զձայն որ-
դոյ արքային՝ ուրախացաւ յոյժ և
ասէ. երթայց և տեսից զնա: և ընտ-
րեաց 'ի կուսիցն զգեղեցկատեսիլսն

և առեալ ընդ իւր՝ գնաց առ նա։
Եւ կայսրն տեսեալ զԹադուհին՝
նստոյց մերձ առ որդին իւր։ Եւ
հարցեալ Թադուհին ցկայսրն և
ասէ՝ այս է որդին քո։ Ասէ կայսրն
այո այս է. և ոչ գիտեմ զինչ եղև
սմա որ ոչ խօսի ընդ իս։ Ասէ Թա
դուհին. տուր ինձ հրաման և ես
տարայց զնա ՚ի սենեակն իմ և խօ_
սեցայց ը̄ նմա և նա խօսեսցի ը̄ իս։
Ասէ կայսրն. արի՛ կա՛ց յոտին որ_
դեակ իմ և գնա՛ ընդ մօր քո։ Եւ
մանուկն ելեալ երկրպագեաց հօրն
և գնաց ընդ յետնամօրն։

Եւ յետ տանելոյն զնա Թադու_
հին ՚ի սենեակն իւր՝ հրամայեաց
ա̃մցուն ՚ի բաց գնալ յիւրմէն. և ա_
ռեալ զձեռանէ մանկանն՝ նստոյց
մերձ առ իւր։ Խօսի և ասէ. ո՛վ սի
րելի իմ Դիոկղետիանոս՝ լուեալ էի
զհամբաւ գեղեցկութե̃ քո. և այժմ
տեսանելով տեսի և ծանեայ դէմ
յանդիման զգեղեցկութիւն քո.
և

և անձին իմ սիրեաց զքեզ յոյժ։
Արդ ով սիրելի իմ դիոկղետիանոս
ուրախ լեր ընդ իս. զի վ՟ն սիրոյ քոյ
պահեցի զկուսութի՟ն իմ. զի դու շա
տացեալ հանդիցես ՚ի կուսութի՟ս իմ։
աղաչեմ զքեզ խօսեա՛ց ընդ իս. և
տուր ինձ զոր ինչ և կամիս. և ես կա
տարել պատրաստ եմ զա՟մ զկամս քո։
Զայս ասացեալ և դիրկս արկեալ
զմանկամբն՝ կամէր համբուրել ըզ
նա. և մանուկն դարձուցեալ զերեսն
իւր՝ ոչ ետուր նմա համբուրել։
Ասէ Թագուհին. ահա խեւացուցեր
զիս ով սիրելի իմ դիոկղետիանոս.
ե՛կ զի ննջեսցուք իմիասին և ու
րախ լինիցուք։ Եւ մանուկն հոյէր
խոժոռ յերեսս Թագուհւոյն։
Ասէ Թագուհին. ով սիրելի իմ դի
ոկղետիանոս՝ եթէ պատկառիս եւ
ոչ համարձակիս խօսելոյ ընդ իս,
ահա կոյ թուղթ և թանաք. առ և
գրեա՛ և ծանո՛ ինձ զկամս քո՝ եթէ
լինի ինձ յոյս առ ՚ի վայելել զսէր քո

Եւ

Եւ մանուկն առեալ զթուղթն՝ գրեաց այսպէս. ով Թադուհի՛ ոչ կամիմ ես պղծել զտունն և զանկողին հօր իմոյ. քանզի ոչ ինչ լինի ինձ շահ. այլ չարաչար մեղք է առաջի այ. աղաչեմ զքեզ մի՛ բռնադատեր զիս. զի այդ գործդ որ դուկամես՝ ինձ զէ՛ն է և վնասակար. և ամօթ ՚ի մարդկանէ. ոչ կարեմ գործել ես այդ գործդ. և ետ ըզթուղթն առ Թադուհին.

Յորժամ էառ Թադուհին ըզթուղթն ՚ի ձեռանէ մանկանն և ընթերցաւ, իսկոյն ճչեաց մեծաձայն և պատառեաց զհանդերձսն և զբաճկոնն. և ըզընդամէն ճանկեաց զերեսն և եհան արիւն. և բացեալ զգլուխն՝ փետեաց զհերսն. և սկըսաւ աղաղակել և ասել՝ աղաչեմ զձեզ վն այ օգնեցէ՛ք ինձ. զի կամի այս որդի արքային լլկել զիս չարեօք. ծանուցէ՛ք տեառն իմոյ գալ առիս և տեսանել զեղկելիս. Եւ

ծա

ծանուցին ծառայքն՝ արքային։

Եւ կայսրն եմուտ առ Թագուհին և ասէ. ո՜վ սիրելի տիկին իմ զինչ գործես. ընդէ՞ր այդպ՟ ճչես և լաս. ինչ պատահեցաւ քեզ։

Ասէ Թագուհին. տէր իմ արքայ ողորմեա՛ ինձ. զի սա՛ չէ՛ որդի տ՟նս իմոյ արքայի. այլ սա՛ չա՛ր է և անըզ գամ. և բարուք չնացող։ Որժամ բերէի զդա ՚ի ներքս և ջանայի խօսե ցուցանել, յանկարծակի սկսաւ ձեռն արկանել ՚ի յիս. և կամէր ըն դիս մեղանչել։ Եւ իբրև ես ոչ կա մէր՝ պատառեաց զհանդերձս իմ. և արիւնեաց զերեսս իմ. և այսպէս խայտառակեաց զիս. զոր տեսանէ տէրն իմ արքայ։

Եւ տեսեալ կայսրն զերեսս Թա գուհւոյն արիւնաթաթախ և ըզ հանդերձն պատառեալ՝ հաւատաց.

Եւ բարկացեալ ասէ՝ տարէ՛ք կա խեցէ՛ք որ ո՛չ տեսանէ աչս իմ զայդ պիղծ անառակ որդին։

Ու լուեալ նախարարացն՝ զամ
ենայն կայսրն և ասեն. արքայ յաւի
տեան կաց։ Որդին քո միամօր է
քեզ. և ոչ ունիս այլ որդի որ ժա
ռանգ լինիցի քեզ. չէ արժան որ ա-
ռանց քննութե սպանցես զորդին քո
վա փոքր ինչ բանի. զի որդին քո
ոչ խօսի. ոչ գիտես ապա տէր մեր
արքայ թէ արժան է մահու թէ ոչ։
Այլ պարտ է արգելուլ զնա 'ի բանտ
մինչև 'ի վաղեան օրն. և արասցես
դատաստան իրաւամբք. և եթէ գը-
տանիցի մահու ինչ արժանի՝ մեռցի։
Զի մի՝ ասիցեն ժողովուրդքն՝ թէ
կայսրն սրտմտեալ՝ առանց իրաւանց
և դատաստանի՝ հրամայեաց սպանա
նել զմիամօր որդին իւր։

Իբրև լուաւ կայսրն զայս 'ի նախա
րարացն իւրոց՝ չէջաւ սակաւիկ մի
բարկութի նր և ասէ. տարէք ար-
գելէք զնա 'ի բանտն մինչև 'ի վա
ղեան օրն. զի լինիցի դատաստան
և իրաւամբք մեռցի.

Ու

Եւ Թագուհին իբրև լուաւ թէ ո՛չ ըսպաննեցին զորդին արքային, սկսաւ ճչել և լալ և վայ տալ անձինն. Եւ որպէս ահագին ճչէր՝ որ լսելի եղև ամենեցուն. և ծանուցին կայսրն. Յայնժամ ելեալ կայսրն 'ի գահոյիցն իւր՝ եմուտ առ Թագուհին. և տեսանէր զնի յոյժ անմխիթար լայր. Ասէ կայսրն. ո՛վ սիրելի տիկին իմ զի՞նչ եղև քեզ՝ որ այդպէս անմխիթար լաս. Եւ Թագուհին անկեալ առ ոտս արքային և ասէ. մի թէ ո՞չ գիտես զինչ արար նզովեալ որդին քո. որպէս կամէր բռնադատել և լլկել զիս. որպէս դու իսկ տէրդ իմ տեսեր. և ասացեր թէ՝ կորուսից զնա դառն մահուամբ. և նա դեռևս կենդանի է.

Ասէ կայսրն. վասն այն արգելի զնա և ձգեցի 'ի վաղիւն՝ զի կամիմ քննութիւն առնել առաջի նախարարացն իմոց. և թէ գտանիցեմ 'ի նմա մեղս ինչ մահու՝ յայնժամ հրամայեմ չարաչար սպանանել զնա.

Ասէ Թագուհին. եթէ որդին քո
մնացէ կենդանի՝ յայնժամ եղի
ցի քեզ ողջ եղև ծառի միոյ պտղա
տուի ՚ի մոլեալ արմատոյ նորին
Ասէ կայսրն. պատմեա ինձ զառակդ
զայդ. Ասէ Թագուհին. պատմեմ
քեզ զառակս զայս. բայց լուր ՚ի
միտ առ. Նա սկսաւ ասել.

*Առաջին առակ Թագուհւոյն. որ հա-
ւանեցուցանէ զԿայսրն ողորմանել
որդւոյն.

Կայր ՚ի քաղաքի միում այր մի.
և ունէր գեղեցիկ դրախտ մի
և էր ՚ի մէջ դրախտին՝ ծառ մի
երևելի. որ ամ յամէ տայր զպտուղս
յոլովս. և պտուղ նորա այնպիսի
զօրութիւն ունէր՝ որ ամ ցաւոց
դեղ լինէր՝ բաց ՚ի հոգւոց.
Նա եղև յաւուր միում եկն տէր
այգոյն ՚ի պարտէզ իւր. և նայեցեալ
ի վր ծառին՝ ետես որ ահա մի. քեր
ձիւղ մի ելեալ էր ընդ արմատն.

և

և կոչեալ զայգեգործն և ասէ.
դարմա՛ն տար ձիոյս այսորիկ. զի յու-
սամ՝ 'ի սմանէ առաւել առնուլ
պտուղ՝ քան 'ի ծառոյն մեծ է.

Ու յետ աւուրց դարձեալ եկն
տէր այգոյն 'ի պարտէզ իւր. և նայե-
ցեալ ետես զծառին ձիւղն որ ո՛չ
էր աճեալ. կոչեաց զայգեգործն
և ասէ. վ՟ն է՞ր ոչ աճէ ձիւղս այս
ո՛վ այգեգործ. Պատասխանի ետ
այգեգործն և ասէ. ծառս մեծ և
բա՛րձր է յոյժ. ո՛չ թողու ծագել
արև ի վ՟ր սորա. վ՟ն այն ոչ աճէ.

Ասէ տ՟ր այգոյն. հարթեա՛ զձիւղսն
ծառոյն՝ զի ծագեսցէ արևն ի վ՟ր
սորա. զայս ասացեալ՝ գնաց. և ա-
րար այգեգործն այնպէս.

Ու դարձեալ եկն տէր այգւոյն.
եւ նայեցեալ ետես՝ զի այժմ ևս
ո՛չ էր աճեալ ձիւղն. կոչեաց զայ-
գեգործն և ասէ. ընդէ՞ր և այժմ
ո՛չ աճէ ըստ կամաց իմոց. Ասէ այ-
գեգործն. ո՛չ է զարմանք որ ոչ աճէ

զի

զի բարձրութիւն ծառիս ոչ թողու-
գալ անձրև 'ի վերայ սորա . վասն այն
ոչ աճի։ Ասէ տէր այգւոյն . հատ
զծառն մեծ . զի լաւ է ճիւղն քան
զծառն մեծ։ զայս ասաց և գնաց։
և այգեգործն եհատ զծառն . և
նոյնժամայն չորացաւ և ճիւղն։
Եւ յետ աւուրց ինչ դարձեալ եկն
տէր այգւոյն 'ի պարտէզ իւր . և տե-
սեալ չորացեալ զծառն ճիւղովն
ապուշ մնաց . քանզի զօրութիւն նորա
'ի ծառոյն էր . յորժամ հատին ըզ-
ծառն՝ չորացաւ և ճիւղն։
Ասէ թագուհին . լո՛ւա՞ր տէր իմ
արքայ զբան ծառոյն՝ որ անիմաստ
խորհրդով իզուր չորացաւ ծառն .
որ և աղքատք և ցաւագարք նզովե-
ցին զչորացնօղն ծառոյն։
Ասէ արքայն . ո՞ւմ նմանեցուցեր
զծառն զայն։ Ասէ թագուհին .
ծառն մեծ և երևելի՝ դու ես . թէ
աղքատք թէ ցաւագարք՝ ամենեքեան
'ի տէրութեան քո խնդան . և ամենայն տկարք
և

և տնանկք՝ խրատովք քո ապրին.
Եւ որդին քո ջանայ հարթել ըղ
ճիւղս քո. այսինքն զզօրութիւս քո.
և յետոյ խափանէ զքեզ՝ ոպ՟ այդէ
գործն զծառն. և թադաւորեսցէ
՚ի տեղի քո. և ոչ կարէ թգ՟ւորել.
ոպ՟ ճիւղն որ չորացաւ ՚ի ծառոյն.
Բայց խափանի թադաւորութիւն քո.
և դու ընդունիս անէծս յաղքա-
տաց և տնանկաց. զի խոստացար
սպանանել զնա և ոչ սպաներ.
Ասէ կայսրն. լաւ առակ ասացեր.
զի ոչ կարէ որդին իմ այնպ՟ առ-
նել՝ ոպ՟ այդէգործն զծառն զայն.
զի ընդ լուսանալ առաւօտուն՝ ա-
ռանց քննութեան և առանց դա-
տաստանի տամ սպանանել.
Ասէ թադուհին. թէ սպանանես՝
՚ի հանդիստ լինիցիս. և խաղա
ղութեամբ վայելեսցես
զթադաւորութի
քո.

* Մաջերն անգամ տանելոյն շտեմարանն 'ի նաւ. և պանցիլէաս դպրապետն առաջօք ծովէն շնա.

Ավաղէ՛ անդր նստեալ կայր նա 'ի դահոյսն իւր. և հրամայեաց դահճապետին՝ իսկոյն առժամայն տանել զորդին իւր 'ի տեղի սպան_ման՝ փողով ազդեցութեան.

Ապա հանեալ դահճապետն զորդի արքային 'ի բանտէն՝ կապեաց ըզ ձեռսն 'ի յետս. որպ՟ օրէնք է մահա_պարտաց։ Ապա եւս ձայնել առաջի նոր՟ մունետիկս ասելով. Թէ ով ոք կամի մեղանչել ընդ յետնամօրն, այսպիսի մահուամբ մեռցի.

Ապա լուեալ ժողովրդոցն՝ ողբալով մեծաձայն աղաղակէին և ասէին. աւա՜ղ աւա՜ղ և հազար վախ միամօր որդւոյ կայսերն. որ տանին 'ի զուր սպանումն։

Յայնժամ պանցիլէաս դպրապետն՝ սրընթաց երիվարօք եհաս նոցա

և ասէ. մի՛ շտապիք սպանանել զդա.
զի յոյս ունիմ առ ա̃ծ որ երթամ
առ կայսրն և աղաչեմ զդա։
Եւ ժողովուրդքն փութացուցա-
նէին զդպրապետն և ասէին. մեք
արգելցուք զդահճն. այլ դու
փութա՛ փրկել զմանուկն զի մի՛ ՚ի
զուր մեռանիցի։ Եւ մանուկն այլ
խոնարհեցոյց զգլուխն վարժպետին
իւրոյ. եբր թէ կամէր ասել՝ յիշեա՛
զիս առաջի հօր իմոյ։ Եւ դպրապետն
գնաց ՚ի պալատն և եմուտ առ ար-
քայն. և ողջունեաց մեծաւ պատուով։
Եւ կայսրն բարկութ̃ ասէ. ո՛վ չար
ծեր՝ ո՛չ լինիցիս դու ողջ։ Ասէ
դպրապետն. տէր՝ ողջունեմ ծառայեցի
և ո՛չ մահու։ Ասէ կայսրն. սո՛ւտ է
ա̃մ խօսք քո։ Ետու զորդին իմ ՚ի
ձեռ լեզուաւ և խօսուն. ուսուցա-
նել և դաստիարակել. արդ փոխա-
նակ իմաստութ̃ և հանճարոյ՝ պա-
պանձեալ եղև. և յաւել չարիս և ս-
պայ՝ զի կամեցաւ բռնադատել
և

և լլկել զորդիկնն իմ · վս այնր գոր
ծոյ ահա՛ մեռանի այսօր · և զձեզ
իսկ կորուսից դառն մահուամբ։
Ասէ դպրպետն · պապանձումն որդոյ
քո 'ի մէնջ ո՛չ է · զի ընդ մեզ խօսէր
ուղիղ · ած է գիտող թէ վասն էր
լուռ կայ։ Եւ որ ասացեր թէ կա
մեցաւ բռնադատել զկինն իմ, ճըշ
մարիտ ասեմ քեզ ա՛րքայ զի սուտ
է բանդ այդ · զի գիտեմ զնա որ
զայդպիսի իրս ո՛չ գործէ նա։
Եւ թէ վս բանի կնոջ քո սպանցես
զմիամօր որդին քո՝ դառնագոյն լի
ցի քեզ քան զայն որ եղև զինւո
րի միոյ · որ վասն բանի կնոջ իւրոյ
սպան զշուն իւր · որ ապրեցուցել էր
զորդին իւր 'ի մահուանէ։
Ասէ կայսրն · ասա՛ զառակդ զայդ
զի լսեցից։ Ասէ դպրապետն ·
ո՛չ ասեմ և ո՛չ աշխատիմ · զի մինչ
ես պատմեցից՝ գուցէ ըսպանցեն
զորդին քո անդ · և զի՞նչ շահ լինի
ցի 'ի պատմութենէս։ Եւ թէ կամիս

զի

զի պատմեցից զառակս, նախ դարձո՛
զորդին քո ՚ի մահուանէ և ած ՚ի
բանտ․ և յորժամ լուիցես յինէ
զառակն իմ՝ եթէ հաճոյ լինիցի ա-
ռակս տեառնդ իմում, ապրեցո՛
զորդին քո․ և թէ ոչ՝ սպա՛ն զնա։
Եւ հրամայեաց կայսրն դարձուցա
նել զմանուկն ՚ի բանտ՝ մինչև պատ
մեսցէ դպրապետն զառակն։
Եւ սկսաւ ասել այսպէս։

* Առակ առաջին դպրապետին Պանչիլեոսոյ․ զոր ասաց կայսերն և փրկեաց զմանուկն ՚ի սպանմանէ։

Զինուոր մի կայր զօրաւոր և անուանի յոյժ․ և ունէր որդեակ մի փոքր տղայ․ և միամօ՛ր էր որպէս որդին քո․ և յոյժ սիրէր զնա․ և երեք նաժիշտք ծառայէին նմա․ Առաջինն՝ դիեցուցանէր և կերակրէր։ Երկրորդն՝ լուանայր և զգեցուցանէր։ Երրորդն՝ օրօրէր

և քննեցուցանէր։ Արդ՝ զինուորն
այն՝ ունէր այլ ևս շահին մի և ու-
շուն մի․ և սիրէր զնոսա։ Եւ շունն
այն այնպիսի լաւութիւն ունէր՝ որ
զինչ որսասնէր 'ի վայրի՝ ընթանայր
զհետ նորա․ և ոչ դառնայր դատարկ՝
մինչև ըմբռնէր։ Եւ յորժամ ըմ
բռնէր՝ կանգնէր իվերայ որսոյն և
հայէր․ մինչև եկեալ տէրն առնոյր
զորսն 'ի նմանէ։ Այլև՝ շունն այն
ունէր բնութիւն զայս ինչ․ զի իմանայր
զլինելոցն․ և յորժամ կամենայր տէրն
ուրեք երթալ՝ եթէ բարի էր ճա-
նապարհն այն՝ գայր շունն և երից-
խաղայր առաջի նորա․ և եթէ չար լի-
նէր ճանապարհն՝ ոչ գայր և ոչ խա-
ղայր․ այլ տրտում և տխուր հայէր․
և տէրն՝ այնու ճանաչէր զչարն
և զբարին։

Եւ շահինն այն՝ ունէր սովորութի
այսպէս․ զի յորժամ յորս ելանէր
տէրն իւր, ամենևին դատարկ ոչ
դառնայր․ այլ հանապազ թռուցեալ
ըմ

ըմբռնէր զթռչունս և բերէր առ
տէրն իւր։

Նա յաւուր միում կոչեցնել եղև 'ի խաղս առ զընկերակիցան իւր և ճղումբ ժողովեցան 'ի խաղն այն։ և գնաց զընկերորն և տիկինն ը̃ նմա. և աղախնայքն ևս. և մնաց տղայն միայն 'ի յօրօրոցին։ Նա շունն պահէր զտղայն. և ննջէր շունն ընդ որմով օրրոցացն. և բազան նստէր 'ի վ̃ր ձողին։ Նա տանն որում պատուռեալ էր. և կայր օձ մի 'ի ներքոյ որմին. և տեսեալ օձն որ ձայն մարդոյ ոչ ելանէր. այլ միայն գայր ձայն շնչոյ ելանելոյ տղային 'ի յօրոցացն։ և հանեալ զգլուխն 'ի ծակէն դուրս՝ ետես և ահա ո̃չ ոք էր 'ի տանն. բայց միայն տղին շնչոյ ձայնն որ ննջէր 'ի մէջ օրոցին. և էլեալ օձն գայր ընդ օրոցք տղային զի սպանցէ զնա։ Տեսնել բազային որ ելաւ օձն 'ի ծակէն դուրս. և նայէր շանն. և ետես զի շունն խոր
'ի

՚ի քուն էր · և թռեաւ բազում շա
ռաչմամբ թևոցն։ Արև խակոյն զար
թեաւ շունն ՚ի ձայնէ թևոցն · և
իբրև եբաց զաչսն՝ ետես զօձն ՚ի
վ͞ր օրոցացն · և բարկացեալ շունն՝
անկաւ ի վ͞ր օձուն. և օձն պատառե
ցաւ ընդ շանն։ Օձն ջանայր սպա
նանել զտղայն · և շունն ջանայր սա
տակել զօձն։ Եւ այնչափ կռուե_
ցան ընդ իրեարս եւ վէրս ետուն
միմեանց՝ որք արիւնաթաւալք ե_
ղեն շուրջ զօրանօքն ։ Եւ սրտմը
տեալ շունն՝ յարեաւ ի վ͞ր օձուն.
և ՚ի պատերազմելն ընդ միմեանս ,
կործանեցաւ օրոցք տղային · և վը
նաս ոչ եղև տղային ։ Եւ շունն
այնչափ ջանաց՝ մինչև սատակեաց
զօձն. և նստէր ընդ պարսպօք օրա_
նին · և լիզէր զվէրս իւր։

Յետ այնորիկ փաղփաղակի վճարե_
ցաւ խաղն · և եկին նաժիշտքն ՚ի
տուն յառաջ քան զտիկինն · և տե
սին զօրոցքն կործանեալ · և շուրջ

զօրոցըն լի՛ արիւն։ կարծեցին թէ
շուննն զտղայն կերեալ է։ Եւ անմիտ
կանայքն ոչ կանգնեցուցին զօրանն
զի տեսցեն թէ տղայն կա՞յ թէ ոչ։
Եւ ասեն ընդ միմեանս՝ եկայք փա
խիցուք . ապա թէ ոչ՝ սպանանէ ըզ
մեզ տէրն մեր փոխանակ տղային։
Եւ իբրև փախչէին՝ պատահեցան
տիկնոջն իւրեանց . Ասէ ցնա տի՜
կինն . զի՞ է ձեզ զի՞նչ եղև ձեզ։
Ասեն նաժիշտքն . զխորելի որդին
տեառն մերոյ՝ կերեալ է շունն . արդ
վա՜յ է մեզ թէ զինչ լինիցիմք։
Եւ լուեալ տիկնոջն՝ անկաւ յեր՜
կիր ի վ՜ր երեսաց իւրոց առ դրան
սենեկին . լայր և կոծէր զանձն ա՜
սելով . ո՜հ թէ զինչ արարից ընդ
որդեակս իմ։
Եւ նոյնժամայն եկեալ զինւորն՝
ետես զկինն իւր զի լայր աղիո՜
ղորմ և նաժիշտքն ընդ նմա . և հար
ցեալ՝ զի՞ է ձեզ ընդէ՞ր լայք։
Ասէ տիկինն . վա՜յ է մեզ . զի շունն

որ

որ սիրէիր՝ կերեալ է զմիամօր որ-
դեակն քո։ Յորժամ լուաւ զխօսս
զայս ՚ի տիկնոջէն իւրմէ՝ եմուտ ՚ի
սենեակն ուր էր տղայն. եւ շունն
իբրեւ ետես զտէր իւր՝ յարեաւ ընդ
առաջ նորա եւ փաթաթէր զերեսն
ընդ ոտս նորա եւ ուրախանայր առաջի
նորա։ Իբր թէ ըսպանի զօձն եւ ապրե-
ցուցի զտղայն քո. արդ արժան իցէ
պարգեւաց։ Իսկ տէր նորա հանեալ
զսուրն՝ էզարկ եւ կտրեաց ընդ մէջ.
եւ սատակեցաւ շունն։ Իսկ գնացեալ
՚ի յօրրոցքն տղային՝ ետես զտղայն
զի կենդանի էր եւ անվնաս։ Իսկ ե-
տես մերձ ՚ի յօրրոցքն օձ մի սատա-
կեալ. եւ եկեալ առ շունն՝ նայեցեալ
ետես զի էր վիրաւորեալ յոյժ. եւ
ծանեաւ զի շունն ըսպանեալ էր
զօձն եւ զտղայն ապրեցուցեալ։
Իսկ տեսեալ քաղաքին որ այնպիսի
անիրաւութիւն գործեաց տէրն իւր,
նոյնժամայն ճչեաց եւ կտրեաց ըզ-
պարանն ՚ի յոտիցն. եւ թռեաւ գնաց

եւ

և այլ ոչ եկն առ տէրն իւր։

Նա ասէ զինուորն. աւա՜ղ Թէ զինչ գործեցի լսելով կնոջ իմում. և անկայ ՚ի մեղս մեծամեծս։ Նա ե-լեալ բոկ ոտամբ գնաց յանապատ. և անդ ապաշխարեաց զամ աւուրս կենաց իւրոց։

Նա յաւարտիլ առակին՝ ասէ դըպրապետն ցկայսրն. լուա՞ր արքա՛յ զոր ինչ ասացի քեզ։ Ասէ կայսրն. լուայ և ՚ի միտ առի. և յոյժ հաճոյ եղև ինձ բանն քո։ Ասէ դպրպետն. Ճշմարիտ ասեմ քեզ արքա՛յ՝ եթէ վ՟ն բանի կնոջ քո սպանցես զորդին քո, դառնադոյն լիցի քեզ բանն՝ քան որ եղև նմա։ Ասէ կայսրն. լաւ առակ ասացեր. և վ՟ն քո բանիդ՝ ոչ սպանից զորդին իմ այսօր։ Ասէ դպրպետն. եթէ ոչ սպանանես, շնորհակալ եմ քեզ. որ վասն բանից իմոց՝ կեանս շնորհեցեր այսօր որդւոյ քում։ և երկրպագեալ արքային և գնաց։

 Իբրև

Իբրև լուաւ Թագուհին թէ մա-
նուկն դեռևս կենդանի է, նստաւ
ի վ̄ր մոխրոյ. լայր լալիւն մեծ և ոչ
կամէր ՚ի վեր նայել. և ծառայքն
ծանուցին կայսերն. Նա լուեալ
կայսրն՝ դնաց առ Թագուհին և ա-
սէ. զմէ՞ այդպէս տրտումես և ան-
մխիթար լաս. Ասէ Թագուհին.
մի թէ ոչ գիտես դու թէ որպիսի
ամօթ և նախատինք տրար ինձ նզո-
վեալ որդին քո. և դու խոստացար
սպանանել զնա. և ահա դեռևս կեն-
դանի է. Ճշմարիտ ասեմ քեզ. զի
լինելոց է քեզ ՚ի յորդւոյ քումմէ
ոպ̄ եղև հովուի միում ընդ վարա-
զի խոզոյ. Ասէ կայսրն. աղաչեմ
զքեզ ով սիրելի տիկին իմ, պատմեա
ինձ զաւակդ զայդ. Ասէ Թագու-
հին. զինչ շահ ինձ պատմելն իմ.
յերեկեան օրն այլ պատմեցի քեզ
առակ մի՝ և ոչ ինչ շահեցայ.
Արդ պատմեցից քեզ առակ մի. ե-
թէ ՚ի միտ առցես՝ բազում շահս օգ-
տիս. Նա ասաց այդպէս.

ՎԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ . ՈՐ ԱՌԱՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՎԱՍՆ ՀՈԳՒՈՅՆ Ե ՎԱՍՆ ՎԱՐԱՂ ԽՈՂԻՆ . ՈՐ ՀԱՒԱՆԵԱԼ ԿԱՅՍԵՐՆ՝ ՅՕԺԱՐԵԼ ԱՊԱՆԱՆԵԼ ՈՐԴԻՆ .

Թագաւոր մի էր յերկրին միում . և ունէր անտառ մի մեծ մայրեաց . և կայր 'ի նմա ծառ բազում լի՛ պտղօք.

Այլ կայր 'ի մէջ անտառին վարազի խոզ մի զօրեղ յոյժ . և շրջէր 'ի մէջ անտառին. ուտէր զպտուղն ծառոց։

Այլ ո՛չ ոք կարէր գնալ 'ի յանտառն այն կտրել փայտ . այլ և զգնացեալսն ի՛ւր իւր՝ խողխողէր խոզն և կորուսանէր։ Մինչև Թգւրն ձանձրացել 'ի նմանէ՝ հրամայեաց քարոզ կարդալ ընդ ամ̃ Թագաւորութիւն իւր և ասել. եթէ ոք սպանցէ զխոզն զայն՝ տաց նմա զդուստրն իմ 'ի կնութի̃. և յետ մահուան իմոյ՝ ժառանգեսցէ զաթոռ Թագաւորութե̃ իմոյ։

Այլ ո՛չ ոք էառ յանձն. զի երկնչէին 'ի

'ի զօրեղուն խոզին: Նա էր 'ի ժա-
մանակին այնմիկ հովիւ մի ոչխարց.
խորհեցաւ ընդ միտս իւր և ասէ.
եթէ սպանանիցեմ ես զխոզն զայն
ո՛չ միայն ինձ լինի բարի, այլ և ամ̃
սիրելեաց և բարեկամաց իմոց:
Անախ և յառաջ գընացից առ
Թագաւորն և տեսից թէ՝ եթէ ըս-
պանանիցեմ ես զխոզն՝ տա՞յ ինձ ըզ-
դուստրն իւր. Նա գնացեալ հո-
վիւն՝ եմուտ առ թ̃գւորն և ասաց.
Հզօր և մեծ թ̃գր. եթէ սպանա-
նեմ զխոզն զայն, տա՞ս ինձ զխոստա-
ցեալդ: Նա թ̃գւորն երդուաւ և
ասէ. ո՛վ հովիւ՝ եթէ կորուսանես
զխոզն զայն, ո՛չ թէ միայն տամ ըզ-
դուստրս իմ, այլ և զթ̃գրութիւնս իմ
տամ քեզ. որ յետ մահուան իմում
դու թագաւորես 'ի տեղի իմ:
Յայնժամ ելեալ հովիւն յերեսաց
արքային. և էառ զգաւազանն 'ի
ձեռն իւր. և ելեալ գնաց յանտառն
այն ուր էր խոզն: Նա տեսեալ
զնա

զնա խոզն՝ վազեաց 'ի վր նր. և հովիւն փախեաւ և ել 'ի ծառ մի. և եկեալ խոզն՝ սկսաւ ատամամբն փորել զտակ ծառին և կամէր կործանել զծառն։ Իսկ ետես հովիւն զի անկանի ծառն 'ի գետին, հատանէր ձեռօքն զքաղցրահամ պտուղն որ կայր 'ի ծառն և արկանէր նմա։ և խոզն տեսեալ զպտուղն՝ եթող ըզծառն և ուտէր զպտուղն. մինչև հանգեաւ և ընկողմնեցաւ առ ծառովն։ Իսկ տեսեալ հովիւն զի ընկողմնեցաւ խոզն՝ մեղմաբար էջ առ նա. և մին ձեռամբն զբուռն հարեալ էր 'ի ծառոյն՝ և միւսովն քերէր զթիկունս խոզին։ զի թէ կամեսցի խոզն հարկանել զնա՝ փախիցէ դարձեալ 'ի ծառն։ Իսկ այնչափ քերեաց՝ մինչև ննջեաց խոզն և եղև խոր 'ի քուն։ Յայնժամ եհան հովիւն զսուրն իւր և սպան զխոզն։ Իսկ այնու գործովն էառ զդուստր թգւրին. և յետ մահուան նր ժառանգեաց զաթոռ նր։

Եւ տայ Թադէոսին ցկայսրն ·
լուա՛ր արքայ և՛ ՚ի միտ առե՞ր։
Ասէ կայսրն · այո՛ ՚ի միտ առի զոր
ինչ ասացեր։ Ասէ Թադէոսին ·
մեկնեցից քեզ զառակս։ Արա֊
զայն վայրենացեալ զօրեղութին յայտ֊
ցուցանէ զզօրութիւն քո · որ ոչ ոք կա֊
րէ կալ հակառակ հրամանաց քոց։
Եւ հովիւն՝ ցուցանէ զնզովեալ
որդին քո · որ դաւաղանաւ իմաս֊
տութե խորոյ՝ դիմեալ է ի վերայ քո ·
ոպ հովիւն այն քերելով զթիկունս
խոզին՝ ննջեցոյց և սպան զնա։
Նմանապէս և վարժապետքն նզովեալ
որդոյ քո՝ քերեն զքեզ քաղցրաբան
առակօք և սրտօք իւրեանց մինչև
սպանցեն զքեզ · և զորդին քո թա֊
գաւորեցուցանել կամին ՚ի տեղի քո։
Ասէ կայսրն · ոչ տացէ ած զայն օրն
որ ըսպանանէ զիս որդին իմ · ոպ հո֊
վիւն զխոզն։ արդ ահաւասիկ ոչ մի֊
նայ նա կենդանի · և վս սրտի քո՝
տամ չարաչար սպանանել զնա։
Ասէ

Ո՛չ է թագուհին. եթէ սպանանես մեծ լաւութ̃ հանդիպի քեզ. զի նա չէ արժանի որ մնայ կենդանի. այլ պատժոյ և պատուհասի արժանի է։

* Նաւորդքն անգամ տանէին զորդին արքային 'ի ծով. և Չենտաւորա դպրապետին գալհա տանէին և ազատեցին ծրլէին զնա.

Եւ յերկրորդում աւուրն նըստեալ կայսրն 'ի գահոյսն իւր և կոչեաց բարկութ̃ զդահճապետն և ասէ. երթ հան զորդին իմ 'ի բանտէն. և տա՛ր առ ժամայն հա՛տ զգլուխ նր̃. և հեռացո՛ զգլուխն 'ի մարմնոյ նր̃ Ճ կանգուն։

Եւ եկեալ դահճապետն՝ եհան զորդի արքային 'ի բանտէն. և կապեաց զձեռս 'ի յետս նր̃ իբրև մահապարտի. և անցոյց ընդ մէջ քաղաքին. և մունետիկն առաջի նր̃ ձայնէր և ասէր։ Ո՛վ ոք որ կամի մեղանչել ընդ յետնամօրն իւրոյ՝ սոյսպիսի

մահուամբ մեռցի։ Եւ լուեալ ժո
ղովրդոցն՝ ափսոսալով ասէին. ո՜հ ո՜հ
ահա 'ի զո՞ւր տանին զՓառմօր որդի
արքային 'ի մահ և ըսպանումն։

Յայնժամ չենթուլոս դպրապետն
որընթաց երիվարաւ եհաս նմա և
ասէ. մի՛ շտապիք սպանանել զդա.
քանզի յոյս ունիմ առ Աստուած որ փրը
կեցից զդա այսօր 'ի մահուանէ։
Եւ սաստեաց դահճապետին և ասէ.
ընդէ՞ր կապեցեր ըզձեռս դորա.
մի թէ մահապա՞րտ է որդի արքային.
և ետ արձակել զձեռսն։ Ապա դահ
ճապետն. ո՜վ դպրապետ՝ հրաման
սաստիկ է թագուհոյն թէ չարաչա՛ր
ըսպան զնա. արդ եթէ կարող ես
փրկել զդա՝ երթ առ կայսրն և ա
զատեա՛ 'ի մահուանէ. և ես աստ
արգելից զսա։ Եւ մանուկն որդի
առաջնոյն աղաչէր զվարժապետն իւր
փրկել զինքն 'ի մահուանէ։ Եւ ժո
ղովուրդքն առաւել փութացուցա
նէին զդպրապետն և ասէին։ Ո՛վ բարի

դպրապետ · յերէկեան օրն՝ ընկերն
քո ազատեաց՝ այսօր դու երթ առ
կայսրն և աղաչեա։ Ու դպրապետն
ընթացեալ եմուտ 'ի պալատն · և ե_
կաց առաջի կայսերն · երկրպագեաց
և ողջունեաց զնա մեծաւ պատուով։
Ասէ կայսրն · ո՛վ չար ծեր մի՛ մնաս
ցես կենդանի։ Ասէ դպրապետն ·
տէ՛ր՝ պարգևս առնուլ 'ի քէն ակն
ունէի և ոչ անարգանս։ Ասէ կայ_
սրն · սուտ է ամ բան քո · եթէ զոր
դին իմ 'ի ձեզ լեզուաւ և խօսուն՝
ուսուցանել և դաստիարակել զնա ·
և արդ եղև պապանձեալ փոխանակ
իմաստուն և հանճարոյ։ յաւել ևս
զչարիս զայս · զի կամեցաւ բռնա_
դատել և լլկել զկինն իմ · վ̃ այն
պատճառի մեռանի՛ նա այսօր։ և
զձեզ իսկ զամենեսեան կորուսից
դառն մահուամբ։ Ասէ դպրապետն ·
տէր արքայ՝ ասացեր թէ որդին իմ
պապանձեալ եղև · և թէ վասն էր
եղև՝ ամ̃ծ է որ գիտէ · բայց խօսե_

լոյ

լոյց է 'ի ժամանակի իւրում։ Եւ որ ասացեր թէ կամեցաւ բռնադատել զկին իմ, այդ ամ՟ն սուտ է։ Բանզի կին քո եթէ կրեալ լինէր զնա ինձ ամուսին յորովայնի իւրում, այդպիսի վնաս ոչ գտնէր իմ՟ր ն՟ր։ Արդ զայս ասեմ քեզ ո՛րքայ․ եթէ վ՟ս բանի կնոջ քո սպանանես զմիամօր որդին քո, դառնագոյն պատահեացէ քեզ քան զայն՝ որ պատահեցաւ զինուորի միոյ․ որ վասն կնոջն իւրոյ՝ անմեղ դատապարտեցին 'ի մէջ հրապարակին․ Ասէ կայսրն․ ասա՛ զառակդ զայդ թէ վասն էր եղև այդպէս։ Ասէ դպրապետն․ ո՛չ ասեմ և ո՛չ աշխատիմ իզուր և դատարկ․ գուցէ եղիցի զի մինչ ես պատմեցից զառակս՝ սպանցի որդին քո անդր․ և զինչ շահ լինիցի 'ի պատմութենէս։ Արդ եթէ կամիս լսել զառակն իմ, նախ դարձո՛ զորդին քո 'ի մահուանէ 'ի բանտ․ և ես պատմեմ զառակս։ Եւ թէ հաճոյ լինիցի

քեզ առակս՝ ապրեցո՛ զորդին քո·
և թէ ոչ՝ սպա՛ն զնա։ Եւ հրամայեաց
կայսրն դարձուցանել զորդին իւր
'ի բանտ՝ մինչև պատմեսցէ դպրա-
պետն զառակն։ Եւ սկսաւ ասել
այսպէս·

* Առակ երրորդ Դպրապետին· զոր ասաց
վն̃ կնոջ միոյ որ եդ զայրն անձին 'ի
դատապարտութի̃ւ·

Ի քաղաքի միումն էր զինուո՛ր մի
ծեր· զոր առեալ էր մատաղաշ
աղջիկ մի 'ի կնութիւն իւր· (որպ̃
տէր իմ արքայ առեալ է կին մատա-
ղաշ·) և յո՛յժ սիրէր զնա։ և զբա-
նալիքն ո՛չ ումեք հաւատայր։
Նա և ա̃մ գիշեր փակէր զդուռն·
և զբանալիսն պահէր 'ի ներքոյ բար-
ձի իւրում։ Եւ զինուո՛րն այն ծե՛ր
էր· և ո՛չ ունէր կարողութի̃ ա-
մուսնութե̃՝ կատարել զկամս կնոջ
իւրոյ։ վն̃ այն անզգամ կինն սիրէր
զայլս։ Եւ ա̃մ գիշեր յորժամ
նրն

ննջէր այրն իւր՝ առնոյր զբանա֊
լիսն գաղտ և բանայր զդուռն և
երթայր առ սիրառն իւր՝ որ կատա֊
րէր զկամս նր̅. և լցեալ զհեշտութ̅
և զցանկութ̅ մարմնոյն իւրոյ՝ դառ֊
նայր առ այրն իւր։ Իսկ 'ի գիշերի
միում յորժամ ննջեաց այրն, ել
կինն և գնաց ըստ սովորութ̅ իւրոյ
առ սիրառն իւր։ Իսկ զարթուցեալ
այր նր̅ 'ի քնոյն՝ ո՛չ եգիտ զկինն իւր
մերձ ինքեան։ Իսկ ելեալ ետես ըզ֊
դրունսն իբաց. և փակեալ պնդեաց.
և ելեալ 'ի վերի դարպասն՝ հայէր
'ի պատուհանէն. զի տեսցէ զգալն
նորա։ Իսկ յետ խօսելոյ հաւուն՝
դարձաւ կինն փութալով 'ի տուն.
զի մի՛ եկեալ պահապանքն գտցեն
զնա արտաքս։ Իսկ կայր 'ի քաղաքին
այն սահման այսպիսի. զի յորժամ
երեկոյ լինէր՝ յետ երիցս անգամ հա֊
ւուն խօսելոյ՝ ճնչեցուցանէին զան֊
կակս։ Իսկ յետ հընչեցուցանելոյ
զանկակին՝ եթէ զոք գտանէին ար֊
տա

տաքոյ՝ ըմբռնէին և տանէին 'ի բանտ և վաղի́ն դատապարտէին զնա 'ի մէջ հրապարակին առաջի ամ̃ցուն 'ի նախատինս։ Իսկ եկեալ կինն՝ եգիտ զդրունսն փակեալ. զահի հարու և խորհէր թէ զինչ արասցէ. և յետոյ վստահացեալ՝ բախէր ըզդուռն։ Ասէ այրն. ո՞վ չարբեաց մակարդ չար կին. այս քանիցս անգամ փորձեցի զքեզ. որ եկեալ յանկողնոյ իմոյ՝ երթեալ պոռընկիս ընդ այլում։ Ասեմ քեզ ըստոյգն. կացցես դու այդր՝ մինչև պահապանքն եկեալ գտցեն զքեզ և տարցեն 'ի բանտ. և 'ի վաղի́ն դատապարտեսցեն զքեզ 'ի մէջ հրապարակին։

Ասէ կինն. ո՞վ տէր իմ վ̃ն էր ասես զայդ. ասեմ քեզ զճշմարիտն։ Յորժամ ննջէի ես ընդ քեզ 'ի յանկողնին, եկն աղախին մօր իմոյ՝ կոչեաց զիս և ասէ. փութա́ եկ առ մայրն քո՝ զի յետին շունչն է։ Իսկ ես ո՞չ կամեցայ զարթուցանել զքեզ

'ի

'ի քաղցր քնոյդ. և գնացի առ մայրն
իմ. տեսայ՝ և փութով դարձայ առ
քեզ. և այնչափ փութով ընթացեալ
եկի՝ որ վաստակեալ 'ի ճանապարհէն
տկարացայ յոյժ։ Արդ աղաչեմ
զքեզ՝ բա՛ց ինձ զդրունս զի մտից
'ի ներքս. զի մի՛ եկեալ պահապանքն
գտցեն զիս։ Ասէ այրն. ճշմարիտ
որ ո՛չ բացից՝ մինչև եկեալ պահա
պանքն առցեն զքեզ։ Ասէ կինն.
վն այ աղաչեմ զքեզ՝ բա՛ց զդուռն
և ա՛ռ զիս 'ի ներքս. զի ամօթ և նա
խատինք առնես զիս. քեզի՝ և ծնո
ղաց իմոց՝ և ազգականացս։ Ասէ
այրն. 'ի միտ ած թէ քանիցս անգամ
պղծեցեր զանկողինն իմ պոռնկութե֊
քով. լա՛ւ է քեզ աստ չարչարիլ մար
մնով վն մեղաց քոց՝ և մի՛ 'ի դժոխս։
Ասէ կինն. ո՛վ սիրելի այր իմ վն
սիրոյ այնորիկ որ խաչեցաւ վն մեր՝
ողորմեա՛ ինձ և ա՛ռ զիս 'ի ներս։
Ասէ այրն. զո՞ր կաղաչես. զի՞ այդ֊
պէս մերձաւո՛ր ես առաջի դրանդ՝

մին

մինչև եկեալ պահապանքն առցեն զքեզ։ Ասէ կինն. ո՛վ տէր իմ, դիտես զի ո՛չ է հեռի ջրհորն ՚ի դրանէս. եթէ ոչ բացցես զդուռն և առցես զիս ՚ի ներքս, ընկեցից զիս ՚ի ջրհորն և խեղդեցայց։ Ասէ այրն վաղո՛ւց պարտ էր քեզ խեղդիլն։ Ասէ կինն. եթէ կամիս զխեղդիլն իմ, խեղդեցայց։ Արդ մինչ խեղդեալ չէիմ՝ արարից կտակ։ Նախ և առաջին յանձն առնեմ զիս ա̃յ զհոգի իմ. և ՚ի ս̃բ կոյսն մարիամ. և յա̃մ ս̃բս. և զմարմին իմ յորժամ հանցեն ՚ի հորոյն՝ թաղեսցեն յեկեղեցւոջ սրբուհւոյն վառվառենոյ։ և զա̃մ ինչս զոր ունիմ, դո՛ւ դիտես տէր իմ. ո̃պ և կամիս այն̃պ արասցես։ Նա զայս ասացեալ՝ գնաց մերձ ՚ի ջրհորն. և էր առ ջրհորովն վէմ մի մեծ. զոր առեալ երկոքին ձեռամբքն եարկ ՚ի ջրհորն։

Նա լուեալ այրն զձայնըն քարին յատակ ջրհորին՝ կարծեաց թէ

կինն

կինն ընկէց զինքն 'ի հորն. և ասէ՝
ուա՛ղ թէ զինչ գործեցից. զի կինն
իմ խեղդեցաւ։ Եւ փաղփաղուկն
իջեալ ընթացաւ 'ի ջրհորն. և կինն
թաքեաւ յետոյ կողմանէ դրանն.
և իբրև ել այրն՝ եմուտ կինն 'ի
ներքս և փակեաց զդուռն 'ի ներ-
քուստ և ել 'ի դարպասն։ Եւ զին.
ուորն կանգնեալ 'ի վր ջրհորին՝ ա-
ղաղէր զկինն և ասէր լու լ. վա՜յ
ինձ որ կորուսի զկինն իմ։ Չա՛ր էր
ժամն որ ոչ բացի զդուռն։

Եւ կինն ծիծաղելով ասէ. ո՛վ նը-
զովեալ այր որ՝ զինչ գործես մին-
չև ցայս վայր 'ի դուրս. մի թէ առ-
կա՞ էր քեզ չըշատանալ մարմնով
իմով. որ զամ գիշեր գնաս 'ի բոզ-
տունն պոռնկել ընդ նմա։ Եւ այրն
լուեալ զձայն կնոջն՝ ասէ. օրհնեալ է
ած. և գոհութի այ որ ողջ ես։

Արդ բա՜ց զդուռն զի մտից 'ի ներս
ընդէ՞ր փակեցեր զդուռն. զի ես
կամէի սակաւ մի խրատել զքեզ և

 եր

երկնցուցանել . և ապա բանալ ըղ-
դուռն։ Մի՛նչ ցնա կինն . եթէ ով
փորեսցէ խորխորատ ընկերի իւրում՝
ինքն իսկ ընկեսցի 'ի մէջ նո՛ր։ Դու
ոչ կամէիր բանալ զդուռն ինձ , և
ո՛չ ես բացից քեզ . մինչև տացեն ըղ-
քեզ պահապանքն . Քանզի ես ո՛չ
էի 'ի մէջ չարեաց՝ զոր ասացեր 'ի
վերայ իմ։ ո՞չ ասեն առակաց թէ՝ սև-
ացեալն մրով՝ մրճոտէ և զայլս։
Այսինքն՝ չար ով՝ զոմ ով չար կար-
ծէ . այնպէս և դու շնացող գողով՝
զվնասն քո 'ի վերայ իմ բառնաս։
Ճշմարիտ ասեմ քեզ՝ զի այդր մը-
նալոց ես դու մինչև տացեն զքեզ
պահապանքն։
Ասէ այրն . ո՞չ երկնչիս դու յայս .
ընդդէմ ճշմարտես զայդպիսի բան
'ի վերայ իմ։ Ո՛վ երանցոյ 'ի քաղաքիս այս
'ի մանկութէ հետէ . և մինչև ցայժմ
ո՛չ եղև անուանդ այդ 'ի վերայ իմ զոր
դու ասես։ Նա թէ փաղի՛ճն նախա-
տեն զիս 'ի մէջ հրապարակին՝ մի թէ

ոչ

ոչ լինի ամօթ ինձ և քեզ. և նախ-
նեաց մերոց մինչև յաւիտեան. վ՟այ
աղաչեմ զքեզ բաց զդուռն.

Ասէ կինն. ոչ բացից մի՛ աշխատ առ-
ներ զիս. և մի՛ աղաչեր ինձ իզուր.
լաւ է քեզ աստ չարչարիլ վ՟ս մեղաց
քոց՝ քան թէ 'ի դժոխս: Տես զինչ
ասէ իմաստունն. երեք բան ատե-
լի է անձին իմոյ: Աղքատ հպարտն:
Ստախօս մեծատունն. և Ծեր պոռ-
նիկն: ուստ՟ և դու իսկ ես ծեր և շնա-
ցող: Այլև այս մեծ ողորմութի՟ է ա՟յ
որ տանջիս աստ մարմնով և մի՛ տես-
ցես զտանջանսն յաւիտենականս:

Ասէ այրն. ով սիրելի տիկին իմ.
ա՟ծ ողորմած է և գթած. և ոչ խնդ-
րէ այլ ինչ՝ բայց միայն զղջանալ.
վ՟ս ա՟յ սիրուն աղաչեմ զքեզ բաց
զդուռն զի մտից 'ի ներքս. և այլ
ոչ արարից զայդ զոր ասես 'ի վ՟ր իմ:

Եւ կինն նշաւակելով ասէ. ով ա-
րար զքեզ վարդապետ և քարոզող.
Եթէ զայդ գիտէիր որ ա՟ծ ողոր-
մած

մած է, ընդէ՞ր ոչ բացեր զդուռն
ինձ. ճշմարիտ ասեմ քեզ՝ ոչ առից
զքեզ 'ի ներքս: Եւ մինչդեռ նա
զայս խօսէր, հնչեցուցին զզանկակն:
Եւ է այրն · ահա՛ հնչեցուցին զզան
կակն · բա՛ց զդուռն՝ զի մի՛ եկեալ
պահապանացն գտցեն զիս:
Եւ մինչդեռ խօսէր՝ եկին պահա–
պանքն և գտին զնա արտաքս:
Եւ ասեն ցնա · զինչ գործես աստ
'ի ժամ գիշերիս: Եւ լուեալ կինն
զձայն պահապանացն՝ ասէ ցնոսա ·
ո՛վ եղբարք իմ աղաչեմ զձեզ՝ առէ՛ք
զդա այտի և արարէ՛ք դմա ըստ մե–
ղաց իւրոց · զի ամ գիշեր թողեալ
զիս՝ երթայ ընդ բոզս: Եւ այնչափ
ժամանակ համբերեցի և ոչ յայտ–
նեցի՝ թերևս դարձցի 'ի գործոյն
այնմիկ և ոչ դարձաւ · մինչև ինքն
զինքն մատնեաց: Եւ պահապանքն
առեալ տարան զնա 'ի բանտ · և 'ի
վաղիւն անդր՝ դատապարտեցին զնա
ըստ օրինաց իւրեանց:

Յայնժամ ասէ դպրապետն ցկայսրն. 'ի միտ առեր արքայ զառակս զայս զոր ասացի քեզ: Ասէ կայսրն. այո 'ի միտ առի. զի նզովեալ և չար կին այն՝ մատնեաց զայրն իւր դառըն տանջանաց 'ի զուր: Ասէ դպրապետն. Ճշմարտիւ ասեմ քեզ արքայ՝ եթէ վասն բանի կնոջ քո սպանցես զորդին քո, դառնագոյն լիցի քեզ քան զկին ռուորին այն: Ասէ կայսրն. ամէն ասեմ քեզ դպրապետ. ո՛չ սպանից զորդին իմ այսօր վասն բանի քո: Ասէ դպրապետն. եթէ լուիցես խրատոյ իմոյ և ոչ սպանցես զորդին քո, մեծ բարութի հանդիպելոց է քեզ: զայս ասաց դպրապետն և երկիր եպագ արքային և գնաց:

Իբրև լուաւ թագուհին թէ այսօր ևս ոչ մեռաւ որդի արքային, եմուտ 'ի սենեակ իւր և լայր անմխիթար. կոծէր զանձն ասելով. վա՜յ ինձ՝ զի ո՛չ կարացի խնդրուածք մի կատարել տալ արքային իմոյ:

այս

այսպիսի աղի ողորմ և բարձր ձայնի֊
լայր և հառաչէր․ մինչև ծառայքն
ծանուցին արքային։ Նա և ելեալ
կայսրն՝ գնաց առնա և ասէ․ ո՛վ սի
րելի տիկին իմ վ͞ն էր այդպէս ան
ողորմ լաս։ Ասէ Թագուհին․ եթէ
սիրելի լինէիք քեզ՝ զխնդրուածս իմ
կատարէիր․ և դարձեալ՝ թէ ոչ էի
սիրեցեալ զքեզ 'ի բոլոր սրտէ՝ ո՛չ
էր ինձ կսկիծ․ բայց իմ վէրս խիստ
մեծ է․ զի 'ի մէջ նախատանաց թողեր
զիս․ և ո՛չ սպաներ զնզովեալ որդին
քո․ որ այսպիսի խայտառակեաց զիս
զոր աչօքդ իսկ տեսեր տ͞ր իմ արքայ։
Այլ դու ունկնդիր ես եղե՞լ վար֊
ժապետաց որդւոյ քո․ և ո՛չ գիտես
թէ նոքա ինչ կու խորհին քեզ։
Բայց ես առաւել կու սիրեմ զքեզ
և կամիմ զառողջութ͞ի քո և դու ո՛չ
գիտես։ Ապա լինելոց է քեզ այնպ͞՝
որպ͞ եղև զինուորի միոյ․ որ որդին իւր
գլխատեաց զինքն։ Ասէ կայսրն․
ասա՛ ինձ ո՛վ սիրելի թագուհի իմ․

Թէ

թէ ինչ պատճառի համար ա՛ր այն-
պիսի անողորմ բան հօրն իւրոյ։
Ասէ Թագուհին . ասեմ քեզ առ-
ակս ազնուագոյնս , և դու տէր իմ
լուր ՚ի միտ առ։ Եւ սկսաւ ասել։

* Երրորդ առակ Թագուհւոյն որ հաւա-
նեցուցանէ զԹագաւորն սպանանել զորդին։

Ի քաղաքի միում կայր ազնուական
զինուոր մի . և ունէր որդի մի
և դուստր երկու ։ Եւ զինուորն
այն՝ սիրէր զխաղս . մինչև զա՟մ
ինչս իւր և զստացուածս՝ մսխեաց
՚ի խաղս . և աղքատացաւ յոյժ .
Եւ ՚ի յայնմ ժամանակին՝ նստէր ՚ի
նոյն քաղաքին կայսր՝ օգդաւիանոս
անուն . որ մեծացաւ ընչիւք քան
զամենեան որ յառաջ քան զնա էին։
Եւ ժողովեաց բազում ոսկի և ար
ծաթ . և շինեաց է աշտարակ . զմին
էլից ոսկւով , և զմիւսն արծաթով .
և յանձնեաց զնա պահապանացն։

Իսկ զինուորն այն որ աղքատացաւ՝ կոչեաց զորդին իւր և ասէ. որդ- աւասիկ աղքատացայ ես. և կամիմ վաճառել զժառանգութիւն իմ զոր ունիմ. և թէ վաճառեցից՝ կորիցես դու և զորքդ է՟ քեզ յետ մահուան իմոյ։ Ասէ որդին ցհայրն. ա՛րդ խորհեաց թէ զինչ արասցուք՝ զի լինիցիմք ՚ի բարի կեանս. և ժառանգութին մեր ոչ վաճառեսցի։ Ասէ հայրն. ո՛րդեակ գիտեմ զի կայսրն ունի բ՟ աշտարակս. մինն լի՛ ոսկով, և միւսն լի՛ արծաթով. երթիցուք և գողասցուք անտի և ոչ վաճառեսցուք զմլքերս։ Իսկ ՚ի գիշերին այնմիկ ելեալ գնացին յաշտարակն հանել ոսկի. և մըտեալ ՚ի ներքս՝ որչափ որ կարացին բառնալ՝ առին և գնացին։ Իսկ ՚ի վաղիւն՝ տեսին պահապանքն աշտարակին՝ զի բացեալ էին զաշտարակն և գողացեալ էին ՚ի յոսկոյն. և վաղ վաղակի գնացին առ կայսրն և պատմեցին նմա. թէ պատառեալ են զաշ-

տարակն և գողացեալ են յոսկոյն։
Ասէ կայսրն. չէ՛ ինձ փոյթ. ’ի ձեռա
նէ՛ գիտեմ ես զոսկին։ Եւ պահա
պանքն եղեալ յերեսացն արքայի՝
խորհէին թէ զինչ արասցեն։
Եւ ասէ մինն ’ի նոցանէ. եկայք
արասցուք այսպէս. առցուք պ֊
ղինձ մի մեծ՝ և թաղեսցուք ’ի ներ
քուստ կողմանէ աշտարակին. և
լցցուք ’ի մէջ նորա սոսինձ։ եթէ դար
ձեալ գայցէ գողն՝ անկցի ’ի պղինձն
և սոսինձն ոչ թողուցու զնա ելա‿
նել անտի։ և արարին այնպէս։
Եւ յետ սակաւ ինչ աւուրց՝ դար
ձեալ աղքատացաւ զինւորն այն.
և կրկին եկն հանդերձ որդւովն
առնուլ ոսկի յաշտարակէ անտի. և
երթայր հայրն ընդ առաջ, և որդին
զկնի։ Եւ իբրև եմուտ ’ի ներքս և
խոր թաղեցաւ մինչև ցպարանոցն,
աղաղակեաց ’ի ձայն մեծ և ասէ.
որդեակ իմ մի՛ գայցես այսր. քանզի
այլ ո՛չ կարես ելանել։ Ասէ որդին՝

եկից և փրկեցից զքեզ. և եթէ ես ոչ կարեմ օգնել՝ բերից և զայլս զի օգնեսցեն. և հանից զքեզ այտի. քանզի եթէ գտցեն զքեզ այդր, զամենեանս զմեզ կոտ սպանանեն։ Ասէ հայրն. մի՛ տացէ ա̃ծ զայն օրն՝ զի գիտասցէ ոք թէ ո՛վ եմ ես. արդ լաւ է ինձ միայնոյ մեռանիլ՝ և ո՛չ ձեզ ամենեցուն։ Դու զատուրդ և հատ զգլուխ իմ. զի յորժամ գտա–ցեն զիս առանց գլխոյ՝ ո՛չ ո՛ք կարէ ճանաչել թէ ո՛վ իցեմ։ Ասէ որդին բարւո՛ք ասացեր հայր. և հանեալ զսուրն՝ էհատ զգլուխ հօրն և էարկ 'ի հոր մի։ Եւ երթեալ 'ի տունն՝ պատմեաց քուերցն զեղեալ գործն և նոքա լուեալ զմահ հօրն իւր–եանց՝ սկսան ողբալ լալ և կոծալ։ Եւ 'ի վաղիւն անդր եկեալ պահա–պանացն՝ տեսին մարդ մի մեռեալ 'ի մէջ գանձին. և գլուխն չկայր. և ծանուցեալ պատմեցին արքային։ Եւ հրամայեաց կայսրն՝ զի զմար–

մինն

մինն զայն կապեսցեն 'ի յագի ձիոյ
միոյ և շրջեցուսցեն փողոցէ 'ի փո–
ղոց. և յոր տանէ լուիցեն ձայն լա–
լոյ 'ի նոցանէ՛ է մարդն այն։ Եւ ա–
րարին այնպէս՝ որպէս հրամայեաց
կայսրն. և շրջեցուցանէին զնա փո–
ղոց փողոց. որև եկեալ հասին ա–
ռաջի դրան նր։ Եւ դստերացն տե–
սեալ զհայրն իւրեանց՝ լային դառ–
նապէս. Եւ իբրև իմացան պահա–
պանքն շրջեցուցանողք դիոյն նց,
իսկոյն որդի մեռելոյն առեալ դա–
նակ՝ ծակեաց զերակ ձեռին իւրոյ
որ ել արիւն յոյժ սաստիկ. և 'ի քն–
նելն նց՝ ասաց որդին թէ վս ինձ
լուն քրեյքն իմ. Մորոյ հաւա–
տացեալ նոցա խօսիցն նր՝ դարձան
և շրջեցուցանէին զմարմինն ընդ քա–
ղաքն ամ. Եւ իբրև ոչ գիտացին
թէ ուստի էր, տարեալ կախեցին 'ի
փայտէ։ Արդ նզովեալ որդին՝ մէկ
որ սպանեաց զհայրն իւր, և երկու–
ղի ո՛չ հանդոյց զմարմին նր 'ի հող–
տապանին.

Եւ ասէ Թագուհին․ տէր ՚ի միտ առեր զառակս որ պատմեցի քեզ։

Ասէ կայսրն․ այո ՚ի միտ առի։

Ասէ Թագուհին․ երկնչիմ տէր իմ աքքայ՝ գուցէ և քեզ պատահեսցէ դառնագոյն քան զնորայն։

Ասէ կայսրն․ լաւ առակ ասացեր ով սիրելի տիկին իմ․ որդին այն նըզովեալ էր որ եհատ զգլուխ հօրըն իւրոյ․ և զմարմին նորա ևս ոչ եդ ՚ի գերեզմանի։ Ճշմարիտ ասեմ քեզ ով Թագուհի իմ․ զի ոչ կարասցէ որդին իմ առնել այնպէս՝ ոչ նա արար․ քանզի ընդ լուսանալ առաւօտուն՝ տամ սպանանել զնա։

* Երրորդ անգամ տանելն զորդն արքային ՚ի մահ․ և գալ հասանելն [illegible] դպրապետին և աղաչօք փրկելն զնա։

Ի յերրորդում աւուր գայ նստի կայսրն ՚ի գահոյսն իւր․ և կոչեաց զդահճապետն և ասէ՝ Հան

Հան զորդի իմ 'ի բանտէն. և անցո
ընդ մէջ քաղաքին փողով ազդեցու-
թեան. և տուր սպան զնա որպ մահա
պարտ. և հեռացո զգլուխն 'ի մարմ
նոյն Է կանդուն. Եւ եկեալ դահ
ճապետն՝ եհան 'ի բանտէն զորդի
արքային. և կապեց զձեռսն 'ի յետս
որպ մահապարտի. և ետ ձայնել առա
ջի նր մունետիկս ասելով. թէ ով ոք
մեղանչել կամի ընդ յետնամօրն իւ-
րոյ՝ այսպիսի մահուամբ մեռցի.
Եւ մինչդեռ տանէին՝ եհաս դըպ
րապետն սրընթաց երիվարաւ.
որում անուն էր գաթոն. Եւ տե
սեալ զորդի արքային որ այնպիսի
խեղճ և ողորմելի տանէին 'ի մահ,
բարկացեալ դահճապետին և ասէ.
ընդէր այդպիսի կապեր էք զորդի
արքային. և ետ արձակել զձեռսն։
Ասէ դահճապետն. ո՛վ դպրապետ՝
հրաման թագին սաստիկ է. և թա
գուհուն ես առաւել, մեք զինչ
արասցուք. Եւ ժողովուրդքն որ

շուրջն

շուրջն կուսին՝ ողբալով աղաղակէին և ասէին. ով բարի դպրապետ՝ փութա առ կայսրն և ազատեա զորդի արքային և զաշակերտսն քո. որպէս ընկերքն քո ազատեցին: Եւ մանուկն անմեղունչ խոնարհեալ երկիր եպագ վարժապետին իւրոյ. ով թէ կամէր ասել՝ ազատեա զիս 'ի մահուանէ:

Ասէ դպրապետն. դադարեցէք դուք 'ի տեղիս այս՝ մինչ ես երթայց առ կայսրն. զի յոյս ունիմ առ Աստուած որ փրկեմ զդա այսօր 'ի մահուանէ:

Եւ գնաց դպրապետն շտապով 'ի պալատն. եմուտ առ կայսրն. և մեծաւ պատուով ողջունեաց զնա:

Ասէ կայսրն. 'ի չարիս լինիցիս դու:

Ասէ դպրապետն. տէր՝ պարգևի ակն ունէի 'ի քէն և ոչ բարկանալոյ:

Ասէ կայսրն. ով ծառայեցեր՝ նոյնով և ունիցիս. քանզի ոչ պարգևի ծառայեցեր՝ այլ դառն մահու: Եւ տուզորդին իմ 'ի ձեռն լեզուաւ և խօսուն. ուսուցանել և դաստիարակել:

և

և այժմ եղև պապանձեալ փոխա-
նակ իմաստութեան և հանճարոյ․
Յաւել ևս զչարիս զայս՝ որ կամե-
ցաւ բռնադատել և լռկել զկինն իմ։
Վ՟ այնր գործոյն մեռանիմ՝ ահա
այսօր․ և ձեզ ևս չարչարանք կազ-
մեմ, որ աչօք ձերովք տեսանէք ըզ-
մահ ձեր։ Ո՞չէ դպրապետն․ տ՟ր իմ
արքայ՝ զոր ասացեր թէ պապանձեալ
եղև որդին իմ, այն ո՟չ է դատաստան․
զի նա է միայն որ խլեց լսել տայ և
համերաձ խօսել․ և գիտեմ որ ո՛չ է
պապանձումն լեզուի որդոյ քո ճըշ-
մարիտ․ թէպէտ կամի խօսիլ՝ այլա
զի չէ՛ ժամանակ։ Եւ զոր ասացեր
թէ կամեցաւ բռնադատել և լռկել
զկինն իմ, մի՛ հաւատար տէր իմ ար-
քայ․ զի այդ զո՛ւր է՝ ի վ՟ր նորա։ Եւ
ո՛չ հաւատամ․ վ՟ զի չկա՛յ ա՛յլ ինչ
չարագոյն ի վ՟ր երկրի քան, զչար կա-
նայս․ և գիտեմ ցուցանել թէ ո՟ք
լեալ են կանայք սուտք և զրախօսք։
Եւ դու եթէ կամիցիս վ՟ բանի
կնոջ

կնոջ քո սպանանել զորդեակն քո ,
լինելոց է քեզ որպէս եղև ումեմն .
որ վասն բանի կնոջ իւրոյ՝ ըսպան
զխիրական անձեղն իւր.

Ասէ կայսրն . ասա ինձ թէ ո՞րպ որ
տախօսք են և զրախօսք կանայք .
ասա և վն̃ անձեղին. Ասէ դպրա
պետն . ո՛չ ասեմ և ո՛չ աշխատիմ . զի
մինչ ես պատմեցից զառակս՝ զոր-
դին քո անդր սպանցեն . և զի՞նչ
շահ լինիցի 'ի պատմութէս. Եթէ
կամիս լսել զառակն իմ, նախ դար
ձո՛ զորդին քո 'ի բանտ . և ես պատ
մեցից զառակս. Եթէ լիցի հաճոյ
կամաց քոց առակս՝ ապրեցո՛ զոր-
դին քո. և թէ ոչ՝ նոյնժամայն սպա՛ն
զնա. Եւ հրամայեաց կայսրն դար
ձուցանել զորդին իւր 'ի բանտ .
մինչև պատմեսցէ դպրապետն զա-
ռակն. Եւ դարձուցին զորդի ար
քային 'ի բանտ. Եւ սկսաւ Դըպ
րապետն ասել
այսպէս.

 Առաջ

* Վասն երրորդ դրուագերուն. զոր տայ վասն անծեղին ՚ի ձուր ոսպանմանն՝ խորամանկութեամբ կնոջն։

Ի քաղաքի միում՝ էր այր ոմն ազնուական և անուանի յոյժ. և ունէր անծեղ մի՝ զոր ուսուցեալ էր լեզու եբրայեցերէն. որ իբրև զմարդ ուղիղ խօսէր։ Եւ անծեղն այն զոր ինչ տեսանէր կամ լսէր՝ պատմէր զա̃մ տ̃ն իւրոյ։ Եւ այրն այն՝ ունէր կին մատղաշ և գեղեցիկ յոյժ. նման Թադուհոյն քո. Եւ կինն այն ոչ սիրէր զայրն իւր. այլ ատէր զնա և արհամարհէր և սիրէր զայլս։ Եւ յորժամ գընայր այրն ՚ի վաճառականութիւն, նոյն ժամայն կոչէր կինն զսիրաւն իւր. և նոքին ը̃ իրեարս և պոռընկէին։ Եւ յորժամ գայր այրն նր̃, պատմէր նմա անծեղն զա̃մ. թէ այս պէս պոռնկեցաւ կին քո։ Եւ այն չափ եղև՝ մինչև ա̃մ քաղաքն լուան

զայս

զպոռնկութ կնոջ նր։ Եւ մի՛ այնո
րինակ՝ այլն բազում անգամ խրատէր
զկինն եւ ասէր․ ընդէ՞ր գործես զայս։
Ասէ կինն․ քա՛ւ լիցի ինձ տէր իմ
գործել զայդ․ այլ դու հաւատաս
նզովեալ անծեղին․ զի քանի որ նա
կենդանի է՝ մեք ՚ի խաղաղութեան
ոչ լինիմք․ քանզի դու հաւատաս
ստութ նր։ Ասէ այրն․ ո՛վ կին դու
ո՞չ գիտես որ նա սուտ ոչ խօսի․ այլ
զոր ինչ տեսանէ եւ լսէ՝ զայն խօսի։
Եւ յաւուր միում եղեւ, զի ել
այրն իւր ըստ սովորութ իւրում
եւ գնաց ՚ի վաճառականութի։ Եւ
կինն յղեալ կոչեաց զսիրաւն իւր՝
զի եկեսցէ առնա։ Եւ իբրեւ երե
կոյ եղեւ, եկն սիրաւն իւր եւ բա
խէր զդուռնն։ Եւ կինն ելեալ ե
բաց զդուռն եւ ասէ․ մի՛ երկնչիր
արի՛ վստահ ՚ի ներս․ զի ոչ ոք կայ
աստ որ տեսանէ զքեզ։ Ասէ սիր
ռան․ ո՛վ սիրելի իմ․ անծեղն տեսա
նէ եւ պատմէ ամէն։ Ասէ ցնա կինն

եկ

Ե՛կ և մի՛ երկնչիր՝ զի յայսմ գիշե-
րիս առից զվրէժս իմ 'ի նմանէ։

Եւ լուեալ անծեղն զխօսս նց և
ասէ. ո՜վ եղկելի այր դու՝ նեն-
գեալ տն իմում. և նենգես ընդ կնոջ
նր. թէպէտ 'ի խաւար գիշերիս ոչ
տեսանեմ զձեզ, այլ լսելով զձայնն
ձեր՝ գիտեմ թէ զինչ գործէք. և
յորժամ եկեսցէ տէրն իմ, պատմե-
ցից նմա զամենայն։

Ասէ սիրաւն. ո՞չ ասացի քեզ թէ
անծեղդ այդ խայտառակէ զմեզ.
ահա լսես զինչ ասէ։ Ասէ ցնա կինն
մի՛ երկնչիր. ե՛կ ընդ իս զի 'ի սենե-
կի գնասցուք և ննջեսցուք։ և գը-
նացին ննջեցին 'ի միասին զգիշերն
ողջոյն 'ի սենեկի անդ. Եւ 'ի հա-
ւախօսին՝ ել կինն և կոչեաց զմինն
'ի յաղախնեացն իւրոց և ասէ. ե՛լ
'ի տանիսն և արա ծակ 'ի վր գլխոյ
անծեղին. ա՛ծ աւել 'ի վր բոլորի
ծակոյն. զի հողն և աւազն տանի-
սին՝ իջցէ 'ի վերայ գլխոյ անծեղին.
և

և ջրձգեալ ջուր ի վր̃ նր̃։ Եւ աղա
խինն արար այնպէս . մինչ զի եղև
անծեղն կիսամահ . Եւ յառաւօ
տուն պահուն՝ ել սիրաւն և գնաց։
Եւ յայնմ աւուրն եկն վաճառա
կանն ՚ի տուն իւր . և տեսեալ զան
ծեղն՝ ասէ . ով անծեղ՝ ուր կեաս.
Ասէ անծեղն . տէր իմ, զինչ որ ըր
ած և տեսի՝ պատմեցից քեզ։
Կին քո ՚ի գիշերիս յայսմիկ՝ եբեր
առ ինքն զսիրաւն իւր . և ես անար
գելով անարգեցի զնա և ասացի նր
մա . թէ յորժամ դայցէ տէրն իմ՝
պատմեցից նմա զա̃մ։ և նա ոչ ինչ
համարեալ զբանս իմ, եմուտ ՚ի սե
նեակն քո և ննջեաց ը̃ կնոջ քում։
Եւ թէ զկեանքս իմ հարցանես՝
հաղիւ զերծեալ եմ ՚ի մահուանէ .
զի այնչափ անձրև և կարկուտ եկն
՚ի վր̃ իմ զգիշերն ողջոյն , մինչ զի
կիսամահ արար զիս ։
Իբրև լուաւ զայս կինն , ասէ ցը
այրն . զարմանամ ես ընդ խելս քո .

զի

զի հաւատաս դու այդ ստախօս ան-
ծեղիդ . և ահա՛ կասէ թէ ՚ի գիշե-
րիս եկն անձրև և կարկուտ . որ և
յայսմ գիշերիս պա՛րզ էր երկինքն
քան զամ գիշերս . ո՛չ անձրև եկն
և ո՛չ կարկուտ . և թէ ինձ չես հա-
ւատար՝ երթ հա՛րց զդրացիսն եւ
զամ մարդ .

Եւ եկեալ այրն՝ գնաց եհարց ըղ-
դրացիսն . Եւ նոքա ասէին . Ճշմա-
րիտ որ պա՛րզ էր այս գիշերս քան
զամ գիշեր . Եւ եկեալ այրն՝ ասէ
ցկինն . Ճշմարիտ եղեր՝ որ գիշերս
այս պարզակայ եղած է քան զամ գի-
շեր . Ասէ ցնա կինն . ո՛վ բարի և
սիրելի այր իմ . Ճշմարիտ ասեմ քեզ՝
զի անծեղդ այդ ստախօս է . և սուտ
խօսելովն՝ ձգեաց ՚ի մէջ մեր աղմուկ
և այպն արար զմեզ ՚ի քաղաքիս աստ .
և անկաք ՚ի լեզու ամենեցուն .

Եւ գնաց այրն առ անծեղն և ա-
սէ . ո՛վ անծեղ՝ վա՞ էր խաբեցեր
զիս . և սուտ խօսեցար ընդ իս . և մ…
ւա

ռացար զբարերարութիւն իմ, յորժամ ես ձեռամբ իմով կերակրէի զքեզ։ Նաև դու քո սուտ խօսելովն՝ արկեր չարութիւն 'ի մէջ իմ և կնոջ իմոյ. և արարեր զմեզ զրուց քաղաքիս։

Ասէ անձեղն. գիտէ ած որ յիս սը տութիւն ոչ կայ. այլ զոր ինչ տեսայ և լուայ՝ զայն ասեմ։ Ասէ այրն. սուտ խօսեցար ընդ իս. որ ասացեր թէ յայսմ գիշերիս անձրև և կարկուտ եկաւ. և սովով քո՝ խռովեցուցեր զիս ընդ կնոջ իմոյ։ Նաև բարկացեալ այրն՝ էառ զանձեղն և էհան զգլուխն նորա. և մեռաւ անձեղն։

Երբև ետես կինն՝ ուրախացաւ և ասէ ցայրն իւր. արդ այժմ խաղաղութ լինիցիմք. զի լաւ արարեր որ սպաներ զանձեղն։ Նաև այրն հայեցեալ ասէ և անդ՝ ետես իվր բունոյ անձեղին որ ծակ մի կայր ծակեալ 'ի տանիքէն. և եդեալ սանդուղս ելաւ 'ի տանիքն. և ետես անդ աման ջրոյ. և յեզերն՝ աւազ և փոշի

Նաւ

Եւ գիտաց այնու՝ որ կինն արա-
րեալ էր զայն . և աւաղեաց յոյժ
զանմեղն . որ վ՟ս բանի կնոջ իւրոյ՝
սպան զայնպիսի լաւ և պատուական
անմեղն: Եւ նոյնժամայն այրն այն
վաճառեաց զա՟մ ինչս իւր . և գնաց
յաշխարհ հեռի . և այլ ոչ դարձաւ
առ կինն իւր:

Յետ այնորիկ ասէ դպրապետն ցը
կայսրն . լուա՞ր ա՛րքայ զոր ինչ ա-
սացի քեզ: Ասէ արքայն . այո՛ լու-
այ և՛ի միտ առի: Ասէ դպրապետն .
եթէ վ՟ս բանի կնոջ քո սպանանես
զորդեակն քո՝ դառնագոյն պատա-
հեսցէ քեզ՝ քան զնորայն: Ասէ
արքայն . լաւ առակ ասացեր ով բա-
րի դպրապետ . և սակաւ մի բարկու՟ի
սրտի իմոյ շիջաւ . այսօր վ՟ս բանիդ
քո ոչ մեռանի որդին իմ: Ասէ դպ-
րապետն . և ես շնորհակալ եմ քեզ՝
որ ունկնդիր եղեր առակի իմոյ և
ապրեցուցեր զորդին քո այսօր:
Եւ ողջունեաց զարքայն՝ ասելով .

 օրհ

օրհնութիւն իմ ՚ի վ՟ր արքայիս իմոյ
անպակաս եղիցի։ զայս ասաց դըպ-
րապետն և գնաց։

Իբրև լուաւ Թագուհին թէ այ-
սօր ևս ապրեցաւ մանուկն ՚ի մա-
հուանէ, սկսաւ ճչել և լալ և բարձր
աղաղակել. որ լսելի եղև ամ՟ցուն։
Որ կոծէր զանձն ասելով. արդ զինչ
արարից. առ ո՞ երթայց. և կամ ու՞մ
հարցից։ Յարքայէս իմմէ ո՛չ գտի
մի ինչ մխիթարութի՟. արդ վա՛յ է ինձ
որ անուանեալ կոչիմ Թագուհի.
լաւ էր որ մեռեալ էի՝ քան թէ յայս
կէտս բերեալ եղէ։ և ծառայքն
եկեալ ծանուցին արքային։

Իսկ ելեալ կայսրն՝ գնաց առ նա և
ասէ. Ը՟էր այդպէս ճչես և լաս։
Ասէ Թագուհին. դու ես կայսր
հռոմայ. և ես դուստր եմ մողոլոս
արքային՝ կին քո։ արդ թողեր զիս ՚ի
ձեռն որդոյ քո նզովելոյ՝ որ վիրա-
ւորեաց և նախատեաց զիս. և այպն
և զրուց արար զիս բոլոր հռոմայ.

որ և տէրդ իմ արքայ իսկ գիտակ է
և աչօք քովք տեսեր. և խոստացար
սպանանել զնա. և այժմ դեռևս կեն
դանի է. Ես ինչպէս դադարիմ 'ի
լալոյ. կամ իմշ երկրի կենդանի կե
նալոյ. արդ լաւ է ինձ մեռանիլ,
քան թէ այսպիսի վիշտս և նախա‿
տինս կրել. Ասէ կայսրն. յօժար էի
առնել զկամս զայդ և սպանանել,
ապա յերէկեան օրն եկն դպրպտ մի
որդւոյն իմոյ առիս և պատմեաց ինձ
առակ մի և հաւանեցոյց զիս. վասն
այն ձգեցի զնա 'ի վաղիւն.

Ասէ Թագուհին. դու այնչափ ուն‿
կնդիր լինելոց ես դպրապետաց
որդւոյ քո, մինչև պատահեսցէ քեզ
այնպէս՝ որպ պատահեաց Թգրի միոյ
յիմաստասիրացն իւրոց. որ նշ էր
յանձննեալ զքաղաքն. Ասէ կայսրն
աղաչեմ զքեզ ով Թագուհի իմ,
պատմեա ինձ զառակդ զայդ թէ
որպ եղև. Ասէ Թագուհին. վս էր
իզուր աշխատիմ. եթէ գիտէի որ

լինելոց էր ինձ սակաւ մի շահ՝ պատ-
մէի քեզ զառակս։ Ասէ կայսրն․
զինչ շահ կամիս լինիլ քեզ․ մի թէ
աղա͞ա արարի դիտես զորդին իմ․
այլ միայն երկարեցի զկեանս նորա
մինչ 'ի վաղեան օրն վ͞ս բանի դըրպ-
րապետին։ Ասէ թագուհին․ բանք
դպրապետացն՝ քեզ մահ գուշակէ․
և բանքն իմ, փրկէ զքեզ 'ի մահուա-
նէ․ Արդ լուր բանից իմոց․ և 'ի մտա-
ռ զառակս իմ․ և պահեա 'ի սրտի
քում, զի բարի լինիցի քեզ։ Ապա
սկսաւ ասել զառակս զայս․

* Զրուցեր առակ Թագուհւոյն․ վասն ա-
րայ ուժին Թագաւորի և Եօթնիմաստասէ-
րաց նորա․ որ չարախօսեցին զորդ-
ւոյ նորա։

Ի ժամանակի միում, կայր Թա-
գաւոր մի մեծ և անուանի յոյժ
և ունէր իմաստասէրս եօթն։
Ապա Թագաւորն այն՝ յանձնեալ էր
զերկիրն իւր նց․ և նոքա վարէին
զ͞ամ

զամ երկիրն հրամանաւն իւրեանց.
ո՟պ և այժմ դու։ և առանց նշ՟ բան
ինչ ո՛չ առնէր . ո՟պ և այժմ դու։
Արարին իմաստասէրքն կախարդուն
Թգ՟րին այսպէս . զի քանի որ 'ի պա
լատն էր՝ տեսանէր զլոյս . և յորժամ
ելանէր 'ի պալատէն՝ խաւարէր լոյս
աչաց նր՟։ Եւ վ՟ն այնորիկ արարին
զկախարդութիս զայս՝ զի ըստ կա
մաց իւրեանց իշխեսցեն երկրին։
Եւ յաւուր միում փորձէին զին
քեանս՝ եթէ կարասցեն բժշկել
զկոյսըն որ դարձեալ տեսցէ զլոյսն
և ո՛չ կարացին։ Ապա հրաման ա
ռեալ էին 'ի կայսերէն . զի թէ ոք
տեսանիցէ երազ՝ տացէ նմ՟ լիտր մի
ոսկի զի մեկնեսցեն զերազն. և ե
թէ ոչ բերցէ ոք՝ կրկնապատիկ տու
գանս տացէ արքային։ Եւ այսու
բանիւն՝ բ՟զում գանձս ժողովեցին։
Եւ յաւուր միում նստէր Թգ՟րն
այն ընդ թագուհոյն իւրոյ. և էր
տրտում յոյժ։ Ասէ թագուհին .

տէր

տէր արքայ ընդէ՞ր տրտումես. և պատմեաց արքայն վ՜ն կուրուն խորոյ Մեծ Թագուհին. արժ ըստ խրատու իմոյ՝ և առողջացիր դու. Ունիս եօթն իմաստասէր 'ի տան քում. զոր իմաստութ՟ք իւրեանց վարեն զա՟մ երկիրն որ 'ի ներքոյ տէրութե՟ն քո։ Կոչեա՛ զն՟ս և ասա՛ սպառնալեօք. յորժամ որ կեղանեմ 'ի պալատէս, վ՜ն էր ոչ տեսանեմ զլոյս. Արդ հրաման իմ այս է՝ զի արասջիք ինձ դեղ. որ յորժամ ելանեմ 'ի պալա-տէս 'ի դուրս՝ տեսանեմ զլոյս. և զվնասն ձեր Թողում։ զի տեղեկա-ցոյ ես որ դուք արարիք ինձ զայս. Ապա Թէ ոչ յանձն առնուք բժշ-կել զիս, հրամայեմ զձեզ զա՟մենեան չարաչար մահուամբ կորուսանել։

Յետ այնորիկ կայսրն ըստ խրատու կնոջն՝ կոչեաց զիմաստասէրքն առ ինքն և ասէ. Ո՛վ իմաստասէրք՝ հարցից ձեզ բան մի՝ և դուք տուք ինձ պատասխանի. Մեծն իմաստասէրքն

հրա

հրամայէ՛ արքայ. և լուիցուք զխօսս
տն մերոյ. և տացուք պատասխանի.
Ասէ արքայն. յորժամ որ կելանեմ
'ի պալատես 'ի դուրս, վն էր զայս
ոչ տեսանեմ։ Ասեն իմաստասէրքն
ո՛չ գիտեմք. Ասէ կայսրն ըստ խրա
տու կնոջն. լուեալ է իմ որ արարե՛լ
էք կախարդութի՛ իմն. յորժամ որ
կելանեմ 'ի դուրս՝ վն այն ոչ տե-
սանեմ զայս. Արդ զիմաստն ձեր
թողից՝ եթէ դարձեալ առնուցուք
ինձ ճնարս զի տեսից զայսն յորժամ
որ կելանեմ 'ի դուրս։ Ապա թէ ոչ՝
զձեզ զամենեսեանդ դառն և չար
մահուամբ կորուսանելոց եմ. զօ-
դուտն ձեր դուք գիտէք։ Ասեն
իմաստասէրքն. արքայ յաւիտեան կաց.
զո՛ւր է այդ խնդիր մեր. մեք 'ի բանէդ
այդմիկ բնաւ խապար ո՛չ ունիմք։
Ասէ արքայն. ես ո՛չ գիտեմ այդ-
պիսի խօսք. այլ հրամանն իմ այս է
որ բժշկէք զիս 'ի յախտից իմոց.
Ասեն իմաստասէրքն. տէր մեր արքայ՝

թու

Թուլացո՛ զմեզ մինչև 'ի տասն օր․ զի խորհեսցուք և պատասխանի բերցուք արքային մերոյ: Ասէ կայսրն․

Եղիցի ըստ խնդրոյ ձերում:

Եւ նոքա ելեալ յերեսաց արքային խորհէին թէ զինչ արասցեն․ և ո՛չ կարէին գտանել հնարս մի: Եւ տրտմեալ ասեն ցմիմեանս․ եթէ ոչ բժշկեսցուք զկայսրն՝ մեք ամենեքեան մեռանիմք: Շրջէին 'ի մէջ քաղաքին այսու տրտմութ̃․ և եկին շուրջ գալով 'ի փողոց մի․ և ահա տղղայք փոքրիկք խաղային 'ի մէջ փողոցին: Եւ այր ոմն եկեալ առ իմաստասէրսն և ասէ․ տեսեալ եմ երազ՝ մեկնեցէք զերազն իմ ո՛վ փառաւոր իմաստասէրք․ և ես տաց ձեզ մէկ լիտր ոսկին․ Յայնժամ փոքր մանկունքն որ կու խաղային անդ, մինն 'ի նոցանէ յառաջ եկեալ՝ ասէ ցայրն այն․ մի՛ տար զոսկին դոցա՝ զի դոքա՛ խաբեբայք են․ այլ դու ասա ինձ զերազն քո՝ և ես պատմեցից քեզ:

և իմաստասէրքն անկնարկէին 'ի հե ռաստանէ։ Նա այրն սկսաւ պատ_ մել այսպէս. Տեսի յերազի իմում զի ելանէր աղբիւր ջրոյ 'ի մէջ տն_ կաստանի իմում. և յորդեալ յոյժ. մինչև ելից զամ անդաստանն ջրով։ Ասէ մանուկն. դնա 'ի տուն քո. և առ փետատ մի. և փորեա զտեղին զայն յորում ելանէր ջուրն. և գը տանիցես բազում գանձս, փարթա մանաս դու՝ և աղքատոհմն քո ամ։ Նա նոյնժամայն փութացաւ այրն. և երթեալ փորեաց զտեղին զայն. և եգիտ բազում գանձս յոյժ. և փար թամացաւ ինքն և ամ աղքատոհմն իւր Նա դարձաւ այրն առ տղայն. եւ տայր նմա է լիտր ոսկի վն իրաւ մեկնելոյ զերազն իւր։ Նա տղայն ոչ էառ զոսկին 'ի ձեռն. այլ ասէ՝ քաւ լիցի ինձ առնուլ ոսկի 'ի քէն.

այլ միայն աղօթեա վն իմ։

Տեսեալ զայս իմաստասէրացն՝ որ իմաստուն է մեկնեց զերազն զայն,

ասեն

ասեն ցնա. ո՛վ սիրելի մանուկ դու՝ զինչ է անուն քո. Ասէ մանուկն անուն իմ կոչի Եէրիլնոս. Ասեն իմաստասէրքն. տեսանեմք որ իմաստութիւն քո մեծ է յոյժ. և արդ հարցանեմք քեզ բան մի։ Ասէ Եէրիլնոս. ասացէք ինձ զպատճառն, և ես տամ ձեզ պատասխանի։ Ասեն իմաստասէրքն. Թագաւորին մերում աչքն կուրացեալ է. եթէ բժշկես զնա, մեծամեծ պարգևս առնուս 'ի մեզանէ։ Ասէ Եէրիլնոս. բնաւին չի տեսանէր՝ թէ աչաց ցաւ ունի։ Ասեն իմաստասէրքն. ո՛չ այդպէս այլ քանի որ 'ի պալատն է՝ կու տեսանէ. և յորժամ 'ի պալատէն իդուրս կելանէ՝ նոյն ժամայն այլ ո՛չ կարէ տեսանել. Ասէ ցնոսա Եէրիլնոս. երթայց և տեսից. և ապա հրամանաւն ա՟յ բժշկեցից։ Ասեն իմ՟տսէրքն. եկ ընդ մեզ՝ որ տարցուք զքեզ առ թ՟գրն. և ելեալ գնացին ի միասին առ կայսրն.

Ասէ

Ասէ ցն՟ս կայսրն. զինչ արարիք.
և զինչ պատուիրեցի ես ձեզ.
Ասեն իմաստասէրքն. ահա՛ բերաք
բժիշկ մանուկ մի՝ որ կատարէ ըղ
կամս քո. Ասէ կայսրն ցիմաստա-
սէրսն. գիտէ՞ք ստուգիւ՝ որ կատա
րէ այդ մանուկդ զկամս իմ։
Ասեն իմաստասէրքն. այո՛ գիտեմք
զի կարօղ է. և փորձեալ եմք ճշմա-
րիտ զիմաստութի՟ն դորա. Ասէ կայսրն.
բարի է զոր ասէքդ։ Ապա դարձաւ
կայսրն առ մանուկն և ասէ. զինչ է
անունն քո մանուկ դու։ Ապա նա ա-
սէ. անունն իմ կոչի Եէրիխնոս. որ և
ծառայ քո է. Ասէ կայսրն. կարօղ
ես զիս բժշկել յախտից իմոց.
Ասէ Եէրիխնոս. ծառայ քո ո՛չ գի-
տէ զցաւս քո. այլ հրամայեսցէ ար
քայ իմ, և ես կարողանամ զօրութե՟ն
Ա՟յ բժշկել զքեզ. Ասէ կայսրն.
իմ նեղութիւն և ցաւն այն է, որ
յորժամ ելանեմ՝ ի պալատէս դուրս
ո՛չ կարեմ տեսանել զլոյս. Ա-
սէ

եպիսկոպոս․ հրամայէ ածցեն ՚ի բանտ
դնել․ Եւ հրամայեաց կայսրն ա֊
մենեցուն արտաքս ելանել, և փա֊
կել զդրունսն․ Ասէ եպիսկոպոս․
մինչ դեռ ՚ի սենեակիդ քո յորում
ննջես դու ՚ի գիշերի․ և անդ պատ֊
մեցից քեզ թէ զինչ առնելոց եմ։
Եւ իբրև մտին ՚ի ներքս՝ տեսանել
մանուկն զմահճին արքային․ և հրա֊
մայեաց ծառայիցն նորա փութով հա֊
նել ՚ի դուրս զմահճին արքային։
և ասէ ցկայսրն․ այժմ տեսանիցես
զհրաշս որ է ՚ի ներքոյ նորա։ Եւ իբրև
հանին զմահճին ՚ի դուրս՝ տեսին
՚ի ներքոյ նորա ակն աղբերոյ․ եօթն ա֊
ռաջս բղխեալ և բաժանել եռայր։
Ասէ մանուկն ցկայսրն․ տէր իմ ար֊
քայ․ ահա որչափ աղբերս ՚ի ներքոյ
մահճի քո է եօթն գնացիւք իւր֊
ովք՝ ոչ կարես տեսանել զնոյն։
Ասէ կայսրն․ որպիսի՞ հնարիւք կա֊
րասանել մարթ է զաղբիւրդ գնա֊
ցիւքն իւրովք հանդերձ․ Ասէ
մա

ժամուկն • եթէ ըստուգիւ կամիս
տեսանել զլոյս՝ մինչև ոչ գլխատես
զեօթն իմաստասէրսն քո՝ ոչ կարես
տեսանել զլոյս։ Բանզի նոքա ա-
րարին զկախարդութիս զայս տեառն
իմոյ արքայի • զի համարձակ իշխես
ցեն իմ̅ երկրի։

Եւ նոյնժամայն հրամայեաց կայսրն
սպանանել զն̅ս. որ և 'ի գլխատելն՝
իսկոյն կորեաւ աղբիւրն գնացիւքն
իւրովք։ Այլ մանուկն ցկայսրն •
այժմ երթամք դուրս 'ի պալատէս •
և տեսանեմք որ կու տեսանես՝ թէ
ոչ։ Եւ նոյնժամայն կայսրն ետուր
զարդարել երկու ձիս • և նստաւ 'ի
մինն արքայն, և 'ի միւսն մանուկն •
և ելան 'ի դուրս • և տեսանէր ար-
քայն զլոյս համարձակ • և ուրախա-
ցաւ յոյժ • և դարձաւ խնդութ̅ 'ի
պալատն իւր • և մեծութ̅ի շնորհեաց
մանկանն ոտ̅ իշխանի միոյ։

Եւ ասէ թագուհին ցկայսրն • ըստ̅
արքայ և 'ի միտ առեր զառակս իմ̅.

Ասէ

Ուէ կոյսըն․ ճշմարիտ ասեմ քեզ ո՛վ Թագուհի իմ․ լաւ առակ ա̃նցեր Ուէ Թագուհին․ ծանի՛ր ո՛րքոյ՝ զի և գալըստեանըն որդւոյ քո՝ նոյնպէս կամին առնել քեզ սուտ առակզըն հրեանից․ Նա այնչափ խաբեն ըզ քեզ՝ մինչև ժամ պարապոյ գտեալ սպանանեն զքեզ․ և Թագաւորեցու ցանեն զորդի քո նզովեալըն ՚ի տեղի քո։ Նա նա ոչ կարասցէ Թ̃գրել․ յայնժամ կործանի Թ̃գրութին քո․ և ընդունիս դու զանէծս։ Ուէ կայսրն․ ոչ թողից զնա զի աննիցեն ինձ այնպէս․ այլ Ե̃ լուսանալ առաւօ տուն՝ տամ զնա անպատճառ սպանանել։

* Չորրորդ անգամ տանէին զորդի արքային ՚ի նաւ․ և գալ հասանելըն նաւ խեցորան դղրա գետին և սաստկօք ծըփելըն զնա։

Չորրորդում աւուրըն նստեալ կայսրն ՚ի գահոյան իւր, և հրամայեաց կոչել ըզ գահճապետն

աւ

առինքն․ Եւ յորժամ եկն ասէ
ցնա կայսրն․ Հա՛ն զորդին իմ 'ի բան‿
տէն և տո՛ւր սպան զնա։ և հեռացո՛
զդժլութիւն 'ի մարմնոյն իմ կանգունն։
Նոյնպէս և թագուհին յառաջնում
աղդեալ էր դահճապետին․ թէ յոր
ժամ տանիցես զորդի արքային յս
պանումն, տո՛ւր մահապարտի ողջ առ‿
նես՝ նմա ոչ այնպէս արասցես։
Եւ եկեալ դահճապետն՝ եհան
զորդի արքային 'ի բանտէն․ և ետ
զձեռսն 'ի յետսն կապել ողջ մահա‿
պարտի․ և մունետիկն յառաջուցն
ձայնէր և գրնայր ասելով․ ո՛վ ոք
որ կամենայ մեղանչել ընդ յետնա‿
մօրն իւրոյ՝ այսպիսի մահուամբ մե‿
ռանի։ Եւ այսպիսի նախատանօք
առեալ տանէին 'ի տեղի սպանմանն։
Եւ յորժամ տանէին զնա՝ տեսեալ
ժողովրդեանն աղաղակէին մեծա‿
ձայն և ասէին․ աւա՛ղ աւա՛ղ և հա‿
զար աւաղ զմիամօր որդի կայսերն
որ 'ի զուր տանին 'ի սպանումն։

Եւ

Եւ մինչդեռ տանէին՝ էհաս նոցա
չորրորդ դպրապետն (որում ա-
նունն էր մալխիօրախ) որընթաց է-
ընկճարաւն խուլում։ Եւ տեսեալ զոր-
դի արքային այնպիսի խեղճ և ողոր-
մելի որ տանէին ՚ի մահ։ Յայնժամ
բարկացեալ դպրապետն դահճապե-
տին և ասէ․ ընդէ՞ր այդպիսի կա-
պեր ես զորդի արքային։ և ետուր
արձակել զձեռս նորա։ Ասէ դահ-
ճապետն․ ով դպրապետ՝ հրաման
սաստիկ է թագաւորին․ և մեք զինչ
արասցուք։ Եւ ժողովուրդքն որ
շուրջն կային՝ աղաղակէին
և ասէին․ ով բարի դպրապետ՝ փու-
թա առ կայսրն և ազատեա զորդի
արքային՝ զաշակերտն քո․ ո՞չ և ըն-
կերքն քո ազատեսցին։ Եւ մանուկն
իբր աղերսալով երկիր եպագ վար-
ժապետին իւրոյ․ ո՞չ թէ կամէր ա-
սել՝ ազատեա զիս ՚ի մահուանէ։
Ասէ դպրապետն․ դադարեցէք դուք
՚ի տեղիս այս՝ մինչ ես առ կայսրն
եր

երթայց. զի 'ի յոյս ունիմ առ ա̃ծ որ
փրկեմ զդա այսօր 'ի մահուանէ:
Եւ ընթացեալ եմուտ 'ի պալատն.
և մեծաւ պատուով ողջունեաց ըզ
կայսրն: Եւ կայսրն խօսի բարկութ̃
և ասէ. Նզովեալ ծեր՝ դարձէ զքեզ
չարն վ̃ս խաբէութ̃ե քո զոր խաբե-
ցեր զիս: Ասէ դպրապետն. տէր իմ
արքայ՝ պարգևի ակն ունէի 'ի քէն
և ոչ այդպէս բարկանալոյ. և կամ
վ̃ս էր խաբեցի զտէրն իմ արքայ:
Ասէ արքայն. քանզի ետու զորդին
իմ 'ի ձեռս յատակ զրուց և խօսող.
արդ ահաւասիկ համրացեալ է.
Եւ ես չարադոյն այն է՝ որ փոխա
նակ իմաստութ̃ե և հանճարոյ՝ կամե-
ցաւ բռնադատել և լլկել զկինն իմ:
վ̃ս այնր գործոյ մեռանի ահա նա
այսօր. և դուք ամենեքեան կորէ-
ցէք ընդ նմա: Ասէ դպրապետն.
գիտէ ա̃ծ որ ոչ լինի խաբէութի̃
առաջի արքայիս. յայտ է թէ վ̃ս էր
ոչ խօսի որդին քո. սակայն խօսելոց է

 վաղ

վաղվաղակի • այլ զի չէ՛ հասել ժամ
նո՟ր, ապա թէ համբերես և ոչ սպա-
սանես՝ լսելո՛ց ես զխօսս նո՟ր: Նաև որ
ասա՟ցեր թէ զկինն իմ կամեցաւ բըռ-
նադատել՝ յայդմիկ ո՛չ է պատշաճ
հաւատալ կնոջ: Նաև թէ մի՟ բանի
կնոջ քո սպանանես զորդիդ՝ երկըն-
չիմ թէ պատահեսցէ քեզ այնպէս՝
որ՟պ պատահեաց ծեր զինուորի միոյ
'ի կնոջէն իւրմէ: Ասէ կայսրն • ո՛վ
դու չար ծեր • կամիս առնուլ ը՟իս
այնպէս, որ՟պ երբեմն եօթն իմաստա-
սէրքն արարին ումեմն կայսեր:
Ասէ դպրապետն • տէ՛ր՝ ո՛չ կամիմ ես
առնել քեզ բան չար • զի թէ մի ոմն
կամ յոգունք չար առնեն՝ սակայն
ո՛չ ամենեքեան այնու չարանան •
զի միոյն չարագործութե՟ն՝ զմիւսոյն
բարեգործութի՟ն ո՛չ ապականէ • այլ
իւրաքանչիւր գործ՝ իւրեանց գլխոյ
գործողին է • եթէ բարի և թէ չար:
Քանզի 'ի մէջ ամէն ազգի գտանի բա-
րի և չար: Այլ ես զայս ասեմ քեզ:

Եթէ

եթէ վ՟ն բանի կնոջ քո տացես այ-
սօր սպանանել զորդին քո, յայնժամ
պատահեսցէ քեզ չար։ Եւ եթէ
ոչ ունկնդիր լինիցիս ինձ, յետոյ
ապաշաւես՝ այլ ո՛չ հասանես։ Եւ ես
առակաւոր խօսիւք հաստատեցից
զբանս իմ։ Մէկ կայսրն. ասաց զա-
ռակդ թէ որպ՟ եղեւ. Մէկ դպրա-
պետն. ո՛չ ասեմ եւ ո՛չ աշխատիմ. զի
մինչ ես պատմեցից զառակս՝ դուցէ
զորդին քո անդ սպանցեն. եւ զինչ
շահ լինիցի ինձ 'ի պատմուէս։
Եւ եթէ կամիս լսել զառակս՝ նախ
դարձո՛ զորդին քո 'ի մահուանէ 'ի
բանտ. եւ ես պատմեմ քեզ զառակս։
եթէ հաճոյ լիցի քեզ առակս՝ ապ-
րեցո՛ զորդին քո. եւ թէ ո՛չ՝ ըմբռնեա՛
զնա։ զի 'ի ձեռս քո է թէ սպանա-
նես եւ թէ կեցուցանես։ Յայնժամ
ժամու հրամայեաց կայսրն դարձու-
ցանել զորդին իւր 'ի բանտ՝ մինչեւ
պատմեսցէ դպրապետն զառակն։
Եւ սկսաւ ասել։

* Վասն հռովմայեցւոյ դիպուածին · զոր ատայ մը կնոջ մը որ կամէր սիրել զքահանայն ։

Ի քաղաքի միում՝ կայր զին_ուոր մի ծեր · արդար և երկիւ_ղած յոյժ · և մեռաւ կին նորա · և մնաց բազում ժամանակս այրի · և ոչ կամէր առնուլ կին ։ Յետոյ եկեալ սիրելիքն իւր և բարեկամքն՝ ձեպեցին զնա որ հաւ աղջիկ մի 'ի կնութի իւր ։ որպէս նախարարքն քո_քեղ արարին ։ և էր գեղեցիկ յոյժ · զի 'ի դստերացն հռովմայեցւոց էր ։ և այրն սիրէր զնա ։ և կացեալ ընդ_իրեարս ամս երեք՝ և ոչ եղև զա_ւակ նոցա ։

Եւ յաւուր միում ել կինն եւ գնաց 'ի ժամ առաւօտեան · և պատահեալ նմա մայրն իւր՝ ողջունեաց զնա և ասէ · դուստր իմ զի՞ արդ_կեաս ․ և զխ̃րդ է այրն քո ընդ քեզ ։ Ասէ դուստրն ցմայրն · ոչ է բարի այրն իմ ․ զի յորժամ ննջեմք՝ որպէս

կոճղ

կոճղ անկանի ի վե՛ր մահճին . և բը-
նաւ ոչ առնում 'ի նմանէ մխիթա-
րութի՛ մարմնական զուգակցուե.
վ̃ այնորիկ կամիմ սիրել զայլս՝ զի
կատարեսցի զփափագ ցանկութե
իմոյ։ Ասէ մայրն . դուստրն իմ մի՛ ա-
րասցես զբանդ զայդ . զի մեղք մեծ է
Ահա՛ ես և հայր քո բազում ժամա-
նակս բնակիմք՝ և զայդ ոչ գործեմք
Ասէ դուստրն . մայր իմ՝ ձեզ չէ՛
զարմանք եթէ ոչ գործէք զայդ .
վ̃ զի երկոքեանդ ողայ հասակաւ՝
լցեալ էք զպարտս միմեանց . և ոչ
էիք ոռ̃ զայրն իմ զրկեալ յամէ . որ
կարողութի ևս ոչ ունի շարժելոյ .
այլ նման փայտի ընկնի 'ի մահիճն
և ննջէ մինչև 'ի լոյսն . վ̃ այնորիկ
խորհեցայ ես սիրել զայլս . Ասէ
մայրն . ասա ինձ զո՛վ կամիս սիրել։
Ասէ դուստրն . զքահանայն եկեղե-
ցւոյս այսորիկ . Ասէ մայրն . վ̃ էր
զքահանայն սիրես և ոչ զզինուորս .
կամ զայլ ոք . զի փոքր լինէր մեղքն .

Ասէ

Ասէ դուստրն. եթէ զենուորս սի
րեմ կամ զայլ ոք՝ վաղվաղակի թո
ղեալ զիս՝ խոյսատուակէ առաջի ա
մենեցուն. և լինիմ ամօթ և՛ ի նա
խատինս. բայց քահանայն թադու
ցանէ. վասն զի յայտնել ո՛չ կարէ.
այլև համապազ ընդ իս լինի. և զինչ
որ խնդրեմ՝ տայ ինձ. Ասէ մայրն.
լուր դուստր իմ խրատու իմոյ եւ
բարի լինիցի քեզ. զի ծերք բարկա
ցօղք և խստասիրտք լինին. փորձեա՛
զնա մէկ երկու անգամ և արա՛ վը
նաս առաջի նո՛ր. եթէ թողցէ քեզ
զվնասն քո զոր առնես, յայնժամ
սիրեսցես զո՛վ ոք և կամիս: Ասէ
դուստրն. ո՛չ կամիմ այդչափ երկար
համբերել: Ասէ մայրն. համբերեա՛
դուստր իմ եթէ կամիս զօրհնութիս
առնել: Ասէ դուստրն. վ̃ օրհնու
թեան քո՝ տանջեցայց և համբերից
այլ ևս ժամանակ մի. բայց ասա՛ ինձ
թէ ո̂պ փորձեցից զնա: Ասէ մայրն.
եթէ կայ այնպիսի ծառ ՚ի մէջ դը

րախ

բախտին որ առաւել սիրէ այր քո
քան զա͞մ ծառ, կարեմ զնա. և յոր
ժամ գալոց լինի այր քո 'ի դրսէ,
ձգեմ զայն 'ի փուռն 'ի մէջ կրակին.
և դի՛ր աԹոռ յանդիման նորա. որ
այր քո նստի և տեսանէ զնա 'ի մէջ
կրակին. և Թէ Թողու քեզ զվր
նստն զայն՝ յայնժամ սիրեսցես ըղ
քահանայն։ Ասէ դուստրն. արարից
զայդ տ͞ր. և դնաց 'ի տուն իւր։
Ասէ այրն. վա͞ ե՞ր յուշացար այդ
չափ. և ու͞ր էիր մինչև ցայժմ։
Ասէ կինն. յեկեղեցին էի՝ և ա-
ղօԹս առնէի 'ի դէմ ա͞ծ պատա͞րգին.
և յետոյ խօսէի ընդ մօրն իմում։
Ասէ այրն. և ինձ հաճելի է բանդ
այդ՝ որ ամէն առաւօտու երԹիցես
յեկեղեցին և խնդրեսցես զար-
քայուԹիւնն ա͞յ։
Յետ այնորիկ եկեալ այրն՝ դընաց
ըստ սովորուԹեան իւրոյ յորս։
Նու եկեալ կինն ասէ ցայգեգործն
ո՛վ եղբայր՝ գնա յայգին և կարեմ
ծառ

ծառ մի և բեր. զի վառեցից զփուռս
զի օրս ցուրտ է. և այրս ցրտացեալ
գայ 'ի յօրսոյն. վասն այն վառեցից ա-
ւելի՝ զի ջերմասցի։ Եւ եղեալ
այգեգործն՝ եառ զկացինն և գը-
նաց յայգին. և տիկլինն զկնի նորա։
և մտեալ 'ի յայգին՝ ժողովէր զխը-
ռիւս յայսկոյս և յայնկոյս. մինչև
եկն 'ի ծառն այն որ յոյժ սիրէր այրն
իւր. և ասէ ցայգեգործն՝ կտրեա՛
զծառս զայս։ Ասէ այգեգործն.
ո՛չ կարեմ կտրել զդա՛. զի տէր իմ
յո՛յժ սիրէ զծառդ զայդ։ Եւ ա-
ռեալ զկացինն կինն 'ի ձեռանէ այ-
գեգործին՝ ինքն իւր ձեռօքն կըտ-
րեաց զծառն զայն. և եբեր 'ի տունն
վառելոյ։ Եւ իբրև երեկոյ եղև՝
յորժամ մերձ եղև գալ առն իւրոյ՝
նոյնժամայն վառեաց զծառն։

Եւ եկեալ այրն նորա 'ի տունն. և
կինն ընթացեալ եդիր աթոռ յան-
դիման հրոյն զի ջեռասցի. Եւ նըս-
տեալ այրն՝ ջեռնոյր. և նայեցեալ

եւես զծառն սիրեցեալ՝ որ այրէր
՚ի մէջ հրոյն։ Կոչեաց զայգեգործն
և ասէ. ընդէ՞ր կտրեցեր զծառըդ
զայդ։ Ասէ այգեգործն. տիկինն
հրամայեաց։ Ասէ կինն. ես արա֊
րի և պատրաստեցի զհուրս՝ զի դու
եկեալ ջեռուսցիս։ Եւ այրն խոժո֊
ռեալ աչօք հայէր ՚ի կինն և ասէ.
ո՞վ անզգամ և չար կին՝ վասն է՞ր
արարեր զայդ. զի գիտէիր որ ես
սիրէի զծառս զայս՝ և դու կտրեցեր
զնա։ Եւ կինն սկսաւ լալ և ասել.
ես վասն բարութեան քո արարի զի ջե֊
ռուսցիս դու. արդ վասն փոխարինի
բարութեան անարգես զիս։ զայս ասէր
և լայր դառնապէս։ Ասէ այրն. դա֊
դարեա՛ ՚ի լալոյդ. այժմ թողցի քեզ
վնասդ այդ զոր գործեցեր. բայց
պատուիրեմ քեզ մի՛ ևս իշխեսցես
առնել միւսանգամ այդպիսի ինչ։
Եւ ՚ի վաղիւն անդր ել կինն և գը
նաց յեկեղեցին. և պատահեաց
նմա մայրն իւր. և ողջունեցին

զմի

զմիմեանս ։ Ասէ դուստրն ցմայրն իւր ․ փորձեցի զայրն իմ և արարի զոր ինչ պատուիրեցեր ինձ ․ կտրեցի զծառն զայն և այրեցի զամենայն ․ և այրն իմ ետես զվնասն իմ և բարկացաւ ։ Իբրև ես սկսայ լալ՝ եթող ինձ զվնասն իմ զոր արարի ․ և արդ կամիմ սիրել զքահանայն եկեղեցւոյս ։ Ասէ մայրն ․ դուստր իմ միւսանգամ ևս փորձեա ․ զի ծերք մի անգամ թողուն , և՛ի միւսումն կրկնապատիկ հատուցանեն ։ Ասէ դուստրն ․ ոչ կարեմ համբերել մայր իմ ․ Ասէ մայրն ․ ով սիրելի դուստր իմ ․ առաջին անգամն համբերեցեր վ՟ս օրհնութ՟ե իմոյ , և այժմ համբերեա վ՟ս օրհնութ՟ե հօր քո ․ և միւսանգամ փորձեա զայր քո ․ եթէ այժմ ևս թողցէ և ոչ անարգեսցէ զքեզ՝ ապա սիրեա զքահանայն ․ Ասէ դուստրն ․ տանջանք մեծ է ինձ այդչափ երկար համբերելն ․ այլ վ՟ս օրհնութեան հօր իմոյ

համբերեցից և փորձեցից միւսան գամ բայց ասա ինձ թէ ո՞չ փորձեցից։ Ասէ մայրն․ գիտես զի այրն քո սիրէ զփոքրիկ շունն․ ըսպան զնա առաջի աչաց նորա․ և թէ թողցէ ըզ վնասն քո՝ ապա կարող ես սիրել զքահանայն։ Եւ զայս ասացեալ գնացին ՚ի տուն իւրեանց։

Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ զարդարեց կինն զմահճին առն իւրոյ․ և այր նորա նստէր առ հրովն․ և շունն որպէս սովորեալ էր՝ խաղայր ի վերայ անկողնոյն։ Եւ յանկարծակի առեալ կինն ըզ շունն առաջի տեառն իւրոյ՝ էզարկ ընդ դուան յորմն․ որ յղեղ գլխոյն հեղաւ և սատակեցաւ։ Եւ տեսեալ այր նորա ասէ․ ո՞վ նզովեալդ ՚ի մէջ կանանց․ և չարդ ՚ի մէջ կենդանեաց․ Զինչ գործեցեր առաջի աչաց իմոց։ Ասէ կինն․ զինչ որ վասն շահու քո առնեմ և բարեկամութիւն ցուցանեմ քեզ՝ ամենայնն ոչինչ է առաջի քո․ և համապազ անարգես զիս։

Տեսանես՝ զի զարդարեցի ըզ մա-
հիճս քո դիպակ անկողնովք . և նմ
ել 'ի վերայ նոր շաղախեալ ոտիւք.
Ասէ այրն . դու ո՞չ գիտես որ ես
առաւել սիրեմ զշունն քան զդի-
պակ անկողինն քո. Ասէ կինն. զամ
բարուրս որ'ի վր քո առնեմ, ոչինչ է
համարեալ առաջի քո . և զայս ասա-
ցեալ՝ սկսաւ լալ և եղուկ տալ ան-
ձինն. Ասէ այրն . դադարեա՛ 'ի լա-
լոյդ . և այժմ ևս թողից քեզ զվ
նասդ . և մի' այլ ևս գործեսցես
այդպիսի վնաս ինձ. Ասէ կինն .
յօժարութե՛ կատարէի զկամս քո՝
եթէ գիտէի թէ զինչ է խորհուրդ
սրտի քո. Եւ այրն այլ ո՛չ խօսեց .
և ելեալ ննջեաց.

Եւ 'ի վաղիւն ելեալ կինն գնաց
յեկեղեցին . և եգիտ անդ զմայրն
իւր և ասէ . բարի լոյս քեզ մայր իմ.
Ահ կատարեցի զխօսս քո վն օրհ
նութե քո և վն օրհնութե հօր իմոյ .
արդ այժմ սիրեմ զքահանայն . բա

ւական է այսչափ համբերելս․ աւ֊
ելի այլ ոչ կարեմ համբերել։ զի Է
անգամ փորձեցի զայրն իմ․ և յոր֊
ժամ բարկացաւ ինձ՝ ես սկսայ լալ․
և նա նոյնժամայն եթող զխռասն իմ
Ասէ մայրն․ գիտացի՛ր դուստր իմ
զի ծերք դժուարաբնութք լինին
մի և երկու անգամ թողուն, բայց
յետոյ տասնապատիկն խնդրեն ընդ
վրէժն․ փորձեա զնա երրորդ անգամ։
Ասէ դուստրն․ զո՞ւր է ասելդ քո
մայր իմ․ այլ ոչ կարեմ համբերել․
և լսել քեզ․ Այսչափ ժամանակ է
որ կայրիմ ես սակս քահանային այնո֊
րիկ․ և բորբոքի սիրտ իմ․ և կամ ես
ի տանջանս․ և դու բնաւ ոչ խըղ֊
ճաս ինձ․ Ասէ մայրն․ այս մի ան֊
գամս այլ արա զխօսս իմ և փորձեա
զնա․ և թէ թողցէ քեզ զխռասն քո․
տրն վկայ լինի դուստր իմ՝ ես ձե֊
ռօք իմովք ուխտեցից զքեզ քահա֊
նային․ և այլ ոչ ներեցից զքեզ․
Ասէ դուստրն․ շատ ներեցեր զիմ

մայր

մայր իմ. և ես ոչ կարեմ համբերել այդչափ երկար ՚ի սէր քահանային. արդ տամ թէ ոչ փորձեցից զայրն իմ այս անգամ այլ: Ասէ մայրն. ՚ի յայս կիրակէիս առնելոց է այր քո ընդունելութիւն մեծ. և հրաւիրեալ է զընթրակիցս բազումս ՚ի ճաշ: Յորժամ եկեսցեն ամենեքեան և նստիցին ՚ի ճաշելն և դու նիստ. և պնդեա զդաստառակ սեղանոյն ընդ մէջ քո. և ել յանկարծակի և գնա. զի ցրուեսցի սեղանն առաջի բազմականին. և թէ այր քո ոչ խօսեսցի և թողցէ քեզ զվնաս զայս ես ոչ առաջնոցն, յայնժամ կարող ես սիրել զքահանայն. Այս զայս ասացեալ՝ գնացին ՚ի տունս իւրեանց.

Այս իբրև կիրակի եղև՝ եկին առ նա ՚ի ճաշ ամ ընթրակիցքն իւր. Այս իբրև դրին զսեղանն և բազմեցան ամենեքեան և բերին զճաշն, եկեալ և կինն բազմեցաւ ընդ նմա

՚ի

'ի սեղանն. և առեալ զդաստառակ
սեղանոյն գաղտ 'ի նոցանէ կապեաց
'ի գօտի իւր: Եւ ասէ այրն. ո՛վ մա
լորամիտ կլին՝ մոռացար բերել զդա
նակս իմ. արդ որո՞վ կերայց հաց:
Եւ կլինն փութով եւ զի բերցէ ըզ
դանակն. Յայնժամ վերացաւ և
դաստառակն ընդ նմա՝ և կործանե
ցաւ սեղանն. և ցրուեցաւ կերա‿
կուրն. և հեղաւ գինին. և կթխայքն
արծաթէ անկան յերկիր. Եւ տե
սեալ այր նր՝ բարկացաւ յոյժ. բայց
վս բազմականացն չասաց նմա ինչ:
Եւ հրամայեաց աղախնեացն դար
ձեալ կերակուր պատրաստել. և ո՛չ
տրտմեցոյց զերես իւր. և դարձեալ
դրին սեղան. և բերին կերակուր:
կերան և արբին և ուրախացին յոյժ:
Եւ 'ի վաղիւն անդր՝ ել այր նր և
գնաց 'ի շուկայն. և եգիտ բժիշկ մի.
և ասէ ցնա. եղբայր՝ գիտեմ արիւն
առնել: Ասէ բժիշկն. այո՛ քաջ գի
տեմ: Եւ առեալ զնա եբեր 'ի
տուն

տուն իւր . և ասէ ցկինն իւր՝ արի՛
կաց 'ի մէջ . զի բերի քեզ բժիշկ մի
որ առցէ 'ի քէն արիւն . զի բազմա-
ցեալ է արիւնդ՝ և խելքդ ցրուեալ է .
Թող զի ելցէ արիւնդ 'ի քէն՝ և
խելքդ ժողովի 'ի գլուխդ քո :

Ասէ կինն . մինչև ցայժմ ոչ եմ ա-
ռեալ արիւն . և այժմ ևս ո՛չ կամիմ
առնուլ : Ասէ այրն . ո՞չ կամիս գի-
տել թէ այս երկուս անգամ զինչ
գործեցեր դու ընդ իս : Եւ բըռ-
նութ՟ կալեալ կապեաց զձեռս նր՟ .
և եսուր ծակել զերակսն երկոսին
ձեռացն . և արիւնն հեղոյր որպէս
ջուր : և այնչափ եթող՝ որ մինչև
ուշաթափեցաւ կինն : Եւ յետ այ-
նորիկ տարեալ եդ 'ի վր՟ մահճին և
ասէ . կա՛ց 'ի վերայ մահճիդ մինչև
ստասցիս լաւ ընութի՟ : և ելեալ գը-
նաց այրն 'ի յորս :

Եւ կինն նուաղեալ 'ի զօրութէ՝
կոչեաց զմինն 'ի յաղախնեացն և
ասէ . փութա՛ և գնա՛ առ մայրն իմ

 և

և ասէ ցնա որ շուտով եկեսցէ. զի ահա մեռանիմ։ Նա և գնաց աղախինն և պատմեաց մօրն։ Նա և եբեր լուսամուտն՝ եկն խնդալով առ նա։ Իբրև ետես աղջիկն զմայրն՝ ասէ ցնա. ով քաղցրիկ մայր իմ. հազիւ զերծեալ եմ 'ի մեռանելոյ. զի բազում արիւն հեղաւ յինէն։ Ասէ ցնա մայրն. չասացի՞ քեզ թէ ծերք խիստ դժուարաբնութք կու լինին։ Այժմ կամի՞ս սիրել զքահանայն։ Ասէ դուստրն. սատանայք թող սիրեն զքահանայն այլ և զամենեսեան. այսուհետև ոչ զոք սիրեմ բայց միայն զայրն իմ։

Յայնժամ ասէ դպրապետն ցկայսրն. տէր իմ արքայ 'ի միտ առէր և հաւանեցար զառակս իմ. Ասէ ցնա կայսրն. 'ի մէջ առակաւոր բանիցս զոր լուայ՝ այս առաւել հաճոյ թուեցաւ ինձ. Զի նզովեալ կինն այն՝ երբև վնաս արար առն իւրոյ. և առանց կարծեաց զջորորդն կա

տա

տարելոյց էր զչար խորհուրդ սրտի իւրոյ։ Ասէ ցնա դպրապետն. վ̃ այն ասեմ քեզ զի զդիւշ լինիցիս 'ի կնոջէ քումմէ. զի մի' պատահեսցէ քեզ խստագոյն քան զնորոյն՝ եթէ վասն բանի կնոջ քո սպանցես զորդին քո։ Ասէ կայսրն. ամէն ասեմ քեզ ո՛վ դպրապետ՝ ո՛չ մեռանի որդին իմ այսօր. երթ 'ի խաղաղութի։ Ասէ դպրապետն. շնորհակա՛լ եմ քեզ տէր իմ արքայ. որ վ̃ առակի իմոյ ապրեցուցեր զորդին քո. և օրհնութի իմ անպակաս եղիցի 'ի վերայ քումմէ։ Զայս ասացեալ դըպրապետն և գնաց։

Յետ այսր ա̃մի իբրև լուաւ թագուհին թէ այսօր ևս ոչ մեռաւ որդի արքային, յայնժամ եմուտ 'ի սենեակն իւր և ժողովեաց զա̃մ ըղ գեղեցկագոյն զգեստս իւր և զա̃մ զպիտոյսն. և հրամայեաց ծառայից իւրոց համետել զկառս և զդրաստս զի առ հայր իւր երթիցէ.

Իսկ վերակացուացն տեսեալ՝ ծա
նուցին արքային թէ վաղուց՛ն թա
գուհին գնալոց է առ հայրն իւր։
Իսկ կայսրն լուեալ զայս՝ եմուտ 'ի
սենեակ թագուհոյն և ասէ . ով
սիրելի տիկին իմ ո՞ւր կամիս գնալ։
Ասէ թագուհին . առ հայրն իմ։
Ասէ կայսրն. վ՞ս էր. Ասէ թագու
հին . զի բարութե՞ վայելեցից ըղ
կեանս իմ։ Ասէ ցնա կայսրն . ես
կարծէի թէ ոչ զոք սիրես առաւել
քան զիս . արդ՝ ո՞չ զատանելոյ կամիս
և հեռանաս յինէն ։ Ասէ թագու
հին . Ճշմարիտ է որ քան զա՞մ առա
ւել կու սիրեմ զքեզ։ Սակայն վասն
այնորիկ կու հեռանամ 'ի քէն , զի
մի՛ տեսից զչարչարանս մանչն քո՝
որ առնելոց է քեզ որդին քո։ զի լաւ
համարիմ զմանչն քո՛ 'ի հեռուստ լսել՝
քան թէ առաջի աչաց իմոց տեսանել
Աս՞է զի դու այնքան ունկնդիր լի
նելոց ես դպրապետաց որդւոյ քո ,
մինչև պատահեսցէ քեզ այնպէս՝

որպէս պատահեաց Օգդաւիանոսի կայսեր. որ վ՟ն ագահութե՟ իւրոյ՝ կենդանւոյն թաղեցին զնա նախարարքն նորա. լցեալ ոսկի ընդ կոկորդս նր. Ասէ կայսրն. ո՛վ սիրելի տիկին իմ պատմեա ինձ թէ ի՛նչ կերպիւ եղև. Ասէ թագուհին. ես բանից քոց այլ ո՛չ հաւատամ և ո՛չ պատմեմ քեզ առակս. այլ 'ի բա՛ց հեռացայց 'ի քէն: Ասէ կայսրն. քաւ լիցի քեզ առնել զայդ. և գընալ առ հայրն քո. և զիս առանց թագուհի թողուլ: Ասէ թագուհին. Ճշմարտիւ պա՛րտ էր որդւոյ քո կորընչիլ և մի՛ միայն կենդանի՝ թէ ես թագուհի էի կայսեր և դուստր տիեզերական արքայի. որ այսպիսի նախատեաց զիս. որ աչօք քո տեսեր և խոստացար սպանանել զնա և ո՛չ սպաներ. Վ՟ս այդմ իրի ո՛չ ևս հաւատամ այսուհետև խօսից քոց. զի սրտախօս երևեցար. և չէ՛ պարտ թագաւորաց սրտախօս լինել:

Ասէ կայսրն. ով սիրելի որդեակն իմ. ամենից որ տեսարք են՝ պայծառ է ուն-կնդիր լինել բանից. և հաւաստեաւ քննել. զի մի՛ թիւր գտցէ բանն և ամօթ մեծ եղիցի: Աորոյ աղաչեմ զքեզ՝ զի պատմեսցես ինձ բան ինչ շահաւէտ և օգտակար. որ զի ՚ի մէջ բանիցս այսոցիկ՝ կարասցես առնել իրաւունս: Ասէ Թագուհին. պատմեցից քեզ առակ մի այլ. բայց արդ՝ յուսահեան մի՛ եւս լուիցես դպրապետաց քոց: Նա սկսաւ ասել այսպէս:

* Հինգերորդ առակ Թագուհւոյն. որ է տալոյ վասն օգտակարութեան կայսերն ագահութեան:

Ի քաղաքի միում կայր հզօր թագաւոր մի. և էր անուն նորա Օգոստիանոս կայսր. և էր նա ինքնակալ՝ որպէս և դու: և էր յոյժ ագահ և ընչասէր. և ամենայն ումեք որ ինչ կերպիւ զոյցս առնէին

առա

առաջի իւր՝ հաւատայր։ որոց դու-
որ հաւատաս վարժպետաց նզովեալ
որդւոյ քո։ Յորոյ ժամանակին արա-
րին քաղաքացիքն հակառակութի.
և բազում թ͞գրս թշնամի յարու-
ցին իվ͞ր քաղաքին այնմիկ.

Նաւ յաւուրսն յոյնասիկ կայր ՚ի
քաղաքն այն դպրապետ մի վեր-
կիլէոս անուն. որ հռչակեալ էր ի-
մաստութբ͞ և հանճարով ընդ ա͞մ
երկիր. և ա առաւել կախարդական
արուեստիւ. ՚Ի նմանէ խնդրեցին
քաղաքացիքն զի իւրով իմաստութ͞ն
դրոցէ հնարս ինչ՝ որով կարասցեն
ընդդէմ ունել թշնամեացն։ և նա
կախարդական արուեստիւն արար
հնարս այսպէս։ Հրամայեաց շինել
աշտարակ մի. և ՚ի վերայ աշտարակին
քանդակել զա͞մ ազգաց պատկերս՝
երկրագն հանդերձ որ կայ ՚ի մէջ աշ-
խարհիս. կերպիւ կերպիւ պատե-
րազմիւն. Նաւ ՚ի միջին արար պատ
կեր մի՝ որ ՚ի ձեռին իւրում ունէր

ու

ուկէ խնծոր մի. Նաև աղբաց պատ
կերըն որ շուրջ զաշտարակաւն էին
ունէին 'ի ձեռս իւրեանց զանկակս.
և իւրաքանչիւր պատկերք՝ զդեմս
իւրեանց յայն երկիրն ունէին՝ յո-
րոյ անուն և դրօշեալ էին: Նաև որ
երկիր որ կամէր ապստամբել և հա
կառակ կալ այն քաղաքին՝ յայնժամ
պատկերն այն որ յանուն նորա էր նա
կարեալ՝ հնչեցուցանէր զզանկակն.
և զօրքն քաղաքին՝ այնու նշանա-
դիմէին 'ի նա. և հարկանէին զեր-
կիրն այն մեծաւ յաղթութեամբ:
Նաև այսպիսի հնարիւք ամենայն երկիր՝
ամենևին ոչ իշխէին ընդդէմ կալ
այն քաղաքին. որ զաշտարակն զայն
կանգնել էր փիլիսոփայն Վիրկիլէոս
պատկերօքն հանդերձ:

Յետ այնորիկ այլ ևս արար հնարս
իմաստասէրն Վիրկիլէոս. զի 'ի
տեղի մի բացարձակ 'ի մէջ քաղաքին
արար հուր անշէջ. որ միշտ աղքատք
ջեռնուին. Նաև առ հրովն արար

 աղ

աղբիւր ջրոյ • զի աղքատք ըմպես-
ցեն և լուանասցին։ Եւ առ ընթեր նց̃
արար պատկեր մի կանգուն • և գիր
խվր̃ նր̃ այսպէս թէ ով ոք հարկա-
նէ զիս՝ առից ՚ի նմանէ զվրէժ իմ
փաղփաղակէ։ Եւ պատկերն այն ե-
կաց այնպէս ՚ի բազում ժամանակս։
Յետ այնորիկ եկն դպիր մի • և ըն-
թերցաւ զգիրն զայն և ասէ • Զինչ
վրէժ առնելոց ես դու յինէն։
Ես գիտեմ թէ հարից և կործանե-
ցից զքեզ՝ գտանեմ իներքոյ ոտից
քոց գանձս բազումս։ և վերացու-
ցեալ զձեռն՝ եհար զպատկերն։
Յորժամ եհար՝ անկաւ պատկերն •
հուրն շիջաւ • ջուրն ցամաքեցաւ •
և գանձ ոչ գտաւ • Եւ տեսեալ
զայն աղքատացն անիծելով ասեն •
տացէ տր̃ զի նա ինքն կորիցէ՝ որ կո-
րոյս զպատկերս՝ և եհան ՚ի մէնջ զայն
պխաի խնդութիւն մեր։
Յետ անորիկ ժողովեցան իմաստին
թագաւորք երեք • որ մեծ նեղու-

 թիւ

Թիւս կրէին 'ի յայն քաղաքէն յորում
աշտարակն կայր. և ասեն՝ որպէսի
բանիւք կարեմք առնուլ զվրէժս
անտի: Եւ ոմանք 'ի նոցանէ ասէին
անշահ է մեզ փորձելն. զի որքան
աշտարակն այն կայ պատկերօքն,
ոչ ինչ կարասցուք առնել: Եւ ըն-
ւեալ զայս զինուորք երեք՝ և ասեն
զինչ կամիք տալ մեզ եթէ կործա-
նեսցուք զաշտարակն հանդերձ պատ
կերօքն. և դուք կարասջիք պատե-
րազմել ընդ նմա: Ասեն ցնա թագա
ւորքն. զինչ որ կամիցիք՝ տամք ձեզ.
Ասեն զինուորքն. արդ տուք մեզ
յառաջմէ չորս ամանն լի ոսկի. զի եր
թիցուք մեք 'ի քաղաքն այն. և յոր-
ժամ կործանեսցուք զաշտարակն՝
յայնժամ կամք ձեր է՝ զոր ինչ ար-
ժանն է տուք մեզ: Ասեն թգ̃րքն.
զինչ կամիք առնել զայն չորս ամանն
ոսկին. Ասեն զինուորքն. զայս դ̃
աման ոսկին՝ հնարիւք նց̃ տամք և
ապա կարողանամք կործանել զաշ
տա

տարակն զայն ։ Յայնժամ եառուն
նց̃ չորս ամանս լի՛ ոսկի։
Յետ այնորիկ առեալ զինուորացն
զչորս ամանս ոսկին՝ եկին ՚ի քա-
ղաքն այն ։ և ունէր քաղաքն այն
չորս դուռս ։ և թաղեցին գաղտ զա-
մէն մէկ ամանն ՚ի մէկ մէկ դուռն ։
Յետոյ մտեալ ՚ի քաղաքն՝ գնացին
առ կայսրն ։ և մեծաւ պատուով ող-
ջունեցին զկայսրն։
Ասէ ցնոսա կայսրն ։ յաղագս որո̃յ
իրաց եկեալ էք դուք աստ։
Ասեն զինուորքն ։ տէ՛ր արքայ՝ մեք
յերկրէ Հեռաստանէ եմք ։ և մեք
եմք երազատեսք ։ և երազն մեր ո՛չ
այլ ինչ ցուցանէ՝ բայց միայն ոսկի
և գանձս՝ թաղեալ իներքոյ երկրի
գտանեմք ։ Արդ լուեալ զհամբաւ-
բարերարութե̃դ քո՝ եկեալ եմք առ
քեզ ։ և եթէ հաճոյ թուեսցի տ̃ն
մերում արքայի ծառայել մեզ՝ ծա-
ռայեսցուք անձի քո ։ Ասէ կայսրն
նախ փորձեմ զձեզ ։ և եթէ գըտա-

Նիցեմ ուղղութիս 'ի ձեզ՝ պարգևս
մեծամեծս առնուցուք յինէն։
Ասեն զինուորքն. պարգևս ոչ խնդ-
րեմք 'ի քէն. այլ միայն զկէս ոսկոյն
զոր գտանեմք։ Ասէ կայսրն. բա-
րի՛ է զոր ասէքդ. և կոչեաց զնոսա
յընթրիս։ Եւ յետ ընթրեացն՝ ա-
սեն ցկայսրն. տէ՛ր՝ եթէ կամիս 'ի
գիշերիս այս՝ երիցագոյնն մեր հայ-
եսցի երազ. և 'ի վաղիւն պատմես-
ցուք քեզ։ Ասէ կայսրն. գնացէք
խաղաղութ՟բ. տացէ՛ ա՟ծ ձեզ երազ բա-
րի. զի կարասցուք գտանել գանձս։
Եւ նոքա գնացին ուրախութ՟բ յօ-
թևանս իւրեանց՝ ծաղր առնելով
զկայսրն։ Եւ ընդ առաւօտն եկին
առ կայսրն. և ասէ երիցագոյնն 'ի
նոցանէ. Արքայ յաւիտեան կաց.
տեսայ երազ բարի՝ զի աման մի լի՛
ոսկով թաղեալ կայ առաջի դրան
քաղաքիս. երթիցուք անդր. գտցէ
և տէրութ՟ք քո ընդ մեզ։ Ասէ կայսրն
երթայց և տեսից թէ ճշմարիտ իցէ

զոր

զոր ասէ քդ. Իբրև եկին 'ի դուռն քաղաքին, ամեն զինուորքն ցկայսրն հրամայեա՛ տ̃ր զի բրեսցեն զտեղիս զայս: Եւ յորժամ բրեցին՝ հանին զոսկին զոր ինքեանք թաղեալ էին: զոր տեսեալ կայսրն՝ ուրախ եղև յոյժ. և ետ նոցա զկէս ոսկւոյն: Յայնժամ ասէ երկրորդն ցկայսրն տէ՛ր իմ արքայ՝ քոյին աղօթիւքդ վաղի՛ն ես հոյիցեմ երազ. Ասէ կայսրն. տացէ՛ տ̃ր մ̃ծ ձեզ երազ բարի: Եւ ընդ առաւօտն՝ եկեալ առ կայսրն և ասեն. յերկրորդում դուռն այլ քաղաքիս՝ կայ աման ինչ լի՛ ոսկով: Եւ ելեալ կայսրն՝ գը նացին իմաստին 'ի տեղի այն. և ե ցոյց կայսերն զտեղին ոսկւոյն: Եւ կայսրն հրամայեաց բրել զտե ղին այն. և յորժամ բրեցին՝ նոյն ժամայն հանին զոսկին զոր ինքենք թաղեալ էին: Եւ տեսեալ կայսրն ուրախ եղև յոյժ. և ետ նոցա զկէս ոսկոյն: Յայնժամ ասէ կրսերագոյն

զին

զինուորին՝ որ է երրորդն. տէ՛ր իմ
արքայ՝ ՚ի դիլիջերիս այս ես հոյեցայց
երազ։ Ասէ կայսրն. տացէ՛ ձեզ տր
ած բարի երազ. և օրհնեա՛լ է ժամն
այն որ դուք եկիք աստ։ Եւ ընդ
առաւօտն եկին առ կայսրն և ասեն
ա՛րքայ յաւիտեա՛ն կաց. դանձ բա֊
զո՛ւմ կայ յերկրի քում։ Ասէ ար֊
քայն՝ ո՛րպէս։ Ասեն զինուորքն.
յերրորդում և ՚ի չորրորդում դր֊
րունքն քաղաքիս՝ կան ամանք լի
ոսկւով։ Ասէ կայսրն՝ երթիցուք
և տեսցուք թէ ճշմարիտ է. Ասեն
զինուորքն. այո՛ դայցէ տրութդ քո
ընդ մեզ։ Եւ իբրև եկին ՚ի դուռն
երրորդ՝ բրեցին և հանեցին ամանս
լի՛ ոսկով։ Եւ գնացեալ ՚ի չորրդ
դուռն, անտի այլ բրեալ հանեցին
աման լի՛ ոսկով։ և ուրախացաւ թա
գաւորն յոյժ. և ետ նր զկէսն։
Եւ ասէ կայսրն ցնախարարսն իւր.
ո՛չ երբէք լուեալ է իմ կամ տեսեալ
այր արդարախօս որպէս զդոքա։

 Եւ

Եւ նոքա առեալ զկէս ոսկոյն՝ գըն-
նացին յօթեանս խուրջեանց։

Եւ ՚ի վաղիւն կոչեաց զնոսա կայսրն ՚ի
յընթրիս իւր և մեծարեաց զնոսա։

Եւ յետ բազում խօսիցն՝ ասեն
զինուորքն ցկայսրն. մինչև ցայսվայր
տեսաք իւրաքանչիւրոք զիւր երազ.
արդ՝ այժմ կամօքն այ իմաստսին ե-
րազմի հայեցուք. և ՚ի ձեռն երա
զոյն այնորիկ՝ ունիմք յոյս որ գը-
տանեմք գանձս բազումս։

Ասէ կայսրն. տացէ՛ ձեզ տր ած
երազ բարի և շնորհաւոր։

Եւ նոքա ելեալ յերեսաց արքային
գնացին ուրախութբ. ծաղր առնե-
լով զկայսրն։ Եւ ընդ առաւօտն
եկին առ կայսրն և ասեն ցնա. տր
քայ յաւիտեան կաց. և աւետիս տն
արքային մերոյ։ Ասէ կայսրն. ասի։

Ասեն զինուորքն. տեսաք երազ
կերպիւ նման միմեանց. զի իներքոյ
հիման այն աշտարակին յորում պատ-
կերքն են՝ այնչափ ոսկի կայ որ ՚ի գիր

և

ն՚ի համարըք մըտանել անկա՛ր է․ և
ո՛րչափ գըրաստ որ կայ ՚ի քաղաքս ,
միանգամայն բառնալ ո՛չ կարեն։
Ասէ կայսրն․ քաւ լիցի ինձ կործա
նել զաշտարակն զայն․ որ պատկերօքն
զգուշացուցանէ զմեզ ՚ի թշնամեաց
մերոց։ Ասեն զինուորքն․ տէր մեր
քայ՝ եթէ գտեր զմեզ սուտս առա
ջի քո։ Ասէ կայսրն․ ո՛չ երբէք ա-
սեմ թէ սուտ էք․ այլ միշտ արդա-
րախօս և ճշմարիտ։ Ասեն զինուորքն
տէր արքայ հաւատամ մեզ․ և մեք հնա
րիւք փորեմք զբոլորս աշտարակին․
և առանց կործանման և վնասու առ
նումք զոսկին անտի։ Բայց պա՛րտ է
՚ի գիշերի առնել զայն․ զի մի՛ տես-
ցեն քաղաքացիքն և ուժգնութ͞ե
եկեալ ՚ի վ͞ր մեր՝ առցեն զոսկին ՚ի
ձ͞ռց մերոց։ Ասէ կայսրն․ բարի՛ է
զոր ասէքդ․ երթայք շնորհիւն ա͞յ․
և ես ընդ առաւօտն եկից առ ձեզ։
Իսկ նոքա ուրախութ͞ե գնացին։
Իսկ ՚ի մէջ գիշերին՝ սկսան փորել․

 մինչ

մինչ զի աշտարակն մերձ եղեւ 'ի կործանումն ։ Յետ այնորիկ՝ լուցին հուր զաշտարակաւն . և ինքեանք փախեան 'ի քաղաքէն . և սկսաւ այրել աշտարակն՝ մինչև կործանեցաւ ։

Իսկ ընդ առաւօտն յորժամ տեսին մեծամեծքն զաշտարակն կործանեալ՝ տրտմեցան յոյժ . և գնացեալ առ կայսրն՝ ասեն ցնա . տէր՝ վասն էր կործանեցաւ աշտարակս այս . յորմէ ունէաք զգուշութիւն 'ի թշնամեաց ։ Ասէ կայսրն . երեք խաբեբայք այրք եկեալ ասացին ինձ . եթէ բազում ոսկի կայ իներքոյ հիման աշտարակին . որչափ որ ամենայն գրաստ կայ 'ի քաղաքիս՝ միանգամայն բառնալ ոչ կարեն զհամայնն ։ Իսկ ուխտեցին ինձ թէ տուանց կործանելոյ աշտարակին՝ հանեմք զոսկին իներքուստ իմաստութեամբ մերով ։ Ասեն ցնա նախարարքն և քաղաքացիքն . եթէ այդպիսի ցանկութիւն ունիս ոսկւոյ , այժմ կատարեսցուք զցանկութիւն քո

որ

որ կորուսեր վս̃ այն զգուշացու-
ցանողն մեր ՚ի թշնամեաց մերոց։
Եւ նոյնժամայն յափշտակեցին ըզ-
կայսրն. կուեցին ընդ կոկորդն նորա
ոսկի. և կենդանոյն թաղեցին զնա։
Յետ այնորիկ ոչ բազում աւուրց
անցելոյ ՚ի վր̃ , եկեալ թշնամիքն
պատերազմեցան ընդ քաղաքացիսն
և յաղթեցին նց̃։
Յայնժամ ասէ թագուհին ցկայսրն
տէր արքայ ՚ի միտ առեր զոր ինչ
ասացի քեզ։ Ասէ կայսրն. այո ՚ի
միտ առի. բայց պատմեա զէութիւն
աշտարակին։ Ասէ թագուհին. աշ-
տարակն այն պատկերօքն՝ անձն և
զօրութի̃ քո է. որ ոչ ոք կարէ ՚ի թշ-
նամեացն քոց առնել քեզ վնաս։
Տեսանես զնզովեալ որդւոյ քո ըզ-
դպրապետսն՝ որ խորհէին կործանել
զքեզ ՚ի ձեռն սուտ առակացն իւր-
եանց որ պատմեն քեզ։ Եւ դու
մեծաւ ունկնդրութե̃ լսես նց̃. զոր
սկսեալ են բրել շուրջ զաշտարակաւ

մար

մարմնոյ քո։ Եւ յորժամ տեսանէ-
ցեն զքեզ անզգուշ՝ յայնժամ սպա-
նեալ կործանիցեն զքեզ։

Ասէ կայսրն. ով Թագուհի՛ լաւ առակ ասացեր ինձ. այսուհետեւ ոչ կարեն կործանել զիս որք զաշտարակն զայն. վ(աս)ն որոյ աշխատանաց այսօր մեռանիցին նոքա։ Ասէ Թագուհին. եթէ այդպէս արասցես՝ իմաստութ(եամ)բ առնես. եւ կացցես դու երկար 'ի կեանս եւ հզօր եղիցիս։

* ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԱՌԱԿ ՓԱՆՏԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ԱՐ-
ՔԱՅԻՆ 'Ի ՏԱՀՃ. ԵՒ ԳԱԼ ՀԱՍԱՆԵԼ ՅՈՐԴՈՐ ԴԳ
ԲԱՐԵԿԱՄԻՆ ԵՒ ԱՌԱՋՆՈՐ ԾԵՐԻՆ ՎԻՆԱ։

Ի վաղիւն ելեալ կայսրն եւ նըստաւ 'ի դահոյսն իւր. եւ իսկոյն կոչեաց ըզդահճապետն եւ ասէ. հա՛ն զորդին իմ 'ի բանտէն. եւ առ ժամայն տա՛ր սպան զնա առանց պատճառանաց։ Եւ եկեալ դահճապետն էհան զորդի արքային 'ի

բանտէն և հրամայեաց կապել ըզ_
ձեռսն՚ի յետս նր։ Եւ մտանէ տիկն
ընդ առաջին ձայնէր և գնայր առ_
լով. եթէ ոք մեղանչել կամի ընդ
յետնամօրն՝ այսպիսի մահուամբ
մեռանի։ Եւ յորժամ լուան ժո_
ղովուրդքն եթէ այսօր ևս մատնե
ցաւ որդի արքային ՚ի մահ, սկսան
լալ. և ողբալով ասէին՝ ո՜հ ո՜հ ա_
ւաղ և ո՜ աւաղ որ զուր կու գնայ ՚ի
մահ։ Եւ մինչդեռ տանէին՝ եհաս
հինգերորդ դպրապետն. որում
անունն էր յովսեփոս՝ որընթաց ե_
րիվարաւն։ Եւ տեսեալ զորդի ար
քային այնպիսի խեղճ և ողորմելի՝
սաստեաց դահճապետին և ասէ.
ընդէ՞ր այդպէս կապեր էք զորդի
արքային. և ետուր արձակել զնա.
Եւ որդի արքային տեսեալ զվար_
ժապետն իւր՝ երկիր եպագ նմա.
իբր թէ կամի ասել՝ յիշեա՛ զիս ա_
ռաջի հօր իմոյ. զի ահա՛ զուր կու
գնամ ՚ի մահ. Եւ ժողովուրդքն

առաւել եւս աղաչէին զդպրապետն
զի շուտով երթիցէ առ կայսրն եւ
ազատեսցէ զորդի արքային։

Ասէ դպրապետն դահճապետին .
կաց դու աստ եւ մի՛ շտապիր սպա‐
նանել զդա . զի յոյս ունիմ առ ած
որ այսօր ապրեցուցանեմ զդա։

Եւ զայս ասացեալ գնաց ՚ի պալատն .
եւ եմուտ առ կայսրն . եւ հեզութե̃
ողջունեաց զնա։ Ասէ կայսրն . տա
ցէ՛ ած քեզ շարիք՝ զի ունիցիս ըն
կերօքդ հանդերձ . որ կարծէք նեն
գել զիս՝ ո՛չ այն երեք զինուորքն
նենգեցին ումեմն կայսեր . եւ կոր‐
ծանեցին զաշտարակն պատկերօքն։

Ասէ դպրապետն . տէ՛ր իմ արքայ՝
նոքա ո՛չ նենգեցին՝ ես ո՛չ գիտեմ.
այլ զայս գիտեմ որ քո թագաւո‐
րութեդ ես ո՛չ եմ ծառայեալ այն‐
պէս զոր դու կարծես։ Ասէ կայսրն
ո՛վ անիմաստ՝ ետու զորդին իմ ՚ի
ձեռս յստակ եւ լաւ զրուցանել զի‐
մաստութե̃ հանճարն . փոխանակ իմաս

տու

տուեմ՝ յաւելուլ չարիս իսկ և զայս՝ որ
կամեցաւ բռնադատել և լլկել ըզ
կինն իմ։ Ասէ դպրապետն. խօսիլն
որդւոյ քո՝ ՚ի ձեռն իւր է. թէ խօսի
և թէ լռէ։ բայց լսելոյ ես զձայնն
յետ երից աւուրց՝ եթէ մնասցէ
կենդանի։ Եւ որ ասացեր թէ կա
մեցաւ բռնադատել զկինն իմ, այդմ
ես ոչ հաւատամ. և միտք իմ ոչ վը
կայէ. և կին իմաստուն՝ այդպիսի
բան ոչ խօսի. զի որդեակն քո իմաս
տուն գոլով՝ այդպիսի անպատեհ
բան գործէր. քաւ լիցի ՚ի նմանէ.
Այլ զայս ասեմ քեզ. եթէ տացես
սպանանել զորդեակն քո վասն բանի
կնոջ քո՝ դառնագոյն պատահեսցէ
քեզ՝ քան որ պատահեաց բղքրատե
սի ընդ կալենոսի թոռին իւրոյ. որ
՚ի պիտոյական ժամուն՝ եղև վրէժ
յայն ՚ի վերայ բղքրատեսի։ Ասէ կայսրն
զայդ ես եւս կամէի լսել վասն բղք-
րատեսի թէ ո՞րպէս եղև։ Ասէ դպրա
պետն. եթէ կամիս լսել զբղքրա-
տե

տեսի առակն, դարձո՛ զորդին քո 'ի բանտ. և ես պատմեցից զբանս իմ. յայնժամ խղճմտանք քո տրասցէ դատ. թէ սպանանելոց ես՝ թէ ոչ: Ապա հրամայեաց կայսրն դարձուցանել զորդին իւր 'ի բանտէ՝ մինչև պատմեսցէ դպրապետն զառակն.

Նա սկսաւ ասել այսպէս.

*Առակ հինգերորդ դպրապետին. զոր ասաց վասն բոքրատեսի բժշկին. և կալէնոսի Բոտէն նորա:

Ի քաղաքի միում կայր ոմն իմաստասէր. որ էր անուանի յոյժ. որում անունն էր բոքրատէս և էր ճարտար բժիշկ. որև էանց զամենեքումբք արուեստիւն իւրով: Նա ունէր թոռն մի. որում անունն էր կալինոս. և յոյժ սիրէր զնա: Նա կալէնոսն այն յոյժ սրամիտ էր. և հանապազ կասկածէր արուեստին՝ զի կարասցէ ուսանիլ 'ի պապուն իւրմէ: Նա բոքրատէս տեսեալ

զջանն նր̄՝ Թագուցանէր 'ի նմանէ
զարուեստն. զի երկնչէր 'ի սուլթէ
մնաց նր̄ թէ ուսանիցի զարուեստն
բժշկութն և անցցէ զնովաւ ուս-
մամբն իւրով։ Եւ կալենոս ծա-
նեաւ զկամս պապուն իւրոյ. և առա
ւել ևս ջան եդեալ ուսաւ զամ̃. և
եղև կատարեալ բժիշկ. և հայեր
բոքրատեսի որ ոչ հաճոյանայր ինքն
նմա։ Եւ 'ի ժամանակին այնմիկ
Թագաւորն մաճարաց՝ առաքեաց
հրեշտակս առ բոքրատէս. զի եկես
ցէ առ նա և բժշկեսցէ զորդի իւր։
Իսկ բոքրատէս ոչ կամեցաւ գնալ՝
պատճառելով զծերութին. այլ գը
րեաց թուղթ և առաքեաց զթոռն
իւր զկալենոս փոխանակ իւր. զի
գիտէր զնա կատարեալ արուեստին
բժշկութե։ Որ բժշկեսցէ զորդի ար
քային. կամ թէ ոչ կարասցէ բժշ-
կել՝ սպանցի անդ։ Որև ուղևորե
ցաւ կալինոս և գնաց յերկիրն մա
ճարաց. և մտեալ առ Թագաւորն՝
Մե

Մեծաւ պատուով ողջունեաց զնա։
Եւ թգ̃րն բազում հարկիս արար
կալենոսի. բայց սքանչացաւ մտ̃ ոչ
գաղոյն բոքրատեսի։ Եւ կալենոս
պատասխանի ետ և ասէ. ծեր է՝ և
բան ծանր կայ իմ̃ր. մտ̃ այն ոչ կա
րաց գալ։ այլ փոխանակ իւր՝ առա
քեաց զիս. և ես շնորհիւն ա̃յ բժշկ
կեցից զորդի քո։ և հաճոյ եղև թա
գաւորին պատասխանին կալենոսի։
Եւ եմուտ կալենոս առ որդի ար
քային. և իբրև ետես զգոյն նորա,
ասէ ցթագաւորն և ցթագուհին.
պիտոյ է զի տեսից զերկոցունցդ այլ
զջուր. զի ես լաւագոյն կարացից
ճանաչել զպատճառ հիւանդութե
մանկանս։ և թագուհին խոստացաւ
առնել զայն ՚ի վաղիւն։ Եւ իբրև
ետես զջուր երկոցունցն, ասէ կա
լենոս ցթագուհին. հրամայեա ա
ղախնեացդ արտաքս ելանել. և ու
նիմ բան ծածուկ ասել քեզ։ և ա
րար թագուհին վաղվաղակի։

Ասէ Կալենոս. ո՛վ Թագուհի աղա-
չեմ զքեզ արդ՝ ասա ինձ ըզճշմա-
րիտն՝ ո՞վ է հայր մանկանս այսորիկ։
Ասէ Թագուհին. հայր դորա՝ տէր
իմ արքայ է։ Ասէ Կալենոս. ո՛չ է
արքայն հայր մանկանս։ Ասէ Թա-
գուհին. եթէ գիտենայի զայդ ու-
ղիղ սրտէ ասացեալ՝ գլուխ քո ՚ի քէն
հատեալ լինէր։ Ասէ Կալենոս. ես
զճշմարիտն կասեմ զի ո՛չ է Թգ̃ւրն
հայր սորա։ բայց ես եկեալ եմ աստ
զի պարգևօք պատուիցիմ. և ո՛չ թէ
գլխատիցիմ. եթէ ես աստ ունիմ
գլխատիլ՝ յանձն առնեմ զքեզ ա̃յ
ու գնամ. և դուք գտէք ձեզի ա՛յլ
բժիշկ։ Լուեալ Թագուհոյն զայս
և ասէ. ո՛վ սիրելի բժիշկ մի՛ գնար.
զի ունիմ ՚ի քեզ պատմել զծածուկ
խորհուրդ իմ. բայց զիս մի՛ խայտառա-
ռակեսցես։ Ասէ Կալենոս. քաւ լի-
ցի ո՛վ Թագուհի մ̃ էր խայտառա-
կեմ զքեզ։ Ասէ Թագուհին. ՚ի ժա-
մանակի միում պորտոնկացւոց Թա-
գա

գաւորին դեսպանն եկն առ մեզ. և յաղթմանէ չարին՝ 'ի նմանէ յղացոյ զմանուկս զայս։ Ասէ կալենոս ճշմարիտ է զոր ասեսդ. մի՛ երկնչիր այսուհետև. կամքն այ̃ բժշկեցից զորդին քո։ Յայնժամ ետ մանկանն ուտել միս ցլոյ՝ և ջուր ըմպելոյ. և ողջացաւ մանուկն։ Եւ իբրև ետես թ̃գ̃րն զորդի իւր ողջացեալ յայնժամ խիլաթեաց զբժիշկն. ևս առաւել թագուհին խիլաթեց զնա։ Եւ կալենոս դարձ պատուիրեաց թագուհւոյն. թէ կուզես որ մանուկն հան̃պզ առողջ մնայ՝ միս ցլոյ կերցուր. և ջուր ըմպելոյ տուր։ զի այլ կերակուր չէ՛ պարտ դորա ուտել։ Եւ կալենոս ողջունեալ զթ̃գ̃ւորն և զթագուհին, ել 'ի ճան̃պրհ և եկն առ բուքրատէս պապն իւր։ Եւ բուքրատէս համբուրեաց զկալենոսն և ասէ. ողջացուցե՞ր զմանուկն։ Ասէ կալենոս. այո՛ ողջացուցի։ Ասէ բուքրատէս. ի՞նչ ցաւ

ունէր։ Ասէ կալէնոս. ես զցաւն
ո՛չ գիտեմ. այլ եստու նմա կերակուր
միս ցլու. և ջուր 'ի յարբուցումն։
Ասէ բոքրատէս. մի թէ բո՞ղէր
մայր նորա։ ասէ կալէնոս՝ այո՛։
Յայնժամ բոքրատէս նախանձեցաւ
կալէնոսի և ասէ ընդ միտս իւր.
եթէ սա մնայ կենդանի՝ իմ անունն
կորնչի. արդ պարտ է սմա կորնչել՝
և ոչ ինձ։ և յայնմ օրէ խորհէր ըս-
պանանել զնա։ Այլ օրոյ և յաւուր
միում կամեցաւ գնալ 'ի պարտէզն
իւր բոքրատէս վ̃ն ծաղկանց. և
կոչեաց զկալէնոս և ասէ. սիրելի
որդեակ իմ, ե՛կ երթիցուք 'ի պար-
տէզն ժողովել զծաղկունս. ասէ
կալէնոս. ահաւասիկ եմ հայր իմ
Եւ ելեալ գնացին երկոքեանն 'ի
միասին։ Եւ իբրև մտին 'ի պարտէզն
ասէ բոքրատէս. եթէ հոտ ծաղկի
իմանաս լաւ և զօրաւորութիւն որհեց
և կարեմ զնա 'ի գետնոյ։ և կալէնոս
արար այնպէս։ Եւ իբրև գնացին
Եւ

եւ 'ի ներքսագոյն պարտէզն՝ ասէ բոքրատէս. կայ այս ինչ ծաղկի հոտ՝ որ գոյնն ընդ ոսկւոյ է. որոնեմ եւ գիտ զնա՝ զի բազում իրաց պիտոյ է։ Եւ կալինոս գտեալ՝ եւ խոնարհե-ցաւ զի հասցէ զծաղիկն։ Իսկ բոք-րատէս հանեալ զնետն 'ի յետուստ կողմանէն՝ եհար կալինոսի. որ ե-մուտ մինչեւ 'ի սիրտն. եւ նոյնժամայն մեռաւ 'ի տեղւոջն յոյնմիկ։

Եւ յետ ոչ բազում աւուրց՝ հի-ւանդացաւ բոքրատէս մինչեւ 'ի մահ. եւ էր փորացաւ. եւ ոչ ջուր հեղոյր որովայն նր. եւ անկեալ դը-նէր 'ի մահիճն. եւ ոչ կարէր բժշկել զինքն։ Եւ լուեալ աշակերտացն նր, եկին առ բոքրատէս զի օգնես-ցեն վարժապետին իւրեանց. եւ ոչ կարացին օգնել ինչ։ Ասէ բոքրա-տէս աշակերտացն իւրոց. բերէ՛ք ինձ աման լի՛ ջրով։ եւ նոքա բերին։ եւ ասէ՝ ածէ՛ք ի ներքս յայս ինչ ծաղ-կանց զոր անցից ձեզ։ եւ նոքա լցին։

եւ

և ասէ. ծակեցէք զամանն և արա-
րէք մինչև հարիւր ծակս զի հեղ-
ցի ջուրն։ և արարին այնպէս՝ և ոչ
հեղաւ ջուրն։ Իսկ ասէ Բոքրատէս
ահա՛ որդեակք իմ վրէժն այ եհաս
ինձ. որ յոյժ տեսանէք զի է հա-
րիւր ծակս լայն և ընդարձակ. և վն
զօրութեց ծաղկանցն որ իներքս կայ՝
չթողուն որ կաթ մի ջուր ելանէ։
Որդ՝ ես ոչ եթէ միայն զայդ ծաղ-
կունսդ՝ այլ ևս ՚ի բազում ծաղկանց
արբեալ եմ դեղ յաղագս փարատե-
լոյ զցաւս իմ. և դուք ամենեքեան
ևս աշխատեալ՝ ոչ կարացէք բժըշ-
կել զիս ՚ի ցաւէս։ Սիրելի թոռն իմ
կալենոս զոր սպանանի՝ եթէ էր նա
կենդանի՝ յոյժ բարի լինէր ինձ.
և առողջացուցանէր զիս. ահա վը-
րէժն այ է որ եկն իվր իմ։ և զայս
ասացեալ՝ դարձոյց զերեսս իւր ՚ի
յորմն և եհան զհոգին։

Յաէ դպրապետին ցլիոյսըն. տէր՝
՚ի միտ առեալ զասացեալս իմ։

Յաէ

Ասէ կայսրն. այժ՟ լաւ 'ի միտ առի։
Ասէ դպրապետն. ինչ լաւ էր եթէ
կալեննոս կենդանի մնացեալ էր։
Ասէ կայսրն. ապաքէն յոյժ բարի
լինելոց էր. զի կալեննոս թէ կենդա-
նի լինէր՝ բոքրատէս դեռևս ոչ մե-
ռանէր։ Մա՟ արդար դատաստանին այ՟՝
բսպեզանիքն ոչ եղեն օգնական. և
ոչ կարացին աշակերտքն փրկել զնա
'ի հիւանդութենէն։ Ասէ դպրապետն.
յաղագս որոյ ասեմ քեզ ո՛րքոյ՝ զի
խստագոյնս պատահեացէ քեզ եթէ
մ՟ն բանի կնոջ քո սպանցես զմիա-
մօր որդին քո. որ 'ի դէպ ժամու օգ-
նելոց է քեզ։ Ասէ կայսրն. ամէն ա-
սեմ քեզ՝ ոչ մեռանի այսօր որդին
իմ։ Ասէ դպրապետն. եթէ զայդ
տրասցես՝ բարի լինելոց է քեզ. որ
մ՟ն առակի իմոյ ապրեցուցեր զոր-
դին քո. և ես շնորհակալ եմ քեզ։
և օրհնութի՟ իմ անպակաս եղիցի 'ի
քեզանէ։ զայս ասաց դպրապետն
և ողջունեալ զկայսրն գնաց։

 Իբրև

Իբրև լուաւ թագուհին թէ այս-
սօր եւս ոչ սպանաւ որդին արքային
իսկոյն պատառեաց զպատմուճան
իւր ճչելով. և դժգոհելով զարքայէ
ասէ. վա՜յ է ինձ որ եկեալ եղէ ես
՚ի սահմանս այս. և թէ ո՞ղ է թագա-
ւորութ՟ն ՚ի տան հօր իմոյ. և ես աստ
միայն կամ ՚ի տրտմութիս և ՚ի նախա-
տինս։ Իսկ լուեալ կայսրըն զաղա-
ղակ թագուհոյն՝ եմուտ առ նա և
ասէ. սիրելի տիկին իմ, պատճառն
ինչ է որ այդչափ տրտմեցուցեր ես
զանձն քո. և ո՞չ դադարես ՚ի լալոյդ
Ասէ թագուհին. զիա՞րդ կարացից
լռել. զի անուանիմ դուստր թ՟գրի
և կին կայսեր. և կրեցի այս քան
նախատինս ՚ի ներքոյ ձեռաց քոց.։
և աղաղակեցի առ քեզ այսքան՝ և
դու ընաւ ինձ ո՛չ խղճացեր։
Ասէ կայսրն. վ՟ն էր ասես զայդ.
և ինչ պակաս է քեզ։ Ասէ թագու-
հին. մի թէ ո՞չ գիտես որ ինչ արար
ինձ նզովեալ որդին քո. և դու ա-

չօքդ քո տեսեր՝ որև վկայ իսկ պի-
տոյ չէ · և զի խոստացար ինձ և հա-
ւատացուցեր զիս թէ կորուսանեմ
զնա · և ես ոչ կարացի ընդունիլ
զայդ առ՚ի քէն · զի առնէիր զկամս
իմ ։ Ասէ կայսրն · այ Թագուհի՛
ոչ գիտեմ ես թէ զինչ արարից ·
շաբաթ մի է որ դու ջանաս ըսպա-
նանել զորդի իմ , և դպրապետքն
ջանան ապրեցուցանել զնա · և ես
ոչ գիտեմ թէ յոր կողմն դառնիմ ·
և որն է ՚ի ձէնջ ճշմարիտն · ես ոչ կա-
րացի իմանալ ։ Ասէ Թագուհին ·
դու առաւել հաւատաս դպրապե-
տաց քոց՝ քան ինձ · բայց պատահե-
լոց է քեզ նոյնպէս՝ ոպ՟ պատահեաց
թ՟ւորի ումեմն յիշխանէ իւրմէ ·
որ էր սենեկապետ նր ։ Ասէ կայսրն
աղաչեմ զքեզ ով Թագուհի՛ պատ-
մեա ինձ զառակդ զայդ · զի և ես
կարացից շահիլ բան ՚ի քեզանէ ։
և թէ հաւանիմ առակիդ՝ առ ժա-
մայն տամ սպանանել զնա ։

 Ասէ

Ասէ թագուհին. զամ ինչ առնեմ ես ըստ կամաց քոց, բայց դու զիմ կամս ոչ երբէք հաճեցուցանես։ Բայց աղաչեմ զքեզ զի լաւ հայեսցիս զխօսս իմ. և ոչ մի՛ ունկնդիր լինիցիս դպրապետացն որդւոյ քո։

Նա սկսաւ ասել այսպէս։

*Վեցերորդ առակ Թագուհւոյն. զոր ասաց վասն Ջրգողեալ Թագաւորին. և վասն կնոջ սենեկապետի նորին։

Ի քաղաքի միում կայր թագաւոր մի ջրգողեալ և անմաքուր. և կանայքն ոչ կամէին գնալ առ նա այլ արհամարհէին զնա։ Նա թագաւորն այն խորհեցաւ առնուլ բռնութեամբ ՚ի հռոմայ զմարմինսն սրբոց առաքելոցն պետրոսի և պօղոսի վասն բժշկութեան իւրոյ։ Նա յորժամ եղ ՚ի ճանապարհ և եկն ՚ի քաղաք մի, կոչեաց զսենեկապետն իւր որ էր յոյժ պատուական նմա և ասէ.

Ո՛վ սիրելի սենեկապետ ․ ՚ի քեզնէ բան մի խնդրեցից ․ ո՛չ գիտեմ թէ կարօղ ես կատարել ։ Ասէ սենեկապետն ․ հրամայեա՛ տէր իմ արքայ՝ և ես առ ժամայն կատարեցից ։ Ասէ արքայն ․ խնդրեմ կին մի գեղեցիկ ընդ որում ես ննջեցից ՚ի գիշերիս ։ Ասէ սենեկապետն ․ տէր՝ կանայք ա̃մ գիտեն զի ջրգողեալ և ուռուցեալ ես դու ․ վասն այն ո՛չ կամին գալ առ քեզ ․ եթէ ոչ տացես մեծամեծ պարգևս ։ Ասէ թգ̃ւորն ․ մի թէ ո՞չ իցէ իմ մեծութի̃ ․ խնդրեսցէ կինն այն՝ զինչ և կամեսցի ․ և ես տաց նմա մինչև ռ̃ դահեկան ։

Եւ սենեկապետն այն՝ էր ագահ և արծաթասէր ․ վ̃ որոյ եկեալ յերեկոյ արքային՝ եկն առ կինն իւր և ասէ ․ ո՛վ կին իմ սիրելի՝ այժմ ՚ի ձեռս քո է հաճոյն քո և կամք ․ եթէ կամեսցիս ՚ի գիշերիս յայսմիկ՝ առնուցուս ռ̃ դահեկան ։ զի կինն էր գեղեցիկ յոյժ ։ Ասէ կինն ․ պատմեա՛

ինձ թէ ո՞րպիսի իրօք։ Ասէ այրն .
տէրն իմ արքայ խնդրէ կին մի ունել առ ինքն ՚ի գիշերիս. և զի գիտես դու որ անմաքուր է . և կանայք ո՛չ կամին գնալ առ նա . և ինձ խոստացաւ տալ ռ̃ դահեկանս . վասն որոյ սիրելի իմ տարայց զքեզ ՚ի մահիճ նո՛ր ՚ի գիշերիս . և ընդ առաւօտն եկեալ գնասցես . և ՚ի մի գիշերի՝ շահիս հազար դահեկանս։ Ասէ կինն . և թէպէտ չիցէր ջրգողեալ՝ այլ մաքուր ես իցէ՝ քաւ լիցի ինձ գործել զայդ առաջի այ̃ , և անկանիլ ՚ի մեղս մեծամեծս։ Ասէ այրն . երդնում յա̃ծ՝ եթէ ո՛չ արասցես զկամս իմ, ո՛չ ունիս յինէն բարուն զա̃մ աւուրս կենաց իմոց։ Եւ կինն լսեալ զայս՝ երկեաւ յոյժ . և առ ահուն՝ խոստացաւ նմա զանձն իւր ակամայ կամօք։

Եւ եկեալ սենեկապետն առ թագաւոր և ասէ . տէ՛ր՝ կալայ կին մի ՚ի վարձու գեղեցիկ յոյժ . և կամի

БИБЛИОТЕКА Г. А. ХАЛАТЬЯНЦА
Գ. Ա. ԽԱԼԱԹԵԱՆՑ

զի անցես ու դահեկանս․ այլ և
ոչ կամի գալ ՚ի ցերեկի․ այլ ՚ի գի
շերի կամի գալ՝ և ընդ առաւօտն կա
նուխ գնալ․ զի մի՛ ոք գիտասցէ զնա։
Ասէ ցնա Թագաւորն․ խիստ բարի․
Եւ իբրև երեկոյ եղև՝ եբեր սե‿
նեկապետն զկինն իւր ՚ի մահիճ Թա
գաւորին․ և փակեալ զդրունսն՝
ել և գնաց։ Եւ մտեալ Թագաւորն
առ նմա ՚ի մահիճն՝ զարմանս ետես
՚ի նմանէ։ Եւ ՚ի հաւատխօսին՝ ե‿
կեալ սենեկապետն առ Թագաւորն
և ասէ․ տէ՛ր արքայ՝ լոյսն մերձ է․
Թէ արձակէիր զկինն և տայիր զհա
զար դահեկանն որ ելանէր՝ լաւ է․
զի մի՛ ոք ՚ի մարդկանէ տեսանիցէ
զնա։ Ասէ Թագաւորն․ ամէն ասեմ քեզ՝
զի դեռևս ոչ ելանիցէ կինս աստի․
վասն զի յոյժ հաճոյ եղև ինձ․
Եւ լուեալ զայս սենեկապետն՝ տրտ‿
մեցաւ յոյժ․ էանց պահ մի՝ և դար
ձեալ եկն առ Թագաւորն և ասէ․ Տէր ար
քայ սկսեալ է լոյսն՝ արձակեա զդա։

 Ասէ

Ասէ Թագաւորն՝ ոչ արձակեմ. եւ դու
արտաքս եւ փակեմ զդուռդ. Եւ
սենեկապետն ել եւ գնաց տրտում
յոյժ. Թուէր թէ շունք եւս խածա-
նեցին զինքն. եւ կսկծեալ շրջէր
աստ եւ անդ՝ մինչեւ ծագեաց լոյսն
արեգական։ Եւ դարձեալ երրորդ-
անգամ եմուտ առ Թագաւորն եւ ասէ.
Տէր արքայ՝ լոյս է. եւ կինն ամօթի
հարիցի եթէ ոք տեսցէ զնա. փու-
թով արձակեա զդա. Ասէ Թագաւորն՝
ոչ արձակեմ փութով։ Եւ լուեալ
սենեկապետն զխօսս արքային՝ այլ
ոչ եւս կարաց ժուժել եւ ասէ. Տէր
արձակեա զդա զի կինն իմ է.
Յորժամ լուաւ Թագաւորն՝ ասէ.
բա՛ց զպատուհանն զի տեսից զոր ա-
սեսդ. եւ նա եբաց զպատուհանն.
եւ տեսեալ Թագաւորն զի կինն նորա էր։
Եւ ասէ. ո՜վ նզովեալ այր՝ վասն սա-
կաւ ինչ փողոյ խայտառակեցեր ըզ-
կինն քո. եւ ըրերիր առխս առանց գի-
տութեն. փութա՛ ել յերկրէ իմմէ

որ

որ ընկերքդ տէրութն իմոյ է. և թէ
այսօր ոչ ելանիցեմ՝ չարաչար մահ
ուամբ մեռանիցիս. Նաև փախեա֊
ւ սենեկապետն յերեսաց արքային .
և այլ ոչ երևեցաւ առաջի նր.
Յետ այնորիկ թգրն չու արարեալ
գնաց 'ի Հռոմ. և պաշարեալ պա
հէր զնա 'ի բազում աւուրս . մինչև
Հռոմայեցիքն կամեցան տալ նըմա
զոսկերաց սբց առաքելոցն պետրո֊
սի և պօղոսի: Նաև էին յայնմ ժամա
նակի 'ի Հռոմ իմաստասէրք եօթն .
ոմն և քոյդ . որ իմաստութբ իւրեանց
զհմ քաղաքն 'ի ձեռին ունէին.
Յայնժամ եկին Հռոմայեցիքն առ
իմաստասէրսն և ասեն . զինչ արաս֊
ցուք՝ զի քաղաքս 'ի մէջ մեծ նեղու
թեն է. և ցուցանէ թէ՝ կամ տացուք
զքաղաքս , կամ զմարմին սբ առաքե
լոցն: Ասէ առաջին դպրապետն .
Ես պահեմ զքաղաքս և ըզ մարմին
սբցն օր մի՝ որ ոչ մատնի 'ի ձեռս նց.
Նաև ամենայն դպրապետքն կարգա֊

զայս

զայս ասացին։ Ո՛վ և քո որդոյ դըպ
րապետքն խոստացեալ են որդոյ քո
այսպէս։ Նաև եթէ Թ͞գւրն ընկաւ
արտաքուստ ճակատել ընդ քաղա‿
քին՝ յայնմ ժամու ել առաջին դըպ
րապետն 'ի քաղաքէն 'ի դուրս. և
սկսաւ իմաստութ͞բ խօսել ընդ Թա
գաւորին. մինչև դադարեցոյց ըզ
Թ͞գւրն 'ի պատերազմելոյ ընդ քաղա
քին։ Նաև այսպ͞ ա͞մ իմաստասէրքն
կարգաւ զնոյն արարին. մինչև եկն
կարգն 'ի յետին դպրապետն։

Իսկ յեօթներորդումն աւուրն ա͞մ
քաղաքացիքն եկեալ առ եօթնումն
դպրապետն և ասեն. ո՛վ սիրելի դըպ
րապետ՝ արդ թագաւորն երդուաւ
զի 'ի վաղի՛ւն ունիցի զքաղաքս. և
եթէ ունիցի՝ մեք ամենեքեանս մե
ռանիմք։ Արդ՝ ապրեցո՛ զմեզ ո͞պ և
ընկերակիցքն քո արարին։

Ասէ դպրապետն. մի՛ վախէք. զի
վաղի՛ւն գործ մի գործեմ ես՝ որ
փախիցէ Թ͞գւրն ա͞մ զօրօքն իւրովք։

Նաև

Նաեւ 'ի վաղեմն իբրեւ սկսաւ Թղթն
տալ զպատերազմ ընդ քաղաքին ,
զգեցաւ դպրութեան ազգ մի հանդերձ.
որ պէս պէս Թռչնոց փետրով յօրի
նեալ էր . սիրամարգի, արծուոյ, ջայ
լամու, եւ այլ Թռչնոց. եւ էառ երկու
սուսերս փայլուն՝ յերկու ձեռս
իւր . եւ ել 'ի բարձր աշտարակ մի
միոյն յանդիման Թագաւորին . եւ
այսր եւ անդր շրջեալ՝ փայլեցուցա_
նէր զինքն ոչ փայլակն . մինչ զի զար
մանալի ունէին սուսերքն զփայլ
ունածին . եւս առաւել ինքն :

Նաեւ զօրք Թղթին տեսեալ զայն 'ի
բանակէ իւրեանց՝ ասեն ցԹղթն .
տէր՝ տեսեր զսքանչելիսն որ է 'ի
վերայ աշտարակին . Նաեւ Թագաւորն
շատ զարմանք է այդ զոր տեսանեմ
ես . այլ Թէ զինչ կամի լինել ոչ գի
տեմ : Նաեւ նոքա ասեն . աստուածն է քրիս
տոնէից որ 'ի յերկնից է իջեալ. եւ կա
մի սուսերօքն այնմիկ զմեզ զամենն
կոտորել եթէ յամեսցուք աստ :

Իսկ Թդ՟րն տեսեալ՝ երկեաւ և ասէ
զինչ արասցուք։ Մեծն զօրքն․ ե-
կայք փութով փախիցուք 'ի տեղւո
ջէս՝ զի մի՛ ած՟ն նր՟ կոտորեսցէ զմեզ
սրով. և սկսան փախչել Թդ՟րն և ա՟մ
զօրքն ընդ նմա։ Իսկ տեսեալ Հռօ-
մայեցին զփախուստ նր՟՝ առեալ
զզօրականսն իւրեանց՝ ընթացան
զկնի նր՟. և զբազումս 'ի նոցանէ կո
տորեցին․ և զԹդ՟ւորն նր՟ սպանին.
և սակաւք 'ի նոցանէ մազապուրծ
փախեալ զերծան։ և այսպիսի պատ
ճառաւ յաղթեցաւ ա՟մ զօրքն 'ի
յաւուրէ միոջէ։

Յայնժամ ասէ Թագուհին ցկայսրն
'ի միտ առե՞ր զասացեալս իմ։
Ասէ կայսրն․ այո՛ 'ի միտ առի.
Ասէ Թագուհին․ ո՞չ ապաքէն ըսար
վ՟ իշխանին՝ թէ ո՛րչ՟ սիրեցեալ էր
'ի Թդ՟րէն․ և վ՟ ցանկութե՟ սակաւ
ոսկոյ՝ ամօթի հարեալ կորոյս զկին
իւր․ և ինքն վտարեցաւ յերկրէն։
Այնպէս և որդին քո վ՟ ցանկալոյ
տէ

տէրութիւն և իշխանութիւն քո՝ կամի
խայտառակել զքեզ և կորուսանել։
զի ինքն թագաւորեսցէ 'ի տեղի քո։
Արդ դու այնպէս արա՝ որպէս արար
թագաւորն այն իշխանին իւրոյ.
Եւ թէ ո՛չ կամիս ըսպանանել՝ աք
սորեա զնա և արտաքսեա յերկրէ
քումմէ. զի այլ մի՛ երևեսցի առա
ջի քո. և դու ելցես 'ի խաղաղութիւն։
Լուար և զայն թէ որպէս թագաւորն այն
պաշարեաց զքաղաքն. և որպէս նենգե
ցաւ 'ի դպրապետացն որ եթող ըզ
քաղաքն 'ի ձեռանէ. և ինքն ըսպա
նեալ եղև պատճառանօք միոյ ալևո
րի. և զօրքն յաղթահարեալ են։
Այսպէս և դպրապետքն որդւոյ քո՝
կամին քեզ այնպէս առնել խորա-
մանկութեամբն իւրեանց. և խաբեալ
զքեզ՝ յետոյ ըսպանանեն և թագա-
ւորեցուցանեն զորդին քո 'ի տեղի
քո։ Ասէ կայսրն. ամէն ասեմ քեզ՝
ո՛չ լինի այդպէս. քանզի ես լուսանալ
առաւօտուն՝ տամ զնա ըսպանանել

 Աէց

※ Վեցերորդ անգամ տանելն զորդին ար_քային 'ի մահ. և վեցերորդ դպրապետին առակօք փրկելն զնա:

Ի վաղիւն ելեալ կայսրն՝ նստէր 'ի գահոյսն իւր. և իսկոյն կո_չեաց զդահճապետն և ասէ. հան զորդին իմ 'ի բանտէն. և առ ժա_մայն տար սպան զնա առանց պատ_ճառանաց. և հեռացո զգլուխ նր 'ի մարմնոյն վաթսուն կանգուն:

Նոյնպէս և թագուհին ասխպէր ընդ դահճապետն և պարգևս տայր և ասէր. մի՛ յապաղեր սպանանել զնա. այլև պատուէրս իմ քեզ այս լիցի՝ զի չարաչար մահուամբ կորուսցես զնա. և եթէ արասցես այնպէս, բա_զում մեծութե հատուցանեմ զքեզ:

Նու եկեալ դահճապետն՝ եհան զոր_դի արքային 'ի բանտէն. և հրամայ_եաց կապել զձեռսն 'ի յետս նր. և քարոզն առաջի նր կարդայր և եր_թայր ասելով. եթէ ով մեղանչէ

կամի յետնամօրն հետ՝ այսպիսի մա
հուամբ մեռանի։ Իսկ յորժամ լ
ուան ժողովուրդքն եթէ այսօր ես
մատնեցայ որդի արքային ՚ի մահ,
սկսան լալ և ողբալ. և ասէին՝ ո՜հ ո՜հ
աւաղ և ո՜ աւաղ որ ՚ի վերայ կու գ
նայ որդի արքային ՚ի մահ.
Իսկ մինչդեռ տանէին, եհաս վեց
երորդ դպրատն. որում անունն
էր կղէոպաս՝ սրընթաց երիվարաւն
իւրով։ Իսկ տեսեալ զորդի արքային
խեղճ և ողորմելի՝ առ ժամայն սաս
տեաց դահճապետին և ասէ. Ընդէ՛ր
այդպէս կապեր էք զորդի արքային
մի թէ մահապարտ իցէ։ և ետուր
արձակել զնա։ Ասէ դահճապետն.
ո՜վ դպրապետ՝ հրամանն սաստիկ է
թագաւորին. արդ ես զինչ արարից։
և դպրապետն ո՛չ տայր թոյլ խօսել
դահճապետին։ Իսկ որդի արքային
տեսեալ զվարժապետն իւր՝ երկիր
եպագ նմա. իբր կամէր ասել թէ
յիշեա՛ զիս առաջի հօր իմոյ. զի ահա

վերայ

զուր կու գնամ 'ի մահ: Նա ժողո
վուրդքն եւ առաւել աղաչէին ըզ
դպրապետն զի շուտով երթիցէ առ
կայսրն եւ ազատեսցէ զորդի արքային
Ասէ դպրապետն դահճապետին.
կաց դու աստ եւ մի՛ շտապիր սպա_
նանել զդա. զի յոյս ունիմ առ ա̃ծ
որ այսօր ապրեցուցանեմ զդա:
Նա զայս ասացեալ՝ գնաց եւ եմուտ
'ի պալատն. եւ մտեալ առ կայսրն՝
երկիր եպագ նմա. եւ հեզութեամբ ող
ջունեաց զնա: Ասէ կայսրն. պատա
հեսցէ քեզ աւուրք չարեաց:
Ասէ դպրապետն. գիտէ ա̃ծ որ ո՛չ
այդմ բանի արժանի ծռ̃յեցի քեզ.
այլ յուսայի առաւելաբար պար_
գեւս առնուլ 'ի տեառնէս իմմէ. եւ
մի՛ լսել այդպիսի բան: Ասէ կայսրն
սրտեցիք ինձ. զի ետու զորդին իմ
'ի ձեզ լեզուաւ եւ խօսուն. եւ արդ
եղև համր: այլ եւ չարագոյն այն է՝
որ կամեցաւ բռնադատել եւ լկել
զկինն իմ. վ̃յ ահա մեռանի այսօր.

 եւ

և ձեզի չարչարանքներ կուզեմ, որ աչօք ձերօք տեսանէք զմահ ձեր։ Ասէ դպրապետն. այն զոր ասացեր թէ պապանձեալ է՝ ես գիտեմ որ ոչ է բստոյգ պապանձումն 'ի նմա. զի կարէ խօսիլ՝ բայց չէ ժամանակ. զի ժամանակս լռելոյ է նմա. և յետ երկուց աւուրց լուիցես զխօսս նր եթէ մնասցէ կենդանի։ Իսկ որ ասացեր թէ՝ զթագուհին իմ կամեցաւ բռնադատել, ընդ այդմ յոյժ զարմացեալ եմ. զի այր իմաստուն ես դու. և վն բանի կնոջ քո հաձեալ լինիս և հաւատաս նմա։

Իսկ թէ վն բանի կնոջ քո սպանցես զորդին քո՝ պատահեսցէ քեզ որպ պատահեաց զինուորի միոյ. որ հաւատաց բանի և խրատու կնոջ իւրոյ. և յետոյ կապեալ եղև ամեհի ձիոյ ագի. և կախեցաւ 'ի փայտէ. Ասէ կայսրն. վասն սիրոյն քն ասա՛ զառակդ զայդ. զի կարացից ելանել յընկզմանէս յայսմանէ.

Ասէ դպրապետն . ո՛չ ասեմ և ո՛չ
աշխատիմ իզուր . եթէ կամիս լսել
զառակն իմ, նախ դարձո՛ զորդին քո
'ի մահուանէ . և ա՛ծ զնա 'ի բանտ .
և ես պատմեցից քեզ զառակս . ա_
պա եթէ հաճոյ թուիցի քեզ՝ ապրե_
ցո՛ զորդին քո . և թէ ոչ՝ սպա՛ն զնա ։
Յայնժամ հրամայեաց կայսրն դար_
ձուցանել զորդին իւր 'ի բանտ .
Եւ դպրապետն սկսաւ առաջի ամե_
նեցուն ասել զառակս՝ այսպ̃ ։

*Առակ վեցերորդ դպրապետին . զոր ա_
ռաց վասն ծերոյն՝ որ սպան զերիս
զինուորսն . և յետոյ զինքն և զայլսն այլ
ապանէին չարաչար մահուամբ ։

Ի քաղաքի միում էր կայսր ոմն .
և ունէր երիս զինուորս քաջա_
մարտիկս . և յոյժ սիրէր զնոսա ։
Եւ 'ի նոյն քաղաքին՝ էր ոմն ծեր
զինուոր մի . և ունէր կին մատղաշ
և գեղեցիկ յոյժ . որպէս զթագու_
հին քո . և յոյժ սիրէր զնա ։

 Եւ

Եւ կինն այն էր երգեցող. մինչ զի
զեւազուլմս առ ինքն ձգեր 'ի տուն
իւր. քաղցր ձայնիւ՟ն իւրով. որեւ յո
գունց եղեւ ցանկացեալ։

Յաւուր միում նստեալ երգէր 'ի
տանն իւրում մերձ առ ճանապար
հաւն. եւ հայէր զանցորդսն ճանա_
պարհին. եւ սկսաւ քաղցրաձայն ե_
ղանակել յոյժ. եւ զա՟մենեան զմայլե_
ցուցանէր. Եւ 'ի պատահմանէ ե_
կեալ անցանէր զինուոր մի յարքու
նական պալատէն 'ի դրանէ նորա.
եւ լուեալ զքաղցր եղանակ նորա. եւ
ամբարձեալ զաչս իւր՝ պշուցմամբ
հայէր ընդ նա. եւ բորբոքեցաւ 'ի
սէր նր. եւ եմուտ առ նա 'ի տունն.
եւ սկսաւ խօսիլ ընդ նմա եւ ասել
զանկարգս. եւ ասէ՝ զինչ տաց քեզ
սիրելի իմ զի ննջեսցես ընդ իս գի
շեր մի. Ասէ կինն. տուր ինձ հա_
րիւր դահեկան եւ ննջեցից ը՟ քեզ
գիշեր մի. Ասէ զինուորն. յօժար
եմ տալու. բայց միայն ասա թէ

յոր

յորում ժամու եկից առ քեզ։
Մէ կինն. յորժամ ժամ ունիցիմ, ծանուցից քեզ։ Նա զինուորն ողջունեալ զկինն՝ գնաց 'ի պալատն.

'Ի մուտ ունելով զխոստումն նր։

Երկրորդումն աւուրն նոյնպէս նստեալ առ պատուհանն՝ և քաղցր ձայնիւ երգանակէր. և 'ի պատահմանէ եկեալ անցանէր երկրորդ զինուորն՝ ընկեր առաջին զինուորին. և լուեալ զձայն նր՝ բորբոքեցաւ 'ի սէր նր. և սկսաւ խօսել ընդ նմա զանպատեհս. և ասէ՝ սիրելի՝ զինչ տաց քեզ զի կարացից խաղալ ընդ քեզ։
Մէ կինն. հարիւր դահեկան։
Մէ զինուորն. յօժա՛ր եմ տալ քեզ զհարիւր դահեկանն. կամ այլ աւելի պարգևս. բայց ասա ինձ թէ յորում ժամու եկից առ քեզ և կատարեցից զսէրն իմ։ Մէ կինն. յորժամ ժամ ունիցիմ, ծանուցից քեզ. Երթ այժմ 'ի սենեակն քո՝ զի չէ ժամանակ։ Նա զինուորն դիրկս

արկեալ ողջունեաց զնա . և գնաց
՚ի պալատն իւր.

Յերրորդում աւուրն նոյնպէս նըս տեալ նա դրանն և քաղցր ձայնիւ եղանակէր . և երրորդ զինուորն որ էր ընկեր առաջին զինուորացն՝ եկն և էանց ընդ նոյն ճնպրհաւն. և լուեալ զձայն նր՝ այնպէս զմայլեցաւ ՚ի սիրուն՝ համարելով թէ մեռանելոց իցէր եթէ ոչ խօսեսցի ը̅ նմա. Եւ մտեալ ՚ի տունն՝ խօսի ընդ կնոջն և ասէ . զինչ տաց քեզ որ կատարես զկամս իմ. Ասէ կինն հարիւր դահեկան. Ասէ զինուորն յօժար եմ տալ քեզ զհարիւր դահեկանն . բայց ասա ինձ թէ յորում ժամու եկից առ քեզ. Ասէ կինն . ես զգուշացուցանեմ քեզ զժամն որ առանց վրդովմանց լինիցի . դու երթ այժմ ՚ի սենեակն քո. Եւ զինուորն հաւանեալ խօսից նր. ողջունեալ զնա գնաց ՚ի պալատն.

Եւ նորա երեքենն այսպիսի գաղտ

բանիւք 'ի միմեանց՝ ուխտ եդին ը̃
կնոջն։ Նա և կինն այն խորամանկ և
լի՛ ա̃մ չարեօք՝ յորժամ երեկոյեաց
և եկն այր իւր 'ի տուն, ընդ առաջ
ել առն իւրում և ասէ. բարի եկիր
սիրելի տէր իմ. ունիմ բան ինչ ծա-
ծուկ խօսել ընդ քեզ։ եթէ արաս-
ցես ըստ բանից իմոց՝ մեծութեան
կու հանդիպիմք. զի ոհմ աղքատք
եմք։ Ասէ այրն. Որպիսի իրօք։
Ասէ կինն. երեք զինուորք յարքու-
նական պալատէն եկին առիս՝ մի ըղ-
կնի միոյ գաղտ 'ի միմեանց։ Նա և իւ-
րաքանչիւրոք 'ի նոցանէ՝ խոստացե̃լ
եղեն ինձ տալ հարիւր դահեկանս.
զի կատարեցից զկամս նոցա։
Արդ լինէր այնպէս որ առնէաք
զոսկին 'ի նոցանէ և չէր ննջէի ը̃ նս̃,
մեծ իմաստութի̃ էր։ Ասէ այրն.
զինչ որ քեզ հաճոյ է՝ այն և ինձ է
հաճոյ։ Ասէ կինն. տամ քեզ լաւ
խրատ մի. զառաջին զինուորն կոչե-
ցից յերեկոյին՝ դահեկանօքն. և

զերկրորդն՝ յերկրորդ պահուն գի
շերոյ. և զերրորդն՝ 'ի հաւախօսին.
Եւ յորժամ նոքա եկեսցեն առ իս՝
յայնժամ դու կացցես յետոյ դրանն
և սուր մերկ 'ի ձեռին քում. և որ
ոք 'ի նոցանէ որ մտանէ մի հետ ընդ
միոյ՝ հարցես և սպանցես. և այնպէս
առնուցուք զօսկին. Ասէ այրն. եր
կրնչիմ եթէ ոք 'ի մարդկանէ զայս
գիտասցէ՝ և չարաչար մահուամբ
սպանցեն զմեզ. Ասէ կինն. մի՛ եր
կնչիր. ես ինքնին խորհեցայ զգործդ
զայդ, և ես կատարեցից զդա.

Օ այս լուեալ այրն և ասէ. զա̃մ
ինչ զոր դու ասիցես ինձ՝ ես առ
նեմ զայն.

Յայնժամ յղեալ կինն և կոչեաց
զառաջին զինուորն զի փութով
եկեսցէ առ նա. և նա իբրև լուաւ
եկն վաղվաղակի. Ասէ կինն. սիրե
լի իմ եթէ կամիս վայելել զսէր իմ,
եկեսցես յերեկոյին. և բերցես զոս
կին ճ̃. քեզ. և կատարեսցես զկամս քո

 Ասէ

Ասէ զինուորն. պատրաստ եմ տա-
նել զայդ. և գրկեալ զկինն՝ համ-
բուրեաց և գնաց։ Յետ այնորիկ
առաքեաց առ երկրորդ զինուորն
զի եկեսցէ. և նա եկն վաղվաղակի։
և նմա ևս զնոյն բանն ասաց. և ժա-
մադիր եղև զի եկեսցէ յերկրորդ
պահու գիշերոյն։ և նա ուրախութե
գրկեալ համբուրեաց զկինն և գնաց
Դարձեալ առաքեաց առ երրորդ
զինուորն զի եկեսցէ առ նա. և նա
վաղվաղակի եկն. և նորա ևս զնոյն
բանս ասաց. և ժամադիր եղև նմա
զի եկեսցէ ՚ի հաւախօսին. և նա ու-
րախութե գրկեալ համբուրեաց
զնա և գնաց։

Իսկ իբրև երեկոյ եղև, եկն առա-
ջին զինուորն և բախէր զդուռն։
և այր կնոջն որում պատուիրեալ էր՝
կայր յետոյ դրանն. և եբաց զդուռն
և իբրև եմուտ՝ եհար և սպան զնա։
և զմարմին նորա քարշեցին ՚ի ներքս ՚ի
նսեմ սենեկին. Իսկ յերկրորդ պահու

 գի

գիշերուն՝ եկն երկրորդ զինուորն. և զնա այլ այնպէս սպանին. և զմարմին նորա քարշեցին առ միւսն մօտ 'ի նսեմ սենեկին։ Եւ 'ի հաւախօսին՝ եկն երրորդ զինուորն. և զնա այլ այնպէս սպանին. և զնորա մարմինն ևս քարշեցին մօտ առաջնոցն 'ի նսեմ սենեկին։ և այսպէս արարեալ առին զոսկիքն 'ի նոցանէ։

Եւ իբրև այս այսպէս եղև, ասէ ցնա այրն. ով սիրելի կին իմ, եթէ գտցեն զմարմին դոցա աստ առ մեզ, յայնժամ չարաչար մահուամբ սպանցեն զմեզ. զի ոչ է հնար եթէ ոչ խնդրեսցի այս 'ի պալատէն արքունի թէ զինչ եղև նոցա։

Ասէ ցնա կինն. ես սկսայ զգործս՝ և ես կատարեցից զդա. դու մի՛ ինչ հոգար. դեռևս ոչ գիտես զհնարս գիտութիս կանանց։ Եւ կնոջն կայր եղբայր մի հարազատ. և էր գիշերապահ քաղաքին այնմիկ։ Եւ իբրև ելին պհպնքն շրջել զքաղաքաւն,

 ել

եւ կլինն և կանգնեցաւ առ դրան֊
տանն իւրոյ. և ետես զեղբայր իւր
որ անցանէր ընդ այն. կոչեաց զնա
և ասէ. ունիմ խորհուրդ ինչ ծա֊
ծուկ ասել քեզ. մուտ ի ներքս և
պատմեցից քեզ: և իբրև եմուտ,
ընկալաւ զնա սիրով այր նր. և նըս֊
տաւ առ հրամն: Յայնժամ ասէ ցը֊
նա կլինն. ո՛վ սիրելի եղբայր իմ. այս է
պատճառ կոչելոյն զքեզ իմ. զի զծա֊
ծուկ խորհուրդ սրտի իմոյ յայտ֊
նեցից քեզ: Յանցեալ գիշերիս
զինուոր ոմն եմուտ աստ. և վիճեալ
ընդ տեառն իմում՝ սկսաւ անար֊
գել զտէրն իմ. և տէրն իմ բարկա֊
ցեալ սպան զնա. և աՀա մարմին նր
անկեալ կայ ՚ի ներքին սենեկի:
Սիրելի եղբայր իմ հարազատ. ՚ի
քեզնէ զատ չունիմ զոք յոյս. զի է֊
թէ մարմին նր գտանիցի աստ՝ չա֊
րաչար մահուամբ սպանցեն զմեզ:
Վն որոյ աղաչեմ զքեզ՝ զի առեալ
զմարմին նր աստի և տարցես զնա
՚ի

'ի տեղի ուրեք զի մի գտանիցի աստ.
և վ̃ն այլ երկուցն ոչ ինչ ասաց նմա։
Ասէ եղբայրն. ծանր բան ասացեր
ինձ քոյր իմ. բայց սակայն օգնեցից
քեզ։ Դի՛ր զնա 'ի պարկ մի. և ես
առեալ տարայց զնա և ընկեցից 'ի
ծով. զի մի՛ երբէք երևեսցի մար_
մին նո̃ր։ Նա լուեալ զայս կինն՝ ու_
րախացաւ. և առեալ զմարմինն ա_
ռաջին զինուորին՝ եդ 'ի պարկ մի
և ետ ցեղբայրն. և նա վաղվաղակի
ընթացաւ և ընկէց 'ի ծովն. և դար_
ձաւ առ քոյրն և ասէ. բե՛ր ինձ բա_
րեհամ գինի վ̃ն փրկելոյս զքեզ։
Ասէ քոյրն. ո̃ր ա̃ծ հաստատեսցէ քեզ
զբարիին եղբայր իմ. և առեալ աման
զի բերցէ գինի, իսկոյն 'ի մառանէն
'ի սենեակն ուր դէշքն էին՝ աղա_
ղակեաց մեծաձայն և ասէ. փառք
մարդասիրին ա̃յ. տեսէ՛ք զմեծ զար_
մանքս. որ զինուորն ընկեցեալ 'ի
ծով՝ դարձեալ եկեալ է աստ։
Նա եղբայրն լուեալ զայս զարմա_

ցաւ

ցաւ յոյժ. և ասէ՝ տո՛ւր ինձ տանիմ. և տեսից եթէ միւսանգամ գայցէ. Եւ առեալ զմարմին երկրորդ զինուորին՝ կարծելով թէ առաջինն է. և տարեալ զնա առ ափն ծովուն՝ կախեաց վէմ մի մեծ ՚ի պարանոցն և ընկէց զնա ՚ի ծով. որ ձայնն հասանէր ՚ի քաղաքն: Եւ դարձաւ առ քոյրն իւր և ասէ. արդ՝ տո՛ւր ինձ անուշ գինի. զի այժմ առանց կարծեաց փրկեցար: Ասէ քոյրն. օրհնեալ լիջիր դու յա̅յ, և եմուտ ՚ի սենեակն ո̅պ. զի բերցէ գինի. և ճրչեաց բարձր ձայնիւ և գոչելով աղաղակեաց և ասէ. ո՛հ ո՛հ ո՛հ թէ ո̅պ վայ եկն ինձ. ահա՛ դարձեալ եկեալ է զինուորն աստ: Եւ լուեալ զայս եղբայրն և ասէ. մի թէ սատանայ՞ իցէ զինուորդ այդ. որ անգամ մի ընկեցի ՚ի ծով և եկ. և յերկրորդումն վէմ կախեցի ՚ի պարանոցն և ընկեցի ՚ի ծով, և դարձեալ եկ: արդ տո՛ւր ինձ զդա՛. և երրորդումն տարայց.

Եւ

Եւ տուեալ զերրորդ զինուորն՝ կարծելով թէ առաջինն է . և ելեալ հանդէպ քաղաքին՝ եդ 'ի մէջ փոսի միոյ . և կուտեալ փայտ 'ի վ̄ր նորա՝ վառեաց հուր մեծ . և այրեաց ըզզինուորն , և ինքն հեռացեալ 'ի հրոյն՝ դիտէր զնա . Եւ ոմն օտարական զինուոր հեծեալ 'ի ձի՝ անցանէր ը̄ այն . որ սառուցեալ 'ի ցրտոյն՝ եկն և ջեռնոյր . կանգնելով յեզեր հըրոյն : Եւ տեսեալ սորա զզինուորն կանգնեալ՝ եկեալ եհարց զնա և ասէ . ո՞վ ես դու որ կանգնեալ կաս : և նա ասէ՝ զինուոր եմ մեծ ազգէ : Եւ սա ասէ ցնա . ո՛չ ես դու զինուոր՝ այլ սատանայ ես դու . զի առաջին անգամն ընկեցի զքեզ 'ի ծով և ելեր . և յերկրորդ անգամն վէմ մի մեծ կապեալ 'ի պարանոցդ ընկեցի 'ի ծով , և դարձեալ ելեր . և յերրորդ անգամն 'ի հուրս ընկեցի զքեզ՝ և ահա՛ ոչ այրեալ՝ կանգնեալ կաս : Եւ զայս ասացեալ՝ յափշտակեաց

զնա

զնա և ընկէց 'ի հուրն հանդերձ ե-
րիվարաւն և այրեաց զնա։ և ինքն
դարձաւ առ քոյրն իւր. և պատմեաց
նմա զամ թէ որպ այրեաց զնա 'ի
հուրն երիվարաւն. և ասէ՝ բեր այժմ
զանուշահամ գինի զի արբից։

Եւ լուեալ քոյրն նորա ասէ. զին-
ուորն այն որ իվր ձիոյն էր՝ օտար
ոմն էր։ և փաղփաղակի ելեալ ետ
նմա գինի. և նր ըմպեալ զգինին.
և գոհացեալ զնմանէ՝ ել և գնաց։

Եւ յետ ոչ բազում աւուրց՝ զին-
ուորն ծեր բարկացեալ կնոջ իւր
ում՝ եհար ապտակ ընդ երեսն. և
կինն սրտմտեալ ասէ առաջի ամե-
նեցուն։ Ո՛վ թշուառական այր.
մի թէ և՞զիս կամիս սպանանել՝ որպ
սպաներ զերիս զինուորսն.

Լուան զայս մարդիկքն և պատմեցին
արքային. և արքայն բերեալ առաջի
իւր զնա՝ զրուցել ետուր թէ որպ
սպանէին զերիս զինուորսն և առին
Ե Ճ դահեկանն։ Եւ իբրև ըստու-

դեցաւ առաջի բազմութեան ճշմա-
րտոն, Հրամայեաց կայսրն որ կապե-
ցին զերկոքեանն խմիասին զայրն և
զկինն ամեհի ձիոյ ագի. և տարեալ
'ի տեղի սպանման՝ կախեցին զփայտէ:
* Յետ այնորիկ ասէ դպրապետն ցը
կայսրն. ընդէ՞ր 'ի միտ առեր զառակս
զայս: Ասէ կայսրն. այո՛ 'ի միտ առի՝
զի նշովեալ էր կինն այն քան զամե-
նեսեան. որ ինքն սատակելոց էր
չար մահուամբ՝ և սատակեցաւ.
բայց զայրն խուր՝ անմեղ մատնեաց 'ի
սպանումն: Ասէ դպրապետն. ըստոյգ
ասեմ քեզ արքա՛յ՝ դառնագոյն քան
զնա լինիցի քեզ՝ եթէ վասն բանի
կնոջ քո սպանցես զորդին քո:
Ասէ ցնա կայսրն. ճշմարիտ ասեմ
քեզ ո՛վ դպրապետ՝ զի որդին իմ
այսօր ոչ մեռանի: Ասէ դպրապետն.
շնորհակալ եմ 'ի քեզանէ՝ որ վասն
առակի իմոյ ազատեցեր զորդիդ քո
այսօր 'ի մահուանէ:
Եւ իբրև լուաւ թագուհին՝ թէ

 որ

որդի արքային այժմ եւս ոչ ըսպա_
նաւ , սրտմտեալ նման գիշահարի՝
ընթացաւ առ կայսրն եւ ասէ · վա՜յ է
ինձ այսօր · արդ լաւ էր ինձ մեռա_
նիլ՝ քան զայսպիսի կեանս կրել ։
Եւ կամիմ այժմ զիւրովին մեռա_
նիլ՝ քան թէ կենդանի մնալ եւ զայս
պիսի վիշտս կրել · զի նախատինք
եղայ 'ի մէջ ազգին իմոյ՝ եւ դու ո՛չ
կատարեցեր զկամս իմ ։ Ասէ ցնա
կայսրն · ա̃ծ պահէ զքեզ յայդպիսի
չարէ · կնքեմ զքեզ նշանաւ ս̃բ խա
չին · եւ համբերեմ սակաւ մի ։ ու_
նիմ յոյս առ ա̃ծ՝ զի գործքդ այդ
'ի ծայր ելանէ ։ Ասէ թագուհին ·
գիտեմ զի ծայրն 'ի չար կատարե_
լոց է · զի ամօթ ինձ եւ քեզ լինիցի ։
այլ զայս ասեմ քեզ՝ զի պատահե_
լոց է քեզ այնպէս՝ ո̃պ պատահեաց
թ̃գրի ումեմն 'ի զինուորէն իւրմէ ։
Ասէ կայսրն · աղաչեմ զքեզ ո՛վ սի
րուն սիրելի թագուհի իմ ։ ասա ինձ
թէ ո̃պ եղեւ նա ։ Ասէ թագուհին ·

ասեմ քեզ և զառակս զայս յոր-
դոր սրտի՛ւ. և դու բազում օգուտս
ունիցիս եթէ լուիցես ինձ։ Եւ
սկսաւ ասել այսպէս։

*Եօթներորդ առակ Թագուհոյն. զոր ա-
ռաջ ձեան Թագաւորին ուղղեն որ ունէր զինչ
ո՛ւր մի շաղ արքեղիւր էառ զԹագուհին
և փախեաւ։

Ի քաղաքի միում կայր Թագա-
ւոր մի և սիրէր զԹագուհին իւր
յոյժ և պահէր զնա 'ի մէջ ամուր
աշտարակի միում. և զփականս դը-
ռանն առ ինքն պահէր. և վ՟ այնո-
րիկ յոյժ ձանձրանայր կինն։ Եւ էր
զինուոր մի քաջամարտիկ և ուժեղ
յօտար երկրի. և ետես նա երազ 'ի
միում գիշերի. որ էր տեսիլ նորա
այսպէս։ Որպէս թէ Թագուհի մի
յոյժ գեղեցիկ և ցանկալի քան զա-
մենեսեան. զոր տեսեալ՝ տպաւորե-
ցաւ գեղեցկութ՟ի կրեացն 'ի սիրտ
նր՟։ Եւ Թագուհին այլ ետես երազ
'ի

'ի նոյն գիշերին · զի տեսանէր ըզ զինուորն զայն · իբր Թէ խօսէին ընդ միմեանս ։ Եւ զարԹեալ 'ի քնոյ Թագուհին · և ցանկայր տեսանել ըզ զինուորն ։ և զինուորն այլ ցանկայր տեսանել զԹագուհին զայն · վասն փորձելոյ զերազն ։ Եւ յետ տեսանելոյ երազին՝ ոչ կամեցաւ դադարել յերկրի իւրում և ոչ օր մի զինուորն այն · այլ ելեալ 'ի խնդիր Թագուհոյն զի գտցէ զնա զոր ետես յերազին ։ Եւ հեծեալ 'ի ձի՝ շըրջէր զբազում Թագաւորութիւնս · մինչև եկն 'ի քաղաքն այն յորում կայր Թագուհին բնակեալ 'ի մէջ աշտարակին · և զկայ առեալ բնակեցաւ 'ի քաղաքն այն ։

Եւ յաւուր միում շրջէր զինուորն այն շուրջ զաշտարակաւն · ոչ գիտելով Թէ անդ իցէ Թագուհին զոր յերազին տեսեալ էր ։ Եւ Թագուհին ըստ սովորութեան իւրում ընկողմնեալ էր 'ի պատուհանի աշտա

րա

րակին և հայէր յանցորդս ճանա֊
պարհին։ Այլ զինուորն ամբարձել
զաչս իւր՝ ետես զնա․ և իսկոյն ճա
նաչեաց թէ նա էր զոր 'ի յերազին
ետես․ և սկսաւ սակաւ սակաւ ար
ձակել ձայնս և երգել եղանակաւ․
Այլ իբրև լուաւ թագուհին ըզ
ձայն նր, և հայեցեալ՝ նա և ծա֊
նեաւ զնա որ յերազին տեսեալն էր
Այլ զինուորն այն յետ այնորիկ հա
նապազօր անցանէր շուրջ զպարապաւ
աշտարակին և եղանակէր քաղցրա֊
ձայն․ և դիտէր թէ ընդ որ մտանի
ցէ և խօսիցի ընդ թագուհոյն․
Այլ թագուհին իմացեալ զկամս նր
թէ խօսակցիլ խնդրէ ընդ ինքեան՝
գրեաց թուղթ և ընկէց 'ի վերուստ
աշտարակէն առ նա․ Այլ զինուորն
բացեալ զթուղթն ընթերցաւ․ և
ծանեաւ զկամս նր․ և ուրախ եղև
յոյժ․ Այլ սկսաւ արշաւել և խա
ղալ 'ի խաղս․ մինչև համբաւ նորա
եհաս յականջս թագաւորին․

Այլ

Նու թագաւորն կոչեաց զնա և ասէ .
ով զինուոր՝ բարութիւն լուեալ եմ
վասն քո . եթէ կամիս՝ բնակեա՛ ՚ի յիս։
Պատասխանի ետ զինուորն և ասէ .
տէր իմ արքայ՝ բնակիմ առ քեզ մեծ
սիրով և յօժար կամօք. եթէ տացես
ինձ տեղի առ պարսպաւ քով զի շի
նեցից ինձ տուն բնակութեան . և եթէ
լիցի տեառնդ իմոյ կոչել զիս՝ ՚ի գի
շերի կամ ՚ի ցերեկի, փութով ժամա
նեցից առ քեզ։ Ասէ ցնա թագաւորն
կատարեցից զխնդրուածս քո և տաց
քեզ զպարսպաւ իմով տեղիք զի շի
նեսցես քեզ տուն բնակութեան
որպէս և կամիս դու։

Յետ այնորիկ յորժամ կատարեաց
զինուորն այն զտունն ընդ պարս
պաւ աշտարակին յորում կայր թա
գաւորն , խօսեցաւ ընդ մի ճարտա
րացն և ասաց. արա դու ինձ գաղտ
դուռն մի յոյժ իմաստութեամբ . որ չկա
րասցէ ոք տեսանել ՚ի մարդկանէ .
և ես տաց քեզ զոր ինչ և կամիս։

 Նու

Իսկ երբեւ արար Ճարտարն այն ըղ-
դուռն գաղտ, անդէն եհար զէն-
ւորն զճարտարապետն և սպան զնա.
և զմարմին նր̃ թաղեաց ՚ի տան իւր-
ում զի ոչ ոք իմասցի. և կամ թ̃գ̃րն
իմասցի։ Յետ այնորիկ եմուտ զէն-
ւորն ընդ դուռն առ թագուհին
և սիրով ողջունեաց զնա։ Իսկ թա-
գուհին տեսեալ զնա՝ զարմացաւ
և ասէ. ընդ ո՞ր մտեր այսր։ Ասէ
զէնւորն. սէր քո եբեր զիս աստ.
և մտայ ընդ գաղտագողի դուռն
զոր արարի ՚ի ներքոյ պարսպի աստ.
վս̃ զի կամիմ լինել ընդ քեզ. և քնզի
դու այն ես որ յերկրի իմում տե-
սի յերազի. և ահա որոնեալ գտի
զքեզ։ Ասէ ցնա թագուհին. մի՛
տացէ զայդ տ̃րն որ անկայց ՚ի մեղս
առաջի տեառն իմոյ արքայի և կա-
տարեցից զկամս քո. քաւ լիցի ինձ
առնել զբանդ զայդ։ Ասէ զէն-
ւորն. եթէ կամաւ քով և սիրով
ոչ տեսցեմ զանձն քո՝ ՚ի սուր իմ

մաշեցից զքեզ։ Եւ նա երկուցեալ
'ի մահուանէ՝ ննջեաց ընդ նմա . և
զինուորն կատարեալ զկամս իւր՝
ել և գնաց։ Յետ այնորիկ խորհէր
Թագուհին ընդ միտս իւր և ասէր.
եթէ ծանուցից զայս արքային իմոյ՝
յայնժամ պատահեսցէ ինձ մեծա-
մեծ չարիս . զի ես ինքնին խոստա-
ւանիմ. և տէրն իմ արքայ բարկա-
ցի յոյժ . և զինուորն խոստաւանես-
ցէ զիս։ և վ̃ն այն ոչ ասաց ինչ ումեք.
Եւ յորժամ կամէր զինուորն՝ մտա-
նէր առ նա և կատարէր զկամս իւր
և ելանէր։ և սիրեցին զմիմեանս
յոյժ անասելի։
Յետ այնորիկ 'ի բազում սիրոյն ,
ետ նմա Թագուհին մատանի մի
ազնիւ . որ առեալ էր նմա Թ̃գրն
'ի նշան սիրոյ. Եւ զինուորն այն 'ի
խաղս ասպարիսին առնոյր յաղթու-
թիւն յոյժ . վ̃ն որոյ յոյժ սիրեցեալ
եղև յաչս արքային . և արար զնա
սենեկապետ . և կարգեաց զնա 'ի վ̃ր

 ա̃մ

տմ երկրին որ էր ընդ տէրութե՟
իւրով։ Եւ յաւուր միում կամե-
ցաւ արքայն ելանել 'ի յորս . առա-
քեաց հրաւիրակս առ սենեկապետն
և ասէ . պատրաստ լինիցիս ընդ իս ե-
լանել 'ի յորս . Եւ նա նոյնժամայն
պատրաստեցաւ և ել ընդ արքային
'ի յորս . և շրջեալ զօրն ողջոյն և
եկեալ իջևանեցան 'ի ձոր մի . և զին-
ւորն այն յանդիման արքային նըն-
ջէր . և մատանին 'ի մատն նր̄ կայր
զոր առեալ էր 'ի թագուհւոյն . և
զձեռն իւր ձգեալ դնէր հանդէպ
արքային. Իբրև ետես արքայն ըզ-
մատանին՝ իսկոյն ծանեաւ զնա . և
ասէ ընդ միտս իւր՝ մատանիս այս՝
նման է մատանոյն իմոյ զոր տուեալ
եմ թագուհոյն իմոյ 'ի նշան սիրոյ.
Եւ նոյն ժամայն զարթեաւ զին-
ւորն 'ի քնոյ անտի . և գիտաց որ
արքայն տեսեալ էր զմատանին . և
իսկոյն արար զինքն որպ̄ հիւանդի .
և ասէ ցարքայն՝ տէր իմ արքայ

հիւանդութե անկաւ ՚ի վերայ իմ․ արդ
ձեպեմ երթալ ՚ի տուն․ Ասէ ցնա
արքայն՝ երբ․ և նա հեծեալ ՚ի ձի՝
եկն ՚ի տուն իւր․ և եմուտ առ թա
գուհին ընդ գաղտ դռանցն և ասէ․
Առ զմատանիսն զոր ետուր ինձ․ զի
ետես արքայն զմատանիսն ՚ի ձեռս իմ․
և քանզի գիտեմ զի յորժամ եկես
ցէ՝ իսկոյն հարցանելոց է զմատանիսն.
վասն այն յառաջեցի ես քան զարքայն
գալ առ քեզ զի մի՛ յամօթ կրեսցուք
և ետ զմատանիսն և գնաց․

Յետոյ եկեալ արքայն ՚ի պալատն
իւր՝ եմուտ առ թագուհին և
ասէ․ ո՛վ սիրելի տիկին իմ, ո՞ւր է
մատանիսն այն զոր ետու ես քեզ ՚ի
նշան սիրոյ քո․ ցո՛յց ինձ զնա․
Ասէ թագուհին․ ահա՛ կայ ՚ի տուփին.
և ես այլ բազում ժամանակ է որ չեմ
՚ի մատ դրեալ․ Ասէ ցնա արքայն․
բե՛ր զի տեսից զնա․ Ասէ թագու-
հին․ զի՞նչ եղև քեզ որ այսչափ ժա
մանակ է ոչ հարցանէիր՝ և այժմ կա

միս

միս տեսանել: Ասէ արքայն. եթէ ոչ տեսից զմատանին՝ ճշմարիտ ասեմ քեզ որ դու այսօր մեռանիս: Եւ Թագուհին ելեալ նոյնժամայն եբաց զտուփին. և հանեալ զմատանին՝ ետ ցարքայն և ասէ. ահա՛ մատանին առ և տես: Եւ տեսեալ արքայն զմատանին և ասէ. ո՛չ նման է մատանիս մատանւոյն որ տեսայ ՚ի ձեռն սենեկապետին իմոյ. և բարկացայ ի վ̃ր քո. և կարծեցի զքէն չար. զի գիտէի ես թէ այլ ուրեք ո՛չ գըտանի այնպիսի մատանի: Ասէ Թագուհին. ո՛վ տէր՝ ո՛չ է զարմանք եթէ նմանեսցի մատանի մատանւոյ. և մատանին քո՝ նմանեսցի մատանոյն սենեկապետին քո: և որ խորհեցար վասն իմ և կարծեցեր զինէն չար, թողցէ քեզ տ̃ր ա̃ծ զյանցանքն զայն: Եւ յետ ո՛չ բազում աւուրց՝ ասէ զինուորն ցարքայն. տէր իմ արքայ՝ կին մի սիրեր եմ ես յերկրին քում. և այսօր առնելոց եմ ընդունե

նեղութե̃ կնոջ̃ն այն . և աղաչեմ ըզ
տէրն իմ զի նստիցի այսօր 'ի սեղան
իմ . և կերիցէ ընդ իս և ընդ կնոջ
իմոյ զոր սիրեմ ես . և եղիցի ինձ
փառք առաջի ամենեցուն։

Ասէ թգ̃րն . արարից զկամս քո՛ և
ցուցից զտէրն իմ զոր ունիմ առ քեզ
Եւ զինուորն ուրախացեալ՝ գնաց
ընդ գաղտ դուռն և եմուտ 'ի դար
պասն և ասէ ցթագուհին . զուեցի՛ր
պատուական զգեստ . զի այսօր 'ի սե
ղան իմ ուտելոց ես ճաշ հանդերձ
արքայիւ . Ասէ ցնա թագուհին .
կամք քո եղիցի՝ լինիմ պատրաստ
վս̃ սրտի քո։ Եւ յորժամ պատրաստ
եցաւ ճաշն՝ եկն թգ̃րն 'ի տուն
զինուորին . յետ նր̃ եկն և թագու
հին. Եւ իբրև ետես զնա թգ̃րն .
ասէ ցզինուորն . ո՛վ է դա այդպէս
գեղեցիկ և հաճոյ աչաց հայելոյ
հարս գեղաշէն։ Ասէ զինուորն .
տէր իմ արքայ՝ դա է զոր ես սիրեմ.
և նստոյց զնա առընթեր թգ̃րին .

Ապա թ̃րն հայէր այսր և անդ. իւր խոր-
հէր ընդ միտս իւր թէ ո՞վ նման է
կլինի այս թագուհոյն իմոյ. և խա-
բէր զինքն ամրութ̃ի աշտարակին.
և ապաւինել հաւատայր բանիցն զին-
ուորին քան աչաց իւրոց. Ապա սկ-
սաւ թագուհին խօսել ընդ ար-
քային և ասէ. տէ՛ր իմ արքայ հրա-
մայէ՛ զէ՛ր զինչ որ ա̃ծ տուեալ է մեզ:
Ապա արքայն լուեալ զձայն նո՛ր ասէ
ընդ միտս իւր. փառք քեզ ա̃ծ՝ թէ
ո՞վ կլինի այս 'ի տեսս և 'ի խօսս՝ 'ի
գործս և 'ի շարժմունս՝ ա̃ծայի՛ն իրօք
նման է կնոջ իմոյ. և ամրութ̃ի աշտա-
րակին խաբէր զնա. և ո՛չ իշխէր
ասել թէ կին իմ է կամ ոչ. այլ
աղաչէր զզինուորն զի փութով ե-
ղեցի ճաշն. քանզի փութայր մտա-
նել 'ի պալատն իւր և տեսանել ե-
թէ իցէ թագուհին 'ի գարպասն:
Ասէ զինուորն. տէ՛ր՝ մի՛ շտապիր 'ի
կարօտանաց. Ասէ թագաւորն.
գործ ինչ է իմ 'ի պալատն՝ վասն այն

շատ

շտապիմ գնալ․ Ասէ Թագուհին․ Տէրն իմ արքայ աստ ուրախացի, և Թագուհին քո անդ ուրախասցի 'ի դարպասն իւրում․ Ասէ արքայն ցզինուորսն․ ժողովեա զսեղանս․ և նա արար ըստ հրամանի արքային․ Իսկ ներքինք ժողովեցին զսեղանն՝ որ քայն գոհացեալ ընկալանէ՝ ել և գնաց 'ի պալատն իւր․ և զինուորքն ը̄ դաղա դուռն եմոյծ զԹագուհին 'ի դարպասն իւր․ Իսկ Թագուհին յորժամ եմուտ 'ի դարպասն իւր, առ ժամայն հանեալ յանձնէ իւրմէ զհանդերձն՝ նստաւ առ պատուհանին և հայէր յանցորդս ճանապարհին․ Իսկ Թէքրն յորժամ եկն 'ի պալատն, ոչ նստաւ 'ի դահոյսն իւր․ այլ առ ժամայն եմուտ առ Թագուհին․ և ետես զի նստեալ էր Թագուհին 'ի պատուհանին․ և գրկեալ համբու‿րեաց զնա և ասէ․ ով սիրելի տիկին իմ, այսօր ես մեղանչեցի քեզ․ Ասէ Թագուհին․ որպիսի իրք՝

այս

սամ ինձ զպատճառն. Ասէ Թեկղն.
գնացի այսօր 'ի տուն զինուորին իմոյ
և կերայ ճաշ ընդ սիրողի նորա. 'ի
ծննդենէ մօր իմոյ մինչև ցայժմ
ոչ երբեք տեսի զոր տեսայ այսօր
անդ. զի 'ի տեսս 'ի խօսս 'ի գործս
և 'ի շարժմունս՝ ա̃մ իրքս նման քեզ
էր կինն այն. մինչ զի փութացայ
տեսանել զքեզ. Ասէ Թագուհին.
օրհնեալ է ա̃ծ՝ այժմ ևս մեղար տէր
իմ արքայ. մի թէ ոչ գիտես զամ
րունի աշտարակիս՝ որ ոչ ոք կարէ
մտանել աստ կամ ելանել. այլ և
զայս ոչ գիտենաս որ զփականս դր
ւանն դու ինքնին ունիս. Այլ և
միտք մարդոյ վկայէ. զի մարդ մար
դոյ նման լինի. և չէ զարմանք. ո̃պ
յայնժամ մատանին զինուորին՝ ն̃ր
մանեցաւ մատանւոյն քո. Ասէ. Թա
գաւորն. ճշմարիտ ասես Թագուհի
իմ. այլ և յայնժամ վ̃ն մատանւոյն
մեղայ ես քեզ.

Եւ այնորիկ յորժամ էանց աւ

ուրք

ուրբ բազում, եկն զինուորն առ ար-
քայն և ասէ. տէր իմ արքայ՝ բազո՛ւմ
ժամանակ եղև զի ծառայեցի քեզ.
արդ աղաչեմ զտէրդ իմ զի տացես
ինձ հրաման որ երթամ 'ի սեպհա-
կան երկիրն իմ: Ասէ արքայն. տամ
քեզ հրաման զի երթիցես. բայց
լաւ էր եթէ ոչ երթայիր. զի ո՛չ ու-
նիմ քեզ նման բարեկամ 'ի յերկրի
իմում: Արդ՝ եթէ խնդիրք ունիս՝
խնդրեա՛. և կատարեցից զխնդրու-
ածս քո. Ասէ զինուորն. վասն բա-
զում ծառայութ̃ե իմոյ որ ծառայե-
ցի քեզ՝ զայս կու խնդրեմ 'ի տ̃նէ
իմմէ. զի զկինն զայն զոր կու օրհեմ
և տէրդ իմ իսկ տեսեր զնա, կամիմ
զի առցեմ 'ի կնութ̃ի ինձ և պսակի-
ցիմ 'ի մէջ եկեղեցւոյն. Նաւ աղա-
չեմ զտէրդ իմ զի զշնորհս զայս ա-
րասցես ինձ՝ որ դուքսին ձեռ̃ամբն
տացես զնա ինձ առաջի ա̃մ̃ցն. և
եղիցի այն ինձ փառք և պատիւ 'ի
մէջ առաջի ամենայն ժողովրդեանն.

և

և գիտասցեն թէ ՚ի պալատէ քումմէ
առից զնա ինձ ՚ի կնութիւն։

Ասէ ցնա թագուհին. սիրելի զինուոր իմ
արարից քեզ զայդ և կատարեցից
զկամս սրտի քո։ Եւ զինուորն ժամ
եդ թէ յորում աւուր այս լինիցի։
Եւ իբրև եհաս օրն այն և եղև ժամն,
եկն թագուհին յեկեղեցին. և բազմութիւն
ժողովրդեանն ընդ նմա. Եւ զին֊
ուորն յառաջագոյն խրատեալ էր
զթագուհին՝ զի ժողովեսցէ զամենայն
ինչս ՚ի գանձարանէ թագաւորին.
և ելցէ ընդ գաղտ դուռն զոր արա
րեալ էր։ Եւ եկեալ զինուորն և
թագուհին յեկեղեցին։ Եւ քահա
նայքն զգեստաւորեալ և յառաջ ե֊
կեալ ասեն. ո՞վ տայ զկինս՝ զինուո֊
րիս այս. Ասէ թագաւորն. ես տամ։
Եւ առեալ զձեռանէ թագուհոյն
և ասէ. սիրելի տիկին՝ դու յոյժ
նման ես թագուհոյն իմոյ. վասն այն
յոյժ սիրեմ զքեզ. այլև պալատէ
իմմէ՝ կին զինուորի իմոյ լինիցիս.

զոր

զայս առաջեալ՝ տալ ՚ի ձեռն զինուո-
րին զկինն։ Նոյնպէս քահանայն պսակէ-
դեալ՝ օրհնեաց զնոսա։ Նոյնպէս յետ պսա-
կին՝ ասէ զինուորն ցարքայն. տէր իմ
արքայ՝ նաւն պատրաստական է ընդ-
որում երթալոց եմ։ Արդ աղաչեմ
զքեզ զի նաւակցես ընդ իս ՚ի կառս.
և խրատես զկինն իմ օգտակար բա-
նիւք առաջի ամենայն. թէ որպ պարտ է
նմա պատուել և սիրել զիւր ամու-
սնն քան զամենեսեան։ Ասէ թագաւորն
արարից զայդ և մտօք։ Նոյն նոքա
տան ՚ի կառս և գնացին խաղաղաբար ՚ի
նաւն. և բազմութիւն ժողովրդեանն
ընդ նմա։ մինչ զի յոյժ սիրէր զնա թա-
գաւորն. և տրտմէր մին բաժանելոյն
՚ի նմանէ։ Նոյն իբրև եկին մերձ ՚ի
նաւն, ասէ թագաւորն ցթագուհին.
սիրեցեալ իմ կին՝ լուր խրատու իմոյ
և բարի լեցի քեզ։ Արդ այժմ այր է
այր քո. պարտ է քեզ զի սիրեսցես
զնա որպ զանձն քո. զի նա զոյն պա-
հանջէ ՚ի քէն. զի դու ամենայնի-

ւր

ամիրօք հաւատարիմ և հնազանդ լինիցիս նմա։ Օ այս ասացեալ՝ ետ զնա 'ի ձեռն զինուորին և ասէ․ եր թիցէք խաղաղութբ․ և Տր եղեցի ընդ ձեզ։ Այս զինուորն էառ զԹա գուհին․ և երկրպագեալ արքային մտին 'ի նաւն։ Այս նաւապետն բարձ րացոյց զառագաստն․ և զի հողմն յա ջողակ էր՝ գնայր նաւն արագօրէն։ Այս Թրն եկաց առ ափն ծովուն և հայէր․ մինչև աներևոյթ եղև նաւն յաչաց նր․ և ապա դարձաւ 'ի պալատն իւր։ Այս իբրև եմուտ 'ի դարպասն և ոչ եգիտ անդ ըզԹա գուհին, տրտմեցաւ յոյժ․ և շուրջ եկեալ աստ և անդ՝ եգիտ զդաղա դուռն ընդ որ ելեալ էր Թագու հին․ և ասէ՝ վայ է ինձ․ ընդ որում յուսայի ես և առաւել սիրէի՝ նա էառ զկինն իմ յինէն և փախեաւ։ Այս լայր դառնապէս և ասէր․ մի թէ խելագարեցայ ես․ որ աչաց իմոց ոչ հաւատացի՝ և խօսից զինուորին խաբեցայ։

Յետ այնորիկ ասէ Թագուհին ցը
կայսրն․ տէր՝ ՚ի մտի առեր զասա
ցեալս իմ։ Ասէ կայսրն․ այո՛ ՚ի մտի
առի։ Ասէ ցնա Թագուհին․ արդ
ո՞պ Թագաւորն այն հաւատայր զկին
ուորին այնմիկ ՚նոյնպէս և դու հա
ւատաս վարժապետաց նզովեալ որ
դւոյ քո․ որ այսպիսի որոգայթս
պատրաստեն քեզ խաբէութեամբն
իւրեանց։ Զի ես որ կին քո եմ,
ո՛չ հաւատաս ինձ քան թէ նց̃ հա֊
ւատաս․ որ այսպիսի նախատինք ա֊
րար ինձ և խայտառակեաց զիս․ որ
դու տ̃րդ իմ արքայ ինքնին տեսեր։
Մեք զայս տեսանեմ՝ զի դեռևս
օգնեն բանիւք նզովեալ որդւոյ քո։
Յորմէ երկիցեմ՝ զի մի՛ լինիցիս նը
ման Թագաւորին այնմիկ զոր ա̃ցի
քեզ զայդ ա̃մ։ Ասէ կայսրն՝ ո՛չ լինիս․
այլ ՚ի վաղիւն անպատճառ տամ ըս
պանանել զնա։ Ասէ Թագուհին․
եթէ այդպէս առնես՝ մեծ իմաստու
թի՛ւ է քեզ․ զի չէ՛ պարտ նմա կեն֊
դանի մնալ։

* Յօրինեցաւ անգամ տանելն զորդին արքային 'ի մահ. և յօրինուած դպրապետն յովհանէս անուանեալ՝ առաջօք ձգեցին զնա.

Յեօթն երորդում աւուրն՝ ելեալ կայսրն նըստէր 'ի գահոյսն իւր. և հրամայեաց կոչել զդահճապետն. և ասէ՝ երթ հան զորդին իմ 'ի բանտէն և տար սպան զնա. և հեռացո զգլուխն 'ի մարմնոյն նետաձիգ մի. Իսկ թագուհին յառաջմէ կոչեալ զդահճապետն՝ ետ նմա բազում պարգևս. իբր թէ նման մահապարտի սպանցէ զնա.

Իսկ եկեալ դահճապետն՝ եհան զորդի արքային 'ի բանտէն. և ետ ընձեռան 'ի յետոյն կապեալ ոտս մահապարտի. և մունետիկն առաջի իւր ձայնէր ասելով. եթէ որք կամենայ մեղանչել ընդ յետնատօրն իւրոյ, այսպիսի մահուամբ մեռանի.

Իսկ թագուհին հայէր 'ի պատուհանէն. և ուրախանայր ընդ միտս իւր

թէ

թէ այսօր կու կորնչի որդի արքային
Եւ այսպիսի նախատանօք՝ տանէին
զորդի արքային ՚ի մահ. և նա տղէկն
տոր սրտին երթայր. և ժողովուրդ-
քըն ախտաալով ասէին. աւաղ աւա-
ղ և ո՜ աւաղ որ այժմ տանին զոր-
դի արքային ՚ի զուր սպանումն.
Եւ եօթն երորդում դպրապետն
որում անունն էր յովակիմ, հե-
ծեալ արընթաց երիվարաւն նոյն-
ժամայն եհաս նոցա և ասէ. զինչ գոր-
ծէք. և բարկացեալ դահճապետին
ասէ. ո՞ էր այդպէս նախատինք ես
տեսեր զորդի արքային. և ետուր ար-
ձակել զձեռսն. Ասէ դահճապետն
ով բարի դպրապետ՝ ոչ գիտեմ թէ
զինչ արարից. զի հրամանն թագու-
հոյն սաստիկ է. եթէ կարօղ ես ա-
զատել՝ ես արգելից զամ սատ. և
դու գնա առ կայսրն և աղաչեա.
Եւ ժողովուրդքն աղաղակէին եւ
ասէին. փութա առ կայսրն և աղա-
չեա զաշակերտն քո՝ որով ընկերքն

քո արարին։ Եւ որդի արքային եր-
կիր եպագ վարժապետին իւրոյ .
իբր կամէր ասել թէ ազատեա՛ զիս
՚ի մահուանէ։ Եւ դպրապետն փու-
թանակի եկն առ կայսրն . և երկիր
պագեալ մեծաւ պատուով ողջու-
նեաց զնա։ Ասէ կայսրն . ա՟ծ կըտ-
րեսցէ զբարկքն ՚ի քէն։ Ասէ դպրա-
պետն . տէ՛ր արքայ զի՞նչ գործ գոր-
ծեցի որ այդպիսի բան խօսիս ը՟ իս։
Ասէ կայսրն . ետու զորդին իմ ՚ի
ձեզ՝ Ճարտար լեզուաւ ՚ի բանս և
՚ի խօսս . և այժմ համրացեալ է։
Ետու զորդին իմ ՚ի ձեզ՝ զի պար-
կեշտ վարս ուսանիցի . և նա զկինն
իմ կամեցաւ լլկել։ վ՟ն այնր դոր-
ծոյն ահա՛ մեռանի նա՛ այսօր . և ըն
ձեզ զամենեսին դատն մահուամբ
կորուսից։ Ասէ ցնա դպրապետն .
տէ՛ր արքայ՝ ունկն դիր բանից իմոց
և երկայնամիտ լեր . ասացեր թէ որ-
դի իմ պապանձեալ է։ Ասէ կայսրն՝
այո՛։ Ասէ դպրապետն . զանձն իմ

եղից 'ի մահ՝ և ընկերքն իմ ա̃մ.
եթէ ոչ խօսի 'ի վաղիւն յառաջ քան
զերօթներորդ ժամն առաջի ա̃մցուն:
Ասէ կայսրն. եթէ տեսից և շատ է
ինձ: Ասէ դպրապետն. այլ մի՛ ու-
նիցի կենդանութի եթէ ոչ նլցէ 'ի
վնասուդ՝ որ անիրաւ զրպարտեաց
զնա թագաւորին քո: Ասէ զայս ա-
սեմ քեզ. եթէ տացես սպանանել
զորդին քո վ̃ն բանի կնոջ քո՝ պա-
տահեսցէ քեզ այնպէս զոր պատա-
հեաց զինուորի ումեմն. որ մեռաւ
վ̃ն կնոջ իւրոյ: Ասէ կայսրն. աղա-
չեմ զքեզ ասա ինձ զառակդ զայդ:
Ասէ դպրապետն. վ̃ն էր իզուր աշ-
խատիմ և ասեմ. զի մինչ ես պատմե-
ցից զառակս՝ զորդին քո սպանցեն:
Եթէ կամիս լսել զառակս իմ, նախ
դարձո՛ զորդին քո 'ի բանտ. և ես
պատմեմ զառակս ազնուադոյնս:
Յայնժամ խղճմտանք քո դատեսցէ
վ̃ն նր̃. կամ սպանանել կամ կեցու-
ցանել զնա: Ասէ կայսրն. դարձցի

 'ի

՚ի տուն և ո՛չ ՚ի բանտ․ առաւել վ̃ն
բանին այնորիկ՝ զոր ասացեր թէ՝
՚ի վաղիւն խօսելոց է առաջի ա̃մցն։
Եւ դարձուցին զմանուկն ՚ի տուն
և պահապանս եդին նմա․ և դպրա-
պետն սկսաւ ածել զառակս զայս։

* Սկսանի եօթներորդ․ զոր ասաց Յովանէսի Դպրապետն և փրկեաց զմանուկն․ և խոստացաւ շնօրհս նորա։

Ի քաղաքի միում՝ էր զինուոր
ումն ազատազն․ և ունէր կին
գեղեցիկ․ որպէս զթագուհին քո
և յոյժ սիրէր զնա առաւել քան
զա̃մ․ մինչ զի ամենևին առաջի նո̃ր
ուրեք դադարումն ոչ առնոյր։
Եւ յաւուր միում խաղային այրն
և կինն իմաստասին խաղս ոսկոր կամ
վէգս․ և զինուորն այն ունէր ՚ի ձե-
ռին իւրում դանակ մի փոքրիկ․ և
կինն ՚ի խաղալն ընդ նմա՝ զարկեալ
զձեռն իւր ընդ դանակն և վիրա-
ւոր

ւորեաց զփղձրիկ մատն. և եղ սա֊
կաւ մի արիւն։ Իբրև ետես այրն
զարիւնն 'ի ձեռն կնոջն՝ անկաւ և
ուշաթափեցաւ. ոչ թէ ոք հարկա
նիցէ զկատռափ նր։ Եւ կինն ջուր
ցանեաց յերեսս նր զի ուշաբերիցի
փութով. և նա եբաց զաչսն և ասէ
կոչեցէք փութով զքահանայն. զի
ահա մեռանիմ վս արեան կնոջ իմոյ
Եւ ծառայքն ընթացան կոչել ըզ
քահանայն՝ զի եկեալ հաղորդեսցէ
զնա. բայց առաւել հոգալոյն վասն
սակաւ մի արեան կնոջ իւրոյ՝ մինչ
չև եկեալ էր քահանայն՝ մեռաւ.
Եւ բարեկամքն նր կոծէին և ո֊
ղայէին զնա որ 'ի զուր մեռաւ. և
կինն լայր դառնապէս և ասէր՝ վայ
ինձ. արդ զինչ լինիցիմ ես. այսու֊
հետև նման տատրակի մնացի անայր։
Եւ տարեալ թաղեցին զնա մեծա֊
պատւով. և կինն անկեալ 'ի վերայ
գերեզմանին լայր անմխիթար։
Եւ ազգատոհմք նորա կամէին զնա

տանել 'ի տուն իւր . այլ նա երդ-
մամբ ասէր ցնոսա . եթէ 'ի տեղոջէս
յայսմանէ ո՛չ ուրեք երթայց . այլ
ա՛ստ մեռայց վ՟ն սիրոյ առն իմոյ.
Ասեն ցնա բարեկամքն . ո՛վ բարի
տիկին՝ մի թէ այդպէս առնելովդ՝
շահ մի լինի՞ հոգւոյ ն՟ր . որ աստ ան-
կեալ կաս . լաւ է զի երթիցես 'ի տուն
քո և արասցես ողորմութի՟ վ՟ն հո-
գւոյ նորա . Ասէ ցն՟ա կինն . չա՛ր է
խրատն ձեր զոր ասէք ինձ . զի ես
'ի տեղւոջէս ա՛յլ ուրեք ո՛չ շարժե-
ցայց . այլ աստ մեռայց վ՟ն սիրոյ առն
իմոյ . զի նա՛ վ՟ն սիրոյ իմոյ մեռաւ.
Եւ տեսեալ բարեկամացն թէ ոչ
կամի գնալ 'ի տուն՝ արարին նմա
խուղ մի փոքրիկ 'ի վ՟ր գերեզմանի
առն ն՟ր . և բերին առ նա անդ կերա-
կուր և զամ՟ն պէտս ն՟ր.

Յայնմ ժամանակին սահման կայր
'ի քաղաքին յայնմիկ և յամ՟ն թա-
գաւորութիւնս ն՟ր . եթէ գող մի
որ կախիցեն՝ քաղաքացի մի պատի

որ

որ պահէ զկախեալն . զի մի՛ եկեալ
ընկերքն գողասցեն զմարմին նորա։
Եւ եթէ անփոյթ արարեալ պահա-
պանն գողացուսցէ զմարմին կախե-
լոյն, զամենայն ինչս նորա յարքունիս տու-
գանել . և զինքն ևս 'ի տեղի նորա
կախել։ Եւ յաւուրսն յայնոսիկ՝
կախեալ եղև գող մի . մերձ 'ի գե-
րեզմանի զինուորին այնմիկ . և քա-
ղաքացի մի եղև կարգեալ պահա-
պան՝ առ 'ի պահել զգողն . որ էր դը-
րացի զինուորին . և էր այրի .
Որ և զգեցեալ զլաց . և առեալ
զէնս . և հեծեալ 'ի ձի՝ ել հանդէպ
քաղաքին 'ի պահել զկախեալն .
Եւ 'ի մէջ գիշերոյն՝ եղև ցուրտ
և պարզ յոյժ . և սառնոյր այրն
որ պահապանն էր . և ոչ կարէր ժու-
ժել։ և հայեցեալ ետես զի հուր ինչ
ցոլայր 'ի տեղւոջէն ուր էր կինն 'ի
վերայ գերեզմանի զինուորին . և գնա-
ցեալ անդ՝ բախէր զդուռն։ Ասէ
կինն . ո՞վ է այդ որ այժմ յայս ժա-
մուս

մուտ եկեալ է ասոր. Ասէ պատասխանն.
սիրելի տիկին՝ ես եմ դրացի քո . և
պատասխան եմ 'ի գիշերիս վասն գո
ղուն . և սառուցեալ եմ 'ի ցրտոյ .
բայց զի սակաւ մի ջեռնուլ առ հր
րովն . զի ոչ կարեմ ընդդիմանալ
ցրտոյս. Ասէ կինն . մուծանէի ըզ
քեզ ի ներքս՝ բայց երկնչիմ զի ան
պատշաճ խօսս խօսիս առաջի իմ.
Ասէ պատասխանն . երդնում հաստա
տութ զի զբանս զորս դու կարծես
ոչ բնաւ խօսեցայց առաջի քո . այլ
սակաւ մի ջեռայց և գնացից. քանզի
լուեալ եմ վասն քո՝ որ կին ողջ ես . և
վասն սիրոյ առն քո բնակեալ ես աստ.
Եւ կինն եբաց զդուռն . և եմոյծ
զնա 'ի ներքս. և նա սկսաւ ջեռնուլ.
Եւ իբրև ջեռաւ՝ ասէ պատասխանին
ցկինն . տիկին բարի՝ մի՛ չար թուես
ցի եթէ ասացից ինչ քեզ. Ասէ
կինն. ասա՛ և ես տաց քեզ զպատաս
խանին. Ասէ պատասխանն . սիրելի
տիկին՝ դու կին գեղեցիկ ես փա

 ռա

ռուսոր և ընչաւէտ . լաւ էր քեզ 'ի
տան քում բնակիլ և ողորմութիւն տա-
նել վասն հոգւոյ առն քո՝ քան թէ
աստ բնակել և լալով զկեանս քո
անցուցանել։ Նաև կինն . եթէ գի-
տացեալ էի որ զայդ խօսէիր՝ ո՛չ մու-
ծանէի զքեզ 'ի ներքս ։ Բայց զայս
ասեմ քեզ՝ զոր ոմանց ասացի . և
դու լաւ գիտես թէ ո՛չ սիրէր զիս
այրն իմ. և վ̅ս սիրոյ իմոյ մեռաւ՝ տե-
սեալ սակաւ մի արիւն 'ի ձեռս իմ .
նոյնպէս և ես վ̅ս սիրոյ նր̅ կամիմ
մեռանել աստ ։ Լուեալ զայս պա-
հապանն՝ ողջունեաց զնա և գնաց
տեսանել զգողն ։ Նա հայեցեալ
ետես զի գողացեալ էին զմարմինն
կախեալ . և երկեաւ յոյժ և ասէ՝
վա՜յ ինձ որ կորուսի զա̅մ ինչս իմ .
արդ զինչ արարից . կամ առ ո՛ եր-
թայց հարցանել խրատ ։ Գնացից
առ այդ կինն և 'ի նմանէ ուսայց ըղ-
խրատս ։ Նա եկն առ նա և ասէ .
ո՛վ կին բարի՝ ես եմ պահապանն

որ

որ աստ առ քեզ ջեռայ· այժմիկ ու-
նիմ ծածուկ բան ինչ ասել քեզ·
աղաչեմ զքեզ՝ վսն այ սիրուն բաց
ինձ զդուռդ։ Եւ կինն եբաց զդ-
դուռն· և նր մտեալ ՚ի ներքս և ա-
սէ· բարի տիկին՝ խնդրեմ ՚ի քէն
ուսանիլ բարի խրատ։ Ո սահման
երկրիս գիտես թէ որպ պարտ է պա-
հել զկախեալն· և եթէ գողասցեն՝
յայնժամ պահպնն կորուսցէ զամ
ինչս իւր· և զինքն ՚ի տեղի նր կա-
խեսցեն։ Եւ ես մինչ աստ ջեռայ՝
գողացեալ են զդողն ՚ի կախաղանէն։
Արդ որոյ աղաչեմ զքեզ՝ խրատ ինչ
ուսո ինձ թէ զինչ արարից· վսն զի
զրկիմ յամ ընչից իմոց· և զիս ՚ի տե-
ղի նր կախեսցեն։ զայս ասացեալ
անկաւ առ ոտս կնոջն և աղաչէր։
Ասէ ցնա կինն· ցաւ է ինձ վսն սահ-
մանի քաղաքիս· որ այսպիսի հաս-
տատեալ են։ Եւ արդ՝ լուր խրա-
տու իմոյ և ոչ կորուսցես զինչս քո
և ՚ի մահուանէ ես ապրեսցիս։

 Ասէ

Ասէ պահապանն · ո՛վ սիրելի տի-
կին · զի զա̄մ զոր ինչ և ասիցես դու՝
արարից ես ըստ խրատու քո · զի վ̄ս
այն եկեալ եմ առ քեզ՝ որ քոյին
խրատովդ ազատեցայց 'ի վնասուս
յայսմանէ · Ասէ կինն · ահա՛ դու-
կին ոչ ունիս · եթէ զիս առնես 'ի
կնութ̄ի քեզ, տամ քեզ խրատ։
Ասէ պահապանն · այժմ գտայ շը-
նորհս առաջի քո · որ կամիս եղանել
'ի գերեզմանէս՝ ունելով զիս քեզ այր
Եւ յօժարութ̄է արարից զինչ և ա-
սիցես · զի դու ո՛չ հայեցար յաղքա-
տութիս իմ և սիրեցեր զիս։ Ասէ
ցնա կինն · ես միայն զքեզ կամիմ
և ո՛չ զայլ ոք։ Ասէ պահապանն ·
ես այլ ո՛չ զոք կամիմ քանի որ դու
կենդանի ես։ Ասէ կինն · այրն իմ
որ մեռաւ վ̄ս սիրոյ իմոյ · որ և դու
իսկ գիտակ ես · զնա յերեկեան օրն
թաղեցին · հա՛ն զնա 'ի գերեզմա-
նէն և տար կախեա՛ 'ի տեղի գողոյն
որ ազատիս 'ի մահուանէ։ Ասէ պա-

հա

հապանն. ոպ՟ կամիս՝ այնպ՟ս եղիցի։ և բացին զգերեզմանն և հանին ըզ մեռեալն։ Ասէ պահապանն. երկն-չիմ յոյժ. զի գողոյն այնմիկ 'ի վերի կողման է՟ ատամն հատեալ էր. և ե-թէ զդա կախեցուք՝ ատամամբն ճանաչիցեն թէ ոչ է այն։ Ասէ կինն առ քար և հա՛ն զատամն դորա։

Ասէ պահապանն. սիրելի տիկին՝ այր քո սիրելի էր ինձ և ընկերակից և բարեկամ էր 'ի կենդանութե՟ իւրում. այլև նախատինք ինձ որ հա-տանեմ զատամունս մեռելոյն։

Ասէ կինն. ես հանեմ զատամունս դորա վս՟ սիրոյ քո։ և առեալ քար՝ եհան վերի զատամունս մեռելոյն և ասէ. տար կախեա՛ զդա այժմ։

Ասէ պահապանն. դեռևս երկնչիմ կախել զդա՛. զի գողն այն՝ ունէր վէր մեծ 'ի գլուխն իւր. և զերկո-սին ականջսն ոչ ունէր։ եթէ գտա-նիցեն զդա՛ առանց վիրաց և ական-ջաց՝ ասիցեն թէ ոչ է այն. և ինձ

ամօթ

ամօթ մեծ եղիցի։ Ո՜վ կինն. հա՛ն
զսուրդ և հա՛ր զգլուխ դորա. և հար
թեւ զականջսն։ Ո՜վ պահապանն.
սիրելի տիկին՝ ոպ̃ հանեցիր զատամն՝
այնպէս և զայս այլ դու արասցես։
Ո՜վ կինն. տո՛ւր ինձ զսուրդ քո
և ես արարից վ̃ս սիրոյ քո. և նա
ետուր։ Եւ նորա առեալ զսուրն՝
արար վէր մեծ ՚ի գլուխ նր̃. և կտ
րեաց զերկոսին ականջսն և ասէ.
արդ տար կախեա՛ զդա։ Ո՜վ պա_
հապանն. ունիմ այլ ես երկիւղ.
զի գուցէ այն ոչ ունէր երանս. և
եթէ զդա երանոք տեսանիցեն՝ ձա
նաչիցեն թէ ոչ է այն։ Ո՜վ կինն.
ոչ եմ տեսեալ այր երկրնչոտ քան
զքեզ ՚ի վ̃ր երկրի. արդ կտրեա՛ զե
րանք դորա և տար կախեա՛։ Ո՜վ
պահապանն. ո՛վ սիրելի տիկին՝ դու
լաւ գիտես որ առանց երանաց այր՝
չէ կատարեալ մարդ. և եթէ կտ
րեցից զերանքս դորա, նոյն և ինձ
պատահի. վ̃ս այն և զայդ ես դու

 արասս

տրտմեցես։ Ասէ կինն. Ճշմարիտ է
զոր ասես. և ես վ͞ն սիրոյ քո զա͞մ
ինչ առնեմ։ Եւ նոյնժամայն առ-
եալ զսուրն՝ կտրեաց զերանք մեռե-
լոյն որ էր տէր իւր և էարկ շանց.
և ասէ՝ արդ տարեալ կախեսցես
զայրդ տգեղեալ դիմօք 'ի նզովս։
Ասէ պահապանն. այդպէս արարից.
և տարեալ կախեաց զմեռեալն 'ի տե-
ղի գողոյն և ապրեցաւ պահապանն։
Յետ այնորիկ ասէ կինն. ո՛վ սիրելի
իմ արդ ազատեցար յա͞մ տրտմութէ.
եկ երթիցուք յեկեղեցին. և առա-
ջի ա͞մցուն առցես զիս 'ի կնութի͞։
Ասէ պահապանն. ուխտ եդեալ եմ
ա͞յ որ դու քանի կենդանի ես՝ ես
այլ կին ոչ առից։ Ասէ կինն. վ͞ն էր
Ասէ պահապանն. ո՛վ թշուառական
և նզովեալդ 'ի մէջ կանանց. ո՛վ առ-
ցէ քեզ նման նզովեալ և չար կինն
'ի կնութի͞ իւրեան։ Զի այր քո որ
վ͞ն սակաւ արեանքո զանձն ետուր
'ի մահ, դու այդպէս խայտառակ
արա

արարեր զնա։ զատամունսն թափե-
ցեր։ զգլուխն վիրաւորեցեր։ զա-
կանջսն կտրեցեր։ և զերամսն հա-
տեալ՝ շանց ընկեցեր։ և ես վասն
այդորիկ առից զքեզ ՚ի կնութիւն
զի և ինձ զայդ արասցես։ Ո՛չ թո-
ղից զքեզ կենդանի՝ զի միւսանգամ
գործեսցես զայդ։ և զայս ասացեալ՝
եհան զսուրն իւր և կտրեաց ըզ
գլուխ կնոջն։

Յետ այնորիկ ասէ դպրապետն ցը
կայսրն. տէր արքայ ՚ի միտ առեր
զասացեալսն իմ։ Ասէ կայսրն. այո՛
՚ի միտ առի։ զի վ̃ն ա̃մ չարեաց կա-
նանց զոր լուեալ էի՝ դա՛ չարագոյն
էր քան զա̃մ և նզովեալ։ Սակայն
ո՛վ դպրապետ՝ եթէ զձայն որդւոյ
իմոյ լուէի որ խօսէր, և թէ մեռա-
նէի՝ ո՛չ էր ինձ կսկիծ։ Ասէ դըպ-
րապետն. ա̃ծ պահէ զքեզ ՚ի մեռա-
նելոյ։ արդ տուր զորդին քո ՚ի յիս.
և՚ի վաղիւն՝ ժողովեսցին առ քեզ
ա̃մ իշխանք քո և ա̃մ կուսակալքն քո

Եւ

Եւ մեք ընկերօքս հանդերձ՝ բեր
ցուք զորդին քո 'ի քեզ. և լուծիցես
զձայն որդւոյ քո. նոյնպէս և ամիշ
խանքն և կուսակալքն քո. Բանզի
յոյս ունիմ առ ած՝ զի վաղի՛ն յայտ
նելոց է ճշմարիտն 'ի մէջ որդւոյ և
թագուհոյն քո. որ անխրատ զրպար
տեաց թագուհին զորդին քո.

Եւ նոյնժամայն հրամայեաց ար-
քայն՝ տալ զորդին 'ի ձեռն յովա
կիմ դպրապետին։ Եւ էառ դպր
րապետն զորդի արքային և գնաց
առ ընկերան իւր։

Եւ թագուհին իմացեալ որ ո՛չ
սպանաւ որդի արքային, յայնժամ
ասէ ցբարեկամն իւր. արդ զինչ
արարից՝ զի այսօր է օր է որ ջանա
ցի սպանանել զորդի արքային և ո՛չ
կարացի. ահա եհաս ժամ զի 'ի վա
ղի՛ն խօսելոց է. և ես ո՛չ գիտեմ
զինչ արարից. զի երկնչիմ թէ 'ի
կենացս ելանեմ։ Եւ բարեկամքն
Թագուհւոյն մխիթարէին զնա և

ասէին. մի՛ երկնչիր ով Թագուհի՛ զինչ առնելոց է քեզ որդի արքային Սա կայսրն՝ մեռեալ երեկոյին առ Թագուհին և ասէ. ահա՛ որդին իմ 'ի վաղիւն խօսելոց է ով սիրելի Թագուհի իմ. և յոյնժամ տեսցուք թէ 'ի ձէնջ որն է ճշմարիտ: Զի այսօր եօթն օր է որ դուն ջանացեր սպանանելոյ զորդին իմ, և դպրապետքն ջանացին ապրեցուցանել. ահա՛ վաղիւն տեսցուք ա͞ծ ինչ կաջողէ. և Թագուհին ինչ ոչ խօսեցաւ.

*Յութերորդում աւուրն ժողովումն դպրապետացն. և առնուլ զորդն արքային. և բազում ժողովրդօք բերումն առ կայսրն և խօսելն.

Յութերորդում աւուրն ժողովեցան եօթանեքին դպրապետքն ի միասին. և հարցանէին որդոյ արքային և ասէին. եղև՞ քեզ ժամ խօսելոյ. Ասէ որդի արքային. այժմ եհաս ինձ ժամ խօ–

սե

БИБЛИОТЕКА Г. А. ХАЛАТЬЯНЦА

սելոյ և ապրեցուցանելոյ զնա և ըն-
ձեզ այսօր. և դուք բնաւ մի՛ տրտ
միք թէ զինչ խօսելոց եմ՚ի ժամուն
այնմիկ։ Եւ դպրապետքն զգեցու-
ցին նմա զբեհեզեայ պատմուճանն.
և բազմեցուցին զնա ՚ի վր ոսկեա-
կազմ երիվարի։ Եւ է ՚ի նոցանէ
յառաջ երթային բ բ. և երեքն ըն-
կնի՝ ոսկեակազմ երիվարօքն։ Եւ
փողովք ազդեցութն՝ սրընկօք եւ
թմբկօք և ամ արուեստականօք և
բազում ժողովրդօք և մեծաւ փա-
ռաւորութեամբ և խնդութեամբ

եկին առ կայսրն։

Եւ կայսրն լուեալ զձայնն ուրա-
խութն՝ ասէ ցնս որ շուրջն կային
Զինչ է այդ զոր լսեմս։ Եւ նո-
քա ասեն. ա՛րքայ յաւիտեա՛ն կաց՝
որդին քո դայ առ քեզ. զի այսօր ա-
ռաջի քո և առաջի ամ նախարարաց
քոց խօսեսցի։ Եւ նոյնժամայն մըտ-
եալ ՚ի պալատն. որև դղրդեցաւ
պալատն։ Եւ մտեալ յառաջ դըպ-

րապետքն առաջի կայսերն. և ողջու_
նեցին զնա մեծաւ պատուով:
Եւ կայսրն մեծարեաց զնոսա.
Եւ զկնի վարժապետացն՝ եկն որ_
դի արքային առաջի հօրն. երկիր ե_
պագ նմա և ասէ. Ողջ լեր գորովա_
գութ հայր իմ և տէր արքայ. Եւ
դարձեալ ողջունեաց զմեծամեծսն
և ասաց. ողջոյն ընդ ձեզ իշխանք
հօր իմոյ՝ և մեծամեծք բոլոր հօ_
մոյ. Իբրև լուաւ արքայն զձայն
որդւոյ իւրոյ՝ 'ի մեծ խնդութենէն
անկաւ յաթոռոյ իւրմէ. և դարձեալ
նստուցին յաթոռն իւր. Եւ զորդի
արքային՝ նստուցին մերձ առ հօրն
իւր. և ա͞մ մեծամեծք և իշխանք՝
եկեալ երկրպագեցին որդւոյ ար_
քային. Եւ որդի արքային կամէր
խօսել ընդ հօրն իւրում, բայց 'ի
ժողովրդենէն ոչ լինէր լսելի բան
նր͞. Եւ կայսրն հրամայեաց ծա_
ռայից իւրոց զի ոսկի և արծաթ ցա_
նեսցեն 'ի փողոցսն. որ այնու դը_

նստցեն ժողովուրդքն անտի. և ինքն կարիցէ լսել զխօսիլն որդւոյ իւրոյ։ Սակայն ժողովուրդքն ՚ի խնդուէ բանից որդւոյ արքային՝ ոչ հոյէին յոսկին և արծաթն . և ոչ ոք շար-ժեցաւ ՚ի տեղւոջէն իւրմէ. Եւ տե-սեալ կայսրն որ ոչ շարժեցաւ ժո-ղովուրդն՝ հրամայեաց քարոզ կար-դալ և ասել զի լռեսցեն ա̃մքեան. և եթէ ումեք ձայն լսելի լինիցի,

նոյնժամայն սպանցեն զնա.

Եւ երբև լռեցին ժողովուրդքն ամենեքեան որ ոչ բնաւ խօսէին, ասէ որդին ցկայսրն. Տէ՛ր արքայ՝ ոչ խօսեցայց մինչև գայցէ թագու-հին քո աստ. Աղաչեմ զքեզ՝ զի հրամայես կոչել զնա աստ առաջի քո և առաջի նախարարաց քոց. և ա̃մ կուսանքն և օրիորդքն իւր է-կեսցեն ընդ նմա. Եւ իսկոյն հրա-մայեաց կայսրն կոչել զթագուհին զի ժամանեսցէ անդ ա̃մ կուսանօքն իւրովք. Եւ եկեալ ծառայիցն ծա-

նու

Նուցլին զհրամանն արքային.

Իսկ եղեալ Թագուհին ժողովեաց զամ աղջկունսն իւր. և եկեալ առ կայսրն խռովեալ անձամբ եւ տրտմեալ սրտիւ. Յորժամ ետես որդին արքային զԹագուհին, յայնժամ բարկութէ ասէ ցԹագուհին. կացցես դու այդր առաջի ամ ժողովրդեանդ և առջի ամ մեծամեծաց հօր իմոյ. և ամ կուսանք քո՝ կարդաւ կացցեն ընդ քեզ. զի ամքեան տեսցեն զձեզ. զի ունիմ բան ինչ խօսելոյ. Յայնժամ կանգնեցաւ Թագուհին հանդէպ արքային. և ամ աղջկունքն կարդաւ կացին առ ընթեր Թագուհոյն.

*Խ[illegible] Պ[illegible] զԹագուհին. և [illegible]՝ ի [illegible].

Յայնժամ ասէ որդին արքային ցհայրն իւր. տէր արքայ՝ ամբարձ զաչս քո և հայեաց ՝ի

'ի կուսանման Թագուհոյ քո. և առա
ւել ընդ այն որ գեղեցկագոյնն է
զգեցեալ քան զամենեսեան. և կայ
առ ընթեր Թագուհւոյն կանանց
պատմուճանաւ։ Ասէ կայսրն. այո՛
դիտեմ որդեակ իմ. տեսանեմ և
ճանաչեմ զնա՝ զի նա է ի վր̄ ա̄մցն.
և յո՛յժ սիրէ զնա Թագուհին. և գո
վէ զնա ինձ՝ թէ լաւ է քան զամե
նեսեան։ Ասէ որդին. հայր իմ ա
ղաչեմ զքեզ՝ հրամայեա՛ մերկացու
ցանել զնա առաջի ա̄մցն. և ցուցից
քեզ զորբութի̄ Թագուհւոյն քո՝
թէ աղջիկ ունի յանկողնի իւրում։
Իսկ լուեալ կայսրն զխօսս որդւոյն
իւրոյ՝ զարմացաւ և ասէ. որդեակ իմ
ամօթ մեծ է մերկացուցանելն ընդ
կինն առաջի ժողովրդեանն. Ասէ
որդին. հրամայեա՛ հայր իմ մերկա
ցուցանել. և եթէ ոչ հրամայես ծա
ռայից քոց մերկացուցանել՝ ես ինք
նին մերկացուցից զնա։ Իսկ առ ժա
մայն հրամայեաց կայսրն մերկացու

 ցա

ցանել․ և իսկոյն մերկացուցին զնա
անդ։ Եւ իբրև մերկացուցին՝ տե
սին ամենեքեան զի ոչ է աղջիկ,
այլ երիտասարդ մանուկ։ և զարմա
ցան ամենեքեան․ վարժապետքն և
իշխանքն թէ ո՞րպէս ծանեաւ զնա որ
երիտասարդ էր։ Ասէ որդին ցհայրն
տէ՛ր իմ արքայ՝ երիտասարդդ այդ՝
հանապաղ պոռնկէր յանկողնի քում
ընդ թագուհոյն քո․ և չէ զարմանք
որ առաւել սիրէ զնա և գովէ զնա
քեզի․ Եւ տեսեալ կայսրն զայս՝
յամօթոյն իւրոյ որպէս խելագար եղև․
և հրամայեաց զի առ ժամայն այրես
ցեն հրով զթագուհին և զերիտա
սարդն։ Ասէ որդին․ տէր իմ արքայ
և հայր իմ սիրելի՝ թող այժմ զդո
սա զի ասասցեն զճշմարիտն զոր ինչ
վնաս եդին ինձ իմ։ Ասէ կայսրն․
ով սիրելի որդեակ իմ, ՚ի ձեռս քո
եսու զդատաստանս դոցա․ զի դու
իմաստնագոյն ես քան զիս։ Ասէ որ
դին․ ոչ ես և ոչ դու՝ այլ օրէնքն

դա

դատաստանին դատեսցեն զնոքա ։
եթէ խոստովանեսցին զօրութիւն
իւրեանց ։ Ո՜վ է յորժամ հրամայե-
ցեր ինձ գալ առ քեզ , յայնժամ
ամ վարժապետքն իմ հայեցան յաստղն
և ես ընդ նոսա հայեցայ ։ և տեսաք՝
զի եթէ յեօթն օրն այն թէ խօսէի
բան մի՝ մահու մեռանէի ։ և վն այն
պատճառի 'ի լռու կայի ։ Նու թա-
գուհին քո որ ասաց քեզ թէ բռ-
նադատել կամեցաւ զիս , առէց քեզ
յայդմիկ ։ Ո՜վ է յորժամ առ ընթեր
քո նստած էի՝ և եկն թագուհին՝
և հարցեալ քեզ թէ ո՞վ է որդին քո՝
և դու ասացեր այո՛ այս է և ոչ խօսի ,
յայնժամ էառ զիս հրամանաւն քո
և տարեալ զիս 'ի սենեակն իւր և
հրամայեաց ամենեցուն ելաց գնալ
իւրմէ և սկսաւ խօսիլ ընդ իս այսպէս ։
Սիրելի իմ դիոկղետիանոս՝ զկու-
սութի իմ վասն քո պահեալ եմ ։ Լ-
ուեալ էի զհամբաւ գեղեցկութե՛ քո՝
արդ այժմ տեսայ և ծանեայ զգե-

ղեց

զեցկուծ քո. եւ ննջեսցուք իմիա-
սին. եւ կամիր համբուրել զիս. եւ
ես հեռանայի՛ ՚ի նմանէ։ Նա յորժամ
այս այսպէս եղեւ, ետուր թուղթ
եւ թանաք եւ ստացագրեմ իմո՛ թըղ-
թին. եւ ծանոթ ինձ զկամս քո. ահա
խնացուցեր զիս որ սիրելի իմ դի-
ոկղետիանոս։ Նա իմ առեալ ըզ-
թուղթն՝ գրեցի այսպէս. որ թա-
գուհի՛ ոչ կամիմ ես պղծել զտուն
եւ զանկողին հօր իմոյ. ոչ ինչ է ինձ
շահ՝ այլ մեծամեծ մեղք է առաջի
այ. եւ ետու զթուղթն ՚ի ձեռս նո՛ր.
Նա իբրեւ էառ նա եւ կարդաց, նոյն
ժամայն ցոտեաց զերեսս իւր. եւ պա-
տառեաց զհանդերձսն իւր. եւ ըզ-
ձեռսն վր՟ իմ տարաց։

Նա լուեալ կայսրն զայսոսիկ ՚ի յոր-
դւոյն իւրմէ՝ խռովեալ նայէր
դէպ ՚ի թագուհին եւ ասէր։

Ով թշուառական ոչ բաւականա-
ցար տու սիրառն քո. այլ կամեցար
զորդեակն իմ ձգել ՚ի մեղս.

Նա

Եւ Թագուհին անկեալ խնդրէր ողորմութի: Ասէ ցնա կայսրն. ո՛վ նըզովեալ կին՝ դու ո՛չ մի մահու ծառայեցեր, այլ բազում: Նախ և առաջ պոռնկեցար առաջի իմ և պըղծեցեր զանկողին իմ: Երկրորդ, զոր կամեցար զորդին իմ ընդ քեզ ձգել 'ի մեղս: Երրորդ՝ որ զուր վնաս եդեր 'ի վր նր: Չորրորդ՝ զի յորդորեցեր սպանանել զնա:

Եւ Թագուհին լայր և խընդրէր ողորմութի: Ասէ կայսրն. իրաւունքն ցուցանեն քեզ թէ ո՛չ պարտ է ողորմել քեզ: Ասէ որդին. տէ՛ր արքայ գիտեմ՝ զի վն մատնելոյն նմա զիս՝ անմեղս տարեալ եղէ ամ աւուրս 'ի կախաղանն. այլ ած փրկեց զիս մինչև ցայսօր 'ի ձեռն վարժապետաց իմոց: և այսօր փրկեաց զիս տր՝ ես և զվարժապետքն իմ: Եւ թէպէտ կամքն այ՝ լինէր. այնպէս որ Թագաւորէր և տիրէր 'ի կենդանութեան քում որպէս Թագուհին

զրպարտեաց զնա, սակայն ես պա-
տուէի և 'ի մեծարանս պահէի զքեզ
ոչ վայելէ որդւոյ մեծարել զհայր
իւր։ և դու առանց աշխատանաց
լինէիր 'ի հանգստեան։ Այլև ու-
սուցանէիր զնա թէ որպ վարեցից
զթագաւորութիւն իմ. և ըստ կամաց
քոց առնէի զամ. զի 'ի քէն ուսանէի
Որպէս զինձոր ամն որ զորդի իւր
ընկէց 'ի ծով. այլ ած փրկեաց զնա
և եղև թւոր եգիպտացւոց. և է-
գիտ զհայր և զմայր իւր. և պահէր
'ի պատուի որքան կենդանի էին։
Թէպէտ նոքա ընկեցին զորդին իւր-
եանց 'ի ծով, այլ նա ոչ արհամար-
հէր զնոսա. այլ մեծարէր և 'ի մէջ փա-
ռաց պահէր։
Ասէ կայսրն. ով քաղցրիկ որդեակ
իմ. օրհնեալ է ժամն այն որ դու ծնար
յերկրի. զի լսեմ 'ի քէն բան իմաս-
տուն։ Արդ՝ եօթանեքին վարժա-
պետքն քո՝ գեղեցիկ առակօքն իւր-
եանց ազատեցուցին զքեզ. և այժմ

դու

դու տասցես մեզ գեղեցկագոյն առակ մի և զուարճացուսցես զմեզ։ Ասէ որդին․ Հայր իմ՝ հրամայեա՛ զի լռեսցեն ամ̃քեան մինչև պատմեցից զբանս իմ։ Ապա հրամայեաց կայսրն զի լռեսցեն․ և իբրև լուռ եղեն ամենեքեան՝ սկսաւ որդին արքային ասել։

*Առակ Պետրոսալփոնսեանոսէ Արեւելեայ որդւոյն․ Ասացեալ՝ ի լատը ամ̃. հրէ-
պարականին։

Այր ՚ի քաղաքի միում յեգիպտական սահմանին զինուոր մի և ունէր որդեակ մի միամօր․ որ̃ և դուն զիս ունիս․ և յոյժ սիրէր զնա։ Ապա ՚ի տղայութեան հասակին առաքեաց զնա առ իմաստասէր ամ̃․ որպէս և դուն զիս եդուր վարժապետաց իմոց․ զի իմաստնասցի և դաստիարակեսցի յիմաստութե̃ աճուածն։ Ապա մանուկն էր սուր մըտօք․ աճէր և զօրանայր օրըստօրէ իմաս

իմաստութեն արուեստիւն. և եղև
բուն իմաստասէր. եղեալ առ վար
ժապետն ամն է: Յաւուր միում
կամեցաւ հայր նր բերել զմանուկն
Գործեաց առ նա թուղթ և ասէ. 'ի
համառնել քեզ նամակիս՝ եկեսցես
առ իս: Եւ մանուկն ճանապարհեալ
հրամանի հօրն իւրոյ՝ եկն առ նա 'ի
ժամադրեալ օրն. Եւ ուրախացան
ծնօղք նր 'ի գալն նր. և մանուկն
էր յոյժ գեղեցիկ տեսլեամբ և ի֊
մաստութն: Եւ յաւուր միում նրա
տեսեալ էին հայրն և մայրն իւր'ի սե
ղանն. և մանուկն կանգնեալ կայր
առաջի նց և ծառայէր. Եւ յան֊
կարծակի եկն պիւլպիւլ մի և նս
տաւ 'ի վր դստրիկոնի պրահին և կար
դայր քաղցրաձայն: Եւ այնչափ
քաղցր կարդայր որ զմայլեցաւ զին
ճորն և ասէ. 'ի չափ ծերութն հա
սայ և այսպիսի քաղցր եղանակ ոչ
եմ լուեալ: և երանի այնմիկ որ գի֊
տէ զբանն և զխօսս դորա:

Ասէ որդին ցհայրն իւր. Տէր իմ և սիրելի հայր՝ գիտէ ծառայ քո ըզ-խօսս դորա. բայց երկնչիմ մեկնել առաջի քո. զի մի՛ չար թուեսցի ա-ռաջի ձեր: Ասէ հայրն. ասա՛ որ-դեակ իմ զի տեսից և իմացայց. և վասն է՞ր բարկանալոց եմ քեզ:

Ասէ որդին. պիւլպիւլս այս՝ վասն իմ խօսի. և այսպէս ասէ ՚ի կարդալն իւրում: ո՞վ թէ լինելոց եմ ես մե-ծատուն և անուանի յոյժ. զի ամե-նեքեան ՚ի պատուի ունիցեն զիս:

Եւ հայր իմ հարազատ՝ ջուր արկ-ցէ լուանալ զձեռս իմ. և մայր իմ դաստառակ առեալ ՚ի ձեռին իւրում տացէ ձեռաց իմոց: ահա այս է որ եղանակէ և կու խօսի պիւլպիւլն:

Յայնժամ սրտմտեալ մայրն իւր և ասէ. մի՛ հասցէս յօրն այն որ ես և հայր քո ծառայեսցուք քեզ:

Ասէ որդին. ես զհասանելն և չի հասանելն ոչ գիտեմ. այլ զխօսս պիւլպիւլին մեկնեցի առաջի ձեր.

և

և ահաւասիկ եմ զոր ինձ առնելոց
էք ինձ։ Նա էր մայր նորա այնպէս՝
որպէս թագուհին քո ինձ է. և կամէր
սպանանել զմանուկն. և հայրն ոչ
կամէր զի մխամօր էր. այլ թոյլ տայր
ասելով. համբերեա կին՝ տեսցուք
վերջն ուր կու դադարի։ Նա կինն
էր անհամբեր որպէս զթագուհին քո.
Եւ տուր բերել փայտեայ տապան մի.
և ձիւթով ամրացուցին՝ ի ներքուստ
և արտաքուստ. և եդին զմանուկն
՝ի միջի նորա սակաւ ինչ կերակրովք և
ըմպելեօք. և ամրացուցին ըզ բե-
րանն. և ետուր ընկենուլ զնա ՝ի
ծովն. և ասաց՝ ահա թող մեծացու-
ցանէ զքեզ պխուլպխուլն. Նա փայ-
տեայ տապանն լողայր ՝ի մէջ ծովուն
և հանդիպեցաւ նաւի միոյ. և նա-
ւապետն կարծեաց թէ նաւ ընկղ-
մեալ է. և ասաց թէ՝ ջրոյ կամ գի-
նւոյ ամանն է։ Նա ուղարկեաց ըզ
սանտալն զի երթեալ բերցեն ըզ
փայտեայ տապանն. և իբրև ՝ի վեր

ա-

առին և բերին 'ի նաւն, նաւապետն բացեալ զբերան տապանին՝ ետես զմանուկն և զարմացաւ ։ Եւ ասէ ցմանուկն ․ ո՛վ եդ զքեզ 'ի փայտեայ տապանիս ․ և մանուկն պատմեաց կորդաւ զա՟մ նաւապետին ։ Եւ նաւապետն դարմանեաց զմանուկն ․ մինչև գնացեալ հասին յեգիպտոս ․ զի անդ դնոյին ։ Եւ յորժամ հասին 'ի յեգիպտոս՝ վաճառեաց նաւապետն ըզ մանուկն նախարարի միոյ արքային եգիպտացոց ։ Եւ նախարարն այն յոյժ սիրեաց զնա վ՟ս յաջողակ լինելոյն յա՟մ բանս իւր ։

Եւ յայնմ ժամանակին Թ՟գրն եգիպտացոց՝ կոչեաց զա՟մ նախարարսն իւր և զա՟մ մեծամեծս և իշխանս իւր՝ վ՟ս երկք ինչ խորհրդոյ ․ Եւ ժողովեցան առ նա ա՟մ իշխանքն և նախարարքն 'ի պալատն արքունի ․ Եւ նախարարն այն որ առեալ էր զմանուկն 'ի նաւապետէն՝ տեսանէր որ յոյժ իմաստութբ՟ շարժէր՝

հա

հաղուց նմա պատմուճանս գեղե-
ցիկս · և առեալ ընդ իւր գնաց։
Եւ տեսեալ թագաւորն որ ժողովեցան
առ նա ամ իշխանքն, եկն և նստա-
յատեանին ։ Յայնժամ ասէ թագաւորն
ցիշխանսն իւր · սիրելի իշխանք իմ
և մեծամեծ նախարարք իմ · գիտէ՞ք
զպատճառն կոչելոյն իմ զձեզ։
Նսեն նախարարքն՝ ո՛չ գիտեմք · այլ
հրամայեսցէ արքայ՝ և մեք տացուք
պատասխանի։ Ասէ թագաւորն · սիրելիք իմ
եթէ ուտիցեմ եթէ ըմպիցեմ, ե-
թէ նստիցիմ և եթէ կանգնիցիմ,
երեք ագռաւք սեաւք միշտ թռու-
ցեալ աղաղակեն զկնի իմ հանապազ
անդադար ձայնիւ · և ահացուցանեն
զիս 'ի հոյլն իմ զնա։ Եւ մինչդեռ
արքայն խօսէր ը նախարարաց իւրոց
եկին ագռաւքն և սկսան աղաղակել ·
և ասէ արքայն՝ ահա՛ եկին։ Եթէ
ոք գիտասցէ զպատճառ աղաղակի
դոցա թէ վասն էր աղաղակեն ըզ-
կնի իմ հանապազ · և եթէ հալածեսցէ

դք զնոսա զի մի՛ այլ երևեսցին ինձ
և ոչ լուիցեմ զձայն աղաղակի նց՟,
երդնում 'ի թագաւորութիւնս իմ
որ տաց նմա զդուստրն իմ 'ի կնութի
և յետ վախճանի իմոյ՝ թգ՟ւորեսցէ
'ի տեղի իմ։ Նաև ագռաւքն աղաղա
կէին և ահացուցանէին զա՟մենեան.
Նաև ո՛չ դք գտաւ անդ 'ի նախարա
րացն պատասխանի առնել արքային.
քանզի ո՛չ կարէին հալածել զագռաւսն
և ո՛չ իսկ ճանաչէին զխօսս նց՟։
Յայնժամ մանուկն ասէ ցհ՟րն իւր.
գիտեմնայի եթէ արքայ կատարէր
զխոստմունսն իւր, ես թարգմանէի
զայն։ Ասէ ցնա տէր իւր. եթէ կա
րես պատմել ստուգիւ՝ ես ծանու
ցից արքային վ՟քու։ Ասէ մանուկն
տէր՝ զանձն իմ փոխան տաց եթէ
ոչ թարգմանեցից ստուգիւ.
Նաև նախարարն որ էր հ՟ր մանկանն՝
եկեալ առ արքայն՝ երկիր եպագ
և ասէ. տէր իմ և հզօր արքայ՝ գի
տեմ ոմն մանուկ որ գիտէ թարգ

մանել զայդ․ եթէ տացես նմա զոր
խոստացարն։ Ասէ ցնա Թգւորն․
երդնում ՚ի թագաւորութիւնս իմ
որ զամ ինչ զոր խոստացայ բանիւ՝
կատարեցից գործով։ Եւ դեռեւս
աղաղակէին ագռաւքն։ Եւ նախա
րարն լուեալ զայս յարքայէն՝ կա
ցոյց զմանուկն առաջի արքային։
Եւ տեսեալ արքայն զմանուկն՝ ա
սէ ցնա։ ով պատանեակ՝ կարես պա
տասխանի առնել առ այս։ Ասէ մա
նուկն․ այո կարող եմ տէր իմ և Տր
զոր արքայ։ Ասէ արքայն․ զինչ ա
ղաղակեն դոքա։ Ասէ մանուկն․
թարգմանութիւն դոցա այս է որ հե
տևեալ են արքային իմոյ և աղաղա
կեն թախանձանօք։ Ագռաւքդ
այդոքիկ՝ են արու և էգ․ և երրորդն
ձագ դոցա է։ ՚Ի ժամանակի միում
եղև սով սաստիկ․ որ մարդ և անա
սունք և թռչունք մեռանէին ՚ի սա
սով․ և ձագ դոցա՝ նստէր ՚ի վերայ
բունոյն։ յայնժամ մայր նր թողեալ

զձագն իւր՝ Թռուցեալ գնաց յեր-
բեսաց սովուն. և այլ ոչ եկն առ
ձագն իւր: Իսկ հայր իւր՝ սընոյց
զնա մեծաւ ջանիւք. զի Թռուցեալ
յօդս՝ զոր ինչ և գտանէր կերակուր
ինքեան՝ զայն ոչ ուտէր. այլ բերէր
ձագոյն. և ինքն սոված մնայր.
և այնչափ կերակրեաց զձագ իւր՝
մինչև Թռոյց զնա. Իսկ յորժամ
էանց սովն՝ եկն մայր նր և կամէր
բնակել և ընկերակցել ընդ նմա.
և այրն նր որ էր հայր ձագոյն՝ ոչ
Թողոյր զնա ասելով. Թէ ոչ 'ի ժամ
սովուն իբաց մեկնեցար 'ի մէնջ,
այժմ ևս մի ուրախասցիր ընդ մեզ.
Ասէ ցնա էգն. ես ցաւօք ծնայ՝ և
կամիմ վայելել 'ի սէր նր. զի իմ է
ուրախանալ և ընկերակցել ընդ ձա
գոյն՝ և ոչ արուին. Ապա այն զկնի
արքայիս Թռուցեալ աղաղակեն առ
դատաւոր. զի դատաստան արասցես 'ի
միջի նց. Թէ ո 'ի նոցանէ ունիցի
ընկերակցուԹի ձագոյն. Արդ որ իմ
և

և հզօր արքայ՝ Իրաւունս արա և
հատ զվճիռ նոցա · զի գիտասցեն թէ
ո՛ ՚ի նոցանէ ունիցի զձագն · և այլ
ոչ երևեին քեզ ապուռաւքդ ·

Մինչև ցայսվայր՝ ոչ աղաղակեին
ապուռաւքն ·

Ասէ թ҃գրն · յորժամ մայրն եթող
զձագն իւր ՚ի ժամ սովուն և գնաց,
այժմ ևս ՚ի բաց կացցէ ՚ի նմանէ ·
Նա և եթէ ասիցէ զնեղութ҃ին ՚ի ժամ
ծնանելոյն, այն նեղութ҃ին եղև նմա
ցնծութ҃ի յորժ҃մ ետես զզաւակ իւր ·
այլև պատճառ ծննդ҃ն նր҃ հայրն է ·
և յաւել որ սընոյց զնա · և կերակ
րեաց ՚ի ժամ սովուն · և ինքն նուա
զեր և կորոյս սովեալ ։ Մ҃ որոյ հրա
մայեմ ձագոյն լինել ընդ հօր իւր
ում · և մայրն նր҃ մի՛ ունիցի մասն ինչ
՚ի նմանէ ։ Լուեալ զայս ապուռաւքն՝
մեծաձայն աղաղակեցին · իբր թէ
շնորհակալ եղեն յարքայէն · և թռու
ցել հեռացան յերկրէն այնմանէ ·
Յայնժամ ասէ թ҃գրն ցմանուկն ·

որ

որդեակ՝ զինչ է անուն քո. Ասէ մանուկն. անուն իմ աղէքսանդր կոչի. Ասէ Թագաւորն. որդեակ իմ աղէքսանդր՝ այսուհետև մի՛ զոք անուանեսցես քեզ հայր՝ բաց յինէն. զի զդուստր իմ տաց քեզ 'ի կնութիւն. և յետ վախճանի իմոյ՝ դու լիցիս Թագաւոր իմոյ երկրին եգիպտացւոց. Եւ մանուկն աղէքսանդր՝ երկիր եպագ արքային. և բնակեցաւ առ արքայն ժամանակ ինչ. և ամենեքեան սիրէին զնա.

Յետ այնորիկ մանուկն աղէքսանդր արար հեծեալս. և արշաւեալ առնէր պատերազմ և յաղթէր ամենեցուն. Եւ ոչ ոք իշխէր մարտնչել ընդ նմա. և կամ բաւական լինել իմաստութեան նորա. և ամենայն ոք հարցանէր իւրա և ուսանէր 'ի նմանէ.

Այր 'ի ժամանակին յայնմիկ կայսր ոմն որ կոչիւր անտամբ սխուրոս. որ անցեալ էր իմաստութեամբ և մեծութեամբ զամենայն Թագաւորս երկրի. և նստէր

յա

յաղէքսանդրեայ. և համբաւ նորա
տարածեալ էր ընդ ա̃մ տիեզերս։
Եւ եթէ դք կամէր ուսանիլ մար-
դաւարու̃թի. և տեսանել մեծազարդ-
գեղեցկու̃թ ոսկւոյ և արծաթոյ և
ականց պատուականաց՝ գոյին առ
նա և ուսանէին մարդաւարութի.
քանզի ա̃մ ինչ գտանէր առ նա։

Աղէքսանդր լուեալ զկայսրն տի-
րոս՝ եկն առ արքայն և ասէ. հայր՝
ա̃մ աշխարհ գովէ զտիւրոս կայսրն.
զկարգ և զսահման նր. զի ցանկալի
ասեն լինել զսահման 'ի պալատ նր.
Արդ աղաչեմ զքեզ՝ եթէ հաճոյ
թուեսցի յաչս քո՝ առաքեմ զիս
առ նմ. թերևս կարացից ուսանիլ
իմաստու̃թի ինչ և 'ի նմանէ.

Ասէ ցնա թ̃գրն. և ինձ հաճոյ է. ուղ-
ւոր ընդ քեզ բաւական ոսկի և ար-
ծաթ և ղնմ. վ̃ս զի այդ լիցի ինձ
անուն, և քեզ շահ։ Բայց պատ-
շաճաւոր համարիմ զի նախ առցես
զդուստր իմ և ապա գնասցես։

Ասէ

Ասէ աղէքսանդր․ տէր իմ արքայ և հայր սիրելի՛ համբերեա՛ սակաւ մի ժամանակ․ և յորժամ դարձայց՝ յայնժամ մեծաւ պատուով առից զդուստրն քո ՚ի կնութիւն ինձ։

Ասէ թագաւորն․ ո՞չ հաճոյ է քեզ՝ այնպէս արա՛ որդեակ իմ։

Յայնժամ արքայն գրեաց հրովարտակ և ետ ՚ի ձեռն աղէքսանդրի։

Եւ աղէքսանդր երկրպագեալ արքային՝ և առեալ ընդ իւր գանձս բազումս՝ և ծառայս աղախի՛նս և զքաջամարտիկս՝ և եկեալ յաղէքսանդրիա՝ գնաց ՚ի դուռն արքունի։ և դռնապանն եմուտ զնա ՚ի ներքս։

Եւ նա մտեալ՝ երկիր եպագ կայսերն․ և ողջունեաց զնա մեծաւ պատուով․ և ետ զհրովարտակն ՚ի կայսրն

Եւ կայսրն հարցեալ զաղէքսանդր և ասէ․ որդեակ՝ յորմէ՞ երկրէ ես դու․ և զի՞նչ է բանքո ասա առ իս։

Պատասխանի ետ աղէքսանդր և ասէ․ տէ՛ր իմ արքայ՝ որդի եմ արքային

եգիպ

եգիպտացւոց. և ժառանգ աթոռոյ
նորա. և եկեալ եմ ծառայել քեզ՝
եթէ գտի շնորհս առաջի մեծութեանքո
Քանզի ընդ ամ̃ աշխարհս հռչակի
համբաւ մեծութեանդ. և շնորհք գի
տութեան քոյին. և ես կամիմ ծառայել
՚ի պալատի քում։

Եւ կայսրն ընթերցեալ զհրովար
տակն. և իմացեալ զկամս նորա՝
ասէ ցնա. որդեակ իմ, զի՞նչ անուն
է քո։ Եւ նա ասէ ցնա. աղէքսանդր
կոչի անուն իմ։ Ասէ կայսրն. որ-
դեակ իմ աղէքսանդր՝ տացէ քեզ
ա̃ծ ունել զաւարիս. և զայս ծառայու
թիս կու պատրաստեմ քեզ. զի ամ̃
աւուր դու պատրաստես զճաշ իմ։
Պատասխանի ետ աղէքսանդր. և ասէ.
տ̃ր՝ պատրաստ եմ կատարել զկամս քո
Եւ նոյնժամայն սենեկապետն ար-
քունի՝ եցոյց նորա դարպաս մի. զի
անդ լինիցի համդերձ ծառայիւքն
իւրովք. Եւ աղէքսանդր՝ զամ̃ ինչ
իմաստութ̃բ առնէր առաջի կայսերն.
և ամ̃քն սիրէին զնա։

Յետ այնորիկ ոչ յետ բազում ա-
ւուրց՝ եկն որդի արքային խորայէ-
լացոց. որում անունն էր լութֆիկ։
Որ և նա ևս եկեալ էր զի ծառայես-
ցէ կայսերն. և ուսանիցի կարգ և
սահմանս։ Որ և զնա ընկալաւ մե-
ծաւ պատուով կայսրն. հարցեալ
զանուն ն̃ր և զտոհմ և զերկիր ն̃ր։
Եւ նա պատասխանի ետեալ ասէ.
անուն իմ կոչի լութֆիկ. որդի ծա-
ռային ձերոյ՝ արքային խորայէլացոց։
Ասէ ցնա կայսրն. կարգեալ եմ զա-
ղէքսանդր զի բերցէ ճաշ առաջի իմ.
արդ կամիմ և զքեզ զի դու տացես
բաժակ՝ի ձեռին քում և տացես ինձ
գինի՝ի սեղան իմ։ Ասէ լութֆիկն.
տ̃ր՝ պատրաստ եմ կատարել զկամս քո
Եւ նոյնժամայն սենեկապետանն ե-
ցոյց նմա բնակութի̃՝ի նոյն դարպասի
յորում բնակեալ էր աղէքսանդր։
Եւ նոքա երկոքեանն՝ լութֆիկն
և աղէքսանդրն՝ յոյժ նման էին մի-
մեանց. դիմօք և շարժմամբ՝ի բանս

և

և՚ի խօսս տամ իրօք · մինչ զի ոչ ոք կարէր ճանաչել զնոսա թէ որն է լութֆիկն կամ աղէքսանդրն։

Եւ սոքա երկոքեանն՝ յոյժ սիրեցին զմիմեանս։ Եւ էր աղէքսանդր յոյժ զօրեղ և փոյթ · բայց լութֆիկն՝ էր կամկար և անուժ։ այսպէս միայն ոչ էին նման միմեանց։

Եւ կայսրն ունէր միայն դուստր մի միամօր · որ կոչիւր անունն փլօրէնցիա։ որև նա էր ժառանգ կայսերն · և հայրն նը՝ յոյժ սիրէր զնա։ Եւ աղջիկն էր պարկեշտ և գեղեցիկ յոյժ · և էր առանձնակի ՚ի դարպասի մի՝ հանդերձ ծառայիւք և աղախնօք իւրովք։ Եւ յա՟մ աւուր ՚ի մեծամեծացն դայր ախորժակ թագաւորական · և՚ի նոցանէ բաժանէր կայսրն մասն ինչ՝ և ուղարկէր դըստերն իւրոյ ձեռամբն աղէքսանդրի։

Եւ դուստր կայսերն՝ յոյժ սիրէր զաղէքսանդրն · ոչ թէ վ՟ա ծռունէ, այլ վ՟ա իմաստութ՟ե · զի իմաստու

է

և շնորհօք առնէր զամենայն բան։
Եւ յաւուր միում գործ մի մեծ
ինչ էր աղէքսանդրի ։ և՚ի ժամ
ճաշոյն ոչ գտաւ անդ ։ և լութփիկն
ծառայէր փոխան նորա ։ Եւ յորժամ
կերաւ կայսրն զկերակն ախորժակ կե
րակուրն , ասէ ցլութփիկն կարծե
լով թէ աղէքսանդրն է ։ որդեակ՝
տարցես զայս յինէն դստերն իմոյ ։
Եւ լութփիկն՝ դեռևս չէր տե-
սեալ զդուստրն կայսեր ։ և իբրև է-
մուտ ՚ի դարպասն՝ երկիրպագ նմա
և ողջունեաց զնա ։ և ետ նմա զկե-
րակուրն և ասէ ։ հայր քո առաքեաց
զայս քեզ ։ Եւ իբրև ետես զնա
դուստրն կայսեր , իսկոյն ճանաչեաց
զնա զի ոչ էր աղէքսանդրն ։ Ասէ
փլօրէնցիայն ։ սիրելի իմ զինչ է ա-
նուն քո ։ և ուր որդի իցես դու ։
Ասէ լութփիկն ։ անուն իմ կոչի
լութփիկ ։ և որդի եմ թագաւորին
խարոյէլացւոց ։ և ծառայ կայսերն ։
Ասէ ցնա աղջիկն ։ ոչ լեր ՚ի տէր
և

և երթ ՚ի խաղաղութի. և շնորհակալ
լեր հօրն իմոյ յինէն։ Եւ լութփիկն
երկիր եպագ նմա և ելեալ գնաց։
Եւ յորժամ լութփիկն առ նմա էր՝
ո՛չ ոք էր առ կայսրն որ ատոյր նմա
զբաժակն. և եկեալ աղէքսանդրն
ետես զի ո՛չ ոք էր անդ՝ ծառայեաց
նմա փոխանակ լութփիկին. զի նա
փոխան նորա արար։
Յետ այնորիկ՝ անկաւ լութփիկն
՚ի մահիճ հիւանդութեան մեծ.
Եկեալ աղէքսանդրի՝ եմուտ առ
նա և ասէ. ո՛վ սիրելի իմ լութփիկ
զի՞նչ է այդ որ կաս ՚ի մահիճս։
Ասէ լութփիկն. հիւանդութի մեծ
անկաւ ի վե̃ր իմ. կարծեմ թէ մեռա
նելոց եմ ՚ի հիւանդութենէս.
Ասէ աղէքսանդրն. ճշմարտի՞ւ գի
տեմ ես զպատճառ հիւանդութե̃ քո.
զի յերէկեան օրն փոխանակ իմ մատ
րեր կերակուր դսահրն կայսեր. և
տեսեր զնա և հայեցար ՚ի գեղ դի
մաց նր̃. և ՚ի նմանէ խոցեցաւ սիրտ քո
այդ

այդ է պատճառ հիւանդութեան քո։
Ասէ ցնա լութֆիկն · Եղբայր Ա-
ղեքսանդր՝ եթէ բժիշկք համօրէն
աշխարհի 'ի մի վայր ժողովէին, ո՛չ
կարէին ճանաչել զցաւս իմ որպէս
դո՛ւ ճանաչեցեր · և այս ո՛չ միայն
հիւանդութեան, այլև մահու ևս լինի
ինձ պատճառ։ Ասէ աղեքսանդր ·
Եղբայր իմ լութֆիկ՝ լե՛ր դու հաս
տատ · և ես օգնեցից քեզ 'ի բանդ ·
մի՛ երկնչիր եղբայր իմ, զի զանձն իմ
դնեմ ի վերայ քո և կատարեմ զբանս քո։
զի մի՛ 'ի զուր մեռանիցիս։
Եւ ելեալ 'ի նմանէ՝ գնաց 'ի շու-
կայն · և գնեաց իւր արծաթով
դաստառակ մի մետաքսեայ ոսկէթել
և լի՛ ականէք պատուականօք · առանց
գիտութեան լութֆիկին։ Եւ տարեալ
ետ աղջկանն և ասէ · ո՛վ սիրելի եւ-
քոյր իմ Փլօրէնցիա՝ լութֆիկն ա-
ռաքեաց զդաստառակս զայս քեզ
պարգև։ Եւ աղջիկն տեսեալ զայն
և ասէ · ո՛վ աղեքսանդր՝ ո՞ւր կարաց

գտա

գտանել լութփիկն զայսպիսի գե-
ղեցիկ իրքս ։ և վն̄ էր առաքեաց
զայս ինձ · զի ոչ երբէք ետես նա զիս
բայց մի անգամ ։ Ասէ աղէքսանդր ·
որդի է թագաւորին իսրայէլացոց ·
և զա̄մ ինչ ունի ընդ իւր բաւական
Եւ եթէ հարցանես թէ վասն էր
առաքեաց քեզ զպարգևս զայս ձե-
ռամբ իմով, այնպէս գիտասցես՝ զի
վն̄ սիրոյ քո հիւանդացեալ է մերձ
ի մահ · և եթէ հասանի նմա մահ ,
դու մահապարտ լինիս ։ վասն որոյ
ասեմ քեզ զի փոքր ինչ մխիթարես-
ցես զնա ։ Ասէ աղջիկն ով աղէք-
սանդր՝ խրատով քո կամիս զի ապա-
կանել տացես զկուսութիւն իմ · քաւ լի-
ցի ինձ առնել զայդ · և ոչ կամիմ
ես շահել զայդպիսի գործդ · ի բաց
գնա յինէն · և այլ մի՛ ևս յիշեսցես
առաջի իմ այդպիսի բան ։

Եւ աղէքսանդր երկրպագեաց նմա
և ել ի շուկայն կրկին անգամ ·
և գնաց իւր արծաթոյն աւելի
գնոյ

գնող մարգարտով ընդ ելուզեալ և
ականմբ պատուականօք յօրինեալ
մեկ լաւ իր մի՝ առանց գիտութեան
Լութփիկին. և տարեալ յերկրոր–
դում օրն՝ յորժամ տարաւ ՚ի հօրէ
իւրմէ զախորժակ կերակուրն՝ եդ–
նա առաջի աղջկանն. և ասաց թէ՝
Լութփիկն առաքեաց քեզ զողջոյնս
զայս. Իսկ աղջիկն տեսեալ զմեծա–
գին պարգևսն՝ սկսաւ ասել ցաղէք–
սանդր. զարմանամ ես քեզ զի դու
միշտ և հանապազ տեսանես զիս՝
և վ՟ն քո երբէք ինչ ոչ ասացեր.
Ասէ ցնա աղէքսանդր. այդպիսի
իրք ոչ պատահեաց ինձ ո՟րս նմա.
և ինձ պարտ է սիրել զընկերն իմ
իբրև զանձն իմ. արդ աղաչեմ ըզ–
քեզ՝ վ՟ն ա՟յ մի՛ տար նմա մեռանիլ
և կորիլ վասն քո ՚ի զուր. սակաւ մի
մխիթարեա զնա. Ասէ աղջիկն.
՚ի բա՛ց գնա յինէն՝ զի այժմ ոչ տամ
քեզ պատասխանի.
Իսկ եւ աղէքսանդր յերեսաց ն՟ր

 և

և գնաց 'ի շուկայն. և գնեաց այլ մի
ծաղիկն պարգև մի. և յերրորդում
աւուրն յորժամ տարաւ 'ի հօրէն
իւրմէ զախորժակ կերակուրն, իս-
նարհեալ երկիր եպագ նմա. և ե-
դեալ առաջի նորա զմեծագին պար
գևսն՝ անկաւ յոտս նորա և ասաց.
ով սիրելի իմ Փլօրէնցիա՝ պարգևս
զայս լութփիկն առաքեաց առ քեզ
սիրեցած սրտովն: Նա աղջիկն ծի
ծաղեցաւ և ասէ. կու զարմանամ
ով աղէքսանդր սիրելի իմ որ այս-
չափ կու ջանաս վն նր. Նա երդ-
ուաւ աղէքսանդրն և ասաց. օն և օն
ած է կենդանի՝ եթէ ոչ մխիթարես
զնա, 'ի սիրոյ քո նա իզուր կու մե-
ռանի. և դու մահապարտ կու լի-
նիս: զի կարի յոյժ վիրաւորեալ է
'ի քո սիրոյն. խեղճ և ողորմելի ան-
կեալ կայ 'ի մահիճս. և հայր քո օր-
ըստօրէ հարցանէ զնա թէ ո՞պ կայ
լութփիկն. Նա է աղջիկն. եթէ
այդպէս իցէ՝ վն սրտի քո երթ ա-
ւե

ւետիս տուր լութֆիկինն · զի երբ
կամիցի՝ գայցէ մտցէ և ելցէ · և ո՛չ
ոք խօսիցի նմա · զի բացեալ լիցին
դրունք առ նա։

Եւ աղէքսանդրն յորժամ լուաւ զխօսս ՚ի փլօրէնցիոյէն՝ ուրախացաւ յոյժ · և խոնարհեալ երկիր եպագ նմա · և ելեալ գնաց առ լութֆիկն և ասէ · ե՛ղբայր իմ լութֆիկ աւետիս քեզ և ուրա՛խ լեր · զի հաստատեցի զսէրքո ընդ աղջկանն · և յորժամ կամիցիս՝ երթիջիր առ նա · և գտցես զնա պատրաստ · և ես ծառայլուքս իմովք պահապան լինիմ քեզ · Յորժամ լուաւ լութֆիկն զխօսս ՚ի յաղէքսանդրէն՝ զարթեաւ ոգի ՚ի քնոյ և ողջացաւ։ Եւ ՚ի միւս գիշերին՝ եմուտ առ աղջիկն և նընջեաց ընդ նմա։ Եւ ընդ այնմ օրէ կապակցեցաւ հոգի լութֆիկին՝ ընդ հոգւոյ աղէքսանդրի · և սիրէին զմիմեանս յոյժ։ Եւ լութֆիկն յամ ժամ երթայր առ աղջիկն ·

մինչև տամ բանին յայտնի եղև 'ի պա
լատին. Եւ զինուորքն բաղաւանդի
նեալք՝ պահէին զճանապարհ նո՛ր. զի
'ի գիշերի սպանցեն զնա. Եւ լուեալ
աղէքսանդր՝ եւ 'ի միւս կողմանէ
համդերձ ծառայիւքն իւրովք. ե-
դեալ զանձն 'ի վր ընկերին. և պատ
րաստ էր 'ի մեռանիլ վն նր. Եւ
թշնամիքն լուսթփիկին յորժամ տե
սին զաղէքսանդր համդերձ ծառայ
իւքն իւրովք զինուք և սուսերօք,
ոչ կարէին մերձենալ առ լուսթփիկն
Եւ լուսթփիկն աներկիւղ մնանէր
և եղանէր։ Եւ աղէքսանդր տամ
իրօք տմին նման էր լուսթփիկին.
որ ոչ ոք կարէր ճանաչել զնոսա՝
բաց յաղջկանէն.

* Հայրն Աղէքսանդրի Առաքէ թուղթ
առ նա. զի փութով ժամանեսցէ
առ ինքն.

Յետ այնորիկ եհաս նամակ ա-
ղէքսանդրի՝ զի փութով հասցէ

անդ վ՟ մահուան հօրն իւրոյ ․ զի
թագաւորեսցէ ՚ի տեղի նո՟ր։ Իսկ ա-
ղէքսանդր լուեալ զայս՝ պատմեաց
զիւր գնալն լութփիլկին և աղջը-
կանն։ Իսկ իբրև իմացան զգնալն
աղէքսանդրի առ հայրն իւր՝ կարի՛
յոյժ տրտմեցան։ Իսկ աղէքսանդր
եմուտ առ կայսրն և ասէ ․ տէ՛ր ար-
քայ՝ թուղթ եկեալ է ինձ վ՟ մահ-
ուան հօր իմոյ ․ վ՟ որոյ աղաչեմ ըզ-
քեզ հրաման տուր ինձ երթալ յեր-
կիրն իմ և յաթոռն հօր իմոյ ․ զի ա-
ռանց հրամանի քո ոչ կարեմ եր-
թալ ․ թէև կորուսից զժառանգու-
թի՟ն իմ ․ և ետ զթուղթն ՚ի կայսրն։
Իսկ կայսրն առեալ զթուղթն՝ ըն-
թերցաւ և ասէ ցաղէքսանդր ․
ոչ է ինձ հաճոյ գնալն քո ․ զի չու-
նիմ որք իմաստուն առ իս իբրև զքեզ։
Իսկ եթէ ոչ թողուցում զքեզ գը-
նալ, թո՛ւի թէ քեզ դժուարանք
լինիցի ․ Ո՟րոյ տամ քեզ հրաման
երթիջիր խաղաղու՟թ ․ և ո՟ր եղիցի
ընդ

ընդ քեզ։ Եւ կոչեաց կայսրն ըզ
սենեկապետն և ասէ. աղեքսանդր
որչափ գանձի պէտս ունիցի՛ տացես
նմա։ Եւ առեալ ընդ իւր բեռա-
կան ոսկի. և գոհացեալ զարքայն՛
երկիր եպագ նմա. և ողջունեալ
զամենեսեան որք էին 'ի պալատին անդ.
Եւ բազումք 'ի նոցանէ լային եւ
ողբային զգնալն նորա. զի ամենեքեան
սիրէին զնա։ Եւ լութփիկն և փըլօ
րէնցիոյն տամ ծառայիւք և աղախ-
նեօքն իւրեանց՛ գնացին ընդ նմա
մղոնս Է. և կամէին այլ ևս երթալ։
և ոչ եթող զնոսա աղեքսանդր։
Յայնժամ երկոքեանն նոքա լութ-
փիկն և աղեքսանդրն՛ անկան զպա
րանոցէ միմեանց և լային. Ասէ Փը
լօրէնցիոյն. ով սիրելի իմ լութփիկ
լայց որչափ և կարես. Քանզի մեծ
բարեկամն մեր՛ հեռանայ այսօր 'ի
մէնջ. Եւ եթէ չէր եղեալ նա,
ոչ երբէք վայելէիր դու զսէրն իմ։
Քանզի իւրեան արծաթովն գնեց

 ոս

ոսկւով և մարգարտով՝ նկարեալ ե-
րեք մեծամեծ պարգևսն և ետ ինձ
ոչ թէ դու ուղարկեալ ես: զայս
արար առանց գիտութե̃ քո: Եւ հա-
նապազ սպառնացեալ պահէր ըզ
քեզ ՚ի թշնամեացքոց. և արդ ահա
այժմ հեռանայ ՚ի մեզանէ: Եւ զայս
տեսցեալ՝ նորա անկան յերկիր և
լային դառնապէս: Յարոյց զն̃ս ա-
ղէքսանդր ՚ի գետնոյն և ասէ. սիրե-
լիք իմ մի՛ ողբայք զգնալն իմ ՚ի ձէնջ:
քանզի երթամ և ողորմութե̃ն ա̃յ
թագաւորեցից՝ անդ. սակայն զձեզ
ոչ մոռանամ թղթով և գրով:

Բայց ունիմ ինչ ասել քեզ եղ-
բայր իմ լութփիկ. զի աւելի քան
զչորս ամ է՝ որ որդի արքային սպա-
նիացւոց կամի ծառայել կայսեր.
և է անուն նր̃ սիդոն: Արդ՝ եթէ
լուիցէ զգնալն իմաստի, իսկոյն է-
կեսցէ նա աստ. Եւ ծառայելոց է
կայսեր. և դու զգո՛յշ լեր մի՛ ինչ
առնիցես առաջի նորա վն̃ դատերն

կայ

կուսեր. զի թէ լուիցէ և իմասցի
զապականելն քո զկուսութիւն նորա, վաղ
վաղակի սատասցէ առաջի կուսերն.
և դու չարաչար մահուամբ մեռա-
նիցիս: Ասէ Լուսթքիկն. ով եղբայր
աղեքսանդր՝ կէս հոգւոյ իմոյ. լուա-
եղև որ զդուշացուցեր զիս վտանգէն
բայց յառաջ քան զբաժանելն քո ՚ի
մէնջ՝ խնդրեմ ՚ի քէն բան ինչ:
Ասէ աղեքսանդր. խնդրեա զինչ և
կամիս: Ասէ Լուսթքիկն. ունիմ ա-
ռիս պատուական մատանի մի որ տը-
ուեալ է ինձ մայրն իմ. աղաչեմ ըզ
քեզ զի զնա դնիցես ՚ի մատն քո. և
հանապազ ընդ քեզ ունիցիս. և որքան
տեսանես զնա ՚ի մատն քո՝ միշտ յի-
շես զիս: Ասէ աղեքսանդր. բարի է
եղբայր իմ Լուսթքիկ. առից զմա-
տանին քո յիշատակ անուան քո.
բայց դու զաստացեալս իմ ՚ի միտ
պահեա. և ես արդ երթայց՝
յանձն առնելով զձեզ այ.

Պնալն

* Պոնոսն աղէքսանդրի շէրքէրն եւր 'ի բռ-
հասարակն հայն սերունե արդեօ սղանե-
ցուոյ աղէքսանդրին.

Եւ գնաց աղէքսանդր զճանա-
պարհ իւր. եւ աղջիկն եւ լութ-
փիկն դարձան 'ի պալատն իւրեանց.
Յետ այնորիկ՝ լուաւ սիդոն որդի
արքային սպանիացւոց՝ եթէ գնաց
աղէքսանդր յերկիրն իւր, եկն առ
կայսրն եւ խնդրէր ծառայել նմա.
Ասէ ցնա կայսրն. յառաջ քան զքեզ
էր առ իս մանուկ մի՝ ուրուն անունն
էր աղէքսանդր. արդ նա թագա-
ւոր է եգիպտացւոց. եւ յոյժ ծա-
ռայեաց ինձ իմաստութբ. եւ զկե-
րակուրն իմ նա պատրաստէր ինձ.
արդ այժմ զտեղի նր՝ քեզ տաց.
Եւ սիդոն շնորհակալ եղեւ կայսերն
Եւ սենեկապետն՝ եցոյց նըմա ըզ-
դարպասն յորում բնակէր աղէք-
սանդր. զի ընդ լութփիկին բնա-
կեսցէն 'ի միասին. Եւ լութփիկն
ջանայր հեռանալ 'ի նմանէ. պատճա-

 ռն

ուրով զպատճառս բազումս . սա_
կոյն ոչ եղև ձնար . և ակամայ կա_
մօք յանձն էառ զհրաման սենեկա_
պետին : Տեսեալ սիգոն թէ ոչ կա
մի լութքիկն զնա առ իւր , ատե_
լութի կալաւ ընդ նմա : Նու լութ
քիկն տեսանէր զնա զի զչարեր ըն̅
նմա . և բազում ժամանակս ոչ եր
թայր առ աղջիկն . և յետոյ դարձեալ
գնայր՝ ուր յառաջագոյն առնէր :
Զոր տեսեալ սիգոն՝ ուրախ եղև
յոյժ . և լրտեսէր հանապազ մինչ զի՝
բաստուգի տեղեկացաւ որ ապակա
նեալ էր լութքիկն զկուսութիւն
աղջկանն . և պատճառ ապականութե
նո՝ էր աղէքսանդր .

Յաւուր միում գովեաց կայսրն
զբարութի և զյաջողակութի աղէք
սանդրի . Ասէ ցնա սիգոն . տէր՝
մի՛ այդչափ գովաբաներ զաղէքսանդր
վ(ասն) զի նա էր դաւաճան քո . Ասէ
կայսրն . ո՞րպէս : Ասէ սիգոն . դուստր մի
ունիս միամօր՝ որ ժառանգ լինե_

լոց

լոց է քեզ. Լութֆիկն՝ գիտուէ ա-
ղեքսանդրի՝ ապականեալ է զկու-
սութի նր̃. և յորժամ կամի՝ մտանէ
և ելանէ. Եւ յորժամ լուաւ զայս
կոյսըն 'ի սիրտոնէ՝ տրտմեցաւ յոյժ։
Եւ մինչդեռ զայս խօսէր սիրտոն
ընդ կոյսերն, եմուտ Լութֆիկն ը̃
պալատն. Եւ իբրև եմուտ՝ ետես
զնա կոյսըն. կոչեաց զնա առ ինքն
և ասէ. զի՞նչ է այս որ լսեմ զքէն.
եթէ ճշմարիտ իցէ բանդ, չարաչար
մահուամբ կորուսից զքեզ։
Ասէ ցնա Լութֆիկն. տէր արքայ
ասա ինձ թէ ինչ բան է. քանզի՝
ոչ գիտեմ ես ինչ. Ասէ ցնա սի-
րտոն. ես մատնեցի զքեզ առաջի տն̃
իմոյ արքայի. քանզի դու ապականե
ցեր զթագաւոր դուստր նր̃. և արդ ես
ննջես ը̃ նմա. և 'ի նշան այդմիկ՝ յա-
ւուր միում մարտնչեցայց ը̃ քեզ։
Ասէ Լութֆիկն. և ես պատրաստ եմ
յաւուրն յայնմիկ մարտնչել ը̃ քեզ.
և զսար քո՝ հանից 'ի գլխոյ քո.

Եւ

Եւ դարձեալ ասէ Լութֆիկին ցըր
կայսրն․ տէր իմ, թէ վ՟ն էր չարա
խօսեաց զիս Սիդոնն առաջի տ՟ն իմոյ՝
ծանուցից արքայիս իմոյ։ Եւ ասէ
կայսրն․ որ՟պ։ Ասէ Լութֆիկն․
յորժամ որ եկն Սիդոնն ծառայել
քեզ, սենեկապետն եցոյց նմա ըզ
բնակութ՟ի աղէքսանդրի․ եւ ես ոչ
կամեցայ բնակել ի միասին․ զի լու՟
եալ էի յառաջագոյն զչարութ՟ի դ՟ր․
եւ սենեկապետն ակամայ կամօք ըղ
նակեցոյց ընդ իս․ վ՟ն այն ահա չա
րախօսեաց զիս առաջի տ՟ն իմոյ․
Ասէ կայսրն․ երբ այդ այդպէս իցէ՝
նշանակեմ ձեզ օր մարտի այս նիշ
օր․ եւ տեսանեմ թէ 'ի ձեռն ո՛րն է
ճշմարիտ։ Եւ յանձն էառ Լութ-
ֆիկն, Եւ իբրեւ այսպ՟ եղեւ այս,
եմուտ Լութֆիկն առ աղջիկն եւ
ասէ․ այժմ եղէ որդի մահու․ ո՟պ
տաց ինձ աղէքսանդր՝ նոյնպ՟ եղեւ։
Քանզի Սիդոնն մատնեաց զիս առա
ջի հօրքո՝ թէ ապ՟կնեալ եմ զքեզ։
Եւ

և հայր քո բարկացաւ ինձ յոյժ։
Նաև սիդոն վ՟ն փորձելոյ զարդա
րութեն ճշմարտութեն՝ նշանակեաց օր
մարտնչել ընդ իս․ և ես ոչ կարեմ
կալ ընդդէմ ն՟ր՝ քանզի տկար եմ․
և վ՟ն տկարութեն իմոյ մեռանիմ։
Ասէ ցնա աղջիկն․ եթէ այդ՟պ իցէ
և ոչ է հնար զերծանել, արա ըստ
խրատու իմոյ և եղիցի քեզ բարի․
փութա և գնա առ կայսրն և ասա
ցնա․ թէ թուղթ ուղարկեալ է ինձ
հայրն իմ․ քանզի հիւանդացեալ է․
և գրեալ է թէ փութով հասցես ինձ
մինչ դեռ կենդանի եմ։ և խնդրեա
հրաման՝ զի տացէ քեզ երթալ առ
հայրն քո․ և զօր մարտին՝ յերկարես
ցես յերթալդ և դալդ․ Եւ յոր
ժամ կայսրն տացէ քեզ հրաման եր
թալ, երթիցիր վաղվաղակի առ ա
ղէքսանդր արքայ՛ի ծ․ծուկ՝ զի մ՟րք
գիտասցէ․ Եւ աղաչեմ զնա վ՟ն ա՟յ
և վ՟ն սիրոյ մերոյ՝ զի օգնեսցէ քեզ
միաանդամ․ և եկեալ աստ՝ պատե

րազ

բազմեսցի փոխանակ քո։ զի դուք նման էք միմեանց. և ոչ ոք է որ կարիցէ ճանաչել զձեզ և բաժանել ՚ի միմեանց՝ բաց յինէն։ Թէ արասցես զայս՝ ապրեսցիս ՚ի մահուանէ. և զպատիւ քո և զիմ յաւելցես։

Ասէ ցնա Լութֆիկն. Լաւ խրատ ասացեր. բայց երկնչիմ դուցէ թէ ոչ թողցէ աղէքսանդր զթագաւորութի իւր և դայցէ ասա։ Ասէ աղջիկն. ոչ երբէք դարձոյց նա զերեսս իւր ՚ի մէնջ. վս որոյ յուսամ յած՝ զի և այժմ ևս ոչ դարձուցանէ զերեսս իւր վս կենդանութե քո։

Յայնժամ Լութֆիկն սահմանեաց թուղթ մի. և ետուր ՚ի հաւատարիմ մի ՚ի ծառայից իւրոց և ասաց. բեր այս ինչ օր զթուղթս զայս՝ յոր ժամ ես սպասաւորեմ կայսերն ՚ի սեղանն. և տուր առաջի ամցն ըզ կնքեալ թուղթս ինձ՝ և կամ սենեկապետին։ Եւ արար ծառայն ըստ հրամանի տեառն իւրոյ. և եբեր

զթուղթն և ետ սենեկապետին։
Իսկ սենեկպանն բացեալ զթուղթն
կարդաց և տեղեկացաւ. և ծանոյց
լութփիկին։ Լութփիկն և սենե
կապետն ծանուցին արքային թէ
հայրն հիւանդացեալ է. և փութով
խնդրեալ է զորդին զի տեսանիցէ.
Իսկ արդ խնդրէ յարքայէս հրաման
զի երթեալ և տեսանիցէ զհայրն և
դարձեալ գայցէ. Ասէ կայսրն՝ եր
թիցէ. բայց ՚ի ժամադրեալ աւուրն
եկեսցէ։ Ասէ լութփիկն. աղա
չեմ զմեծութիւնդ քո տէր՝ զի յայլում
աւուր տեսցես զմարտնչիլն մեր ընդ
միմեանս. զի կարացից ժամանել։
Իսկ կայսրն երկարեաց զօր մարտին
և ասէ. նայեաց յանձն քո՝ զի եկեալ
հասցես ՚ի ժամադրեալ օրն. Իսկ
եթէ ոչ եկեսցես՝ յարուցից իմ
քո պատերազմ. և քայքայեալ աւե
րեցից զերկիրն ձեր. և զքեզ չարա
չար տամ սպանանել։ Ասէ լութ
փիկն. անպատճառ եկից ՚ի ժամա

 դրեալ

դրեալ օրն. թէ և կորուսից զժա-
ռանգութիւն իմ. և երկիր եպարտ ար-
քային և ել։ Նա վաղվաղակի հե-
ծեալ ՚ի ձի՝ գնաց յեգիպտոս. և աղ-
աւար զպալն իւր աղէքսանդրի. և
ինքն կեցեալ ՚ի թապսան։ Նա ար-
քայն աղէքսանդր լուեալ զգալուստ
նր՝ ուրախ եղև յոյժ. և ել ընդ ա-
ռաջ նր։ և իբրև ետես զնա, համ-
բուրեաց և ասէ. բարի եկիր սիրե-
լի եղբայր իմ։ և առեալ եբեր ՚ի պա-
լատն իւր և արար ընդունելութի
մեծ։ և հարցեալ վն Փլորէնցիային
թէ ո՞պ կեայ. և վասն արքային։
Ասէ լութփիկն. որ իմ և ընկերա-
կից. այժմ մահ իմ և կեանն իմ ՚ի
ձեռս քո է։ զի ո՞պ ասացեր վն սի-
րունի՝ նոյնպ եղև. քանզի մատնեաց
զիս առաջի կայսերն՝ թէ ապակա-
նեալ եմ զդուստրն նր։ Նա կայսրն
կարգեաց մեզ օր մարտնչիլ ընդ-
միմեանս. զի փորձեսցի և յայտնես-
ցի ճշմարիտն։ արդ նա զօրեղ է

քան զիս՝ և ես տկար. ո՛չ կարեմ պա
տերազմիլ ընդ նմա. Նա լուեալ
զբանս Փլօրէնցիոյն՝ զայս խրատ
ետ ինձ. զի եկից առ քեզ խնդրել
մ͞ծ օգնութ͞ն. զի դու բազում ան-
գամ օգնեցեր ինձ. և այժմ դար-
ձեալ ՚ի քէն եղիցի ինձ օգնութիւն
միայն՝ որ ոչ մեռանիմ ՚ի զուր:
Ասէ աղէքսանդր. գիտէ՞ և այլ ոք
զգալուստ քո առ իս. թէ միայն Փլ
լօրէնցիոյն: Ասէ լութփիկն. ո՛չ ոք
գիտէ զգալն իմ առ քեզ՝ բաց ՚ի Փլ
լօրէնցիոյէն: Քանզի հրաման ա-
ռի ՚ի կայսերէն՝ եթէ երթայց տե-
սից զհայրն իմ զի հիւանդացեալ է.
և շուտ առի եկից առ քեզ: Ո ի
Փլօրէնցիոյն ասաց թէ դուք նման
էք միմեանց. և ո՛չ ոք ճանաչէ ըզ
ձեզ բաց յինէն: Իբրև զայս ասաց՝
անկաւ առ ոտս ն͞ր և սկսաւ լալ:
Նա արքայն աղէքսանդր՝ յարոյց
զնա և ասէ. ո՛վ սիրելի իմ ասա՛ ինձ
յորում աւուր եղեալ է ձեզ ժամ
մար

մարտնչելոյ։ Ո՞չ է լութփիկն · այս
նիշ օր մարտնչելոց եմք ։ Ո՞չ է ա-
ղեքսանդր · այժմ կայսրն համարէ
զօրն · և եթէ ես յամիցեմ զգիշերս
զայս անհնարին է ինձ ժամանել ՚ի ժա
մադրեալ օրն ։ Եւ ես ՚ի փաղի՛ն
առնելոց եմ զդուստր թագաւորին
՚ի կնութի · զի ՚ի ձեռն նր թագաւո-
րելոց եմ աստ։ և ամ նախարարք նր
եկեալ են ՚ի հարսանիս ։ Եւ եթէ
վասն հարսանեացս յամեցից աստ ,
կորիցես դու ՚ի յաւիտեան։ Բայց
լաւ է ինձ թողուլ զթգրութիս իմ
և զկինն իմ · և զքեզ ո՛չ։ Եւ ա-
ռեալ զնա՝ եմուտ ՚ի սենեակն իւր ·
և հանեալ ՚ի յանձնէն զիւր հան-
դերձն՝ ագոյց լութփիկին · և ըղ
հանդերձն լութփիկին՝ զգեցաւ
ինքն։ Եւ եցոյց զամ դարպասն բո
լորովին և ասաց · արդ արասցուք
այսպէս։ ես երթայց անդ և հասից
՚ի ժամադրեալ օրն։ և դու նստիցես
՚ի տեղի իմ ոպ թգւր։ Բայց յորժամ
մտա

մտանիցես 'ի մահիճ աղջկանն՝ հա
ւատարիմ լինիցիս ընդ իս։

Եւ իբրև զայս ասաց՝ նոյնժամայն հեծեալ 'ի ձի՝ գնաց առ կայսրն փոխանակ Լութֆիկին։ Եւ Լութֆիկն 'ի վաղիւն անդր փոխանակ աղեքսանդր թ̃գրի (քանզի ոչ ճանաչէր զնա ոք) եառ զկինն աղեքսանդր թ̃գրին և արար հարսանիք։ և յորժամ եղև գիշեր՝ եմուտ Լութֆիկն 'ի մահիճն․ և եդերին զթագուհին անդ առ նմա։ Յայնժամ Լութֆիկն առեալ սուր մերկ՝ եդ 'ի մէջ իւրն և աղջկանն․ զի մարմին աղջկանն՝ 'ի մարմին իւր ոչ հասցէ։ Եւ թագուհին զարմանայր վ̃ն բանիս այսորիկ․ բայց ինչ ոչ ասէր ցնա թէ վ̃ն էր առնես զայդ․ և ա̃մ գիշեր այնպէս առնէր մինչև եկն աղեքսանդր արքայ։

Իսկ յորժամ աղեքսանդր գնաց առ կայսրն փոխանակ Լութֆիկին՝ ասէ ցարքայն․ տէր՝ զհայր իմ թողել
'ի

'ի մահճին հիւանդութեան՝ եկն առա
ջին ժամադրեալ աւուրն։ Ասէ ցնա
կայսրն. հաւատարիմ եղեր 'ի բանիդ-
այդմիկ և յաւելեր զպատիւ քո։
Նա լուեալ Փլօրէնցիոյն զգալուստ
նր՝ ուրախ եղև յոյժ. և գալով կո
չեց զնա առ ինքն։ Իբրև ետես զնա
համբուրեաց և ասէ. օրհնեալ է որ
ծննդեանն քո. արդ ասա ինձ թէ
ո՞ւր թողեր զլութփիկն։ Նա աղէք
սանդր պատմեաց նմա զամ զոր ինչ
եղև. և թէ ո՞պ եթող զնա թգւր
փոխանակ իւր։ Նա յետ խօսիցն ող
ջունեաց զաղջիկն. և ելեալ գնաց
անտի և եմուտ 'ի սենեակ լութփի
կին. իբր թէ ինքն իցէ լութփիկն։
քանզի ո՛չ ոք էր որ ճանաչէր զնա
թէ ո՛չ է լութփիկն բայց 'ի Փլօրէն
ցիոյէն։ Նա 'ի վաղիւն անդր նախ
քան զժամ մարտին՝ ասէ աղէքսան
դրը ցկայսրն. ահդոնս այս պչարեալ
ինձ՝ մատնեաց զիս քեզ. որպէս թէ
զդուստր քո ապականեալ եմ։

Որդ՝ փորձեցից զդա՛ այսօր ՚ի մար-
մին դորա. և առից զվրէժ իմ ՚ի դը-
մանէ։ Ասէ սիդոն. այո՛ ճշմարիտ է
զոր ասացեր. զի դու ապականեցեր
զդուստր կայսերս. և կամիմ փոր-
ձել զայդ ի վ͞ր քո։ Նա իբրև ասաց
զայս՝ երկոքեանն ՚ի միասին հեծան
՚ի ձի. և սկսան հարկանել զմիմեանս
և մարտնչան։ Նա եհար սրով աղէք-
սանդր թ͞գ͞րն և կտրեաց զգլուխն
սիդոնի. և տարեալ ետ աղջկանն.
և աղջիկն մեծաւ խնդութ͞բ տարաւ
առ հայրն և ասէ։ Ո՛հ հայր իմ
զգլուխն այնորիկ որ ստութ͞ն իւրով
ապականեալ եցոյց զիս։ Նա կայսրն
տեսեալ զյաղթութ͞իւն՝ կոչեաց զա-
ղէքսանդր առ ինքն՝ կարծելով թէ
լութքիկն է և ասէ. ով սիրելի լութ-
քիկ՝ ապրեցուցեր այսօր զքեզ և
զդուստրն իմ. և յաւելեր զպատիւ
իմ։ արդ սիրելի իմ եղիցիս դու ՚ի
յաւիտեանն։ Ասէ աղէքսանդր. ա͞ծ է
որ փրկէ զայնպիսիկ որք յուսան ՚ի նա։

Բայց

Բայց զհայրն իմ թողեալ հիւանդ և եկի վն կուռնոյս · արդ աղաչեմ զմեծութիւնդ՝ զի հրաման տացես ինձ երթալ առ հայրն իմ · և տեսանել զնա թէ ոչ եղև · և դարձեալ փութով եկից։ Ասէ ցնա կայսրն · երթիցէր խաղաղութբ · և դարձիր փութով եկեսցես · և՛ի կամս քո ունիցիս զամ ինչ։ Եւ աղէքսանդր ողջունեաց զարքայն · և ելեալ գնաց յերկիրն իւր·

Եւ լութփիկն լուեալ զգալուստ աղէքսանդրի՝ ուրախ եղև յոյժ և ասէ · սիրելի եղբայր իմ զինչ գործեցեր անդ · և որպէս եղև բանն։ Ասէ աղէքսանդր · երթ առ կայսրն և ծառայեմ նմա ոչ յառաջն · քնզի խոստացայ նմա փութով դառնալ առ նա · և քո թշնամոյն հասոյ՛ ըղդլուխն։ Եւ լութփիկն շնորհակալ եղև նմա և ասէ · ով սիրելի իմ աղէքսանդր՝ ես ոչ կարացից հատուցանել քեզ զփոխարէնն՝ փոխանակ

այդ ամ բարութեց քոց․ որ բազում
անգամ փրկեցեր զիս 'ի մահուանէ․
և ս առաւել ասա՝ որ զամենեսեան
անցոյց․ Ասէ աղէքսանդր․ երթ 'ի
խաղաղութի և մր եղիցի ընդ քեզ։
է՛ ած յերկինս որ հատուցանէ իւ-
րաքանչիւր ըստ գործոց իւրոց․
Եւ լութփիկն ողջունեալ զնա,
դարձաւ առ կոյսրն․

Եւ 'ի գիշերին միում աղէքսանդր
նստաւ յաթոռն իւր․ և ոչ ոք գի-
տաց զգնալն և զգալն նր։ Եւ իբրև
երեկոյ եղև՝ եմուտ աղէքսանդր 'ի
մահիճն առ թագուհին․ և սկսաւ
խաղալ ընդ նմա և համբուրել։
Ասէ թագուհին․ հազիւ եհաս ժամ
զի ցուցցես ինչ նշան սիրոյ փոքր
իշատէ․ Ասէ աղէքսանդր․ զի՞ էր
ասես զայդ․ Ասէ թագուհին․
յայնմ օրէ որ առեր զիս՝ յամ գի-
շեր մերկ սուր դնէիր 'ի մէջ մեր․
զի մի՛ հասցէ մարմին քո 'ի մարմին իմ։
Եւ աղէքսանդր լուեալ զայս՝ ասէ

ընդ

ընդ միտս իւր. թէ ընկերն իմ լութ
փին՝ հաւատարիմ եկաց ընդ իս.
Եւ դարձեալ ասէ ցթագուհին.
ով սիրելի տիկին՝ ես ոչ արարի զայն
վասն չարութեան, այլ վասն փորձելոյ զքեզ:
Եւ թագուհին ասէ ընդ միտս իւր.
դու արարեր զայդ ինձ, և ես առից
զվրէժ իմ 'ի քէն: Եւ իսկոյն սկը
սաւ սիրել զգլխաւոր ումն 'ի պալատէն
և պոռնկէր ընդ նմա. և խորհէին
սպանանել զթագաւորն աղէքսանդր.
Եւ արբուցին նմա մահադեղ. և
դեղն ոչ մահացոյց զնա. բայց բո՛ր
գոլթոյ եղև ամ մարմին նր. Եւ տե
սեալ նախարարացն թէ ոչ վայելէ
գոլթոյ թգւորութի՝ աքսորեցին զնա
յերկրէ անտի:

Եւ յայնմ ժամանակի՝ մեռաւ տիւ
րոս կայսրն. և լութփին էառ
զդուստր նր 'ի կնութի. և թգւրեաց
'ի տեղի նր. Եւ յետ ոչ բազում
աւուրց՝ մեռաւ և թագաւորն իս
րայէլացւոց. և լութփին տիրեաց
մի

միանգամայն 'ի վերայ երկրի նորա․
այսինքն՝ երկրի կայսեր, և երկրի․

Հօրն իւրոյ․

Նա լուեալ աղէքսանդր՝ ասէ ընդ միտս իւր․ արդ՝ ընկերն իմ լութփինկ՝ էառ զդուստրն տիւրոսի 'ի կնութի․ և եղև կայսր 'ի տեղի նորա և թագր խարոյելի․ և ես յոյս ունիմ առ ածծ զի երթայց անդ և մխիթարեցայց 'ի նմանէ․ որ ջնջիղ զանձն իմ դնէի իմր նր․ Նա նոյնժամայն ելեալ 'ի գիշերի և առեալ ցուպ 'ի ձեռին՝ եկն առ լուփինկ ընկերն իւր որ եղեալ էր կայսր․ Նա յորժամ եհաս 'ի դուռն պալատին՝ ետես առ դրանն զի մի կողմն նստել էին աղքատք՝ և միւս կողմն գոթիք առնուլ ողորմութի․ ինքն ևս նստաւ 'ի մէջ գոթւոցն․ Նա եկեալ կայսրն լութփինկ էանց․ և աղէքսանդր՝ Ը․ այլ աղքատաց խնդրէր ողորմութի․ բայց ինչ ոչ էառ․ Նա իբրև ժամ եղև ճաշոյ և նստաւ կայսրն 'ի ճաշս

եկն

երկն արքայն աղէքսանդր և սկսաւ
բախել զդուռն։ Եւ ելեալ դըռ-
նապանն հարցանէր զնա թէ վ̃ո՞ էր
բախէր զդուռն։ Ասէ աղէքսանդր
ես բորոտեալս ՚ի գոթուն՝ աղքատ
և արհամարհեալ յամենեցունց՝ ա-
ղաչեմ զքեզ վ̃ ա̃յ զի հասուսցես
զբանս իմ առ կայսրն։ Ասէ դռնա-
պանն. զինչ է խնդիր քո։ Ասէ ա-
ղէքսանդր. երթ աղաչեա զկայսրն
և ասա ցնա յինէն՝ վ̃ ա̃յ սիրուն
և վ̃ աղէքսանդր թ̃ուորի սիրուն
հրամայեսցէ վ̃ իմ զի ես երթայց
և նստայց առաջի աչաց նր̃ և կերայց
ճաշս։ Ասէ դռնապանն. զարմանամ
քեզ զի զայդպիսի իրս խնդրես ՚ի
տ̃նէ իմմէ. քանզի պալատ նր̃ լի՛ է
իշխանօք. և թէ տեսցեն զքեզ լի՛ բո-
րոտութբ̃՝ գարշեալ ո՛չ կարիցեն ու-
տել կերակուր։ Բայց որ աղաչես
զիս վ̃ ա̃յ՝ ծանուցից տ̃ն իմում
զբանս քո։ Եւ մտեալ դռնապանն
առ կայսրն և ասէ. տէր իմ և հզօր

ար

արքայ՝ բորոտ ոմն կացեալ առ դրանն և խնդրէ 'ի ձենջ վ՟ա ա՟յ և վ՟ա աղէքսանդր թ՟ըրի սիրուն՝ զի մտցէ 'ի ներքս և առաջի աչաց քոց նստիցէ և ուտիցէ կերակուր։

Եւ լուեալ կայսրն զանուն աղէքսանդր թ՟ըրին՝ ասէ ցդռնապանն մոյծ զնա այսր և կերիցէ ճաշ առաջի իմ։ Եւ դռնապանն իսկոյն է մոյծ զնա ի ներքս․ և նա մտեալ նստաւ ի վ՟ր գետնոյ առաջի կայսերն։ Եւ կայսրն ուղարկեաց նմա քաղցրահամ կերակուր․ և աղէքսանդր կերեալ զայն՝ կոչեաց առ ինքն ըզմինն 'ի ծառայիցն կայսեր և ասէ․ սիրելի եղբայր իմ վ՟ա ա՟յ սիրուն երթ առ կայսրն և ասա ցնա․ թէ աղքատն այն բորոտ՝ աղաչէ վ՟ա ա՟յ և վ՟ա աղէքսանդր թ՟ըւորի սիրուն տացէ ինձ գինի իւր սկուտեղամբն։ Ասէ ցնա ծառայն․ ով եղբայր ոչ գիտես թէ զինչ խնդրես․ վասն զի անպատշաճ բանս կամիս ուզել․ զի

թէ

Թէ մի անգամ ըմպիցես դու գինի
'ի բաժակէ անտի զոր տէրն իմ ըմպէ,
յաւէտ ես ո՛չ կարէ ըմպել 'ի նմանէ
բայց վ՟ն աղաչանաց քոց՝ պատմեցից
կայսերն զբանս քո։ Եւ գնացեալ
ծառայն առ կայսրն և ասէ․ տ՟ր՝ Թո
ղութ՟ն շնորհեա ինձ զոր ինչ ասելոց
իցեմ տ՟ն իմում։ Բորոտն այն զոր
նստեալ կայ 'ի վ՟ր դրանդ, խնդրէ
վ՟ն ա՟յ և վ՟ն սիրոյ աղէքսանդր Թա
գաւորին՝ զի սկհովն զոր ըմպէ տ՟րդ
իմ, տացես և նմա գինի նոյն սկհովն
ըմպել։ Եւ լուեալ կայսրն զանուն
աղէքսանդր Թ՟րին՝ զուարթ երե
սօք հրամայեաց տալ նմա անապակ
գինի․ և ծառայն տարեալ ետ ցբո
րոտն։ Եւ աղէքսանդրի առեալ գո
հացաւ զարքայէն՝ և ըմպեաց զբա
ժակն․ և իբրև ըմպեաց՝ հանեալ
զմատանին 'ի ձեռանէն՝ արկ 'ի սկիհն․
և ասէ ցծառայն՝ սիրելի եղբայր իմ
տո՛ւր զսկիհդ և զմատանիս տեառնդ
քում։ Եւ ծառայն առեալ տարաւ
և

և ետ 'ի կայսրն։ Եւ կայսրն իբրև ետես զմատանին, իսկոյն ճանաչեաց զնա՝ զոր ինքն տուեալ էր Աղէքսանդր Թագաւորին 'ի նշան սիրոյ․ և խանդաղատեցաւ սիրտ նորա և ասէ 'ի միտս իւր․ կամ Աղէքսանդր արքայ մեռեալ է, կամ բորոտդ այդ գողացեալ է զմատանիս զայս։

Եւ հրամայեաց կայսրն ծառայից իւրոց և ասէ․ բորոտն այն մի՛ ելցէ 'ի պալատէս մինչև խօսեցայց ընդ նմա։ Եւ յետ ճաշոյն՝ առեալ կայսրն զբորոտն մեկուսի՝ որ էր ինքն Աղէքսանդր արքայն՝ և ասէ ցնա․ երդմնեցուցանեմ զքեզ յԱստուած կենդանի՝ ասա ինձ թէ ուստի անկաւ մատանիս այս 'ի ձեռն քո։ Ասէ Աղէքսանդր․ տէ՛ր՝ մի թէ ճանաչե՞ս զմատանիս զայս․ Ասէ կայսրն․ որպէս չեմ ճանաչեր՝ զի իմ է մատանիս այս․ և ես ետու Աղէքսանդր Թագաւորի ընկերին իմոյ 'ի նշան սիրոյ․ Ասէ Աղէքսանդր․ այս այն

ա

աղէքսանդրին է՝ ահա որում տվէր
զմատանիդ։ Եւ լուեալ զայս կայս‿
րըն՝ պատառեաց զպատմուճան իւր
և անկեալ յերկիր լայր դառնապէս
և ասէր․ ով սիրելի իմ աղէքսանդր
կէս հոգւոյ իմոյ՝ զիա՞րդ կամ ո՞պ
եղև վիրաւորեալ փափուկ մարմին
քո։ Ասէ աղէքսանդր․ դու որ ու‿
նէիր զմեծ սէրն քո ընդիս՝ և ե‿
դեալ էիր սուր մերկ ՚ի մէջ քո և ՚ի
մէջ թագուհոյն կնոջ իմոյ , սակս
այնորիկ բարկացաւ նա յոյժ․ և սի‿
րեաց զզինուոր ոմն ՚ի պալատէս և
պոռնկէր ընդ նմա։ Վն̄ պատճառի
դեղեցին զիս և արբուցին ինձ մա‿
հադեղ թէ մեռանի, և ես եղէ այս
պէս վիրաւորեալ բորոտ ․ և յետ
այնորիկ աքսորեցին զիս ՚ի թագա‿
ւորութենէս։ Եւ լուեալ զայս կայսրն
յարուցեալ համբուրեաց զնա եւ
ասէ․ վա՜յ է ինձ կէս հոգւոյ իմոյ՝
զի՞նչ արարից քեզ և կամ ո՞պ բժըշ‿
կել տաց քեզ․ համբերեա փոքր մի
և

և ես առաքեցից առ ճարտար բը
ժիշկս. զի եթէ ճար իցէ՝ բժշկես
ցեն զքեզ ՚ի բորոտութենէդ։
Ո՛վ սիրելի իմ աղէքսանդր՝ մի՛ ու
մեք յայտնեսցես զայս. և ս առաւել
թագուհոյն իմոյ փլօրէնցիոյին՝ զի
մի՛ անկանիցի ՚ի մեծ տրտմութի։
Եւ նոյնժամայն ետ նմա դարպաս
մի առանձին. և զա͞մ պէտս նորա։
Եւ առաքեաց զծառայս իւր ընդ
ա͞մ երկիր առ իմաստուն բժիշկսն.
զի առանց ինչ յապաղելոյ հասցեն
առ նա։ Եւ նոքա սրընթաց երխ
րաւ փութանակի ժողովեցան առ
կայսրն. բժիշկք իմաստունք՝ համ
բավ երեսուն. յոյժ անուանիք և
հմուտք արհեստիցն։ Որ տեսեալ
զն͞ա կայսրն՝ ուրախ եղև յոյժ. և ա
սէ ցն͞ա՝ սիրելիք՝ մէկ բարեկամ իմ
վիրաւորեալ է յոյժ. եթէ բժշկէք
զնա ՚ի վիրաց անտի, պարգևս մե
ծամեծս առնուցուք յինէն։ Ասեն
բըժիշկքն. տէր՝ զոր ինչ ճար է և

դի

դիտեմք՝ արտասցուք։ և յորժամ տե
սին զբոր նր՝ ասեն. ո՛չ կայ դմա հը
նար ողջանալոյ. զի դր մահացեղ է
արբուցած ։ Ո՛վ որ լուեալ կայսրն՝
տրտմեցաւ յոյժ. և հրամայեաց կո
չել զաղքատս և զկրօնաւորս և ըզ
քահանայս՝ զի աղօթս արասցեն վս
նր. զի ՚ի տնէ ելցի բժշկութի նմա
Եւ ինքն կայսրն պահօք և աղօթիւք
խնդրէր յԱյ տալ առողջութի աղէք
սանդր թգւորին։ Եւ ՚ի միում գի
շերի՝ աղէքսանդր կայր յաղօթս.
և յաղօթելն նր՝ ձայն եղև յերկնից
առ նա և ասէ. զհնգետասին տարեքն
կայսեր՝ որ ծնել է նմա թագուհին՝
եթէ զենցէ ձեռամբն իւրով և ո՛չ
երկմտիցի՝ և արեամբն նց լուասցէ
զմարմին քո, նոյնժամայն բժշկեսցիս
յաղտէ քումմէ. և եղիցի մարմին քո
փափուկ իբրև զմատաղաշ որդայի։
Ո՛վ որ լուեալ զայս աղէքսանդր՝ ա
սէ ընդ միտս իւր. ո՛չ է պիտոյ և
ո՛չ է արժան յայտնելոյ զայս ումեք.

ով

մինչ որ զմին որդին իւր զենցէ սըր
բել զբորն իմ, որ նա զծնգեսյին որ-
դիան զենցէ վ̃ն իմ։ վ̃յ ոչ յայտ-
նեաց ուժեքը։ Եւ կայսրն՚ի գիշերի
և՚ի տունջեան աղաղակէր առ տ̃ր
վ̃ն առողջութ̃ե աղէքսանդրի։
Եւ՚ի միում ժամու կալ արքային
յաղօթս՝ լուաւ ձայն յերկնից որ
ասէր. վասն էր աղաղակես առ իս.
աղէքսանդր թագաւորն՝ ինքն գիտէ
զդեղ առողջութ̃ե իւրոյ։
Յորժամ լուաւ զայս կայսրն՝ գը-
նաց առ աղէքսանդր և ասէ .
ով աղէքսանդր կէս հոգւոյ իմոյ՝
լուայ զբարբառ՚ի յերկնից որ դու
ինքնին գիտես զդեղ առողջութ̃ե քո
և վ̃ն էր ինձ ոչ ասես։ Ամէն ասեմ
քեզ . ես կարծէի թէ զա̃մ ինչ քո
յայտնես ինձ. և ոչ մի բան թագու-
ցանես յինէն ։ արդ ասա ինձ թէ
որպ̃ բժշկիս ։ Ասէ աղէքսանդր .
ոչ է զարմանք որ թագուցի ՚ի քէն
զդեղ առողջութ̃ե իմոյ . վ̃ն զի յոյժ

դըժ

դժո՛ւար թուեսցի քեզ առնել զայն։
Ասէ կայսրն. ասա ինձ որպ դժուա-
րին է։ Ասէ Աղէքսանդր. ո՛չ բերէ
համարձակութի սիրտ ՚ի բերան առ-
նուլ եւ յիշել զնա։ Եւ կայսրն
բռնադատեալ երդմնեցոյց զնա՝ զի
պատմեսցէ նմա թէ ի՛ւ ի՛ւիք լինե-
լոց է նմա բժշկութի. Ասէ Աղէք-
սանդր. անցեալ յաւուրն կայի յա-
ղօթս. եւ լո՛ւայ բարբառ ՚ի տեառնէ
այսպէս. եթէ դու զինդեսին որ-
դիսն քո զենցես եւ ոչ երկմտեսցես՝
եւ արեամբն նց լո՛ւասցես զիս, եղի-
ցի մարմին իմ որպ էրն յառաջագոյն
իբրեւ զմատղաշ տղայի։ Եւ ես վս այն
լռեցի եւ ո՛չ պատմեցի քեզ. զի անհը-
նար է սպանանել քեզ զորդիսն քո
վս առողջութե իմոյ։ Ասէ կայսրն.
ո՛վ եղբայր Աղէքսանդր՝ թերահա-
ւատեցեր զիս. ո՞չ հաւատաս որ ըս-
պանանեմ ես զորդեակսն իմ վասն
առողջութե քո. ո՛չ թէ զինդեսինն
միայն, այլ թէ լինէր եւ տասն՝ սպա-

նա

նանէի զամենեսեան վասն քո։

Ետ այնորիկ կայսրն սպասէր Գե-
տանել զժամ պարապոյ՝ զի մի՛ անդ-
ղեցի թագուհին։ Եւ իբրեւ գնաց
թագուհին յեկեղեցին ամ աղախ-
նօքն իւրովք, եմուտ կայսրն 'ի սե-
նեակ անդր ուր մանկունքն նր նըն-
ջէին ննջեկքենն իմիասին. եւ առեալ
զսուր՝ զենեաց զննջեսին որդին
ձեռամբն իւրով. եւ ելից զարիւն նց
յաման մի. եւ առեալ եբեր աղէք
սանդրի. եւ անց շուտով լուացվէր.
Եւ իբրեւ լուացվեցաւ՝ նոյն ժա-
մայն ձեղքեցաւ մորթինն. եւ անկան
ոպ կեղեւանք 'ի նմանէ. եւ սրբեցաւ
մարմինն նր. եւ եղեւ փափուկ իբրեւ
զմարմին տղայի։ Եւ տեսեալ լութ-
փրկն՝ ճանաչեաց զնա. եւ անկան
զպարանոցաւն միմեանց եւ համբու-
րեցին զմիմեանս։ Եւ ասէ լութ-
փրկն. ով աղեքսանդր՝ օրհնեալ է-
ղիցի ժամն այն որ սպանանեցի զոր-
դիքն իմ վն առողջուն քո։

Եւ նոյնժամայն ագուցց նմա զգես
տս թագաւորական. և իւղով
անուշիւ էօծ զնա. և ասէ՝ եղբայր
իմ, որքան թագուհին որ ոչ է եկեալ
յեկեղեցւոյն, գնասցես յինէն մի
ղոնս քան. և առաքեսցես առաջի
քո հրեշտակս՝ զի եկեալ հռչակես
ցէ զգալուստ քո։ և ես մեծաւ պա
տուով ելանեմ ը̄ առաջ քո. և դու
եկեալ բնակեսցես ընդ իս իմբասին՝
մինչև տ̄ր ա̄ծ բացցէ քեզ զդուռն
ողորմութեան։ Ասէ աղէքսանդր.
բարի է խորհուրդդ այդ։
Եւ նոյնժամայն գաղտ ՚ի գիշերի
ել բազում ամբոխիւք և գնաց
մղոնս քան. և առաքեաց հրեշտակս
առ կոյսն զի ծանուսցէ նմա զգա
լուստն աղէքսանդր թագաւորին ՚ի
յեգիպտոսէ։ Եւ թագուհին լուեալ
ուրախ եղև յոյժ և ասէ ցկոյսն.
Ե՛լ դու ընդ առաջ ն̄ր բազում զօրօք
և ես զկնի քո եկից ա̄մ աղախնեօքս
և ծ̄ռայիւք իմովք։ և զմահ տղայոց

իւրոց ո՛չ գիտէր։ Եւ կայսրն եւս
մեծաւ զօրօք եւ մեծաւ պատուով
ընդ առաջ նր̃․ եւ թագուհին զկնի․
եւ եկին առ աղէքսանդր թ̃գւորն։
Եւ տեսեալ զխիմեանն՝ անկան ընդ
պարանոցէ․ եւ ցմեծ ժամս համբու-
րեցին զխիմեանս․ Նոյնպէս եւ թա
գուհին․ եւ եկին՚ի պալատն արքունի
Եւ յորժամ եղեւ ճաշ՝ բազմեցու-
ցին զաղէքսանդր արքայն ՚ի մէջ
իւրեանց․ այսինքն՝ ՚ի մէջ թագու-
հւոյն եւ կայսերն։ Եւ թագուհին
յո՛յժ ուրախ եղեւ․ եւ զուա՛րթ երես
եւ պայծառ սիրտ ցուցանէր նմա որ-
չափ եւ կարէր․ եւ ինքն ձեռամբ իւ-
րով մատուցանէր նմա ուտել ճաշ։
Տեսեալ զայն կայսրն՝ ասէ ցթագու-
հին․ ո՛վ սիրելի տիկին իմ փլօրէն
ցիա․ ուրա՛խ եմ ՚ի բանդ զոր դու
առնես․ եւ սէր ցուցանես եղբօր մե
րում աղէքսանդր արքայի։ Ասէ
թագուհին․ տր̃ իմ, առաւել եւս քեզ
արժան է սէր ցուցանել վ̃ն գալոյ
թա

Թագաւորիս մերոյ աղէքսանդրի․
քանզի ո՛չ այլ ինչ իրաց՝ այլ միայն
վ͞ա այն՝ զի ՚ի ձեռն սորա ետ մեզ
ա͞ծ հասանել մեծութե͞ա այսմիկ։
Ասէ կայսրն․ ո՛վ փլօրէնցիա՝ լո՛ւր
բանից իմոց․ տեսանե՞ս դու զըորոտըն
դայն՝ որ անցեալ յաւուրն նստեալ
կայր առաջի մեր ։ և ըմպեաց գինի
՚ի սկհոյն իմմէ։ Ասէ Թագուհին․
տեսի՝ որ ո՛չ երբէք տեսեալ է իմ
այնպէս գարշայր և վիրաւորեալ
ո՞վ այրն այն։ Ասէ կայսրն․ այն ա-
ղէքսանդր արքայ ինքն էր որ այժմ
՚ի միջի մերում նստեալ կայ ։ Ասէ
ցնա Թագուհին․ քաւ լիցի և հեռի
եղիցի յաղէքսանդր արքայէ մերում
այնպիսի աղտեղի կերպարանք․
Ասէ կայսրն ․ ճշմարիտ ասեմ քեզ
ո՛վ Թագուհի՝ որ աղէքսանդր արքայ
ինքն էր։ Ասէ Թագուհին ․ եթէ
այն էր՝ ապա վ͞ա է՞ր ոչ ծանուցեր ինձ։
Ասէ կայսրն․ վ͞ա այն ոչ ասացի քեզ
որ չի՛ վտանգոյիր։ Ասէ Թագուհին․

ապա

ապա յի՛ւ ի՛ւրք եղև դեղ առողջութե
սորա։ Նյսկ կայսրն. յորժամ ստու-
գիւ իմացայ որ աղեքսանդր արքայ
ինքն էր, նոյնժամայն ետու կոչել
որչափ որ բժիշկ կայր. և նոքա յոր-
ժամ տեսին զսա, ասացին թէ՝ նմա
մահացուդեղ է արբուցած՝ ճար չէ լի-
նիր։ Յայնժամ ապաւինեցայ յանձ
և իւր ամենակարող զօրութիւնն.
կոչեցի զաղքատս և զկրօնաւորս և
զքահանայս. և ետու նց պարգևս՝
զի աղօթս արասցեն վասն նորա։
Նա՛ես այլ պահօք և աղօթիւք խնդ-
րէի յայ տալ սմա առողջութի։
Նա յաւուր միում մինչ կայի յա-
ղօթս և աղաղակէի, նոյն ժամայն
ձայն եղև առիս և ասաց. զի՞ աղա-
ղակես՝ աղեքսանդր թգրն ինքնին
գիտէ զդեղ առողջութե իւրոյ։
Նա յառաւօտեանն ազդ եղեալ էր եղ-
բօրս իմում. և սա յինէն թագու-
ցեալ էր և ոչ ասէր։ Նա իմ եկեալ
բռնադատեցի զսա. և երդմնեցուցի
մին

մինչեւ պատմեաց ինձ. եւ ասաց թէ վասն այն թագուցի՝ որ յոյժ դժուա-րին է բանս: Եւ իմ հարցաքննել թէ որպէս. եւ նա ասաց. եղբայր իմ եթէ զծնգեալին որդեակն քո զեն-ցես ձեռամբ քով եւ նորա արեամբն լուացես զիս, նոյնժամայն բժշկիմ: Եւ իմ աղաչէի գտանել ժամ պա-րապոյ՝ որ սպանանէի զնոսա. եւ դու յորժամ գնացեր յեկեղեցին, նոյն ժամայն սպանի՝ եւ արեամբն լուա-ցի. յայնժամ ձեղքեցաւ մորթ նորա եւ թափեցաւ որպէս կեղեւանք. Ապա տեսի եւ ճանաչեցի զնա. եւ ագուցի նմա բեհեզս թագաւորականս. եւ ա-սացի՝ գնասցես եւ հեռասցիս մղոնս քսան. եւ առաքեսցես հրեշտակս որ եկեալ հռչակեսցէ զգալուստ քո. եւ ես ելանեմ ընդ առաջ քո. եւ ե-կեալ բնակեսցուք ի միասին:

Եւ արդ ով թագուհի իմ՝ եթէ յառաջմանէ իմացեալ էիր, տայիր հրաման որ սպանանէի զորդեակն իմ

վասն

վս առողջութեան նորա։ Նմէ թագուհին
ընդդէմ փորձեա զնա. ոչ թէ զհիւանդն
այլ եթէ լինէր և տեսանէ տայր սպա-
նանել վասն առողջութեան արքայիս խմոյ։
Ոչ ի եթէ հոգի սորա երթայր՝ այլ
ոչ դառնայր. բայց որդիքն իմ եթէ
մեռանին՝ այլք տայ ած ինձ փոխա-
նակ նոցա. քանզի դեռևս ոչ եմ
ծերացեալ։

Ոյս լուեալ դայեակք մանկանցն
ողբալով մեծաձայն մտին առ ման-
կունսն 'ի սենեակ անդր։ Եւ իբրև
մտին՝ տեսին զմանուկսն որք պար
առեալ խաղային և օրհնէին զած.
և եկեալ պատմեցին առաջի կայսերն
և առաջի ամէցուն՝ թէ մանկունքն
կենդանի են և երգեն զերգս օրհ
նութեան։ Եւ ամենեքեան մտեալ
'ի սենեակն՝ տեսին և փառս ե-
տուն այ. որ այնպիսի սքան-
չելիս արար առաջի
ամենեցուն։

* Գլուխ Լ. Վասն Թէոփիլէն կայսերն զօրօք յեգիպ-
տոս. եւ նուաճեցին զեգիպտոս ընդ ձեռամբ
Աղէքսանդրի. եւ այրեցին զԹագուհին։

Յետ այնորիկ կայսրն բազում զօրս գումարեալ՝ գնաց յեգիպտոս. եւ ըմբռնեաց զԹագուհին աղէքսանդրի. եւ հրամայեաց հրով այրել ընդ սիրաւն իւրում։

Եւ ունէր կայսրն քոյր մի. եւ զնա աղէքսանդրի ի կնութի. եւ արքայ աղէքսանդր՝ հնազանդեցոյց զերկիրն ի ներքոյ ձեռին իւրում. եւ կայսրն դարձաւ յերկիրն իւր։

Եւ այնքան աղէքսանդր՝ իմաստու թէ վարէր զերկիրն իւր. եւ զթշնամիս իւր զամ կոտորեաց։

Յետ այնորիկ ի միտ եած զհայր եւ զմայր իւր՝ որ ընկեցին զինքն ի ծով. եւ բնակութի նոցա՝ էր ընդ հռամանաւ թագաւորութեն իւրոյ։ Առաքեաց առ նոսա հրեշտակս եւ ասէ. թէ այս ինչ օր թագաւորն գայցէ առ ձեզ եւ նստիցի

ընդ

ընդ ձեզ 'ի ճաշ։ Եւ հրեշտակն գը
նաց 'ի սահմանն այն՝ ուր էին ծը
նօղք Թգրին . և ոչ ոք գիտէր Թէ
ծնօղքն էին արքային։ Եւ եկեալ
առ նմա հրեշտակն՝ ողջոյն մատուցա
նէր նոցա յարքայէն աղէքսանդրէ .
և ասէ ցնոսա՝ ով սիրելիք իմ, տեսէք
զպատրաստութիւն ձեր . զի տէրն իմ ար
քայ՝ կամի ընդ ձեզ այս նիշ օր 'ի սե
ղան նստիլ և ճաշակել ընդ ձեզ։
Ասէ զինուորն . որ էր հայր Թագա
ւորին . ով սիրելի իմ օրհնեալ եղի
ցի ժամն այն յորում աւուր նստե
լոց է տէր արքայ ընդ մեզ 'ի ճաշ։
Ապա և մայրն ասէ ցհրեշտակն .
այսպէս ասասցես տն մերոյ արքայի՝
եթէ ոչ լինի մեզ ցնծութիւն և առա
ւել ուրախութիւն մեծ քան զայն , որ
նստիցի ընդ մեզ 'ի ճաշ . քանզի ծա
ռայք նր եմք։ Եւ դարձաւ հրեշ
տակն առ արքայն և ասէ . տէր ար
քայ՝ ծանուցի զհրամանս քո . և նք
ուրախ եղեն յոյժ վն գնալոյն քո
առ նս։

Յետ այնորիկ ոչ բազում աւուրց՝ եկն արքայն բազում զօրօք առ հայր իւր. և հայրն ել ընդ առաջ նր̅։ Եւ իբրև եհաս առ արքայն՝ էջ 'ի ձիոյն և անկեալ երկիր եպագ արքային. և ոչ գիտէր թէ իւր որդին է որ ընկէց զնա 'ի ծով։ և արքայն յարոյց զնա 'ի գետնոյն և հրամայեաց դարձեալ հեծնուլ 'ի ձին։ Եւ նա հեծեալ 'ի ձին՝ երթային երկոքեանն միասին. մինչև եկին 'ի տուն զինուորին։ Եւ մայրն եւս ել ընդ առաջ նր̅. և անկեալ երկիր եպագ նմա. և արքայն յարոյց զնա։ Եւ ասէ մայրն. տ̅ր արքայ՝ ուրախութի է մեզ մեծ այսօր. որ տ̅րն մեր արքայ՝ փառաւորուք անձամբն իւրով նստելոց է ընդ մեզ 'ի ճաշ։ Եւ իբրև պատրաստեցաւ ճաշն՝ ասէ զինուորն ցարքայն. տ̅ր արքայ՝ ժամ է ճաշելոյ։ և ել արքայն նստիլ 'ի ճաշ։ Յայնժամ զինուորն էառ 'ի ձեռն իւր ջուր՝ ծառայել արքային. և կինն

նր̅

Նորա որ էր մայր արքային՝ առեալ
սրբիչ ՚ի ձեռն՝ կայր յանդիման
արքային.

Եւ արքայն իբրև ետես զայս՝ ծի
ծաղեցաւ և ասէ ընդ միտս իւր.
ահա՛ կատարեցաւ բանն պիւլպիւլին.
զի ահա՛ հայր իմ և մայր իմ՝ առին
Ջուր և սրբիչ՝ և սպասեն լուանալոյ
ձեռաց իմոց. Ապա թագաւորն ցծա_
ռայս իւր. առէ՛ք զՋուրն ՚ի ձեռանէ
զինուորին՝ և ըզսրբիչն ՚ի ձեռանէ
կնոջն. և դո՛ւք ծառայեցէք ինձ.
Ապա զինուորն ցարքայն. տէ՛ր՝ ընդէ՞ր
ոչ համարիս արժանի զմեզ ծառայել
քեզ. և եղիցի մեզ փառք յաւիտենից.
Ապա թագաւորն. Նստարո՛ւք դուք՝
քանզի ծերացեալ էք. և վասն ծերութեան
ձերոյ պատուեմ զձեզ. Եւ իբրև
բազմեցաւ արքայն ՚ի սեղանն, նորա
տոյց զհայրն ՚ի յաջմէ և զմայրն ՚ի յա
հեկէ. և նոքա որչափ և կարէին՝
ուրախացուցանէին զարքայն.

Եւ յետ ճաշոյն՝ եմուտ արքայն

՚ի

՚ի ներքսադոյն սենեկի . և հրամայ
եաց զինուորին և կնոջ նո՛ր մտանել
զկնի իւր . և ամենեցուն հրամայեց
արտաքս ելանել և փակել զդուռն։
Այս ասէ ցն՟ս արքայն . սիրելիք իմ
աղաչեմ զձեզ՝ հարցից ձեզ բան մի
և ասասցէք ինձ զճշմարիտն։ Ունէիք
զաւակ իմ՟ երկրի՝ թէ ոչ։ և նոքա
ասեն . ո՛չ որդի և ո՛չ դուստր։
Ասէ թագաւորն . բնաւ ո՞չ է ծնեալ
ձեզ որդի։ Ասէ զինուորն . ունէաք
որդի մի և մեռաւ։ Ասէ թագաւորն .

Որպիսի մահուամբ մեռաւ։

Ասէ զինուորն . իւր մահուամբն .
Ասէ թագաւորն . եթէ լուայց որ այլ
մահուամբ մեռեալ է , յայնժամ դար
ձուցից զսատուն ձեր ՚ի գլուխ ձեր։
Ասէ զինուորն , տէ՟ր արքայ՝ ընդէ՛ր
քննելով հարցանես վ՟ս որդւոյ մերոյ։
Ասէ թագաւորն . ո՛չ է առանց պատճա
ռանաց . և կամիմ գիտել թէ ո՞րպ մե
ռաւ։ լուեալ է իմ եթէ սպանեալ էք
դուք զորդին ձեր . և եթէ ոչ պատ

մէջ ինձ զըստոյգն, մեռանիցիք և
դուք։ Եւ նոքա լուեալ զբանն որ
քայլ՝ անկան ի վր̃ երեսաց իւրեանց
յերկիր՝ և խնդրէին զներումն։
Իբրև ետես զն̃ա արքայն անկեալ
յերկիր առաջի իւր՝ յարոյց զնոսա
և ասէ. կարծեմ թէ սպանեալ էք
դուք զորդին ձեր։ Ասէ զինւորն.
տէր արքայ ողորմեա մեզ. էր մեզ
որդեակ մի՝ և մեկնեաց մեզ զխօսս
պիւլպիւլին. իբր թէ լինելոց էր
ինքն մեծատուն՝ որ ես և մայրն նր̃
ծառայելոց իցէաք նմա. և մեք լցեալ
նախանձու՝ ընկեցաք զնա 'ի ծով։
Ասէ թգ̃ւորն. զինչ չար լինէր ե-
թէ կատարէր այդպէս. այլ պատիւ
և փառք ձեր յաւելուին։ Եւ արդ՝
մեղս ծանրագոյնս գործեցիք առա-
ջի ա̃յ. քանզի յոյժ յիմարութիւն է
հակառակ լինել կամացն ա̃յ։
Յետ վճար խօսիցն՝ ասէ ցն̃ա թա-
գաւորն. ո՞վ քաղցրիկ ծնօղք իմ
ես եմ աղէքսանդր որդին ձեր

զոր

զոր ընկեցէք 'ի ծով։ Նա ած ողոր-
մութե՛ն իւրով փրկեաց զնս եւ հա-
սոյց այսպիսի մեծութեան. եւ կատարե-
ցաւ խօսքն պլպուլին՝ որ հայրդ
իմ ջուր առեալ 'ի ձեռին լուանալ
զձեռս իմ, եւ մայրդ իմ զսրբիչն. եւ
խօսքն այս ոչ խափանեցաւ։ Նա նոքա
լուեալ զայս՝ երկեան յերկիւղ մեծ.
եւ անկան ի վր երեսաց իւրեանց առ
ոտս որդւոյն իւրեանց. եւ խնդրէին
ներումն եւ ողորմութի։ Նա ետ ցնս թա-
գաւորն. մի՛ երկնչիք՝ զի ոչ ինչ լինի
ձեզ չար. եւ եթէ ոչ էիք ընկեցեալ զիս
'ի ծովն ոչ հասանէի այս մեծութեանս։
Նա համբուրեաց զհայր եւ զմայր իւր
եւ մայրն յառաւել խնդութենէն լայր։
Նա ետ ցնս թգրն. մի՛ լայք՝ այլ քա-
ջալերացարուք. եւ զամ ինչ որ ընդ
ձեռին իմոյ է՝ հնազանդ լիցի ձեզ։
Նա առեալ զնս մեծաւ պատուով
եւ ոսկեկազմ կառօք՝ դարձաւ յետս
'ի քաղաքն 'ի պալատն իւր. եւ էին ծե-
րոնք նոր 'ի պատուի զամ աւուրս
կենաց իւրեանց։

Եւ երբ եւ վճարեաց դիոկղետիա-
նոս զաւակն իւր, դարձեալ առ
կայսրն եւ ասէ. տէր արքայ եւ հայր իմ
սիրելի՝ 'ի միտ առեր զբանս իմ զոր
ասացի։ Ասէ ցնա կայսրն. այո 'ի միտ
առի։ Ասէ որդին. այսպէս թէ եւ ինձ
շնորհէր Աստուած իմաստութիւն, ես ոչ հա-
նէի 'ի ձէնջ զտէրութիւն ձեր. եւ ոչ պա-
կասեցուցանէի զպատիւ ձեր. այլ
օրըստօրէ յաւելուի զպատիւ ձեր.
որպէս նմ արար ծնողաց իւրոց։
Ասէ կայսրն. ո՛վ քաղցրիկ որդեակ
իմ լաւ առակ ասացեր մեզ։ Այսու-
հետեւ 'ի քեզ յանձնեմ զթագաւորութիւնս
իմ. եւ ես բնակիմ առանձին. վասն զի
ծերացեալ եմ։ Ասէ որդին. հայր
իմ՝ արդ լիցին իրաւունք թագու-
հոյն։ Եւ հրամայեաց կայսրն դա-
տաւորաց քննութիւն առնել։ Ասեն
դատաւորքն ցկայսրն. տէր արքայ՝
զինչ քննեսցուք զդա. զի ինքնին
ընտրանօք իւրով խոստովան եղեւ.
Եւ այլ մեծագոյն վկայ սիրան իւր

որ

որ գտաւ կանացի զգեստիւ։
Իսկ նոյնժամայն հրամայեաց որդի
արքային՝ որ կալեցին զԹադուհին
ամենի ձիոյ ագի. և քարշեալ փողո
ցէ 'ի փողոց՝ տարեալ այրեցին ընդ
սիրանն իւրում։ Իսկ ա̃մքեան օրհ
նէին զա̃ծ. որ զանպարտն փրկեաց
և զԹադուհին պատժեաց.
Յետ այնորիկ ո՛չ բազում աւուրց
մեռաւ կոյսն. և թ̃ղրեց 'ի տեղի
նր̃ որդի արքային դիոկղետիանոսի։
Իսկ զդպրո̃պքն մեծացոյց ևս քան
զևս յոյժ. Իսկ իմաստու̃ վարէր
զա̃մ երկիրն որ ինեքըն տէրութե
իւրոյ էին. և ա̃մքեան օրհնէին զա̃ծ
և գովէին զիմաստութ̃ին դիոկղետի
անոսի կոյսերն. և սիրէին զնա որ
այնպիսի քաղաքավարութ̃ վայելէր
զաթոռն իւր։ Իսկ կեցեալ բարի կե
նօք՝ ծաղկեալ որդւովք և դստե
րօք՝ լի՛ աւուրբք հանգեաւ խաղա
ղութ̃բ։ Իսկ քի̃ մարդասիրին՝
փառք յաւիտեանս յաւիտե
նից. ամէն։

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե
Զ	Է	Ը	Թ	Ժ
Ի	Լ	Խ	Ծ	Կ
Հ	Ձ	Ղ	Ճ	Մ
Յ	Ն	Շ	Ո	Չ
Պ	Ջ	Ռ	Ս	Վ
Տ	Ր	Ց	Ւ	Փ
		Ք		

(Ա)

Սուրբ երրորդութիւն փրկէ ըզ
քեզ յամ փորձութե. փարատե
ցաւ ցաւ սրտի քո. մեծ ու
րախութի և շնորհ ՚ի յայս. և դու
բարձրանաս մեծ պատուով. Այլ
յորժամ ընծայեցար ՚ի ծնողաց քոց
մեծ հիւանդութե կրեցեր. և հալա
ծական եղար ՚ի յազգականաց քոց
և ՚ի բարեկամաց. Բայց պատրաստ
կացո զանձն քո ՚ի դաւաճանաց և յա
նօրինաց. զի փաթորակ կայ առաջի
քո. և չարախօսքն քո շատ են. դնա
աղօթք արա առ ած որ փրկես ՚ի նո
ցանէ. և ՚ի խորհուրդս քո զինչ որ

բռնեալ եմ և կամիմ՝ այնպէս կա
տարել. վիճակ բարի եղաւ քեզ։

(Ի.)

Իանն ած անսկիզբն՝ որ ՚ի հօրէ ա-
ռաքեցար, նա է լոյս նեղելոց. որ
փրկէ զքեզ յամ փորձութե. փարա-
տեցաւ ցաւ սրտի քո. և կատարեցե
վիճակն քո ՚ի բարին. զինչ բան որ
բռնեա՝ ած յաջողէ քեզ և առաջ
նորդէ. Լորդ արամ զխորհուրդ քո.
Թէ վաճառ ունիս՝ շահիս. թէ ՚ի ճա
նապարհ երթաս՝ բարով գաս. թէ
հեռաւոր ունիս՝ բարով տեսանես.
թէ հիւանդ ունիս՝ շուտով ողջա-
նայ. զոր կորուսեալ ես՝ գտանես.
աբրահամու վիճակն է.

(Գ.)

Գնամ՝ մի՛ ինչ հարցանես՝ զի բա-
զում նեղութի ունիս. և տրտմութի
կայ առաջի քո. և վիշտք մահու տրտ
մեցուցին զքեզ. և եհաս ՚ի վր քո
նեղութի մեծ. չկայր քեզ օգնական
և

և ոչ սիրելի․ զի 'ի հայրենական ժա-
ռանգութենէն զրկեցար․ և այժմ տա-
րակուսեալ ես վ(ասն) կենացդ․ Մարդ
աղաչեմ զԱ(ստուա)ծ և ուխտ կատարեմ նը-
մա․ որ կործանէ զթշնամին քո․ և
հանէ զքեզ 'ի նեղութենէ 'ի լոյս․ և քո
սրտի կամքն 'ի բարին կատարի։ 'ի ջրէ
պատրաստ կայ․ յուսանու վերջակն է

(Գ․)

Գու ով սիրելի՛ վ(ասն) այդ բանիդ
հարցանես և հոգաս հանապազ․
Ա(ստուա)ծ փրկէ զքեզ և հանէ յա(մենայ)ն նե-
ղութէ զանձն քո․ և յանկարծակի 'ի
տեղաց մի ըռզակիս՝ ուստի ակն ոչ
ունիս․ և բանայ քեզ Ա(ստուա)ծ դուռն բա-
րի․ Ի ճանապարհ երթաս և բա-
րով գաս․ և թշնամին քո յամօթ լինի․
հեռաւոր ունիս՝ տեսանես․ վերջաք
մահու ազատեցուցին զքեզ՝ բայց մի
ուռնաս զայն․ փոխիլ կամիս 'ի տեղո-
ջէ 'ի տեղ, սակաւ մի համբերէ և
ապա փոխեսց․ և բարի գտանես․

Մե

մեծամեծս. և ուրախ լինիցիս յուսամ առ ա՛ծ որ չվնասիս. դանիէլի վիճակն է

(Ե)

Երանի՛ է քեզ ո՛վ սիրելի՛ զի ա՛ծ է քեզ օգնական. բայց դու շա՛տ ես դատել և չեղաւ քեզ հանգստութի. և չեղաւ քեզ օգնական. ո՛չ եղբայր և ո՛չ սիրելի. Ո՛պ զալիս ծովու կու ծփիս. և քո կենացդ հանգիստ չես գտաներ. ո՛վ սիրելի տուր փառս այ զի ուրախութի հասանի քեզ յայ և առողջութի. թէ փոխիս 'ի տեղացդ բարոյ հանդիպիս. և ա՛մ դժուարութի 'ի բարին դառնայ. 'ի յաւազակաց պատրաստ կաց. որոգայթ կու ցուցանէ. 'ի յընկերոտաց և 'ի մատնողաց պահեա կացիր. սբ. գրիգորի վիճակն է.

(Զ)

Զարմացեալ եմ ո՛վ այր՝ զի երկմտեալ ես և 'ի թշնամեաց սասանիս. և խորհիս վ՛ն մեծամեծաց. և ո՛չ խորհիս առնել զաղաչանս այ. աղօթից

ծուլ

ծուլ կու կենաս. վ̅զի այնորիկ եկն 'ի
վ̅ր քո նեղութ̅ մեծ. և թշնամին քո
զօրացաւ 'ի վ̅ր քո։ Դ̅նամ աղաչեմ
զ̅ած և ուխտ կատարեմ նորա՝ զի
հանցէ զքեզ յ̅ամ նեղութէ. և ազա
տիս յորոգայթէ. վաճառ ունիս՝ սի
րով շահիս։ մատթէոսի վիճակն է։

(Լ.)

Մ՛վայր՝ առնուս զոր խորհիս և ու
րախ լինիս. և ազատիս 'ի չարէ։ դը
նամ գոհացիր զ̅այ։ բայց մարդիկ կայ
որ մօք չար կու խորհի քեզ. բայց
ա̅ծ հանէ զքեզ յ̅ամ նեղութենէ
և որոգայթէ. զի դու բարի ես և
ա̅ծ բարի առաջնորդէ քեզ։ զինչ 'ի
ձեռքդ բան բռնես՝ յաջողէ քեզ ա̅ծ
զոր ցանկաս՝ տեսանես. զոր կորու
սեալ ես՝ գտանես. թէ հիւանդ ու
նիս՝ ողջանայ. թէ տուն շինես կամ
հողագործութ̅ի առնես՝ բարի գայ
և բաղակով կատարի։ Ի կախարդ
կանանց պատրաստ կաց. միքայէլի
վիճակն է։

Մ՛վ

(Ը)

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակ դժուարութե եկն ի վ՟ր քո. և մոռացար յաղդականաց քոց և ՚ի բարեկամաց. և ազգն քո նենգաւոր եղեն քեզ. և եղև աւերումն տան քո. և շրջեցար դու ՚ի վ՟ր երկրի. Այլ գոհացիր զա՟յ. զի գալոց է քեզ ուրախութի՟ մեծ. և զով ուղիս անցանես. թէ ՚ի ճան՟պհ երթաս՝ բարով դառնաս. զինչ բան առնես՝ յաջողէ քեզ ա՟ծ. զուխտն զոր խոստացերես ա՟յ կ՟րէ. թէ վաճառ առնես՝ շահիս. ապա սրտ՟ հեշտ կացիր. սեթայ վիճակն է.

(Թ)

Ո՛չ յառաջեցար ՚ի բարին. զոր ունէիր՝ զրկեցար. ոչ կայր քեզ օգնական. ոչ եղբայր և ոչ սիրելի. Արդ աղաչեա՛ զա՟ծ որ փրկէ զքեզ և հանէ ՚ի նեղութենէ զանձն քո. Բայց դու անլսուրդ ես. և աղօթից ծուլ կու կենաս. վ՟ր այնորիկ եկն

իվ՟ր

խղճ̅ քո նեղութ̅ին. և դու շրջեցար
յօտար երկիր՝ բայց ոչ մնասեցար.
Ապա թէ ոչ դառնաս 'ի կամս ա̅յ,
գայ 'ի վր̅ քո նեղութ̅ի. և լինի յափշ-
տակումն ընչից քոց եւ աւերումն
տան քո. և ա̅մ բան զինչ որ բռնես՝
ոչ յաջողի. և զով ուզես՝ ոչ տեսա-
նես. զոր կորուսեալ ես՝ ոչ գտանես.
Այլ թէ դառնաս 'ի կամս ա̅յ, նա
փակած դրունս բացցի քեզ և յա-
ւելու ըռզաքն քո. Գնա՛ աղօթք արա՛
առ ա̅ծ և ուխտ կատարէ. որ այլ չի
գործես չարիս. և ազատիս 'ի տան
ջանացդ. ո̅է գրիգորի վճռակն է.

(Ժ)

Ո՜ որ ինչ 'ի ձեռքդ բան բռնես,
յաջողէ քեզ ա̅ծ. և արա՛ զխորհուրդ
սրտիդ քո. Աւետիս տուր անձին քո՝
զի ուրախանալ կամիս 'ի բանդ որ
բռնել ես. 'Ի ձեռաց քոց ելանէ ո-
ղորմութ̅ի. և բազումք կերիցեն ըզ
վաստակս ձեռաց քոց. Այլ հիման

դա

դացայր շատ. որ 'ի մահ գնացեր. և ած եհան զքեզ 'ի նեղութենէ և ապրեցոյց: 'Ի հեռաւոր տեղաց մի ուսուր այն ոչ ունիս' բարի գալոց է քեզ. և տրտմութի քո' ուրախութի փոխարկի. զի դու բարի ես' և ած բարի առաջնորդէ քեզ: և զաւակ մի շնորհաւոր լինի քեզ: Բայց 'ի սիրե լեաց բախտ ոչ ունիս. վն այնորիկ պատրաստ կացիր' զի 'ի զուր լեզու անկանիս և տուգանք տաս: Գնամ աղաչեմ զած եւ ուխտ կատարեմ նմա. զի ողորմութիւն նր եկեսցէ 'ի վր քո. թէ 'ի ճանապարհ երթաս' բարովդ գաս' և բարուոյ հասանիս.

սողոմոնի վճռակն է.

(Ի)

Ո'վ այր' ապաւինեալ ես 'ի խոր-հուրդ քո և մոռանաս զուխտն այ. զի տրտմութի քո' ուրախութի փոխարկի: 'Ի հեռաւոր տեղաց' ձայն աւետեաց լսես. կամ հեռաւոր

մարդ

մարդ տեսանես․ և յԱստուծոյ առողջութիւն
գտանես․ և դարման ոսկերաց քոց
ոչ պակասի․ բայց ծնողաց քոց դի-
մադարձ մի՛ լինիր․ նա զինչ որ ու-
զես յԱստուծոյ՝ տայ քեզ Աստուած․ Եւ փոխել
տեղոջէ 'ի տեղ՝ բարի լինի քեզ․ և
յամենայն դժուարութենէ ազատիս․ և
զինչ խորհուրդ զոր ունիս և բան
որ բռնես՝ նա գնա՛ արա․ շատ շահ
և բազակ առնուս․ և վախճան քո 'ի
բարի օր լինի․ ղազարու վիճակն է․

(Լ)

Ո՛վ այր՝ կու տեսանեմ զքեզ և
զխորհուրդ քո որ նմանիս ալեաց
ծովու․ նմանիս ճրնճղկի որ անկա-
'ի ձեռս որսողաց․ նոյնպէս և դու
'ի ձեռս բռնաւորաց անկանիս․
Գնա՛ աղաչեա՛ զԱստուած և ուխտ կատա-
րեա՛ նմա․ որ փրկէ զքեզ Տէր Աստուած քո
յամենայն որոգայթէ և 'ի նեղութենէ․
բանայ քեզ զդուռն բարւոյ և բա-
ղակաց․ այլ զուխտն զոր խոստա-

ցեր ես՝ կատարեալ։ Ապա թէ ոչ
դառնաս 'ի կամս ա͞յ , գայ 'ի վ͞րյ քո
նեղութի͞ . և լինի յափշտակումն տան
քո և ընչից քոց։ Եւ դու հալածա-
կան լինիս . և վերջը մահու տրտմե-
ցուցանեն զքեզ . և յօտար երկիր
վտարիս։ Եւ թէ դառնաս 'ի կամս
ա͞յ , նա փակած դուռն մի բացուի
քեզ . և զոր ինչ 'ի ձեռքդ բուն բըռ-
նես՝ յաջողէ քեզ ա͞ծ։ Համբերա-
րատար կաց 'ի չ͞րյ և 'ի գաղանաց . և
'ի վատ գործոց, յօհաննու վկայեալ է։

(Խ)

Ո՛վ մարդ՝ ողորմութիւնն ա͞յ լինի
ընդ քեզ զա͞մ աւուրս կենաց
քոց . բայց 'ի յօտար աշխարհ վտա-
րեցար, զոր ուզես՝ տեսանես . զինչ
կամիս առնուս . զոր կորուսեալ ես
գտանես . այլ յընկերացդ բախտ
ոչ ունիս . այլ 'ի յա͞յ շատ շնորհ ու-
նիս , և զաւակ մի շնորհաւոր լինի
քեզ։ Բայց վերջը մահու տրտմե-

ցու-

ցուցին զքեզ. խակ բան և խորհուրդ-
զոր արեր ես՝ գնա արա շահիս և
բարի գտանես . այլ ՚ի քո ազգէն
ոչ շահիս. Նա ՚ի քո վաստակէն բա-
զումք կերիցեն . և պարգևս ՚ի յայն
տանուս. յերկանց կնկանէ մի փա-
թորակիս . յիշոցաց և ՚ի կախար-
դաց պատրաստ կացիր. սուրբ մար-
տիրոսի մեծակն է.

(Ծ՛)

Ո՛վ այր դու՝ նման ես գետոյ որ
երթայ յերկար և ոչ կայ նմա
դադարումն. Դու հալածական է-
զար և ՚ի հայրենական ժառանգու-
թենէն զրկեցար . և ՚ի ծնողաց քոց
ոչ խնդացեր . չարաբախտ ես որ ա-
մէն մարդ զրկեալ է զքեզ. Արդ
աղաչեմ զԱծ եւ ուխտ կատարեմ
նմա . որ օգնէ քեզ Ած և փրկէ ըզ-
քեզ յորոգայթէ. Դու մի՛ տրտմիր
զի բանից դժուարութիւն ՚ի լոյս ե-
լանէ . և քեզ ձայն աւետեաց գայ
և

և դու խնդաս և ուրախանաս․ յան
կարծակի բռնալ դոյ քեզ՝ ուստի
ակն ո՛չ ունիս․ սեթոյ վիճակն է․

(Կ)

Ո՛վ Հսկերելի՝ կանկղացո՛ զեաւըքդ քո
և պահեա՛ զկամս ա͞յ․ եւ տո՛ւր
հաց քաղցելոյ և ջուր ծարաւեաց․
Ապա թէ ոչ դառնաս 'ի կամս քո․
նա դայ 'ի վ͞ր քո նեղութիւն մեծ
և յափշտակումն ընչից քոց և աւե
րումն տան քո․ և ա͞մ բանն զոր ինչ
բռնես ո՛չ յաջողի․ և որում ցան
կաս ո՛չ հասանիս․ և զոր կորուսել
ես ո՛չ գտանես․ Ապա թէ դառնաս
'ի կամս ա͞յ և զպատուիրանս նորա
պահես, նա ողորմութին ա͞յ հասանէ
'ի վ͞ր քո․ և յաւագաց մեծարիս․ և
դուռն մի փակած բացցի քեզ․ և յա
ւելու ընդանիքն քո․ Ո͞պ արեգակն 'ի
վ͞ր արարածոց՝ այնպէս ա͞յ բարին
հասանէ 'ի վ͞ր քո․ և յաջողէ քեզ
զոր ինչ դու կամիս․ տէր աւագաց

քաղց

քաղցրանայ 'ի դիմացդ. և տարցիս բա
րովն դպայ քեզ: յակոբայ վիճակն է:

(Հ)

Ո՛վ մարդ՝ աւետիս տամ քեզ. զի դու բարի ես և ա̃ծ բարի առաջնորդէ քեզ. և տ̃ր փրկեց զքեզ յա̃մ ուրախութե. Ի՛նչիս ցանկալի ամենեցուն. և ո՛չ լինի պակասումն ընչիցքոց. և տայ քեզ ա̃ծ փառք և մեծութի. բայց պատրաստ կաց 'ի լեզուէ մի որ չխաթորակիս. զի հանապազ ընդդքեզ է այն լեզուն. Պ՛նա աղաչեա զա̃ծ և ուխտ կատարեա նմա որ ազատիս 'ի չարէն. զինչ խորհուրդ որ ունիս՝ արա և մի՛ վախեր. զինչ դու ուզես՝ այնպէս կատարի: բարսեղի վիճակն է.

(Ձ)

Ո՛վ մարդ՝ ձայն ցնծութե և ուրախութե մատուցանեմ քեզ. զի դու վախեալ ես և տարակուսեալ. և սատանեցար յաղգաց և 'ի բարեկամաց

քոց. և ազգն քո նենգաւոր եղեն
քեզ. և շատ խրաց զրկեցար: Տուն
քո հայրենի՝ դարձաւ 'ի յաւեր. և
դու շրջեցար ի՛վր երկրի. և սուգ
մահու տրտմեցոյց զքեզ: այլ այժմ
փառք տուր այ՟՝ զի հասեալ է քեզ
ուրախութի՟ մեծ. բազմանայ ըռզակն
քո. ոսկին և արծաթն. զինչ ուզես
կատարի: Այլ պատրաստ կաց 'ի յա
նօրինաց և 'ի պոռնկութե՟ որ 'ի փաթե
րակ չանկանիս. թէ հեռաւոր ունիս
գոյ. և այլ զինչ խորհուրդ ունիս
կատարի. մովսէսի վճռակն է:

(Դ.)

Ո՛վ մարդ՝ պարգևեցաւ արձա֊
կումն կապանաց քոց. ո՟չ մոգքն
որ եղեն յարևելից և եկեալ առ քս՟
դարին զնա և ուրախ եղեն, նոյնպէս
և դու ուրախանաս 'ի բանս քո և
'ի խորհուրդ որ բռնել ես: Թէ
'ի ճանապարհ երթաս՝ բարով դառ
նաս և բարի գտանես: Ա՟յ մովսէս

յաղ

յաղթեաց փարաւոնի և եգիպտա-
ցւոցն , նոյնպէս և դու յաղթես
թշնամեաց քոց . և զինչ խորհեր ես
գնամ արամ . 'ի բարին առաջնորդէ
քեզ տ՟ր ա՟ծ . մոգուց վիճակն է .

(Շ՛)

Ո՛վ մարդ՝ զոր հարցանես՝ ասեմ
քեզ . եղար դու 'ի մանկութենէ
քումմէ հալածական . և պանդխտ-
ութի կրեցեր զա՟մ աւուրս կե-
նաց քոց . և սասանեցար յազգաց և
'ի յանօրինաց . և ազգն քո նենգա-
ւոր եղեն քեզ . Ո՛վ սիրելի մի՛ վա-
խեր՝ զի հասեալ է քեզ ուրախութի
և կատարեցաւ վիճակս քո 'ի բարին .
զինչ ուզես 'ի յա՟յ՝ տայ քեզ ա՟ծ .
թէ 'ի ճանապարհ երթաս՝ բարով
գաս : այլ 'ի կանանց դրացեաց պա-
րտաս կաց զի շատ բանբասանք լսես
դանիխելի վիճակն է .

(Ո՛)

Ո՛վ այր՝ նենգաւոր տեսանեմ

 ՐՂ

զքեզ. արդ ՚ի չարդ յիմարեալ ես՝
և ընկերողջ չար առնես. և ամենե_
ցուն վնաս խորհիս. Ընկեա՛ զնեն
գութի̄ ՚ի մտաց քոց. և ընկերողջ
չար մի՛ խորհիր. որ չանկանիս ՚ի
մեծ նեղութի̄. և պատուհաս գայ
՚ի վ̄ր քո. Ո՛չ խնդացիր ՚ի ծնողաց
և ո՛չ ՚ի զաւակաց. և ա̄մ բան զինչ
որ առնես՝ ո՛չ յաջողի քեզ. Ապա
թէ դառնաս ՚ի կամս այ̄՝ և ընկե_
րողջ և ամէն մարդոյ նենգութիւն
ոչ առնես,նա ծածկէ ա̄ծ զողորմութի̄
իւր ՚ի վ̄ր քո. և ո՛չ լինի պակասումն
ընչից քոց. և մեծաւ պատուով վախ
ճանիս. յաւեթոյ վիճակն է.

(Ց)

Ո՛վ մարդ՝ աւետիս տամ քեզ.
զի կատարեցաւ վիճակս քո ՚ի բա
րին. և դու խորհուրդ ունիս ՚ի
սիրտդ. ո՛չ կարես բանել եւ ո՛չ
թողուլ. մի՛ վախեր գնա՛ արա. զի
խորհուրդքո ՚ի բարին կատարեցաւ

Սո՛ւ լուսինն որ զխաւար գիշերն
լուսաւորէ՝ այնպէս լուսաւորի խոր
հուրդ քո որ բռնել ես. և հաստատէ
քեզ ըռզակ 'ի յայ. և ում ցանկաս
հաստանիս. և յաւագաց բարի գտա
նես. և աւետեաց ձայն լսես և խնդաս
գնամ աղաչեամ զած որ խորտակէ զքո
թշնամին. մբ գրիգորի վճռակն է.

(Ն)

Ո՛վ մարդ՝ ահա՛ 'ի նեղութ տեսա
նեմ զքեզ. զի մեծամեծ փաթե
րակ կայ առաջի քո. և 'ի նեղութի
անկանիս։ Բազումք խորհիս քեզ
չարիք և դու ո՛չ իմանաս զկորուստ
անձին քո. և զի ո՛չ առնես զկամս այ՝
վն այնորիկ եկն իվր քո նեղութի.
զինչ խորհուրդ ունիս ո՛չ կատարի.
թէ 'ի ճնպհ երթաս՝ ո՛չ լինի քեզ բա
րի։ Այլ թէ դառնաս 'ի կամս այ
և զուխտն զոր խոստացեր ես կատա
րես, նա փակած դուռն մի բացուի
քեզ. և յաւելու ըռզակն քո։

(Ռ)

Ո՛վ մարդ՝ բաղումբարիս կու տե
սանեմ առաջի քո • առնուս պար
գևս ՚ի մեծամեծաց • ուրախանաս
և բարւոյ հանդիպիս • խնդաս ՚ի զա_
ւակէ և ՚ի կնոջէ քումմէ • և լինիս
յիշատակ ծնողաց քոց: Նա՛ զինչ որ
խնդրես ՚ի յա՟յ՝ առնուս • զոր կորու
սեալ ես՝ գտանես • թէ հեռաւոր
ունիս՝ գայ որ տեսանես • թէ հի
ւանդ ունիս՝ ողջանայ • և օր քան
զօր աղէկ լինի քեզ:

(Ո)

Ո՛վ մարդ՝ պարտ է քեզ յա՟մ ժամ
գոհանալ զա՟յ • զի թէպէտ տրտ_
մեցար, բայց դարձեալ ուրախանաս
և շնորհքն ա՟յ հասանէ ի վերայ քո:
Մ․յլ պատրաստ կաց ՚ի յանօրինաց
և ՚ի գաղտնեաց • զի փաթորակ կայ ա_
ռաջի քո: բայց պարգև և շնորհ ՚ի
յա՟յ առնուս • և յորդոց խնդաս •
և լինիս ցանկալի ամենեցուն • և ոչ
լինի

լինի պակասումն ընչից քոց ։ Թէ փոխիս 'ի տեղւոջէ 'ի տեղ՝ բարւոյ հանդիպի ։ ձայն աւետեաց լսես ։ և հեռաւոր մարդ տեսանես ։ քո միտն 'ի բարի օր լինի ։ և երազն որ տեսեր ես բարի է ։ աբրահամու վիճակն է ։

(2)

Ո՛վ մարդ՝ փառաւորիս յամենեցունց ։ և առնուս բարի իշխանութիւն ։ որ թշնամին քո յամօթ լինի ։ և յօտար երկիր գնաս ։ և առնուս պարգևս ։ և յամ դժուարութենէ ազատիս ։ և զոմն ուզես՝ բարով տեսանես ։ և ում ցանկաս՝ հասանիս ։

Ամ պատրաստ կաց 'ի գաղանաց և 'ի բարձր տեղաց ։ 'ի կախարդաց և 'ի պնտերես կնոջէ՝ որ շատք է վնաթորակեր ։ Գնիմ աղաչեմ զած և ուխտ կատարեմ նմա ։ որ ազատիս 'ի շատ չարէ ։ և բանայ քեզ տր ած դուռն բարի և ըռղակաց ։ սեթայ վիճակն է ։

Պար

(Պ)

Պարգև բարեաց տացէ քեզ Ած · չարն հեռացաւ և բարին մօտեցաւ կամօքն Այ։ Եւ դու ես իմաստուն որ խրատ տաս անձինն · բայց պահեա զանձն քո ՚ի չարկամաց · և զոր ինչ գործես և բան որ բանես՝ ՚ի բարին առաջնորդէ քեզ Տր Ած ։ բայց ՚ի սիրելեաց բախտ ոչ ունիս։ Ած ապաւէն լինէ որ կործանէ զքո թշնամին · և հանէ զքեզ յամ որոգայթէ · և լինիս ցանկալի ամենեցուն · և ոչ լինի պակասութն ընչից քոց · և զինչ խորհիս՝ կատարի ՚ի բարին։ մովսէսի վճռակն է·

(Ջ)

Ո՛վ մարդ՝ մեծ էիր և խոնարհեցար · զմտաւ ածես և ոչ կարես կալ ՚ի վր մէկ խորհրդի · դու մի՛ տրտմիր՝ դալոց է քեզ ուրախութի մեծ՝ ուստի այլն ոչ ունիս · զի դու բարի ես՝ և Ած բարի առաջնորդէ քեզ

քեզ։ Փոխանակ տրտմութեան՝ ուրա-
խութիւն լինի քեզ. բարի և շնորհ ՚ի
յ͞ոյ առնուս։ Պինդ արա՛ զխորհուրդ-
քո. թէ վաճառ առնես՝ շահիս. թէ
՚ի ճանապարհ երթաս՝ բարւոք գաս։
այլ ՚ի վ͞ր բախտիդ քննութիւն առնես
և հարցանես. ա͞ծ բանայ քեզ ըզ-
դուռն բարւոյ. և յաւելու ըղձակն
քո. մատթէոսի վճռական է.

(Ո.)

Ո՛վ մարդ՝ սասանեցար յաղագաց և
՚ի յանօրինաց. հասաւ ի վ͞երայ քո
տրտմութիւն. և եղև աւերումն տան
քո ՚ի բարեկամաց քոց. և խորհուրդ-
քո հանապազ ՚ի կորուստ ելանէ։
Ո՛վ այր՝ մի՛ հոգար վ͞ս այդ բանիդ-
զի շուտ գայ ի վ͞ր քո բարին. և տ͞ր
ա͞ծ հանէ զքեզ ՚ի խաւարէ ՚ի լոյս.
և քո մուրատին հասանիս։ Այլ
պատրաստ կաց ՚ի յընկերացդ՝ զի
բախտ ո՛չ ունիս. և կայ մարդ մի
չարակն՝ որ մտօքն չար կու խորհի
քեզ

քեզ. 'ի կախարդաց պատրաստ կաց. աղամայ վիճակն է.

(Ս)

Ո՛վ մարդ՝ վասն կենացքոց ըն էր հարցանես. զինչ յիմարեալ ես և չար խորհիս. և ամենեցուն վնասառնես. 'ի տեղւոջէ 'ի տեղ փոխիս՝ և ուրեք ո՛չ հաստատիս։ զոր կորուսեալ ես ո՛չ գտանես։ Ընկեա՛ զնենգութի(ւ)ն 'ի մտացքոց. ընկերոջ և այլոյ մարդոյ չար մի՛ խորհիր. թէ չը լսես՝ փաթերակիս. գնամ աղաչեմ զա(ստուա)ծ որ ազատիս 'ի շատ չարէ.

(Մ.)

Ո՛վ սիրելի՝ տո՛ւր փառս ա(ստուծո)յ. զի դալոց է քեզ ուրախութի(ւ)ն ուստի ակն ոչ ունիս։ Նաւ'ի քո վաստակէն շատ մարդ կերիցէ. և զաւակ մի խնդամիտ տեսանես. և տայ քեզ ա(ստուա)ծ առողջութի(ւ)ն. Բայց պատրաստ կաց 'ի բոլորերես մարդոյ մի և 'ի չարակն կնոջէ. որ մըտօքն չար կու խորհին

քեզ

քեզ . պատրաստ կայ 'ի Նոցանէ որ
չանկանիս 'ի փորձութեն. և զինչ բան
բանես՝ 'ի բարին առաջնորդէ քեզ
տր ած. 'ի հեռաւոր տեղաց ձայն ա-
ւետեաց լսես . կամ հեռաւոր մարդ-
տեսանես. զնա արա զխորհուրդ քո.

(Տ)

Ո՛վ մարդ՝ ուրախութի մատուցա-
նեմ քեզ . զի դու փախեալ ես
և տարակուսեալ. զրաբախտ ես .
զոր կուտաս՝ կուլով կու թափես .
ում բարի կամնես՝ նա քեզ չար
կամնեն. Բ.այց յաղօթից և աղաչա
նաց դու մի դադարիր . գալոց է
քեզ ուրախութի ուստի ակն ոչ ու-
նիս. հեռաւոր ունիս գոյ. թէ աղ
քատ ես՝ հարստանաս. թէ հիւանդ
ունիս ողջանայ . թէ երազ ես տե-
սեր բարի է. զուկասու վիճակն է.

(Ր)

Ո՛վ մարդ՝ ցնծութի և ուրախութի
տամ քեզ . զի դու բարի ես և
ած

ած բարի առաջնորդէ քեզ. և ում
ցանկաս հասանիս։ բայց թշնամիքն
քո շատ են. այլ դու մի՛ վախեր ՚ի
նոցանէ՝ զի ած է քեզ օգնական.

բայց և ՚ի կնոջէ բախտ ոչ ունիս։
Պատրաստ կաց որ ՚ի զնտան չի մտա
նես. իրաւ՟ի տուգանք տաս։ այլ
իրք զոր կորաւ քեզ՝ գտանես։
՚Ի ճանապարհ կամիս երթալ և եր
կու միտես. գնա՛ և մի՛ վախեր.
ընդ որ երթաս՝ բարով գաս։ զինչ
բան որ բռնես՝ յաջողէ քեզ ած. և
զինչ խորհուրդ որ ունիս՝ ած ՚ի բա
րին կատարէ. և օրքան զօր աղէկ
լինիս։ մարկոսի վճռակն է.

(Ց)

Ո՛վ մարդ՝ բազում բարիս կու տե
սանեմ առաջի քո. առնուս պար
գևս ՚ի մեծամեծաց. ուրախանաս
և բարոյ հանդիպիս։ Խնդաս ՚ի զա
ւակէ և ՚ի կնոջէ քումմէ. և լինիս
բարի յիշատակ ծնողաց քոց։ թէ

 վա

փոխեա ՚ի տեղացդ՝ ո՛չ հաստատես.
զի ա͞մքեան նենգաւորք են քեզ։
Կու ՚ի մարդոյ բախտ ո՛չ ունիս. այլ
քո բարին ՚ի յա͞յ է. և տայ քեզ ա͞ծ
զիւր ողորմութի͞ն անչափ. և յա͞մ
դժնդարութե͞ ազատես. և երազն որ
տեսեր ես՝ ՚ի բարին կատարի։

(Լ)

Ո՛վ մարդ՝ չարն հեռացաւ ՚ի քէն
և բարին մօտեցաւ. այլ սասա-
նեցար ՚ի յաղդաց և անօրինաց. և
աղդն քո նենգաւոր եղեն քեզ։
Պատրաստ կացիր ՚ի թշնամեաց քոց.
զի կայ մարդ մի չարակն և կին մի
կախարդ՝ որ մտօքն չար կու խոր-
հին քեզ. և ՚ի յընկերտացդ փաթե-
րակ կայ առաջի քո։ դա͞տն ունիս
կամ ճանապարհ կամ վաճառ՝ համ
բերէ։ աբրահամու վիճակն է։

(Փ)

Նողդամ մարդոյ մի՛ լինիր սիրելի
որ չի փաթերակիս. և ՚ի ձեռացդ
քո

քո երբ է կորել. մի՛ տրտմիր՝ 'ի քեզ դառնոյ. Օ՜ ինչ խորհուրդ ունիս կատարէ Այ. բայց սակաւ մի համբերէ. զի պիղծ մարդ մի կայ՝ որ մտօքն չար կու խորհի քեզ. Թէ պատրաստ կենաս իւրմէն՝ նա ազատիս 'ի չարէն. Կամէր գալ իվ̄ր քո տրտմութին՝ բայց Այ խափանեաց. և բազում ուրախութիւն կայ առաջի քո. Նման ես աբրահամու. որ Այ զինքն սիրեաց և 'ի տրտմութէ ազատեաց. նոյնպէս և դու ազատիս յամ̄ չարէ. սահակոյ վիճակն է.

(ՂԲ)

Ս՛վոյր՝ տեսանեմ զքեզ որ մէկ մի կու յաղթէ քեզ. և լեզուով և սրտովն չար կու խորհի քեզ. կամ հոր մի կու փորէ քեզ. այլ ոչ կարէ վնաս առնել քեզ. Գնա ուխտ կատարէ Այ՝ որ շատ չարէ փրկեցար. զի հասեալ էր քեզ նեղութի մեծ, այլ Այ դարձոյց զչարն 'ի գլուխն

իւր

իւր։ Նման ես դու իսահակայ. որ
հայր իւր կամէր զենուլ զնա. այլ
ած օգնեաց նմա և փրկեաց զնա.
և բազում մեծութեան և փառաց հա-
սաւ. Նոյնպէս և դու ուրախանաս
կամօքն այ. ոբ յակոբայ
վիճակին է։

❋

Նա այսօրինակ ամենեցուն գիտողն՝
է ած ճշմարիտ. զի մարդ ոչ է
տեսօղ սրտից և ապագայից, այլ
ած։ Ուստի զոր ինչ ասեն և գրեն
իմաստասէրքը, թէպէտ կարծեօք են
Սորոյ նմա միայնոյ այ գիտողէն
գաղտնեաց և յայտնողէն ծածկու-
թեց՝ փառք ՚ի յամ արարածոց ՚ի
յաւիտեանս յաւիտենից
Ամէն։

Խոյ	Ցուլ	Երկուոր
Խեցգետին	Առեւծ	Կոյս
Կշիռ	Կարիճ	Աղեղնաւոր
Այծեղջիւր	Ջրհոս	Ձուկն
Հրատ	Արեգակն	Լուսաբեր
Փայլածու	Լուսին	Երեւակ
	Լուսնթագ	

Խոյն։

Ո՛վ մարդ՝ լոյսն ահագին փառաց և շառաւիղն աննուաղ ծագեցի ի մջ քո որպ արէգկն ի մջ արարածոց։ Նոյնպէս և դու ՚ի բանս քո ուրախանաս․ Եթէ ուխտ ես դրեր կատարեա․ և որ լցուցէ զխնդրուածս քո․ ապա երազ ես տեսեր և զարհուրեր՝ մի՛ վախենար երազն ՚ի բարին եղև․

Ցուլն․

Ո՛վ մարդ՝ լուսաւորի խորհուրդ սրտիդ․ յամ ժամ տրտումես․ մի՛ վախեր՝ զի չարն հեռացաւ ՚ի քէն և

և բարին մօտեցաւ. և զոր խորհելես
շուտով տայ քեզ ա̃ծ զիւր ողորմութ̃ին

✵ Երկուորեակն։

Ո՛վ մարդ՝ զինչ որ խորհել ես՝ կա-
տարի աստուծով. զի շատ բա-
րութիւն կայ յայդ խորհուրդդ. զի դու բարի ես՝ և հարամն քեզ չի գար. առ ժամս տրտումես և ՚ի ցնորի կաս. մի՛ ցնորիր՝ զի շատ բարութ̃ի կայ առաջի քո. և զինչ խորհելես՝ ՚ի բարին կատարի ա̃ծ։

✵ Խեցգետինն։

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհել ես ՚ի սիրտդ՝ փախիր ՚ի դմանէ որ չի փաթերակիս. զի քո բանդ ՚ի վերայ չի գար. պատրաստ կացիր ՚ի չարկա-
մաց. զի ընդ քեզ ուտեն և ըմպեն և քեզ չար կու խորհին։

✵ Առիւծն։

Ո՛վ մարդ՝ տայ քեզ ա̃ծ զիւր ո-

ղոր

ղորմութեան · ցանկութեան սրտի քո կատարի · և 'ի մօտ աւուրս՝ ձայն աւետեաց լսես և ուրախանաս։ բայց 'ի կռուոյ պատրաստ կացիր · և զոր ուզես՝ տեսանես կամօքն Աստուծոյ։

Կոյսն·

Ո՛վ մարդ՝ զկոյսն անըմպայու ծագեցէ Աստուած խնդրոյ քո · և ողորմութեամբն իւր յաջողեսցէ քեզ զոր դու կամիս։ այլ երազ ես տեսեր և զարհուրեր · մի՛ վախեր՝ զի թէպէտ պատերազմն ահագին է, բայց նշան բարւոյ է · ըռզակ գալոց է քեզ ուստի ակն ոչ ունիս · և այլ զինչ խորհեր ես՝ կատարի · թէ հիւանդ ունիս ողջանայ · և պատուհասն 'ի քէն հեռանայ կամօքն Աստուծոյ։ այս աւուրքս որ իմ քո գալոց է՝ լաւ է քան զառաջինն։

Կշիռն·

Ո՛վ մարդ՝ զինչ որ խորհեցար մի՛

վա

վախեր այնպէս ուրախանաս որպէս պիտոյ է քեզ. բայց զխորհուրդ ամէն մարդոյ մի՛ ասեր. զի քո մէծական 'ի կշիռն է. և ամէն բան քեզ յաջող է: յիշոցաց պատրաստ կացիր և յամենայն ժամ աղօթք արա. զի ամէն չար 'ի քէն հեռանայ և 'ի հոգոց ազատիս: Թէ 'ի ճանապարհ երթաս՝ բարով գաս. և թէ վաճառ ունիս՝ բարով շահիս:

☼ Կարիճն:

Ո՛վ մարդ՝ գիտացիր որ կարծի թիւնով կամի հարցանել զքեզ մարդ մի. պատրաստ կացիր 'ի նմանէ և յայդ խորհրդոյդ հեռացիր՝ որ պահէ զքեզ ա̃ծ: թէ չէ յետոյ ապաշաւես. և թէ համբերես սակաւիկ մի, զինչ որ կամք ունիս կատարի:

☼ Աղեղնաւորն:

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակս ըղորդեցաւ քեզ. և քո սրտին խորհուրդն

՚ի բարին կատարեցաւ. արա՛ զինչ
որ կամիս և խնդաս ՚ի բանս քո.
և տայ քեզ Ա̄ծ զխնդրուածս քո.
մի՛ արտորայք սակաւ մի համբերէ.
և ուստի ակն ոչ ունիս՝ ուրախա-
նաս. թէ տուն շինես՝ յաջողէ քեզ
Ա̄ծ. և ՚ի նեղութենէ ազատիս. թէ
հեռաւոր ունիս՝ տեսանուս. բայց
՚ի լեզուէդ պատրաստ կացիր.

☼ Այծեղջիւրն.

Ո՛վ մարդ՝ յիշեա՛ զԱ̄ծ ՚ի բանս քո
և նա հանէ զքեզ ՚ի տրտմութե̄
զի տրտմութի̄ հասանէ քեզ ՚ի սի-
րելեաց քոց. կասես երբ ճար լինի
ինձ կամ յաջողութի̄. և կու ցու-
ցանէ թէ հիւանդանաս՝ բայց շու-
տով ողջանաս. թէ հեռաւոր ունիս
դայ. և կատարի խնդիրքդ ՚ի բարին.

☼ Ջրհոսն.

Ո՛վ մարդ՝ բարութի̄ շատ ունէիր
և յամենեքեն զրկեցար. պանտըխ-

տեցար և չար դիպեցաւ քեզ . կը
ռիւ սիրելեացդ՝ հեռ քեզ եղեն .
և զէտ նաւ խվր̄ ծովուն երերման
կաս . և կամիս քո կենացդ հան-
գիստ գտանել՝ և ճար չես գտա-
ներ : ով մարդ մի՛ տրտմիր՝ զի տրտ-
մութի̄ քո յուրախութի̄ փոխի . և
զոր խորհիս՝ կատարի կամաւն ա̄յ :

☼ Ձուկն :

Ո՛վ մարդ՝ հեռաւոր տեսանուս .
կամ ձայն աւետեաց լսես և խըն-
դաս . զի դժարն քո անցաւ և բա-
րին մօտեցաւ : այլ թէ խոստումն
ունիս կատարէ՛ . և յիշօցաց պատ-
րաստ կացիր . և որպէս կապեալքն
որ արձակին՝ և փակեալ դուռն որ
բացուի, այնպէս բանալոց է քեզ ա̄ծ
զդուռն ողորմութեան :

☼ Հրատն :

Ո՛վ մարդ՝ նման ես դու հաւրուքին
որ փախեաւ ՚ի ցրտոյն և եմուտ
՚ի

'ի յայրն · և ոչխարաց հօտս ո՛չ տա-
րաւ․ երբեք գայլն և արար գէշ․
նոյնպէս և դու 'ի բարոյն հեռանաս
և երթաս զհետ չար խորհրդոյն ·
պատրաստ կաց 'ի նմանէ և 'ի նենգա-
ւոր մարդոյ · և յայդ խորհրդոյդ
հեռացիր · զի չար խօսք կան հետ
քեզ · այլ բանդ որ 'ի մտիտ է՝ քեզ
չար է․ ահա՛ տեսցի քեզ զա̄մ․

Մըէկաչն․

Ո՛վ մարդ՝ ո̄պ արեգակն որ լու-
սաւորէ զաշխարհս, նոյնպէս լու-
սաւորի խորհուրդ քո · զոր կամիս
կատարելոց է քեզ ա̄ծ ըղ բարին․
բայց 'ի թուղթ բոլորերես մարդոյ մի
պատրաստ կացիր · զի սրտամբ նեն-
գէ՛ զքեզ․ և լեզուաւ՝ քաղցր խօսի
ընդ քեզ․ բայց դու 'ի բանի մի վր̄
հոգս ունիս՝ և հետ մտիտ քննութի-
կաս · մի՛ վախեր՝ շուտով լուսա-
ւորի խորհուրդ սրտիքո․

Ո՛վ

Լուսաբերն։

Ո՛վ մարդ՝ 'ի հետ չար մարդոյ 'ի շուրջ մի՛ գար. ապա թէ ոչ լսես փաթերակիս 'ի նմանէ. և 'ի քո լեզուէդ պատրաստ կացիր. և յամէն մարդոյ քաղցր խօսք մի՛ խաբիր. զի կամին կորուսանել զքեզ։ սակաւ մի համբերէ. թէ չէ յետոյ ապաշաւես։ շատ բարութիւն կայ առաջի քո. կորուսան գտանի. և զինչ որ առնես՝ յաջողէ քեզ ա՜ծ։

Փայլածուն։

Ո՛վ մարդ՝ 'ի հեռաւոր տեղեաց ձայն աւետեաց լսես և խնդիր քո կատարի. և ուխտն զոր դրել ես կատարէ ա՜ծ. չարն հեռանայ 'ի քէն և բարին մօտենայ քեզ։ զինչ բան որ ունիս՝ արա համարձակ. զի քո կամքն լինի և ուրախանաս ա՜վ։

Լուսինն։

Ո՛վ մարդ՝ ցօղ ողորմութեանն ա՜յ

ամե

անպակաս լիցի 'ի քեն. և տէր ած
հաստատեսցէ զսիրտ քո: զոր ինչ
խորհել ես՝ արա և մի՛ վախեր. զի
շատ բարութիւն կայ առաջի քո:
և 'ի հեռաւոր տեղաց ձայն աւետ_
եաց լսես 'ի մօտ աւուրս և ուրա_
խանաս: և զինչ սրտովդ ուզես՝
անշքդ տեսանես և խնդաս:

☼ Նորեայն:

Ո՛վ մարդ՝ ընդէ՞ր անիրաւ ջանաս
և 'ի զուր աշխատիս. զի դժուա_
րին է բանդ և անհաստատ գործդ.
զի խորհուրդդ այդ որ 'ի սրտիդ է
ոչ է պատշաճ ժամանակիս. փոխա
նակ բարւոյ՝ չար հանդիպի քեզ.
և թէ չլսես խրատու՝ փաթերակիս
ժամանակ մի համբեր տուր սրտ_
իդ. և զայսոյդ առ ած կալ հաս_
տատուն և մի՛ վախեր. զի թշնա_
մին քո գլորի՝ և դու կանգնիս
կամաւն այ:

☼ Լուսնթագն.

Ո՛վ մարդ՝ վիճակս ՚ի բարին եղաւ-
քեզ. այս Ղազարու վիճակն է
որ երեքօրեայ մեռեալն յարեաւ.
Շատ աւուրք էր որ քո վիճակն
՚ի պրծէն եղած էր. և դու ՚ի տրտ-
մութեն կամ՝ զէրդ նաւ երերալով
խռներայ ծովուն. մի՛ վախեր՝ շու-
տով եղանես ՚ի նեղութենէդ.
Ս. ալ խոստումն զոր ունիս կատա-
րէ. և յիշոցաց պատրաստ կաց. և
զաղօթս հասարակաց կատարեա որ
եղանես ՚ի նեղութենէդ. և ՚ի մեծ-
մարդու մի բարի լինի քեզ:

Սու այսորցին ամենեցուն գիտողն՝
է ած ճշմարիտ. զի մարդ ոչ է
տեսօղ սրտից և ապագայից, այլ
ած: Աստի զոր ինչ ասեն և գրեն
իմաստասէրքը թէականն կարծեօք են.
Ա̃ որոյ նմա միայնոյ այ՝ գիտողին
գաղտնեաց և յայտնողին ծածկու-
թեց՝ փառք ՚ի յամ արարածոց ՚ի յա
ւիտեանս յաւիտենից Ամէն.

* Յիշատակարան Տպողի.

Շնորհիւ և ողորմութեամբն այ Ամենակարողին և Ամենազօրին՝ Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սբյ, և բարեխօսութեամբ Արագահաս վկային Սրբոյ մեծին Մինասայ, յանկ ելեալ աւարտեցաւ տպումն պատմութեան գրքոյս · որ կոչի՝

ԵՕԹՆ ԻՄԱՍՏԱՍԷՐՔ·

Արդ՝ մեք բարեմիտ ընթերցողք սորին. ՚ի հանդիպելն ձեր սոյնոյ գրեականս՝ յիշեսջիք ՚ի Քս յոյսն մեր բնաւիցս, զծերունի հայրն իմ զՏէրցու Յօհաննէսն, և զիմ զորդի նորին զՏէրցու Պօղոսն՝ հանդերձ բարեջան և բազմաշխատ որդւովք իմովք տէրցու Ածատուրին և տէրցու Գէորգայ, որք շարեցին զգիրս կապարեայս։

Յիշեսջիք և զմշակսն գործարանիս՝ զքաւորուցի Տէր Ստեփանի որդի յարութիւն, և դուք յիշ״·

328 59